

EYLEME DOĞRU

Kadınlar için Politik Katılım
El Kitabı

WOMEN'S
LEARNING
PARTNERSHIP

EYLEME DOĞRU

Kadınlar için

Politik Katılım El Kitabı

Mahnaz Afkhami
Ann Eisenberg

Danışmanlar:

Lina Abou Habib
Asma Khader
Sindi Medar-Gould
Jacqueline Pitanguy

**WLP Women's Learning Partnership
For Rights, Development, and Peace**
(Haklar, Kalkınma ve Barış için Kadınların Öğrenme Ortaklığı)

4343 Montgomery Avenue, Suite 201
Bethesda, MD 20814
Tel: (1) 301-654-2774
Fax: (1) 301-654-2775
Email: wlp@learningpartnership.org
Web: www.learningpartnership.org

Editor: Jean Waterman
Kapak Tasarımı ve Sayfa Düzeni: Xanthus Design

© Copyright 2014
By Women's Learning Partnership for Rights, Development, and Peace (WLP)
ISBN 978-0-9857679-2-1
Turkish Adaptation

İçindekiler

TEŞEKKÜR	v
Biz Kimiz	vi
WLP Ortağı Kuruluşlar.....	vii
WLP Vizyonu.....	xi
Giriş	1
Politik Katılımın Esasları	3
Kolaylaştırıcılar için Rehber	10
Kolaylaştırıcının Rolü.....	10
Katılımcıların Rolü.....	11
Eğitime Hazırlanmak	12
İlk Eğitim Oturumu	14
Oturların Çerçevesi.....	15
Tüm Oturların Sonunda	16
Oturlar	17
Bölüm I / Siyaset ve İktidar: Ben Neresindeyim?	17
Oturum 1: Daha İyi bir Dünya Hayal Etmek.....	19
Oturum 2: Etik Siyaset.....	25
Oturum 3: Politik Bir Aktör Olarak Neredeyim?.....	30
Bölüm II / Eyleme Doğru: Bundan Sonra Hangi Adımları Atacağım?	39
Oturum 4: Politik Konumuzu Belirlemek ve Mesajımızı Geliştirmek.....	41
Oturum 5: Politik Bir Sahne Tasarlamak.....	46
Oturum 6: Seçmen Tabanı Oluşturmak.....	56
Oturum 7: Ağ ve Koalisyon Oluşturmak	67
Oturum 8: Mesajı Yayımlamak: Kişisel İletişim Teknikleri	74
Oturum 9: Müzakere/Uzlaşma/Ödün Verilemeyecek Konular.....	80
Oturum 10: Başarıyı Ölçmek/Deneyimlerden Yararlanmak.....	89
Oturum Değerlendirme Formları	95

EKLER	99
Ek A: Ek Alıştırmalar.....	100
Alıştırma: Radyo Zamanı.....	100
Alıştırma: “Hoda Kuraşı’yi Seçin!”	101
Ek B: Basın Bülteni Hazırlama	104
Ek C: Etik Kampanyalar Hazırlamak için İpuçları.....	113
Ek D: Harekete Geçirme / Mesajı Yaymak için İpuçları.....	116
Ek E: Ağ Kurmak ve Koalisyon Oluşturmak için İpuçları.....	119
Ek F: Politik Katılım Terimleri Sözlüğü.....	122
Ek G: Kadınların Politik Katılımı için Kaynaklar	125
Ek H: Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçütü Olarak Kotalar.....	128
Ek I: İnanç ve Özgürlük Sunumu.....	152
Ek J: Kadınların Politik Katılımına İlişkin Uluslararası Yasal Sözleşmeler.....	157
Ek K: Kadınların Öğrenme Ortaklığı Yayınları ve Öğrenme Araçları.....	200

TEŞEKKÜR

Bu el kitabının hazırlanması, sınanması ve uyarlanması için sağladıkları çömert destek için aşağıdaki vakıflara şükranlarımızı belirtmek isteriz:

Dutch Ministry of Foreign Affairs MDG3 Fund

Ford Foundation

National Endowment for Democracy

New Field Foundation

Oxfam-Novib

Shaler Adams Foundation

El kitabında yer alan örneklerle bize ilham kaynağı olan pek çok lidere, ayrıca atölye çalışmaları sırasında el kitabının denenmesi sırasında bize değerli dönütler sağlayan WLP'nin Nijerya'daki ortağı Kadın Hakları için BAOBAB'a, Monrovia, Liberya (2007), Ekiti State, Nijerya (2008), ve Freetown, Sierra Leone (2009) eğitim kurumlarına teşekkür ederiz. El kitabının son taslağına yaptıkları olağanüstü katkıları ve kaynaklar ve politik kota sistemleri ile ilgili araştırmaları nedeniyle WLP'nin Lübnan'daki ortağı CRTD-A Collective for Research and Training on Development–Action (Kalkınma Eylemleri için Araştırma ve Eğitim Kolektifi) ile Lina Abou Habib ve Delpine Torres'e, özellikle teşekkür borçluyuz. El Kitabının oluşturulmasının çeşitli aşamalarındaki destekleri nedeniyle Anne Mugisha Bwomezi ve Christina Halsted'e, son okuma ve yayım sırasındaki değerli katkılarından dolayı Jennifer Pendleton'a çok teşekkür ederiz.

BİZ KİMİZ

Yirmi özerk kuruluşun ortaklığından oluşan WLP daha çok Müslümanların çoğunlukta olduğu ülkelerde kadınları liderlik ve adil, barışçıl bir dünyanın savunucuları olmak üzere destekler ve eğitir. WLP demokratik katılım konusunda culture özgü eğitim programları oluşturur ve kadınların ailede, yerel ve ulusal düzeylerde daha önemli liderlik roller üstlenmek için ihtiyaç duydukları becerileri kazanmalarına yardımcı olmak için yerel kuruluşlarla ortaklık kurar.

Geçtiğimiz on yıl içinde WLP programları ve eğitim materyalleri 20 dile yayınlanmıştır ve 40'ı aşkın ülkede binlerce kadına ulaşarak yerel kuruluşların kendi kendilerine yeterli hale gelmeleri için güçlenmesine ve bütün dünyada kadın hareketlerinin güç kazanmasına katkıda bulunmuştur. 2001'de, WLP Müslümanların çoğunlukta olduğu toplumlarda özel olarak kadınlara odaklanmış bir liderlik eğitimi el kitabı olan Seçeneklere Doğru'yu yayınlamıştır.

2006 yılına gelindiğinde, Seçeneklere Doğru 17 dile çevrilmiş, ve düzinelerce farklı kültürel bağlama uyarlanmıştır. Güney Yarıküre'deki 9,000'i aşkın kadın (ve erkek) bu liderlik el kitabını esas alan atölye çalışmalarına katıldı. WLP ortağı kuruluşlar, diğer hükümet dışı kuruluşlar ve öğrenme kurumları ile atölye çalışmalarına katılanları bir sonraki düzeye – eyleme – taşıyabilmek için bir devam çalışması istediler. Eyleme Doğru: Kadınlar için Politik Katılım El Kitabı'nın ilk taslakları WLP ortakları tarafından gözden geçirildi ve denendi. Bu yayın o ortak üretimin sonucunda ortaya çıktı.

www.learningpartnership.org

WLP Ortağı Kuruluşlar

AIL Afghan Institute of Learning (Afgan Öğrenme Enstitüsü): AIL kadınların önderliğinde kurulmuş hükümet dışı bir kuruluştur. Afgan kadınlar, çocuklar ve toplulukların sağlık ve eğitim ihtiyaçlarının karşılanması için yaratıcı, ihtiyaca yanıt veren ve özverili bir yaklaşımı benimser. AIL, öğretmen eğitim, sağlık çalışanları eğitimi ve sağlık eğitimi ile liderlik ve insan hakları eğitimi programları çerçevesinde sağlık ve eğitim çalışanlarını eğitir ve onlarla birlikte çalışır. Eğitim programları ev okulları, toplum temelli kuruluşları, kadınların öğrenme merkezlerini ve okul öncesi programları destekler. <http://www.creatinghope.org/aboutail>

AWAM All Women's Action Society (Bütün Kadınların Eylem Topluluğu): 1985 yılında kurulan AWAM Malezya'da kadınların yaşamını geliştirmeye adanmış bağımsız bir feminist kuruluştur. Vizyonu kadınların saygı gördüğü ve her türlü şiddet ve ayrımcılıktan kurtulduğu adil, democratic ve eşitlikçi bir toplum oluşturmaktır. AWAM bu amaca ulaşabilmek için kadın haklarını güvence altına almak, kadın ve erkek eşitliğini sağlamak ve kriz durumunda kadınları desteklemek isteyenleri bilgilendirir, biraraya getirir ve harekete geçirir. AVAM'ın faaliyetleri savunu, eğitim ve öğretim ile şiddet madurlarına, danışmanlık ve yasal desteği de içeren, doğrudan hizmetler sunmayı kapsar. <http://www.awam.org.my>

ADFM Association Démocratique des Femmes du Maroc (Faslı Kadınların Demokratik Derneği): ADFM 1985 yılında kadınların insan haklarını savunmak ve ilerletmek, eşitlikçi politikalar ve sosyal uygulamaları desteklemek amacıyla kurulmuş bağımsız bir dernektir. Fas'ta kadınların haklarına odaklanmış en hükümet dışı kuruluşlardan biri olan ADFM gerek kendi bölgesinde gerekse uluslararası düzeyde sivil toplum ve hükümetkuruluşlarıyla iletişim ağları oluşturma konusunda başarılı çalışmalar yürütmüştür. Kuruluş diğer çalışmaların yanısıra savunu, bilinç oluşturma, okuma-yazma kampanyaları, doğrudan destek yoluyla kadınların haklarını güvence altına alır ve pekiştirir. <http://www.adfm.ma>

AFCF Association des Femmes Chefs de Famille (Aile Reisi olan Kadınlar Derneği): AFCF Moritanya'da başlıca amacı insan haklarını ilerletmek ve kadın ve çocukların haklarını korumak olan hükümet dışı kuruluştur. AFCF zor koşullar altındaki kadınları (özellikle aile reisi olan kadınlara) desteklemeye çalışır, kadınların ve çocukların yaşam koşullarını iyileştirmeye çalışan derneklerle iletişim ağları oluşturur ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin desteklenmesine ve farklı sosyal sınıflardan kadınlar arasında etkin dayanışma yapıları oluşturulmasına katkıda bulunur. <http://www.afcf.rim-asso.org>

Aurat Foundation: Aurat Vakfı 1986 yılında kurulmuş hükümet dışı bir örgüttür. Aurat Vakfı, Pakistanda adil, demokratik ve insani bir toplum yaratılması amacıyla kadınların hakları ve vatandaşların iyi yönetişime katılabilmek üzere güçlendirilmesi için çalışmaktadır. Aurat Vakfı, Pakistan'da kadınların hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği için savunu, eylemlilik ve bilgi –ve malümat- oluşturma ile ilgili faaliyetler kapsamında 1,200'ü aşkın hükümet dışı kuruluş ve toplum temelli kuruluş ile ortaklar çalışmaları yürütmektedir. <http://www.af.org.pk/mainpage.htm>

BAOBAB for Women's Human Rights (İnsan Hakları için BAOBAB): Özel olarak Müslüman kadınlar üzerinde odaklanarak dini kurallar, yasalar ve örf ve adetler kapsamında kadının insan hakları ve yasal hakları için kar amacı gütmeyen bir kuruluştur. BAOBAB hukuk uzmanları, uzman yardımcıları, politika belirleyenler, kadın ve insan hakları grupları, diğer

hükümet dışı kuruluşlar, ve genel kamuoyu temsilcileriyle çalışır. Programları, başta kadının insan hakları olmak üzere insan hakları eğitimini özendirir. BAOBAB kadının insan hakları eğitimi ve eğitim projeleri ile sosyal politikaları ve hükümet politikalarını etkilemek üzere kadının insan haklarına ilişkin anlayışı genişleten programlara kaynak sağlar. <http://baobabwomen.org>

BFC/BWA Be-Free Center/Bahrain Women's Association (Özgür Ol Merkezi/Bahreyn Kadın Derneği): BFC/BWA Bahreyn'de yerleşik bir kadın hakları ve çocukları güçlendirme kuruluşudur. Kuruluş kadının yasal haklarının yanısıra küreselleşme, bilgi teknolojisi, çevre, sağlık hizmetleri, kültür ve aile gibi kadınları etkileyen konularda konusunda farkındalık artırmaya çalışır. BFC/BWA çocuk ihmal ve suistimalinin ortadan kaldırılması ile çocukların güçlü ve üretken yurttaşlar olarak güçlendirilmesi konularına odaklanmıştır. Eğitim çalıştayları ve seminerleri, radyo ve televizyon programları, savunu kampanyaları ve iletişim ağları yoluyla kadınlar arasında aktif yurttaşlığı özendirir. Resmen 2001 yılında kurulmuş olan BWA vizyonunu "insanı kalkınma çağı için liderleri güçlendirmek" olarak belirlemiştir. <http://www.bahrainws.org>

CAC Human Rights Center/Citizens against Corruption (İnsan Hakları Merkezi/Yurttaşlar Yolsuzluğa Karşı): CAC Kırgızistan'da kadınların ve mültecilerin hakları üzerinde odaklanır, yasal danışmanlık sunar, araştırmalar yürütür ve yayınlar, sivil forumlar düzenler, açık oturumlara katılır ve insan hakları savunucuları eğitir. CAC seçimleri izleyerek, seçim reformunu destekleyerek, parlamentoda kadınları destekleyerek ve işkence ve ölüm cezalarına karşı savunu çalışmaları düzenleyerek hükümette yolsuzluslara karşı çalışmalar yürütür.

CEPIA Cidadania, Estudo, Pesquisa, Informação e Ação (Vatandaşlık, Çalışma Araştırma, Bilgi ve Eylem): CEPIA, özellikle tarihsel olarak Brezilya'da vatandaşlık haklarını tam olarak kullanmaktan alıkonmuş gruplar arasında, insan ve vatandaşlık haklarını özendirmeye adanmış hükümet dışı kar amacı gütmeyen bir kuruluştur. CEPIA sağlık, cinsel sağlık ve üreme sağlığı, şiddet ve adalet, yoksulluğa ve istihdama odaklanmış çalışmalar ile eğitsel ve toplumsal müdahaleler içeren projeler yürütür. CEPIA'nın savunu stratejisi kamu politikalarının izlenmesi ve değerlendirilmesi ile farklı sosyal gruplar ve sivil kuruluşlarla açık diyalogun sürdürülmesini içerir. <http://www.cepia.org.br>

CRTD-A Collective for Research & Training on Development-Action (Kalkınma Eylemi için Araştırma ve Eğitim Kolektifi): CRTD-A Lübnan'da hükümet dışı kuruluşlara, hükümet ortaklarına, araştırmacılara ve uluslararası kuruluşlara, toplumsal cinsiyet eşitliği ve adaleti ile ilgili konuları özellikle vurgulayan sosyal ve toplumsal kalkınma konusunda teknik destek ve eğitim sunar. CRTD-A çalışmalarının odağında niteliksel, katılımcı, eyleme dönük toplumsal araştırmaların kuram ve uygulaması yer almaktadır ve kuruluş toplumsal cinsiyet ve kalkınma, toplumsal cinsiyetin sisteme dahil edilmesi, sosyal kalkınma, sivil toplum ve yoksulluk konusunda özgün literature üretmektedir. CRTD-A ekibi toplumsal cinsiyetle ilişkili alanlarda hükümet dışı kuruluşlar ve kalkınma sürecindeki diğer aktörlere danışmanlık hizmetleri sunar. <http://crt-da.org.lb/en>

CEDS Community Education and Development Services (Topluluklar için Eğitim ve Kalkınma Hizmetleri): CEDS 1996 yılında Kamerun'da kadınların güçlendirilmesi ve ekonomik kalkınma amacıyla kurulmuş kar amacı gütmeyen bir kuruluştur. CEDS, ülkede varolan

hükümet dışı kuruluşların hizmetlerine erişimi çok kısıtlı olan ya da hiç olmayan, Kuzeybatı ve Güney İllerinde yerleşik topluluklarla çalışır. Toplum temelli kadın grupları, köy heyetleri ve ulusal ve bölgesel kuruluşlar için liderlik eğitiminin yanısıra, CEDS cezaevlerinde, orta öğretim kurumlarında ve kırsal topluluklarda HIV/AIDS konusunda duyarlılık oluşturma çalışmaları da yürütmektedir. CEDS aynı zamanda Bamenda, Kamerun'da bulunan WLP CEDS Merkezi bünyesinde kadınlar için bilgi iletişim teknolojisi eğitimi de yürütmektedir.

FODEM Fondo de Desarrollo para la Mujer (Kadın Kalkınma Fonu): FODEM Nikaragua'da mali programlar, iş programları ve vatandaşlık programları ile kit kaynaklara sahip kadınların ekonomik ve politik anlamda güçlendirilmesini destekleyen kar amacı gütmeyen bir kuruluştur. FODEM programları Grupo Intercambio tarafından verilen Orta Amerika için En İyi Uygulamalar ödülünü kazanmıştır. <http://www.fodem.org.ni>

FWID Forum for Women in Development (Kalkınmada Kadınlar Forumu): FWID Mısır'da kadınların kurtuluşu ve kadınlara karşı ayrımcılığı her yönüyle ortadan kaldırmak için çalışan hükümet dışı kuruluşların iletişim ağıdır. 1997 yılında 15 sivil toplum kuruluşu tarafından kurulmuş olan FWID kadınlara ayrımcılık getiren politikalar ve yasal mevzuat politikalarından reformları savunmaktadır. FWID, demokratik, adil ve eşitlikçi bir toplum oluşturmak için birlikte çalışan farklı sosyal ve profesyonel arkaplanları sahip kadın ve erkek bir grup aktivistten oluşmaktadır. <http://www.anhar.net/who.htm>

FSWW Foundation for the Support of Women's Work (KEDV Kadın Emegini Değerlendirme Vakfı): Türkiye'de yerel kadınların deneyimini ve gizil gücüne dayanarak kadınları sosyal, ekonomik ve politik karar almasüreçlerine eşit katılımını sağlamaya çalışan kar amacı gütmeyen bir kuruluştur. 1986 yılında kurulan KEDV dar gelirli kadın gruplarının kendilerinin ve içinde buldukları toplulukların yaşam kalitesini ve liderlik özelliklerini destekler. KEDV İstanbul'da, Marmara deprem bölgesinde ve Güneydoğu Anadolu'da çalışmalar yürütmektedir. Kuruluş ayrıca yerel yönetimlere, hükümet dışı kuruluşlara KEDV programlarını faaliyetlerine dahil etmek isteyen diğer kuruluşları danışmanlık, eğitim ve izleme desteği sunmaktadır. <http://www.kedv.org.tr>

Iran: WLP Farsça eğitim materyalleri ve multimedia müfredatları geliştirmek için İranlı aktivistler ve bilim adamlarıyla ortak çalışmalar yürütmektedir. 2005'te WLP İran'lı bir grup aktivist, hükümet dışı kuruluşların liderleri ve akademisyenlerle birlikte katılanların katılımcı liderlik becerilerini geliştirmelerini ve İran'da kadın iletişim ağlarını güçlendirmek için Kadınların Liderliği için Ulusal Öğrenme Enstitüsü ve Eğitici Eğitimi gerçekleştirmiştir.

SWRC Shymkent Women's Resource Center (Shymkent Kadınlar için Kaynak Merkezi): SWRC Kazakistan'da insan ticareti ve kadına karşı şiddetle mücadele eden ve kadınların hakları ve kadınların liderliğini özendirilen programlar yürüten kar amacı gütmeyen bir kuruluştur. SWRC insan ticareti ile mücadele kampanyaları düzenlemekte, kadınların kendi kendilerine yardım edeceği gruplar oluşturmakta, psikolojik ve hukuksal danışmanlık hizmetleri sunmakta ve insan ticareti kurbanları için bir sığınma evi işletmektedir. <http://swrc.kz/eng>

SIGI/J Sisterhood Is Global Institute/Jordan (Kızkardeşlik Küresel Enstitüdür/Ürdün): SIGI/J 1998'de kurulmuş hükümet dışı bir kuruluştur. Eğitim, beceri geliştirme ve modern teknoloji

yoluyla kadınların haklarını destekleyen ve özendiren avukatlar, hukukçular, ve insan hakları aktivistleri kurucuları arasında bulunmaktadır. Programları insan hakları eğitimi, kadın ve kızlara karşı şiddetle mücadele girişimleri, bilgi ve iletişim teknolojileri eğitimi sunan bir bilgi ortaklığı programını içermektedir. SIGI/J aynı zamanda kadın liderlerin deneyimlerini gündeme taşıyan kültürel ve eğitsel faaliyetlere de mali destek sağlamaktadır.

<http://www.sigi-jordan.org>

WATC Women's Affairs Technical Committee (Kadınlarla İlgili Konular için Teknik Komite):

WATC 1992'de Filistin'de kadına karşı ayrımcılığın ortadan kaldırılması ve insan haklarına saygılı demokratik bir toplumu savunmak için kurulmuş bir koalisyonudur. WATC'nin amaç ve hedefleri genç kadınların liderlik becerilerinin geliştirilmesini, kadınların her düzeyde politik katılımını artırmayı ve varolan kadın hakları kuruluşlarını güçlendirme ve desteklemeyi içerir. WATC bu hedeflerini eğitim, iletişim ağı, savunma, kampanya ve medyada eğitici nitelikli bir temsil ile gerçekleştirmektedir. <http://www.watcpal.org/english/index.as>

WSPM Women's Self-Promotion Movement (Kadınların Kendi Kendini Ortaya Koyma Hareketi):

WSPM Zimbabwe'de 2001 yılında kurulmuş bir toplum temelli kuruluştur. WSPM, eğitim, ekonomik kalkınma ve kadın liderliği yoluyla dezavantajlı kadınların yaşamını iyileştirmeyi amaçlayan programlar uygular. Bunlar kadınların ekonomik güçlenmesi için programlar ve kadınlar için kapasite geliştirme programlarıdır. Bu kuruluş esas olarak güney Afrika bölgesinde mülteci kadınlar ve kız çocukları ile çalışır.

WLP Ortaklığı Güney Yarıküre'de kadınlar için liderlik eğitimi konusunda çok başarılı bir iletişim ağı haline gelmiştir. Aşağıda WLP'nin Tüzüğü'nden alıntılar yer almaktadır.

WLP'nin Vizyonu

Hedef: İktidar ilişkilerini dönüştürmek ve adalet, exitlik, barış ve sürdürülebilir kalkınmayı özendirmek için feminist hareketi güçlendirmek.

Kaynak: Bu hedefleri gerçekleştirmek için WLP Ortaklığı vizyonunu, mekanizmaları, kavramları, deneyim, stratejiler ve becerileri paylaşarak ve kaynakları seferber ederek kapasite oluşturacaktır.

Yaklaşım: Katılımcı, kapsayıcı, yatay ve tekraralanabilir liderliği özendirmek ve sürdürmek.

Değerler: Ortaklık toplumsal cinsiyet eşitliği, insan hakları, kolektif ve oybirliğine dayalı eylem ve farklılıklara saygı değerlerini paylaşır.

WLP çalışmalarını aşağıdaki ilkeler ışığında yürütür:

- Ana değerlerimize ve inançlarımıza sadakat gösteririz. İşbirliği, güven ve saygıya dayalı ortaklıklar yoluyla, hoşgörülü, eşitlikçi ve demokratik toplulukların yaratılması için adanmışlık duygusuyla çalışırız. Ortaklıklarımızı açık, sürekli ve derinlemesine iletişim yoluyla sürdürürüz.
- Bizler, esnek, evrimleşen ve çevremizdeki değişikliklerin gereklerine yanıt veren öğrenen örgütleriz.
- Ortaklığın kolektif doğasına değer veririz ve ortak vizyonun önemine inanırız.
- Yatay, katılımcı ve kapsayıcı bir liderliği teşvik eder ve sürdürürüz.
- İletişimi kolaylaştırmak ve bilgi ve becerileri paylaşmak için yeni bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanırız.
- Kadınların Öğrenme ortaklığının görünür kılınmasının tek tek ve birlikte yürüttüğümüz çalışmanın başarısı için olmazsa olmaz bir öge olduğunu kabul ederiz.

“İnsanlığın yaratılışından gelen iyiliğini çevresine yayan iyi niyetli kadın ve erkeklerle daha iyi bir dünya kurmak için çalışabiliriz. Bunu başarıyla yapabilmek için, dünyanın, yaşam deneyimlerine anlam katan ve insanlığın maddi olmayan boyutuna dini kurumlar ve domalardan daha önem veren değerlere sahip bir küresel etiğe ihtiyacı vardır. İnsanlığın sevgi, merhamet, dayanışma, özen ve hoşgörü gibi evrensel değerleri culture, politikaya, ticarete, dine ve felsefeye nüfuz etmesi gereken bu küresel etiğin temelini oluşturmalıdır.”

Wangari Muta Maathai

Kenyalı Çevreci

Nobel Ödülü Sahibi 2004

GİRİŞ

Dayanaklar

Kadın aktivistler Güney Yarıkürenin tamamında kadının siyasetteki rolüne ilişkin yeni bir sayfa açıyor. Son yüzyılda sömürgecilikten, apartheid'den ve diktatörlüklerden vazgeçilmesine yol açan olaylar, dünyanın her köşesinde yüreklerde ve zihinlerde evrensel insan hakları ve adalet özelemlerinin de dizginlerinden kurtulmasını sağladı. Kadınların kaydettiği ilerleme bir ulustan diğerine, dillere, inançlara, kültürlere göre değişmekle birlikte gelişirken, eşitlik, adalet ve haklara ilişkin ilkeler hiç değişmiyor. Kadınların hakları için verilen mücadele sıklıkla geleneksellik ve modernlik arasında bir mücadele gibi sunuluyor. Dünyanın birkaç bölgesinde dindar, aşiret ilişkilerini dayanan çeşitli geleneksel ve kültürel uygulamalar kadınların evde ve annelik görevleri çerçevesinde, sadece özel alanda, erkeklerinse toplumun ekonomik, politik ve sosyal ortamları denetleyebileceği ve şekillendirebileceği kamusal alanda yer almaları gerektiğini dayatıyor. Oysa kadının insan haklarında ilerleme geleneksel ve modern, kamu ve özel alanlar arasında denge sağlanması ile ilgili değildir. Kadın hakları alanındaki kazanımlar geleneklerin kayıpları ile eşitlenmemelidir. Tıpkı rüzgârda eğilen sazlıklar deyimindeki gibi gelenek hatta kültür çok sert esen rüzgârlarda kırılacak hareketsiz güçler değildir. Gelenekler ve kültürler varoluş sürecinde hep yaptıkları gibi evrimleşir, kendilerini güçlendirmek için yeni toplumsal koşullara uyum sağlarlar.

Kadının kamusal ve siyasal katılımı ekonomik, politik ve toplumsal koşulların kadın ve erkekler için eşit fırsatlar ve sonuçlara olanak verecek şekilde yeniden şekillenmesine doğru kritik bir adımdır. Kadınlar kendi ihtiyaçlarını savunabilmek için bilgi, fikir ve stratejilere sahip olabilirler. Günümüzde kadınların siyasete katılımıyla özel/kamu alanı ikilemi altüst oluyor ve kadınlar gerçek anlamda güç ve liderliği ele geçiriyorlar. *Eyleme doğru: Kadınlar için Politik Katılım El Kitabı*, kadınlara siyasete girme konusunda ilham vererek karar alıcı konumlarda yer alan kadınların sayısını artırmaya yardımcı olmak amacıyla düşünüldü ve geliştirildi. Ancak, deneyimlerimizle biliyoruz ki, liderlik konumundaki kadınların sayısındaki eşitlenme çok önemli olmakla birlikte yeterli değildir. Politik liderlik, politikacının cinsiyetinden bağımsız olarak, baskı ve çatışmaya yol açan bir güç niteliği taşıyabilir. Bu nedenle, WLP ve ortakları *Eyleme Doğru* el kitabını kadınları demokratik ve katılımcı liderler olarak güçlendirmek amacıyla oluşturulmuştur.

Amaçlar

Eyleme Doğru kendi toplumlarında daha belirgin bir politik rol üstlenmeye hazırlananlar için bir öğrenme aracı olarak kullanılmak üzere tasarlanmıştır. Kadının güçlenmesi ve ilerlemesi için somut araçlar olarak hazırlanan WLP kitapçıkları ve el kitaplarının en sonucusudur. Bütün WLP öğrenme araçları belirli ortak öğeler içerir. Diğer WLP materyallerinde olduğu gibi bu el kitabı da bilgiyi diyalog yoluyla, okuyucuların ve çalışmalara katılanların kendi sonuçlarını çıkarmalarına olanak verecek açık uçlu sorular aracılığıyla sunar.

“Ayinesi iştir kişinin lafa bakılmaz” diye bir deyişimiz vardır. Eyleme Doğru okuyucularına ve çalışmalara katılanlara politik sınırlamaları aşip eyleme geçmeleri için yardımcı olmaktadır. Amacınız ister siyasi bir göreve seçilmek, ister bir başkasının kampanyasını desteklemek, ister kadınların oy kullanmasını teşvik etmek, isterse içinde yaşadığınız toplum için daha iyi bir

yasal mevzuat oluşturmak olsun, bu el kitabı size bir sonraki adımınızı atarken işinize yarayacak beceriler geliştirmeniz için yardımcı olacaktır.

Değerler ve Çerçeve

Eyleme Doğru bağımsız olarak kullanılabilir, diğer WLP eğitim materyalleriyle aynı değerlere ve öğrenme çerçevesine sahiptir. Politik katılım stratejileri iletişim, dinleme, fikir birliğine varma, ortak anlamlar çıkarma ve öğrenme ortaklıkları geliştirmenin önemini vurgulamaktadır. Bu teknikler demokratik, kapsayıcı süreçler ile amaçlar kadar sonuçların da ahlaki olduğu politik katılım stratejileri oluşturur. Politik aktivizme giden birçok yol olduğu gibi, politik katılım becerilerini öğrenmek için de birçok yaklaşım olabilir. Eyleme Doğru bir yandan politik katılım stratejilerini ele alırken, bir yandan da öğrenme süreci içinde kolaylaştırıcıları ve katılımcılarını güçlendirmeyi amaçlar. El Kitabı'nda yer alan oturumlar sadece birer rehber niteliğindedir ve kullanıldıkları topluluklara göre değiştirilebilir, uyarlanabilir. Örneğin etkili insanların yaşam öyküleri ve başarılı kampanyalara ilişkin anlatılar sadece tartışmayı başlatmak üzere kullanılmıştır ve her ortam için daha geçerli ya da tanıdık öykülerle değiştirilebilir.

Yapı

Eyleme Doğru el kitabı bir eğitim ortamında kullanılmak üzere yapılandırılmıştır ve kullanıcılar tarafından kolaylıkla uyarlanabilir. Dersler ve alıştırmalar değiştirilebilecek, gerekirse çıkarılabilecek, değerini en üst düzeye çıkarabilmek ve her eğitim grubunun özgün ihtiyaçlarına uyarlanabilmek amacıyla başka yerlerden ödünç alınabilecek şekilde tasarlanmıştır. "Politik Katılımın Esasları" politik katılımın amacı ve doğasına ilişkin genel bir bakış sunar. "Kolaylaştırıcılar için Rehber" eğitim oturumlarının yapısını ve çalışmadan en fazla yararı sağlamanın yollarını anlatır. On oturum politik katılımın önündeki engeller ile etik politik liderliğin stratejilerini ele alır. Oturumlar iki bölümden oluşur. Bölüm I: "Siyaset ve İktidar: Ben Neresindeyim?" başlığı altında katılımcıların birey olarak kendilerini lider, politik aktivist ve dünya vatandaşı olarak nasıl gördüğünü ele alan üç oturumdan oluşmaktadır. Bölüm II: "Eyleme Doğru: Bundan Sonra Hangi Adımları Atacağım" başlığı altında katılımcılara politik kampanyalarda yer almak için stratejiler belirlemelerine yardımcı olmayı amaçlayan yedi oturum bulunmaktadır. Bu oturumların her biri kamusal alanda daha büyük bir rol üstlenme çabalarında kadınların karşılaştığı engelleri inceler ve bazı kadın liderlerin birbiriyle çelişen beklentileriyle nasıl baş ettiklerine ilişkin yaşanmış örnekler sunar. El Kitabı'nda katılımcıların dile getirilen fikirlere olumlu-olumsuz tepkilerini özgürce tartışabileceği hayali senaryolara da yer verilmektedir. El Kitabı'nın en sonunda yerel, ulusal ve uluslararası düzeylerde politik faaliyetler için başka kaynaklar da sunulmuştur.

Politik Katılımın Esasları

Mahnaz Afkhami

Politik katılım nedir? Siyaset nedir? Siyaset ve katılım kadınlar için neden önemlidir? Neden dünyanın her yerinde, özellikle de gelişmekte olan ülkelerde, kadınlar çeşitli alanlarda eşit olanaklara kavuşmuş olsa da siyasette bundan mahrum kalmıştır? Kadınlar politik olarak aktifleşirlerse onları ne gibi ödüller bekliyor? Kadınlar politik olarak nasıl aktifleşebilir?

Bunlar sormamız ve yanıtlamamız gereken birçok sorudan bir kaçı. Ancak yanıtlarımız, soruları soruş biçimimiz bile coğrafyaya göre değişir. Değişik toplumlarda, kültürlerde, ekonomilerde ve siyasi sistemlerde yaşıyoruz. Bazılarımız diğerlerinden daha iyi durumda, çünkü göreceli olarak daha fazla hareket alanına sahibiz ya da karar alma mekanizmalarına erişimimiz daha fazla. Hepimiz ataerkil baskılar deneyimlemişizdir ve konu politik katılıma gelince aynı engellere takılmışızdır. Bu nedenle, birbirimizden öğrenebiliriz ve birbirimize yardım edebiliriz. Politik olarak aktif vatandaşlar olma yolunda daha çok şey öğrendikçe ve başardıkça, derinleşen ve enginleşen ortak bir vizyon geliştirebiliriz.

Bu makalenin amacı tüm dünyada, ama özellikle Batı dışındaki bölgelerde, kadınların durumu ve çıkarları açısından önemli siyaset ve katılım öğelerini vurgulamaktır. Kadınlar kültürel ve sosyal olarak farklı toplumlarda yaşadıklarından, siyasi uygulamalar herkes için farklıdır. Ancak siyasetin ve katılımın esasları herkes için hemen hemen aynıdır. Burada ilgilendiğimiz de işte bu esaslardır.

Siyaset ve İktidar

Siyaset iktidar ile ilgilidir, başkalarının davranışlarını etkileme becerisi ile ilgilidir. İktidar ise siyasetten daha geniş bir olgudur; insan ilişkilerinin her düzeyinde gerçekleşen etkileşimler de söz konusudur. Çoğumuzun siyasetle doğrudan ilişkisi olmamıştır. Ancak, hepimiz çocukluğumuzda bile iktidarı deneyimlemişizdir. Ebeveynlerimizi bize istediğimizi vermeleri için nasıl kandıracağımızı öğrenmişizdir. Anneler olarak çocuklarımızı bizim istediklerimizi yapmaları için nasıl cesaretlendireceğimizi öğrenmişizdir. Başkalarının davranışını etkilemenin en az iki temel yöntemi olduğunu biliriz: güç kullanarak, yani tehdit veya cezayla, ya da isteğimizin meşru olarak algılanacağı ve gönüllü olarak kabul edileceği bir ortam yaratarak ki böylece güç kullanma ihtiyacı ortadan kalkar. Kadınlar olarak ahlaki ve duygusal nedenlerden ötürü, çok belirgin bir biçimde, ikinci seçeneği tercih ederiz. Güç kullanmayı reddetmemizin pratik bir sebebi de vardır: genel olarak, iktidarın araçlarından yoksun olmamız. Ama bu araçlara sahip olsak bile iktidar olmanın en verimli yolu güç kullanmak değildir.

Güç kullanılmadığı durumlarda meşru otorite hem kişiliğimizin hem de koşulların sonucu olarak ortaya çıkar. Bunların ikisi de geliştirilebilir unsurlardır. Bazı kişiler doğuştan karizmatiktir. İnsanlar onları oldukları haliyle dinlemeye hazırdır. Hepimiz bu Tanrı vergisine sahip değilizdir; yine de çoğumuz insanlarla etkin şekilde başa çıkmayı öğrenebiliriz. Bu konuya *Seçenekler Yaratmak: Kadınlar için bir Liderlik El Kitabı*'nda değinmiştik. Liderlik

becerilerimizi geliştirmek çok önemlidir çünkü aşağıda göreceğimiz gibi kadın olarak içinde bulunduğumuz koşulları yaratan unsurlar her zaman lehimize değildir.

“Otorite durumumuz” tarihimiz (yani haklarımız, yükümlülüklerimiz ve zgrlklerimiz sınırlarını belirleyen gelenekler ve yasalar) tarafından tanımlanır ve sınırlanır. Çoğumuz ataerkil koşullarda yaşadığımız için yükümlülüklerimiz çoğu zaman haklarımız ve zgrlklerimiz önüne geçer. Ancak, o kadar da güçsüz değiliz. Bir anne, eş, kız kardeş ve kız ocuk olarak ahlaki yapıdan sorumluyuzdur. Çoğu ülkede kanun önünde kendi haklarına sahip birer vatandaş olarak muamele görürüz. Son yıllarda eğitim seviyemiz gittikçe arttı. Birçok ülkede üniversitede okuyan kadınların sayısı erkeklerden daha fazladır. Artık eğitmeden ekonomiye, kültürden dine birçok alanda katılım hakkı talep ediyoruz ki bu bazı toplumlarda ataerkil tepkiler yaratmıştır. Yine de yolumuza devam ediyoruz.

Bununla birlikte önümüzde engeller var ve bunların en zorlayıcı olanları toplumlarımızdaki ataerkil değerlerden kaynaklanıyor. Bu değerler genellikle geleneklerden doğar. Zihnimize kazınmışlardır. Kendi içimizde mantıkla duygular arasında bir savaşa neden olurlar. Haklarımızın mantığın ötesinde kısıtlandığını biliriz, ama aynı zamanda mantığımızın yetiştirilişimizden gelen duygusal güce boyun eğmesine izin veririz. Ailemizin, içinde yaşadığımız toplumun “namus” kavramını ayakta tutmak için bize aşıladığı ykmllklere tabiyizdir. Kendimize bunun bizim namusumuz olmadığını, bize dayatılan bu namus kavramının kişisel sorumluluk ve kişisel haklara dayanmadığını söylememiz işe yaramaz. Ama bu hissettiğimiz çelişkiler ve gördüğümüz haksızlıklar bize namus, haklarımız ve zgrlklerimiz toplumumuza veya adetlerimize zarar vermeden uzlaştığı, değişime giden yolu gösterirse o zaman yararlı da olabilir. İşte bu nedenle haklarımıza ve zgrlklerimize giden yol bizimdir. Geleneklerimizi reddetmiyoruz. Eşitlik, haklar ve özgürlük taleplerimize yer açmak için bunları yeniden gözden geeriyoruz. Herkes için eşitlik ve adaletin temellerini oluşturan hedeflerimize ulaşmak için erkeklerle ve diğer toplumsal adalet gruplarıyla beraber çalışıyoruz.

Bunların hepsini başarmak için elbette siyasete katılmalıyız. İlk bakışta şansımız çok yüksek görünmeyebilir. Eğer siyaset g ile ilgiliyse, biz kadınlar dezavantajlıyız, çünkü bir insanı güçlü kılan tüm etkenler açısından eksiklerimiz var. Öncelikle, elimizde iktidar yok, verildiğinde de istemiyoruz. İkinci olarak, tarihte kadınlara geleneksel otorite bahşedilmemiştir çünkü erkek otoritesini kayıran ataerkil bir kültürde yaşıyoruz. nc olarak, ağdaş dünyamızda bile hayatlarımızı yöneten yasalar genellikle otorite konumundaki erkekler tarafından yürürlüğe konulur ve kadınlar bu konunun dışında tutulur. Onun için yasalar “mantık” ölçütlerine uygun bir şekilde hazırlanığında bile genellikle eşitsiz davranışlara maruz kalırız. Bu da siyaset ve iktidara yaratıcı bir şekilde yaklaşmamız gerektiği anlamına gelir. Başarmamız gerekiyor; başarımızın hem bizzat kendimiz hem de tüm kadınlar için anlamlı olmasını sağlayacak yeni, farklı kavramlar ve yöntemler tasarlamamız gerekiyor. Devam etmeden önce, iktidar ve siyaseti daha yakından inceleyelim.

İletifim olarak İktidar

Eğer siyaset iktidar ile alakalıysa ve iktidar birinin tercih ettiği çizgide davranmaları için başkalarını etkilemesi ise, siyasetin doğal olarak iletişim ile ilişkili olduğu açıktır. İletifim kurmazsak; ne istediğimizi dillendirmemiz mümkün değildir; başkalarına ne istediğimizi bildirmezsek, onları bizim arzuladığımız biçimde davranmaya cesaretlendiremeyiz ya da onları istemediğimiz davranış biçimlerinden uzaklaştıramayız. Bir başka deyişe, siyaset

süreçlerinde iletişimin yaşamsal bir önemi vardır. İletişim olmaksızın, siyasetle uğraşamayız. O zaman iletişimin bileşenleri nelerdir? Bu bileşenler en basit biçimiyle iletişim kuran bir organ/kişi, bir mesaj, bir iletişim kanalı ve bir alıcı, yani iletişimin yöneldiği bir kişiden/gruptan ibarettir. Kişisel hayatımızda her gün iletişim içindeyiz. Ailemizde genellikle yüz yüze iletişim kurarız. Oğlumuz ya da kızımıza ne yapıp ne yapmamalarını istediğimizi söyler veya sorular sorarız. Arkadaşlarımızla telefon ya da internet üzerinden iletişim kurabiliriz. İletişimimizi başarılı kılmak için yıllar içinde belirli sınırlamalara saygı duymayı öğrenmişizdir. Örneğin, beş yaşındaki bir çocuktan fiziksel olarak gerçekleştiremeyeceği ya da zihinsel olarak anlayamayacağı bir şeyi yapmasını istemeyiz. Hiç hoşlanmadığı bir şeyi yapmasını isteyemeyiz. Çocuktan ilaç içmek gibi sevmediği bir şeyi yapmasını istiyorsak, onu önce bu sıkıntıya hazırlamamız gerekir. İçgüdüsel olarak biliriz ki ondan istediğimiz şeyin gerekli ve onun iyiliği için olduğuna inanması gerekir. Çocuğun onayına giden yolu nasıl kolayca kuracağımızı biliriz.

Bu örnek aynı zamanda siyasi iletişimin temellerini de gösterir. Öncelikle, iletişim kurmak istemeliyiz. Sonra, iletmek istediğimiz bir şey olmalı. Bir iletişim kanalımız olmalı. İletişime geçeceğimiz birisi olmalı. Ve mesajımızı iletişim kanalına ve alıcıya uygun bir şekilde biçimlendirmeliyiz; yani, alıcının anlayış ve eğilimleri çerçevesinde iletilebilir bir mesaj oluşturmamız gerekir. Yoksa iletimiz büyük olasılıkla alıcıya ulaşmaz, yani gerçekleşmez, anlaşılmaz veya reddedilir. Çocuğumuzla ya da arkadaşımızla konuşmak ile siyasi bir mesajı iletmek arasındaki yapısal benzerliği göz önünde bulundurursak; hepimizin ya da çoğumuzun, en azından teorik olarak, istersek siyasetle ilgili iletişimde bulunabileceğini söyleyebiliriz.

Siyasi İletişim

Peki, *siyasi iletişim* nedir? Diğer iletişim türlerinden nasıl farklıdır?

Buradaki amaçlarımız açısından siyasi iletişim ile siyasi olmayan iletişim arasında en az iki temel fark vardır: toplum ve otorite yapısı. Siyasi bir iletişim iletişime geçen kişinin içinde yaşadığı bir köy, kasaba, kuruluş, eyalet ve hatta bölge gibi topluluğun tümünü etkileyecek bir şeye odaklıdır. İletişimin siyasal açıdan önemli olabilmesi için, kabul edilmesi halinde, boyutu veya özellikleri ne olursa olsun, toplumun ona uymasının kaçınılmaz olması gerekir. Siyaset kararları genellikle belirli kurallar, tüzükler ya da yasalarla idare edilirler. Geçmişte bir kral ya da vali geleneklerden aldığı güçle hüküm sürerdi. Eğer birisi işlerin neden böyle olduğunu soracak olsa, büyük olasılıkla, alacağı yanıt ezelden beri böyle olageldiği için olurdu. Çağımızda, belli kural ve yasalar meşru gücün sınırlarını tanımlamak ve hem yönetenlerin hem de yönetilenlerin haklarını, görevlerini ve yükümlülüklerini belirlemek için konulmuştur. Esas itibarıyla, işleyişin neden böyle olduğunu sorgulayabilmemiz ve kurallarla yasaların mantıklı açıklamalarını talep edebilmemiz gerekir. Gücü elinde tutanların meşruluğunu, aldıkları kararları veya yerleşik kurallarla uyumlu olmayan yasaları ya da toplumun ihtiyaçlarına artık cevap vermeyen kanunları sorgulama hakkımız vardır.

Daha önce belirtildiği gibi, bunların hiçbiri geleneklerin saçma olduğuna inandığımız ya da onlara aldırış etmediğimiz anlamına gelmez. Şu anlama gelir: Toplumdaki çeşitli güçler bundan fayda sağlıyor ve mevcut durumu korumak istiyorlar diye geleneklerin hatırına veya değerler, töreler ve metinlerin tek-yanlı açıklamalarına dayanarak haklarımızın, özgürlüklerimizin ya da diğer temel ihtiyaçlarımızın zincire vurulmasını kabul etmemiz beklenmemelidir. Her birimiz toplumumuzda ve kültürümüzde diğerleriyle iletişime geçmenin en etkin yolunun belli bir dinin, ulusun, ırkın ya da cinsiyetin üyeleri olmaktan

geçmediğini anlamalı ve sade bir insan olarak haklarımız olduğunu keşfetmeye çalışmalı ve hatırlamalıyız. Hakların uygulanması ve hakları elde etme çabamızda önceliklerimizi tanımlamamız belirli sosyo-ekonomik, politik ve kültürel koşullara bağlı olsa da, haklar evrenselidir.

Siyasi Süreç

İktidar siyasetten daha kapsamlı olduğu gibi, siyaset de iktidardan daha kapsamlıdır. İktidar harekete geçme yetimizle ilgilidir; siyaset ise uğruna harekete geçtiğimiz sonuçla ilgilidir. Siyaset hedefleri tanımlamakla ilgilidir. Siyasetin amacı gittiğimiz yeri ve önerilen bir seçeneği diğer tüm seçeneklerle nasıl karşılaştığımızı belirlemekle ilgilidir. Bu nedenle, siyaset değerlerle alakalıdır; bir köy, kasaba ya da işyeri gibi bir topluluk çerçevesinde bizim çıkarımıza olan ve diğer çıkarları etkileyen şeylerle ilgilidir. Genellikle, siyasi partiler vb. örgütlerin siyasetle, hükümet bürokrasisini oluşturan kurumlarınsa idareyle meşgul olduğunu düşünürüz. Bu kısmen doğrudur. Siyaset ve idare her iki kuruluş türünde de görünür. Ancak bir siyasi partinin resmi işlevi politik iktidarı elde etmeye çabalamak ve politika geliştirmek iken bürokrasinin işlevi siyaset sürecinde alınmış kararları uygulamaktır. Aslında, birçok ülkede insanların günlük refahı için önemli kararları alan bürokrasidir. Nasıl bir toplumda yaşadığımıza bağlı olarak, siyasi iktidarın yerini belirlemek için doğru değerlendirmeler yapmaya özen göstermeliyiz.

Yine de, siyasal süreçlerle meşgul olurken başarı şansımızı arttıracak denenmiş bazı yaklaşımlar vardır. Örneğin, içinde yaşadığınız toplumu düşünün. Farz edin ki hükümetin ilgilenmesini istediğiniz bazı ihtiyaçlarınız var. İlgili konudan sorumlu resmi kurumdaki görevliyle görüşmeye gidebilirsiniz. Sizi dinler ama harekete geçmez. Aylar geçer. İsteddiğiniz sonuca ulaşmak için başka ne yapabileceğinizi düşünürsünüz. İçinde yaşadığınız toplulukta birçok kişinin endişelerinizi paylaştığını ama onların da ne yapılması gerektiğini bilmediklerini görürsünüz. Aklınıza birleşerek hükümet ile toplu olarak konuşmak gelir; birçok ses bir sestem daha etkili olabilir diye düşünürsünüz. Bu noktada artık, siyasi lider olma yolundasınız demektir. Tanıdığınız insanlarla başlarsınız. Fark edersiniz ki, aynı endişeyi paylaşsalar da insanların vurguladığı noktalar aynı değil. Önce hevesiniz kırılır ama pes etmezsiniz ve kısa sürede uzlaşmaya istekliyseniz anlaşma alanınızı genişletmenin mümkün olduğunu görürsünüz. Daha geniş bir grup olarak önereceğiniz dilekçe maddelerini oluşturana kadar biraz verir, biraz alırsınız. Aynı iletişim biçimini kullanarak kendinizi kısa zamanda büyük bir toplumsal anlaşmanın ortasında buluverirsiniz. Bu süreçte yüz yüze iletişimin ötesine geçmeniz gerektiğini fark edersiniz; erişiminizi genişletmek için el ilanı, gazete, radyo, televizyon ve günümüzde giderek daha sık kullanılan internet gibi başka kanalları da kullanmanız gerekebilir. Bu arada daha olumlu sonuçlar elde etmek için vermek istediğiniz mesajı koşullara uyarlıyorsunuz. Artık iletişim hatlarınızı belirlemiş olarak ihtiyacınızı daha etkin ifade etmek için iyi bir konumdasınız. Ve sesinizi duyurma şansınız çok daha yüksek.

Peki sizi kim duyacak? Eğer sesinizi yerel seviyede duyuracaksanız, büyük sorunlar yaşamazsınız. Bu nedenle, genel bir kural olarak, merkezi olmayan bir karar alma sistemi merkezi bir sistemle karşılaştırdığında katılıma daha çok fırsat tanır. Ama eğer kadınların genelde ihtiyaç duyduğu gibi ulusal seviyede bir hareket gerekiyorsa, ulusal hükümetle iletişim için kanallar açmalısınız. Ülkenizde verimli çalışan siyasi partiler olduğunu varsayarak, talebinizi bir ya da daha fazla siyasi partiye götürebilirsiniz. Eğer öyleyse, kısa sürede aynı konuyla ilgilenen tek grubun sizinki olmadığını fark edeceksiniz; benzer ya da zıt çıkarları olan başka gruplar olduğunu da göreceksiniz. Verimli çalışan bir siyasi partinin işlevi

benzer çıkar gruplarını birleştirip bakanlar kurulu ya da yasama organındaki karar-alma süreçlerine uygun biçimde sunum yapmaya hazırlamaktır. Eğer bu süreç başarılı olursa; grubunuzun ifade ettiği konu kendisiyle rekabet halindeki diğer taleplerle uyumlu hale getirilecek ve kimseyi tamamen tatmin etmese de, istekte bulunan çoğunluğun kabul edebileceği ileriye doğru bir adıma dönüştürülecektir.

Bu süreç grup taleplerine az çok cevap veren bir siyasal sistem için geçerlidir. Bir siyasal sistem, Batı ülkelerindeki kadar demokratik olmasa bile, mesaj almaya yeterince açıksa ve sadece belli tipteki mesajları “duyan” aşırı ideolojik bir yapıya sahip değilse etkilenebilir. Ancak, kadınlar bu ince noktaların ötesinde bir cinsiyet engeliyle karşı karşıyadır: çok ataerkil bir toplumda yaşıyorlarsa, az çok duyarlı bir politik sistem genellikle kadınlara temel haklarını bile çok gören kuvvetli sosyal güçlere daha çabuk cevap verir. Böyle durumlarda çabalarını, taleplerini duyurmak ve talepleri birleştirmek isteyen kadınlar öncelikle toplumu yeniden sosyalleştirmeye odaklanmalıdır. Yani, kadınlar, toplumun tamamını olmasa bile, en azından karar vericileri şuna ikna etmelidir: Kadınlar için hak talep etmek yararsız değil; hem erkeklerin hem de kadınların kazançlı çıkacağı bir durumdur. Böyle bir işe girişmek, her iki cinsiyetten birçok kişinin esas kabul ettiği bazı değerlerin başarılı bir biçimde yeniden yorumlanmasını gerektirir. Bu, özellikle son yirmi-otuz yılda kadınların kamusal alanda oynadığı rolle özel alandaki konumu arasında uyuşmazlıkların ortaya çıktığı çoğunluğun Müslüman olduğu toplumlarda bir zorunluluktur. Bu toplumların çoğunda kadınlar aile gelirine katkıda bulunmak için evlerinin dışında zorlu bir şekilde çalışıyorlar, eğitimliler ve hepsinden önemlisi bireysel haklarının farkındalar. Ama evde ve özel hayatlarındaki yasal konumları hemen hemen hiç değişmedi.

Bu uyuşmazlığın köklerinin kültürel değil tarihsel olduğunu hatırlamalıyız. Kadınlar erkeklerle karşılaştırıldığında dünyanın her yerinde, her zaman ve her kültürde benzer hak ve sorumluluk ayrılığına maruz kalmıştır. Yakın zamana kadar dünyanın hiçbir yerinde kadınlar işe girmek, eğitim almak, evlenmek, çocuk sahibi olmak, oy vermek ve kamu görevlerine seçilmek gibi konularda bağımsız karar veremiyordu. İsviçre 1970 gibi çok geç bir yıla kadar kadınlara oy kullanma hakkı tanımamıştır. Yani toplumlar ve kültürler zaman içinde değişir. Dinler mevcut dini liderlerin aksi iradesine rağmen değişebilir ve gittikçe o dinleri uygulayan insanların sosyolojisinden farklılaşır. Örneğin, İslam tarih boyunca dünyanın farklı bölgelerindeki Müslümanlar tarafından değişik şekillerde uygulanmıştır.

Kadınlar ve Demokrasi

Demokrasinin bildiğimiz en iyi yönetim biçimi olduğu söylenir. Ancak şunu sormaya hakkımız var: Demokrasi neden tercih edilen yönetim biçimidir? Genellikle verilen cevap insanlar özgürce seçtikleri temsilcilerle yönetime katıldıkları için demokrasinin tercih edilen yönetim biçimi olduğudur. Demokrasi, halkın egemenliğine dayanan bir sistemdir. İnsanların hakları vardır. Bireylere kişisel alanlarının teminatı verilmiştir. Hükümet kısıtlanmıştır. Ve çoğunluğun yönetimi azınlığın haklarıyla sınırlanmıştır. Demokrasiyi destekliyorsak ve onun nesini en çok sevdiğimiz sorulursa, cevabımız büyük olasılıkla kişisel özgürlük, insan hakları, başkalarının düşüncelerine saygı, hükümet üzerinde kontrole sahip olmak ve haklarla ilgili uluslararası sözleşmelerde ve “demokratik” devletlerin anayasalarında yazılı başki bir sürü iyi şeyi sayabiliriz. Bunların hepsi demokratik politik sistemin üzerine kurulduğu toplumun felsefi olarak “liberal, yani özgür düşünceli” bir toplum olduğu varsayımına dayanır.

Ama varsayın toplum özgür düşünceli değil. Varsayın kadınlar çoğunluğun bu tür değerlere inanmadığı bir toplumda yaşıyor. Hatta aslında bu tip değerlerin çeşitli sömürgeci devletler tarafından aldatmak, hükmetmek ve sömürmek için uydurulduğuna ve kadın haklarından yola çıkarak kadınların kukla ya da oyuncak bebek gibi oynatıldığına inanan bir çoğunluk var. Varsayın ki, kadınların onurunun kutsal kitapları izleyerek korunacağını ileri sürüyorlar ve kutsal kitabı yorumlamaya bir tek kendilerinin izni olduğunu söylüyorlar.

Tabii ki çoğumuz bunun bir hayal olmadığını biliyoruz; şu an çeşitli ülkelerde bu sorunla karşı karşıyayız ve dikkat etmeksek başka ülkelerde de aynı sorunla karşılaşabiliriz. Bu nedenle, kadınların siyasetle uğraşması, dikkatli ama cesur bir yaklaşım sergilemesi ve durumlarına ilişkin gerçeğin tamamen farkında olarak yönetim konusunda şunu idrak etmeleri çok önemlidir: Çoğumuz felsefi olarak tanımlandığı gibi özgür düşünceli toplumlarda yaşamıyoruz. Bu da konuya farklı yaklaşmamızı gerektirir. Demokrasiyi eleştirmeden sanki o tek başına ve yalıtılmış bir biçimde tarihi, toplumsal ve kültürel koşullardan muafmış gibi bahsetmek yerine sorunları çözmeye odaklanmalıyız. Bir toplumda ideal bir demokraside takdir ettiğimiz değerleri, töreleri ve uygulamaları geçerli kılma olasılığını geliştiren sistem nasıl olmalıdır? Bu soruyu irdelemek için şu iki iş ile başlamamız gerekir; 1) geliştirmek istediğimiz örneğin özgürlük, haklar, eşitlik, bireysel alan ve sınırlandırılmış hükümetin yanı sıra güvenlik, halk ve aile gibi değerler kümesini tanımlamak ve 2) değerleri nasıl bir toplum (örneğin zengin-fakir, okuryazar olan-olmayan, özgürlükçü olan-olmayan, dindar-laik, hiyerarşik-iletişimci, ataerkil-toplumsal cinsiyet dostu, türdeş olan-olmayan) içinde geçerli kılmak istediğimizi belirlemek.

Her politik sistemin temel unsurları olan güç, yetki ve adalet konuları, demokrasilerde, hem devletin ve toplumun kesiştiği yüksek düzeyde, hem de karı-koca, baba-kız, kardeş, öğrenci-öğretmen, işçi-işveren gibi en yakın insan ilişkilerine ait bireysel düzeyde ele alınmalıdır. Bu iki seviye kuşkusuz birbiriyle etkileşim içindedir ama bazen, özellikle de özgürlükçü olmayan toplumlarda, tuhaf tezatlar ortaya çıkmaktadır. Örneğin, demokratik usulleri geliştirme süreci demokrasinin temel değerlerini yadsıyan koşullar yaratabilir. Özellikle Müslüman çoğunluklu gelişmekte olan ülkelerde kadınlar genellikle kaybeden taraf olurlar.

Her kültür ve her sosyal çevredeki kadınlar hangi siyasi yaklaşımların çıkarlarına en iyi hizmet edeceğine kendileri karar verecektir. Ancak birbirimizden öğrenmek ve değişim için bir birliktelik yaratmak için beraber çalışmalıyız.

Kadının Siyasete Yaklaşımı

Kadınların siyasete tam katılımını sağlama amacına ulaşma olasılığını geliştirmemize yardımcı olacak adımları çeşitli politik bağlamlarda çalışan kadın eylemcilerin başarılı deneyimlerinden öğrendik.

Öncelikle, erkeklerle beraber çalışmalıyız. Kadınların güçlenmesinin onlar için bir tehdit oluşturmadığı konusunda erkekleri eğitmeyi üstlenmeliyiz. Aksine, bu durumun anlamlı ve etkin ortaklıklar kurarak herkese yardımcı olacağını anlatmalıyız.

İkinci olarak, kendi aramızda, başka kadınlarla ve erkeklerle saygı, bilgi, dayanışma ve desteğe dayalı ortaklıklar kurmalıyız. Değişik toplumlardan kadınların birbirleriyle iletişime geçmelerinin, birbirlerinin çalışmalarını desteklemelerinin, birbirlerine öğretmelerinin ve birbirlerinden öğrenmelerinin önemi gittikçe artmaktadır. Özellikle Müslüman kadınların

başka bölgeler, dinler ve kültürlerden kadınlarla iletişim ve ortaklıklar kurmaları hayatidir. Hepimizin öğrenmeye ihtiyacı vardır ve hepimizin öğretecek bir şeyi vardır.

Üçüncü olarak, karşılıklı işbirliği ruhuyla daha geniş toplumsal adalet ağları ve kuruluşlarıyla yakın çalışmalıyız. Bu açıdan özellikle önemli kuruluş ve hareketler; insan hakları, çevre, emek, demokrasi, barış ve çatışma çözümlene alanlarında faaliyet gösterenlerdir.

Dördüncü olarak, hem bireysel hem de sivil toplum düzeyinde gelişmenin önemini farkında olmalıyız. Harekete geçme, destekleme, konuları tanımlama, sorunlara parmak basma ve çözüm üretme becerilerimizi artırmalıyız. Bunların tümü liderlik yeteneklerimizi geliştirmekle ilgilidir.

Beşinci olarak, kadınların güçlenmesinin yadsınamaz bir unsuru olan liderlik sorunlu bir kavramdır. Gücü iktidar adına istemiyoruz. Güç sahibi erkeklerin yerine geçmek istemiyoruz. Toplumumuzu daha iyiye doğru değiştirmek için güçlenmek istiyoruz. Aynı anlayış liderlik kavramımızda da geçerlidir. Kadınların Öğrenme Ortaklığı ve üç kıtaya yayılan ortakları olarak bu konu üzerinde çok çalıştık ve biz kadınların arzuladığı ve aradığı toplumu temsil eden bir iletişim yöntemi sunan bir liderlik anlayışı geliştirdik. Bu modelde liderlik bir öğrenme ortaklığından doğar ve her katılımcının hemen ya da dönüşümlü olarak lider ve üye olduğu etkileşimli bir sistemin özelliklerini benimser. Büyüyen sivil toplum hareketimizi oluşturan kuruluşlara sunduğumuz koşullar bu çizgidedir.

Ve altıncı olarak, sesimizi duyurmamız gerekmektedir. Zamanımızda eskiden var olmayan bir şey var ve gittikçe gelişiyor: bilgi teknolojileri. *Seçenekler Yaratmak: Kadınlar için Liderlik El Kitabı*'nda değindiğimiz ortaklıkları geliştirmek, siyasal destek aramak ve kültürel değişimi gerçekleştirmek için bilgi teknolojilerine erişmeli ve kullanmak için elimizden geleni yapmalıyız. Bilgi, kaynak ve kadın-gücü potansiyeline sahibiz. Ortaklarımızla çalışarak kendimizi ve toplumumuzu kültürel olarak bilgi teknolojilerinin vazgeçilmezliğine alıştırmalıyız. Ve bunu sadece dünya hakkında bilgi almak için değil aynı zamanda dünyayı yaratmak için yapmalıyız.

Kolaylaştırıcılar için Rehber¹

Bu ilkeler bu el kitabındaki tartışmaları ve alıştırmaları yönetirken kendi hedeflerinizi gerçekleştirmenize yardım etmek için sunulmuştur. Bir kolaylaştırıcı olarak her oturumun öğrenme sürecini yönlendirmekten sorumlusunuz. Geleneksel bir öğretmen ya da eğitmenin aksine grupları belirli sonuçlara veya anlayışlara yöneltmek gibi bir sorumluluğunuz yok. Onun yerine, atölye katılımcıları için rahat, güvenilir bir alan yaratıp insanların birbirlerinin deneyimlerinden ve düşüncelerinden öğrendiği, herkesin düşüncelerini özgürce ifade edebildiği ve görüş birliğine ulaşmayı hedefleyen bir çalışma ortamı sağlamaktan sorumlusunuz. Bunu atölyenin gerçekleşeceği mekân ve kullanılacak malzemeleri önceden hazırlayarak, karşılıklı saygıyı geliştiren kolaylaştırıcı taktiklerini uygulayarak, etkin katılımı sağlayıp, tartışmaları kolaylaştırarak ve işbirliği ortamı sağlayarak yaratacaksınız.

Kolaylaştırıcının Rolü

Etkin bir kolaylaştırıcı grup üyeleri ile birlikte dinler ve öğrenir. Göreviniz toplantıları düzenlemek ve katılımcılara atölye alıştırmaları boyunca rehberlik etmektir. Siyasete katılım konusunda uzman olmanız ve tüm cevapları bilmeniz gerekmez. Başarılı tartışmalar tüm katılımcılardan gelen bilgi ve fikirler sonucu ortaya çıkacaktır.

Konuşmaları Yönlendirmek

Bazen grubun konuşmalarını sorularla yeni bir yöne çekmek isteyebilirsiniz. Sorumluluğunuz konuşmaların sonuçlarını yönlendirmek değildir. Daha doğru ya da daha geçerli bir fikir olmadığını göz önünde tutarak sadece tartışmaların yönüne rehberlik etmektir. Böylece, herkesin öğrenme ve bilgi paylaşımı sürecine katkıda bulunduğundan emin olursunuz. İyi bir kolaylaştırıcı kimsenin yargılanmaktan ya da eleştiriye uğramaktan korkmadan dürüstçe düşüncelerini ifade edebildiği güvenli ve tarafsız bir ortam yaratır. Buna katılımcıların düşünceli ve saygılı bir şekilde başkalarının fikirlerine karşı çıkmaları da dâhildir. Yorumların arasında uzun sessizlikler oluşursa endişelenmeyin. Bu aralar katılımcıların düşünmek için durduğu ve konuşma cesaretini topladığı sürelerdir.

Tartışmaları Canlandırmak

El kitabının oturumları boyunca tartışma ve münazaraları teşvik etmek için sorular sorulmuştur. Sorular grubun liderlikle ilgili çok çeşitli temaları araştırmalarına rehberlik etmeyi hedefler. Grup konuyla ilgilideğerli tartışmalar yürüttüğü sürece konuşmaların sorulardan uzaklaşmasına izin verin. Ayrıca, alıştırmalar oluşturmak için başka yöntemler kullanmak ya da el kitabındakilerden farklı sorular sormak isteyebilirsiniz. Eğer çekingen ya da konuşma cesareti olmayan katılımcılar olduğunu belirlediyseniz, kendi fikrinizi belirtin ve bu kişilerden birine ne düşündüğünü sorun. Katılımcı bireylerin ve grubun ihtiyaçlarına karşı duyarlı, incelikli ve destekleyici olduğunuz ve öğrenme sürecini paylaştığınız sürece, etkin kolaylaştırıcılık yapıyorsunuz demektir.

¹ Seçenekler Yaratmak: Kadınlar için Liderlik Eğitimi El Kitabı “Kolaylaştırıcılar için rehber: Bir Eğitim Ortamında İletişim” bölümünden adapte edilmiştir, (Women’s Learning Partnership, 2001).

Gündeme Bağlı Kalmak

Bazen, bir kolaylaştırıcı zaman tutarak ve gruba oturumun gündemini hatırlatarak tartışmalara rehberlik eder. Grupların büyüklüğü değişse de katılımcıları yorumlarını kısa tutmaya teşvik etmek her zaman faydalıdır. Böylece, konuşmalar bir ya da birkaç kişinin tekeline geçmez. Bu özellikle her katılımcının araya girmesi ya da hikâye anlatması gereken alıştırmalar için geçerlidir. Katılımcılara yorumlarını tartışılan konularla ilgili tutmalarını hatırlatmanın diplomatik bir yolu, önerilerinizi ve talimatlarınızı belli bir birey yerine tüm gruba yöneltmektir. Ek olarak, katılımcıları diğerlerinin söylediklerini dinlemeye ve önceki yorumlar üzerine eklemelerde bulunmaya teşvik edin.

Sorumluluğu Paylaşmak

Her oturumu tamamlamak göreviniz olsa da her etkinlikten ya da tartışmayı kolaylaştırmaktan sorumlu değilsiniz. Sorumluluğu paylaşmak atölye oturumlarının düzeninin bir parçası olabilir ve olmalıdır. Bunun için basit bir adım katılımcıların grup için not almaya, talimatları ve okuma parçalarını yüksek sesle okumaya ya da tartışmaları kolaylaştırmaya gönüllü olmalarını cesaretlendirmektir. Bir katılımcıya not alırken ya da okurken yapabileceği hatalardan endişe etmemesini söylemek, katılımcının kendisini rahat hissetmesini sağlar ve diğerlerinin de gönüllü olmasına cesaret verir.

Katılmak

Tartışmalara katılıp katılmamak size kalmıştır. Ancak, her oturumu düzenlediğiniz ve bir aşamaya kadar “kontrol” sizde olduğu için, katılımcıların sizin fikirlerinize ve önerilerinize daha çok önem verebileceğini aklınızda tutun. Bu nedenle, müdahalelerinizi sınırlamanız önemlidir ve bir fikrinizi söylediğinizde bunun sizin bakış açınız olduğunu ve var olan tek bakış açısı olmadığını belirtin.²

İyi Zaman Geçirmek

Unutmayın ki siz de bu çalışmalara öğrenmek ve iyi zaman geçirmek için katılıyorsunuz. Eğlenin!

Katılımcıların Rolü

Gruptaki bireyler bu etkinliklere çeşitli nedenlerle katılırlar ve neler olacağına dair geniş bir beklenti ve önyargıya sahiptirler. Deneyim seviyelerinden ya da mesleki konumlarından bağımsız olarak katılımcıların rolü hem bir öğrenci hem de bir öğretmen olmak, öğrenirken bilgi paylaşmaktır. Oturumlar en çok katılımcılar dikkatle dinlediğinde, soru sorduğunda ve varsayımlara meydan okuduğunda başarılı olur. Katılımcılar tartışmalara katılmaktan, ortaklıklarda ya da bir grubun parçası olarak işbirliği yapmaktan ve oturumların süreç ve ilerlemesini değerlendirmekten sorumludurlar. Katılımcıların ve kolaylaştırıcının oturumlar sırasında saygılı ve nazik bir ortam yaratmaya katkıda bulunması herkesin yararınadır.

² Bir kolaylaştırıcının ne olduğu ve olmadığı ile ilgili eksiksiz liste için bakınız: *Kendi Kelimelerimizle* “Bölüm 1: Öğrenmeyi Kolaylaştırma”, Nancy Flowers, Bethesda: Sisterhood Is Global Institute, 1999.

Eğitime Hazırlanmak

Eğitim oturumlarına hazırlıklı gelmek önemlidir. El kitabının amaçladığı hedefleri ve her oturum için kendi hedeflerinizi anladığınızdan emin olmak için işlenecek malzemeyi önceden gözden geçirin. Hangi malzemelere ihtiyaç duyacağınızı belirleyin ve hepsinden yeterli sayıda bulunduğundan emin olun. Oturumlar bir ofiste, kamu kurumunda, ev veya sessiz olan, mahremiyet sağlayan, katılımcıların rahat hissettiğı herhangi bir yerde yapılabilir.

Katılımcılara kendi kalem ve kâğıtlarını getirmelerini söyleyebilirsiniz ya da bunları kendiniz dağıtabilirsiniz. Oturumun yapıldığı odaya ve mevcut malzemelere bağılı olarak tahta için tebeşir ya da keçe kalemler getirmek isteyebilirsiniz. Başka bir seçenek de büyük boy kâğıtlar ve yapışkan bant veya raptiye getirerek kâğıtları duvara tutturaktır. Tahta veya büyük boy kâğıtlar grup üyelerinin önünde not tutmak için kullanışlıdır. Bu sayede oturum boyunca katılımcıların fikirleri ve kavramları hatırlatılabilir. Tartışmaların ilginç noktalarını kâğıda kaydetmek, grubun fikirlerini sonraki oturumlarda kullanmak üzere saklamak için özellikle faydalıdır.

Bu el kitabındaki alıştırmalardan bazılarında katılımcılar grup etkinlikleri için gruplara bölünür. Eğer katılımcıların hepsinde el kitabının bir kopyası yoksa, her grup için talimatları fotokopiyle çoğaltabilirsiniz, ya da talimatları büyük harflerle bir kağıda yazıp herkesin görebileceğı şekilde duvara asabilirsiniz.

Oturumların çoğı yaklaşık üç ya da dört saat sürer. Katılımcıların kendilerini daha rahat hissetmesini sağlamak için yiyecek veya içecek bir şeyler getirmek isteyebilirsiniz. Katılımcıların ne isteyeceğı ya da ne beklediklerinden emin değilseniz, ilk oturumda tercihlerini sorun. En önemlisi, neye ihtiyaç duyacağınızı ve oturumların nasıl düzenleneceğini önceden bilmek için planlayın.

İhtiyaç Duyabileceğiniz Bazı Malzemeler

- Tükenmez ve/veya kurşun kalemler
- Kâğıt
- Yapıştırıcı bant ya da raptiye
- Büyük boy kâğıtlar
- Renkli keçeli kalemler
- Tebeşir
- Talimatların kopyaları
- Saat
- Ara için içecekler ve atıştırmalıklar
- Fincanlar, tabaklar, peçeteler

İletişim, Dinleme, Uzlaşma, Ortak Anlam Yaratma ve Öğrenme Ortaklıkları Geliştirme Hakkında Konuşmak

İletişim, dinleme, uzlaşma, ortak bir amaç oluşturma ve bir öğrenme ortaklığı geliştirme etik politik katılımın başarısı için esastır. Bu fikirleri oturumlar ya da başka forumlar sırasında ortaya atmak isteyebilirsiniz. Tartışmaları başlatmak için yardımcı olacak bazı yollar aşağıdadır:

• **İletişim:** Liderlik etkili iletişimle başlar. Liderler fikir ve amaçlarını, başkalarına başarılı bir biçimde iletecek beceriye sahip olmalıdırlar. İyi liderler, gözlemlene, dinleme, ifade ve iletişim kurma alanında başarılı kişilerdir. Bu nedenle, tüm eğitim oturumlarında iletişim becerilerinin geliştirilmesine ağırlık verilmektedir. Başlangıç oturumlarında kişi üzerinde odaklanılmakta ve kişisel iletişim becerileri üzerinde durulmaktadır. Daha sonraki oturumlarda ise ekip içi ve kuruluşlar arası iletişim ele alınmaktadır.

• **Dinleme:** Liderler diğerlerinin görüşlerini ve amaçlarını dinleyerek güçlenirler. Dinleme bir yönetici, meslektaş veya rakibin ne söylediğini duymak ile sınırlı değildir. Diğerlerinin öneri ve görüşlerini değerlendirmeyi de kapsar. Etkili bir dinleyici, tıpkı etkili bir lider gibi, duyduğundan bir şeyler öğrenebilen kişidir.

• **Görüş Birliğine Varmak:** Görüş birliğine varmak başarılı liderlik için önemli bir karar verme sürecidir. Gruplar, takımlar veya daha büyük organizasyonlarda yer alan kişiler üzerinde görüş birliğine vardıkları konuları diyalog yolu ile ortaya çıkarırlar. Seçeneklerin ve olasılıkların karşılıklı olarak saptanması ile kararlar formüle edilir. Farklı görüşlerin olması durumunda, grup herhangi bir eyleme girişmez. Bazen görüş birliğini sağlamak zaman alır ve yorar, ama herkesin destek verip uygulayacağı ortak kararların alınması ile sonuçlanır.

• **Ortak Değer ve İlkeler Oluşturmak:** Ortak değerlerin oluşturulması hem küçük gruplar, hem de büyük organizasyonlar açısından yararlıdır. Diyalog içinde olma, görüş birliği sağlama ve deneyim paylaşma süreci sonucunda herkesin belli ölçülerde katkıda bulunmasıyla ortaya bir dizi değer ve ilke çıkar. Paylaşılan bu ilke ve değerler, bir grubun, yapısını ve süreç içinde yeniden gözden geçirilebileceği, uyarılabileceği amaçlarını belirlemesi için bir çerçeve oluşturur. Bir grup ortak değer ve ilkelerini oluşturduğu zaman, grubun her üyesinin sahip çıktığı ve sorumluluğu paylaştığı bir çerçevede faaliyet göstermesi de sağlanmış olur.

• **Öğrenme Ortaklıkları Geliştirmek:** Bir ortaklık için elde edilenler, katılımcıların düşüncelerini ve faaliyetlerini yansıtır. Üyelerinin talimatları eksiksiz ve etkili biçimde uyguladığı bir kuruluşta katılımcılar faaliyetleri sorgulamıyor, gelişme kapasitelerini değerlendirmiyor veya öğrendiklerini paylaşmıyorlarsa, o kuruluş bir öğrenme ortaklığı olarak kabul edilemez. Öğrenme ortaklığını geliştirmek içe dönük ve kolektif bir öğrenme yaklaşımıdır. Ayrıca, kişisel farkındalık ve değerlendirmenin yanısıra ortak amaç ve faaliyetleri uygulayan bireyler için bir grup farkındalığı anlamına gelir. Böylece, bir öğrenme ortaklığında katılımcıların etkileşiminin yansıtma, değerlendirme ve ortaklığın amaçlarına ulaşmayı kolaylaştıracak bilgi birikimine yol açtığını söyleyebiliriz. Öğrenme ortaklıkları dinamik, katılımcı ve verimliliği yüksek çalışma ortamları yaratarak, herkesin bir yandan bilgi sahibi olurken öte yandan kendisinin ve ortaklığının kapasitesini arttırmasına olanak verir.

İlk Eğitim Oturumu

Geldiğinizde

İlk oturum için erken gelin ki mekânın istediğiniz biçimde düzenlendiğinden emin olun. Yeterince ışık, ısı ve/veya temiz hava olup olmadığını kontrol edin. Zorunlu olmasa da daire oluşturarak oturmak genellikle grup tartışmaları için en iyi yöntemdir. Daire şeklinde oturmak gruptaki herkesin eşitlenmesini sağlar ve başkaları tarafından görünmek ve duyulmak için en iyi fırsatı yaratır.

Katılımcılar geldiğinde

Katılımcılar gelmeye başladığında sıcak bir şekilde karşılayın. Bu özellikle katılımcılar birbirlerini önceden tanımiyorsa önemlidir. Sizi önceden tanımiyorlarsa, kendinizi tanıtırıp atölye kolaylaştırıcısı olduğunuzu açıklamayı unutmayın. Atıştırmalıklar mevcutsa, katılımcılara yiyeceklerden alabileceklerini söyleyin ve kendilerini tanıtmalarını isteyin.

Tanışma

Herkes geldikten sonra, gruptaki herkesin kendisini tanıtmasını istemek genellikle iyi bir fikirdir. Katılımcılar zaten birbirlerini tanıyorlarsa, kısaca çalışmaya katılma nedenlerini ve bu çalışmadan ne umduklarını anlatmalarını isteyebilirsiniz. Bu başlangıç alıştırmalarına siz de katılmalısınız. Bu alıştırmaların amacı siz de dâhil grup üyelerinin birbirlerini tanımalarına ve rahatça konuşmasına yardımcı olmaktır.

Açıklamalar

İlk oturuma eğitim boyunca neyin tartışılacağını ve öğrenileceğini, aşağıda anlatılan oturumların temel yapısını özetleyerek başlayın. Gruba o günün oturum gündemini, araları hangi saatlerde vermeyi düşündüğünüzü ve oturumu ne zaman bitirmeyi planladığınızı belirtin. Not tutma, süre tutma, el kitabından yüksek sesle okuma ve tartışmaları kolaylaştırmak ve başka etkinlikler için gönüllülerden yardım isteyeceğinizi söyleyin

Oturumların Yapısı

El kitabındaki oturumlar iki bölüme ayrılmıştır. Siyaset ve İktidar: Ben Neresindeyim? (Bölüm I) ve Eyleme Doğru: Bir Sonra Hangi Adımları Atacağım? (Bölüm II). Her bölümün başında amacı ve kullanılan kavramları açıklayan kısa metinler vardır. Her oturumun başındaki hedeflerde olduğu gibi bir gönüllüden Bölüm I ve II'nin giriş bölümünü okumasını isteyebilirsiniz. Daha sonra "Sorusu olan var mı?" diye sormayı unutmayın.

Oturumların Çerçevesi

Her oturumun benzer bir yapısı vardır. Ancak, oturumlardaki etkinliklerin tümü aynı değildir. Hedeflerine bağlı olarak oturumlarda aşağıdaki bölümler bulunmaktadır:

Kolaylaştırıcı için Öneriler: Öneriler Bölüm I ve II'nin başında yer alır. Kolaylaştırıcının çalışmanın amaçları ve taktiklerine ilişkin olarak sunacağı kısa bir özet içerir.

Oturum Hedefleri: Her oturum bir hedef listesiyle başlar. Bunlar katılımcıların oturumun hangi amaçlarla düzenlendiğini anlamalarına ve tartışmaların öz yaşam öyküleri ile aktarılan yaşantılar üzerinde şekillenmesine yardımcı olur. Oturum hedeflerini gruba oturumun başında veya sonunda okumaya veya hiç okumamaya siz karar verebilirsiniz.

Değerlendirme Araçları ve Atölye Çalışmasının Değerlendirmesi: Bu iki değerlendirme alıştırmaları el kitabının atölye oturumlarının sonunda yer alır. Değerlendirme alıştırmaları eğitim süresince herhangi bir zamanda bir ya da birçok defa yapılabilir.

Alıştırma: Her oturumda tüm katılımcıların grup ya da çiftler olarak katıldığı alıştırmalar vardır. Alıştırmaların amacı, grubun, kadınların siyasete katılımı önündeki engelleri ve bu engelleri aşmaya yönelik stratejileri araştırmasına yardımcı olmaktır. Katılımcıların ihtiyaçları ve kendi değerlendirmenize bağlı olarak alıştırmaların yapısını uyarlamak ya da değiştirmek isteyebilirsiniz.

Grup Tartışması için Sorular: Grup tartışması için hazırlanan sorular katılımcıların belirli konulardaki fikirlerini ortaya çıkarmak için tasarlanmıştır. Her soru bir öncekine dayanarak konuşmaları ileri taşır. Eğer siyasete katılım konusunda ilk kez atölye çalışması düzenliyorsanız, en azından ilk oturumlarda el kitabındaki soruları izlemeniz büyük olasılıkla en iyi yol olacaktır.

İlerleyen oturumlarda ya da sonraki atölyelerde sorgulanacak noktaları değiştirmenin veya farklı sorular sormanın daha verimli sonuçlar vereceğini hissedebilirsiniz. Bu tamamen size bağlıdır. Ayrıca, bir gönüllüden bir tartışmayı kolaylaştırmasını isteyebilir ve tartışmayı yönetmeye ilişkin kendi görüşünü yaşama geçirmesine olanak verebilirsiniz. Tartışmalara yön vermekte doğru sorular diye bir şey yoktur ancak konuşmaları canlı, ilginç ve faydalı tutmak önemlidir.

Çember Etkinliği: Bu etkinlikler için grubu bir daire şeklinde düzenleyin ki konuşurken her katılımcı diğerleri tarafından görülebilsin. Bu tartışmalarda kimse grubun “önünde” değildir. Çember ayrıca herkesin sırayla cevap vermesine izin verir ve en yüksek katılımı sağlar. Amaç grup içinde konuyla ilgili çeşitli düşünceler ve deneyimler hakkında geniş bir bakış açısı elde etmektir.

Bu tip etkinlikler herkesin katılımıyla daha iyi sonuç verse de eğer katılmak istemiyorlarsa kişilerin “konuşmama hakkını” kullanabileceğini açıklamak önemlidir. Bir katılımcının konuşmak istememesinin birçok nedeni olabilir ve bunlara saygı duyulmalıdır. Yine de, bir grup üyesinin konuşmalara ender olarak katıldığını ve etkinliklere katılmakta isteksiz olduğunu fark ederseniz, bu konuyu onunla özel olarak konuşun. Düşüncelerinin değerli olduğunu ve bu çalışmaya katılarak bilgilediğini hissetmesini sağlayın. Hissetmiyorsa, nedenini bulmaya çalışın ve ihtiyaçlarını nasıl daha iyi cevaplayabileceğinizi araştırın. Eğer iyi

zaman geçirdiğini ve faydalandığını hissetmiyorsa, hiçbir katılımcı oturumlara devam etmeye zorlanmamalıdır.

Her oturumun sonunda: Her oturumu sonlandırırken katılımcılara oturumdan öğrendikleri anahtar konuları belirlemelerini istemek ve bunları oturumun hedefleriyle karşılaştırmak faydalı olabilir. Katılımcılar ayrıca bir sonraki adımlarını, öğrendikleri bilgilerle ne yapacaklarını ve arkadaşları ve meslektaşlarına nasıl ileteceklerini düşünebilirler. Kendi atölye çalışmalarında kolaylaştırıcı rolü üstlenmek istediğini belirten katılımcılar kolaylaştırıcı becerileri ve teknikleri ile bunları gelecekteki çalışmalarında nasıl kullanabileceği üzerine düşünmek için yöreklendirilebilir.

Tüm Oturumlarının Sonunda

Gruba bağlı olarak, katılımcılar çalışmayı küçük bir kutlama veya başka bir grup etkinliğiyle bitirebilirler. Dokuzuncu ya da onuncu oturumda gruba çalışmayı nasıl bitirmek istediklerini sorun. Bunun önceden planlanması katılımcıların kendi ihtiyaç ve beklentilerinin dikkate alındığını hissetmelerini sağlayacaktır. Katılımcılar ayrılmadan önce el kitabının onuncu oturumunun sonunda yer alan Atölye Çalışması Değerlendirme formunu doldurmalarını isteyin. Bu formdan elde edeceğiniz bilgilerden gelecekte atölye çalışmalarını planlamak, uyarlamak ve iyileştirmek için yararlanabilirsiniz. Formun amacını açıklayıp katılımcılara yazdıkları bilgilerin kesinlikle gizli kalacağı konusunda güven vermek önemlidir. Dağılmadan önce formu tüm katılımcılardan toplamayı unutmayın.

Kişinin siyasete giderek daha fazla katılımını sağlamak yaşam boyu sürecek bir projedir. Katılımcılar iletişim becerilerini güçlendirmeye, uyarlamaya ve düzeltmeye eğitim çalışması bittikten çok sonra da devam edeceklerdir. Bazen eğitim çalışması sona erdikten birkaç ay sonra öğrendikleri ve uyguladıklarını tartışmak amacıyla bir araya gelmeyi arzu edebilirler. Oturumlar esnasında arkadaşlıklar kurulduğundan, katılımcılar birbirlerini yeniden görme fırsatını elde etmekten ve aralarındaki bağı kuvvetlendirmekten mutlu olurlar.

Bazen katılımcılar eğitimden sonra birlikte bir kampanya düzenlemek isterler. Ne güzel olur! Siyasete adım atmaya heves duymalarına yardımcı olmuş oldunuz. Her olay bir başkasına vesile olur ama elbette bir sonraki adım katılımcıların kendilerine bağlıdır.

EĞİTİM OTURUMLARI

BÖLÜM I

1

Siyaset ve İktidar:

Ben Neresindeyim?

Bu bölümde ilk olarak, nasıl bir dünyada yaşamak istediğimizi, hayalini kurduğumuz dünyayı tartışacağız. Bu dünyada iktidar kavramı kadınlar ve erkekler için aynı mı, kadın liderliği nasıl olmalı, siyasi sorumluluklarımız neler gibi soruları yanıtlamaya çalışacağız. Eşitlik, adalet, demokrasi kavramlarını yeniden tarif edeceğiz. Nasıl yönetilmek istediğimizi, nasıl yöneteceğimizi, hayal ettiğimiz dünyaya ulaşmak için biz kadınların siyasi sorumluluklarının neler olduğunu konuşup, politikaya ilişkin stratejilerimizi belirleyeceğiz.

Ardından şu soruları yanıtlamaya çalışacağız: İktidar nedir, iktidar ve siyaset arasında nasıl bir ilişki vardır? 'İktidar' kavramı kadınlar ve erkekler için aynı anlamı mı taşıyor? Kadınların toplumda 'güçsüz' olarak tarif edilen rolleri yeni bir liderlik anlayışının tarifinde güce dönüşebilir mi? Öte yandan kadınlar bu iktidara eriştiklerinde bu 'zayıf-kadınısı' özellikleri tercih edecek mi? Etik siyaset nedir, amaçlarımıza ulaşmak için güç kullanmak etik midir, erkekler için etik olan kadınlar için de aynı şekilde etik midir?

Bu sorulara genellikle birbiriyle çelişen cevaplar veririz. İşte bu bölümde bu sorulara yanıt bulmaya çalışacağız. Kadın ve erkek siyasetçilere aynı mercekten bakmanın ve davranışlarının etikliğini aynı tartıda ölçmenin ne kadar zor olduğunu görebiliriz.

Kolaylaştırma için öneriler

Aşağıdaki alıştırmalarda yer alan önerileri, hikâyeleri ve soruları yüksek sesle okuyun. Mümkünse, katılımcılara el kitabının ya da alıştırmanın bir kopyası verin. Böylece katılımcılar alıştırmalara daha aktif katılabilirler. Oturum sırasında grubun fikirlerini herkesin görebileceği şekilde tahtaya veya büyük boy kağıda yazacak birkaç gönüllüden yardım almanızı öneririz. Okuma, not tutma vb. görevleri dönüşümlü olarak birden çok kişinin paylaşması, atölyeyi daha katılımcı ve etkileşimli hale getirecektir.

Keyif almaya bakın. Unutmayın, siz de bir katılımcısınız!

Oturum 1:

Daha İyi Bir Dünya Hayal Etmek

(Tamamı yaklaşık 3 saat)

Oturum Hedefleri

- Hayal ettiğimiz dünya ile ilgili bütünsel bir görüş önermek
- Kaynaklarımızı, destekçilerimizi harekete geçirecek pratik amaçlar oluşturmak

Atölye Çalışması Değerlendirme Aracı:

Ne öğrenmek istiyorum?

(Yaklaşık 30 dakika)

Tüm katılımcılara atölye çalışmasına katılma nedenlerini sorun. (Yanıtlar kolaylaştırıcı tarafından katılımcıların beklentilerinin karşılanıp karşılanmadığını belirlemek için saklanmalıdır.) Katılımcılar yanıt verirken aşağıdaki noktalara da değinmelidir:

- Ne öğrenmeyi umuyorlar?
- Ne deneyimlemek istiyorlar?
- Eğitimin sonunda ne elde etmek istiyorlar?

Katılımcıların yanıtlarını küçük kâğıtlara yazmalarını isteyebilirsiniz. Bu kâğıtları toplayıp eğitimin sonunda katılımcılara geri verebilirsiniz. Böylece katılımcılar oturumlar sırasında öğrendiklerini daha iyi değerlendirebilirler.

Eğer katılımcılar çekingense ve/veya isteksiz görünüyorsa, öncelikle bir ısınma alıştırmayı yapmak faydalı olabilir. Bu alıştırmayı ilerideki “Hayallerim nelerdir?” alıştırmasından sonra uygulayabilirsiniz.

1.1.

Alıştırma: Hayallerim Neler?

(Yaklaşık 45 dakika.)

Nobel Ödülü sahibi Muta M.'nin aşağıda yer alan yaşam öyküsü ile Brezilyalı genç bir kadının ona yazdığı mektubu yüksek sesle okuyun. Daha sonraki çember etkinliğin amacı ise katılımcıların birbiriyle tanışması ve grup içinde sohbet başlatmaktır. Bu el kitabındaki tüm grup etkinlikleri daire şeklinde oturarak uygulanabilir, fakat zorunlu değildir. Aşağıdaki etkinlik ise tüm katılımcıların birbirinin yüzünü görmesini ve birbirini desteklemesini sağlayacak bir oturma düzeniyle özellikle katılımı artırmayı hedefler.

Muta M.'nin Biyografisi

Dr. W.Muta M. 2004'de "sürdürebilir kalkınma, demokrasi ve barışa" katkılarından dolayı Nobel Barış Ödül'ünü kazanan ilk Afrikalı kadın oldu. Muta'nın ülkesi Kenya'da başlatılan ağaç dikme kampanyası ilk başladığında çok ilgi görmedi. BBC'ye yaptığı açıklama şöyle idi: "İnsanları kadınların çok fazla teknoloji ve mali kaynak olmadan çevrelerini iyileştirebileceklerine ikna etmem çok uzun zamanımı aldı." 1977 yılında başlattığı Yeşil Kuşak Hareketi eğitim, beslenme ve kadınlar için önemli diğer konularda kampanyalar yürüttü. Muta'nın eski eşi zamanında O'nun kişiliğini şöyle tanımlamıştı: "fazla eğitilmiş, fazla güçlü, fazla başarılı, fazla inatçı ve kontrol etmesi çok zor biriydi."

*Wangari Muta Maathai
Yeşil Kuşak Hareketi Merkezi
Nairobi, Kenya*

Sevgili Dr. Maathai,

Ben Brezilya'da yaşayan bir lise öğrencisiyim. Kısa süre önce Amazon Yağmur Ormanlarının yok edilmesiyle ilgili bir ödevim nedeniyle ödül aldım. Raporumda Brezilya hükümetine Amazon Yağmur Ormanlarını korumalarıyla ilgili tavsiyelerde bulundum. Size yazıyorum çünkü/ hayatınız boyunca sürdürdüğünüz ülkenizin ve tüm Afrika'nın eko-sistemini koruma çalışmalarınızla bana büyük bir ilham verdiniz. Bazı günler tüm dünyayı yenmeye ve hükümet yetkililerinin dikkatini fikirlerime çekmek için ne gerekirse yapmaya hazır olduğumu

hissediyorum. Diğer zamanlarda ise kendimi insanların asla dinlemeyeceği küçük bir okul çocuğu gibi hissediyorum.

Benim ülkem fakir bir ülke ve bu yüzden insanlar Amazon yağmur ormanlarının kaynaklarını beslenmek ve geçimlerini sağlamak için kullanıyor. Ama bir de doğada büyük zarara neden olan şirketler var. Raporum Amazon yağmur ormanlarının %50'den fazlasının önümüzdeki 20 yılda yok olabileceğini veya kuraklıktan zarar görebileceğini gösteriyor. Dünyanın havaya salınan karbon dioksit gazını emmesi için Amazon yağmur ormanlarına ihtiyacı var. Ve bu ormanlar yok olursa, havaya daha az buhar karışır ve tüm dünyadaki yağmur oranı azalır. Brezilya'nın Amazon yağmur ormanlarına ihtiyacı var ve bir gün benim çocuklarımın da bu ormanlara ihtiyacı olacak.

Babam seneye üniversiteye gitmemi istiyor ama annem istemiyor. Ben okumaya devam etmek istiyorum, çünkü eğer daha çok şey öğrenirsem, ülkeme yardım etmek için yapabileceğim daha çok şey olacağını düşünüyorum. Arkadaşlarım bana sürekli "sakin olmamı ve yapabileceğim hiçbir şey olmadığını söylüyor." Haklı olmalarından korkuyorum.

Bana örnek olduğunuz ve sesimi yükseltme cesareti verdiğiniz için teşekkür ederim. Brezilya'nın Yağmur Ormanlarını korumak için bundan sonra ne yapmam gerektiğini bilmiyorum.

Sevgilerimle,

Elina

🕒 Çember Etkinliği

Katılımcılar daire şeklinde oturduktan sonra her katılımcıdan kendisini tanıtmasını; dünya, ülkesi, mahallesi veya ailesi ile ilgili büyük bir hayalini paylaşmasını ve Elina'ya bir öğüt vermesini isteyin.

💬 Grup Tartışması için Sorular

- Siyaseti neden önemsiyorsunuz?
- Değişim yaratabilir misiniz?
- Değişim yaratmaktan sorumlu musunuz?
- Siyasi güç sahibi olmak istiyor musunuz?
- Vatandaş olarak herkesin politik görev ve sorumlulukları var mıdır? İyi bir vatandaş olmak için ne yapmak gerekir, politik katılım nasıl ve hangi düzeyde olmalıdır?

1.2.

Alıştırma: Liderlerimizin nasıl kadınlar olmasını istiyoruz? Kadın liderliği nasıl olmalı?

(Yaklaşık 20 dakika)

Katılımcılardan lider olarak gördükleri bir kadının ismini, kendisini neden bir lider olarak gördüğünü ve onu lider yapan özelliklerini açıklamalarını isteyin.

Grup Tartışması için Sorular

- Kadınların karar mekanizmalarında yer almalarını neden istiyoruz?
- Kadın siyasetçilerin karşılaştığı zorluklar nelerdir?

1.3.

Alıştırma: “Bir hayalim var ...”

(Yaklaşık 45 dakika)

Gruptaki bir ya da iki gönüllüden aşağıda yer alan Martin Luther King, Jr.’ın meşhur "Bir hayalim var..." konuşmasını ve sonraki metni yüksek sesle okumasını isteyin.

28 Ağustos 1963'de Amerikalı insan hakları lideri Martin Luther King, Jr. 200.000'den fazla destekçisine tarihi bir konuşma yaptı. Birçokları tarafından "Bir hayalim var..." olarak bilinen bu konuşma ve Dr. King'in gelecekle ilgili vizyonu tüm ırk, inanç ve sınıflardan insanı derinden etkiledi.

Dr. King sıcak bir günde, Washington'daki Lincoln Anıtı'nın basamaklarında nesiller boyunca gençlere toplumu iyileştirmede aktif olmaları umut ve için ilham verecek sözcükleri söyledi.

Dr. King'in konuşmasından alıntılar:

“Bir hayalim var: gün gelecek bu ulus ayağa kalkıp “şunu tartışmasız bir gerçek olarak kabul ederiz ki, bütün insanlar eşit yaratılmıştır” inancını gerçek anlamında yaşama geçirecek.”

“Bir hayalim var: gün gelecek dört küçük çocuğum, derilerinin rengine göre değil karakterlerine göre değerlendirildikleri bir ülkede yaşayacaklar.”

“Bir hayalim var: gün gelecek eski kölelerin evlatlarıyla eski köle sahiplerinin evlatları, kardeşlik sofrasına birlikte oturacaklar.”

“Umudumuz budur. Güney'e geri dönerken yanımda götüreceğim inanç bu. Bu inançla umutsuzluk dağından bir umut taşı yaratacağız. Bu inançla ulusumuzun şamatalı akortsuzluğunu güzel bir kardeşlik senfonisine dönüştüreceğiz. Bu inançla, bir gün özgür olacağımızı bilerek, birlikte çalışabilecek, birlikte dua edebilecek, birlikte mücadele edebilecek, hapse birlikte girecek ve özgürlük için birlikte direnebileceğiz.”

“Bırakın özgürlük çanları çalsın. Özgürlüğün sesine izin verdiğimizde, o sesin her köyden, her eyaletten ve her şehirden yükselmesine izin verdiğimizde Tanrı'nın bütün çocuklarının, siyahların ve beyazların, Yahudi olan ve olmayanların, Protestanların ve Katoliklerin elele tutuşup yaşlı siyahî bilgenin şu şarkısını söyleyeceğimiz günün gelişini hızlandırabiliriz: "Nihayet özgür! Nihayet özgür! Teşekkürler her şeye kadir Tanrım, nihayet özgürüz!"

Grup Alıştırması

Katılımcıları dört veya beş gruba ayırın. Aşağıdaki konulardan bazılarını seçin ve her gruba bir konu verin. Konuları değiştirebilir veya yeni ekleyebilirsiniz:

- Ülke ilgili hayaller
- Eğitim ile ilgili hayaller
- Sağlık ve refah ile ilgili hayaller
- Şehrimizle ilgili hayaller
- Çocuklarımız için hayaller
- Kadınlar için hayaller
- Barış için hayaller
- Çevre için hayaller
- Aileler için hayaller
- Torunlarımızın torunları için hayaller

Her gruba tartışmalarını not etmeleri için kâğıt, kalem dağıtın. Graplardan 10 dakika süresince hayalleriyle ilgili konular hakkında beyin fırtınası yapmalarını isteyin. Her grubun büyük ya da küçük tüm hayallerini, imkânsız görünse bile yazmalarını belirtin.

Süre dolduğunda, tüm katılımcıları bir araya getirin. Graplardan tartışmalar sırasında tuttıkları notları duvara asmalarını isteyin. Her gruptan bir gönüllünün tartışmalarını özetlemesini ve hayallerini okumasını isteyin.

Grup Tartışması için Sorular

- Gelecekte nerede olmak istiyorsunuz? Hayal ettiğiniz dünya nasıl bir yer? Bu dünyanın etik, ahlaki, manevi özellikleri nasıl?
- Yaşadığınız toplumda iktidar ilişkileri nasıl? Kimler iktidar sahibi?
- Nasıl bir iktidar yapısı istersiniz?
- Geleceğe yönelik fikirlerimiz neler?
- Bunları yaparken değerlerimiz neler? Hangi değerleri korumak istiyoruz?

Oturum 2

Etik Siyaset

(Tamamı yaklaşık 3 saat)

Oturum Hedefleri

- Etik siyaset üzerine düşünmek
- Siyasette sorumluluk, şeffaflık, adalet, kapsayıcılık ve tolerans üzerine düşünmek

2.1

Alıştırma: Teraziyi Dengelemek

(Yaklaşık 20 dakika)

Gruptan bir ya da iki gönüllüden aşağıda yer alan metni okumasını isteyin. Metin İran Kadın Örgütü eski genel sekreteri ve Kadın İşleri Eski Bakanı Mahnaz Afkhami'nin görevi sırasında vermek zorunda kaldığı zor bir karar hakkındadır

1974'de İran Kadın Örgütünün genel sekreteryken çalışma arkadaşlarımla kadının statüsü ve aile kanununda bir yasal reformun temellerini atıyorduk. Aile kanununda kadınlara daha fazla hak sağlayacak herhangi bir değişikliğin birçok taraftan dirençle karşılanacağını biliyorduk.

Kampanyamıza, yoksul, ekonomik ve sosyal olanaklardan yararlanamayan kadınlara yönelik eğitimler düzenleyerek başladık. Eğitimler mevcut kanunda kadınların boşanma, çocuk velayeti, çok eşlilikten korunma ve benzeri haklarındaki yetersizlikleri hakkında farkındalık artırmayı amaçlıyordu. Kadının yasal durumu üzerine basit bir dille yazılmış kitapçıklar bastırdık ve yasanın kadınların hayatı üzerindeki etkileri konusunda akademik çalışmalar yayınladık. Ayrıca, hedeflediğimiz değişiklikler doğrultusunda bizi desteklemeleri için yasa yapıcılar, hukukçular, adalet bakanlığı uzmanları ve ilerici din adamları ile tartışmalar yürüttük. Yeni yasayı en doğru dille hazırlamak için avukatlar, din adamları ve sosyologlarla görüştük.

Yaptığımız yoğun hazırlıklara ve farklı çıkar gruplarını eğitime çabalarımıza rağmen, kadın haklarının iyileştirilmesine karşı katı bir dirençle karşılaştık. Çabalarımız sık sık hararetle pazarlıklara yol açıyordu. Örneğin, adalet bakanını bir erkeğin karısının onur kırıcı bir işte çalışmasını engelleme hakkıyla ilgili maddeyi yürürlükten kaldırmaya ikna edemiyorduk. Ama, bir denge sağlamak için, kadınlara benzer

bir hak veren bir maddenin kanuna eklenmesini sağlayabildik. Kadınların erkeklerin çalışmasını önlemesi tamamen teorik bir hak olsa da (o dönemlerde hiçbir mahkeme bir kadının talebiyle böyle bir dava açmazdı), İran yasama tarihinde ilk kez kadının onuru, ailesindeki erkeklerden bağımsız olarak, kendi hakkı olarak dikkate alınıyordu.

Kanun, kadınlar için hem zaferler hem de yenilgiler içererek yürürlüğe girdi. Çokeyliliği yasadışı hale getirmek için çok uğraştık, birçok uzun ve sert tartışmanın sonucunda ancak bir yumuşama ile karşılaştık. Çokeylilik yasal olacaktı ama bir erkeğin çok eş alma hakkı iki eşle kısıtlanacak ve belirli koşullarda gerçekleşecekti. Ancak ilk eşin izniyle olabilecek, bu da çok eşliliği büyük oranda önleyecekti. Kocanın, ailenin reisi konumunu değiştiremesek de evlenme yaşının yükseltilmesi, boşanma hakkının eşitlenmesi ve babanın ölümünden sonra çocukların velayetini alma gibi konularda başarılı olmuştuk.

Meclisteki meslektaşlarımdan biri arayıp Aile Koruma Kanunu'nun geçtiğini söylediğinde çok sevinmiştim. Yere eğilip toprağı öptüm ve Tanrı'ya şükrettim! Bir saat sonra basın toplantısı düzenledik. Orada bu kusurlu yasağı savunup, yararlarını tartışırken ikileme düştük. Yasa kuşkusuz birçok kadın için faydalıydı ancak idealimizden çok uzaktı. Beklendiği gibi, bir feminist aktivistten çok bir adalet bakanlığı yetkilisi gibiydim. Sorumlu bir davranış sergilediğimi düşünsem de ileri sürdüğüm fikirler kulağıma yabancı geliyordu.

Müslümanların çoğunlukta olduğu bir ülkede bunun bir dönüm noktası olduğunun farkındaydım ama yasa mükemmel değildi. Yine de, yasa değişikliği kadınların eşit haklar için mücadelesinde bir sonraki aşama için bir zemin oluşturdu. Aile Koruma Kanunu'nun yasalaşmasından bir hafta sonra kadınlara daha çok özgürlük ve koruma sağlayan yeni bir düzenleme üzerinde çalışmaya başladık. Mümkün olanı gerçekleştirirken ideallerimize tutunmanın önemini öğrenmişim.”³

Grup Tartışması için Sorular

- Birbiriyle çelişen iki kişi ya da politik görüş aynı anda etik olabilir mi?
- Nasıl etik seçimler yaparsınız?
- Bazen hedeflerimize ulaşmak için taviz vermek ahlaki midir? Ne zaman değildir?
- Bir lider amaçlanandan daha küçük, daha yetersiz bir sonuca ulaştığında bunu seçmenlerine onların desteğini kaybetmeden, seçmenlerine nasıl açıklayabilir?

³ Kadınların Öğrenme Ortaklığı (WLP) Başkanı ve Kurucusu olan Mahnaz Afkhami, İran Araştırmaları Vakfı'nın yönetim kurulu üyesidir ve çeşitli ulusal ve uluslararası kuruluşların (Uluslararası Kadın Müzesi, Dünya Demokrasi Hareketi, Kadın İnsan Hakları İzleme Birimi) danışma kurullarında görev almaktadır. Ortadoğu'da kadın haklarını geliştirmek için hükümet ve sivil toplum kuruluşlarında 30 yılı aşkın bir deneyimi ve bu alanda yazdığı birçok kitabı vardır. Yayınlarından bazıları: *Müslüman Kadınlar ve Siyasete Katılım, İnanç ve Özgürlük: Müslüman Dünyasında Kadının İnsan Hakları, Sürgündeki Kadınlar, İran'da Kadın ve Hukuk*. Ayrıca içeriğinin hazırlanmasına yer aldığı eğitim kitapları: *Haklarımızı Talep Etmek: Müslüman Toplumlarda Kadınların İnsan Hakları için Eğitim Kitabı ve Seçenekler Yaratmak: Kadınlar için Liderlik Eğitimi El Kitabı*

2.2

Alıştırma: İşleri daha farklı yapmak

(Yaklaşık 20 dakika)

Bir ya da iki gönüllüden eski İrlanda Başkanı ve eski Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiseri Meri Robinson⁴ tarafından anlatılan hikâyeyi yüksek sesle okumasını isteyin.

Başkanlık için üç adaydan biri olarak gösterildiğimde bu duruma yabancıydım, çünkü bir kadındım, gençtim ve politik bir deneyimim, geçmişim yoktu. Amacım İrlanda Başkanlığını insanlara daha yararlı ve duyarlı bir hale getirmektir. Bu seçimle gelinen bir konumdu ve hissediyordum ki başkan, insanlar tarafından seçildiği için seçmenlerini temsil etmeliydi.

Seçildikten kısa bir süre sonra, birçok sivil toplum örgütünden gidip merkezlerini açılışını yapmam, onuncu yıl kutlamalarına katılmam ya da başka sosyal etkinlikler için davetler almaya başladım. Davetiyelerin üzerinde sekreterimin tavsiyesi olurdu: "Bu etkinlik başkanın bulunmasını gerektirecek kadar önemli değil!"

Ama ben bu davetlerin önemli olduğunu düşünüyordum! Hepsine gidemezdim ama bazılarını katılarak bu gruplara ve kişilere yaptıklarının önemli olduğunu göstermem gerektiğini hissediyordum. Bu toplum liderleri çağdaş İrlanda'nın yüzünü değiştiriyorlardı ve bu alanda çalışanların çoğu kadındı.

"Fırsat buldukça her etkinlikte kadınların emeğini ortaya koyan konuşmalar yaptım. İrlanda kadın hareketini daha etkin kılmak istememin sebebi, tüm kadınların kendilerini daha güçlü hissetmelerini sağlamaktı. Seçmenlerim 'Ben önemli değilim, sadece bir ev kadınıyım.' derdi. O zaman toplumsal yaşamda ne yaptıklarını sorardım. 'Şunu yapıyorum ve bunu idare ediyorum' şeklinde cevap verirdi ve kendini "ev kadını" olarak tanımlayan bu kadınların aslında çok aktif toplum liderleri olduklarını görürdük.

Başkanlığım sırasında en çok gurur duyduğum şey galiba Kuzey İrlanda'da hem Protestan hem Katolik emekçi kadınlarına ulaşabilmem oldu. Belfast'tan Dublin'e, başkanlık konutuna gelmek onlar için çok sıra dışıydı. Harika tartışmalarımız oldu. Farklı dini inançlara sahip olsak da kadın olarak ortak sorunlar yaşıyorduk. Ve bunların çözümü için ortak hareket etmek gerekiyordu. Çok cesurlardı ve barışın adım adım inşa edilmesini biliyorlardı.

⁴ Meri Robinson Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiseri (1997-2002) ve İrlanda Başkanı olarak görev yaptı. Ayrıca birçok kuruluşta görev aldı (1990-1997). Bir Elders üyesidir. Aynı zamanda Oxfam'ın Onursal Başkanı, GAVI'nin yönetim kurulu başkanı ve Uluslararası Hukukçular Komisyonunun Başkanıdır. Dünya Kadın Liderleri Konseyi'nin eski başkanı ve Madrid Klübünün üyesidir. Dünya çapında aldığı ödüller arasında: Obama Özgürlük Madalyası vardır. Mo Ibrahim Vakfı ve Global Compact örgütlerinin yönetim kurullarında yer alır. Güney Afrika'da Pretoria Üniversitesinde profesördür ve Dublin Üniversitesinde rektördür. Hakları Gerçekleştirmek: Etik Küreselleşme Girişiminin de başkanlığını yapmaktadır.

Kadınların statüsünü ve içinde yaşadıkları toplumu iyileştirme uğraşlarını desteklemek benim için çok önemliydi. Tanıştığım kadınların benden farklı olmadıklarını anlamalarını isterdim - hepimiz çok çalışarak toplumda bir fark yaratmaya uğraşıyorduk. Ancak güç ve makamla ilgili önemli bir ders de aldım. Benim başkanları olmam ve bir başkan gibi davranıp giyinmem bu kadınlar için gerçekten anlamlıydı. Yüksek makam sahibi birisiyle tanışmak onlar için bir ayrıcalıktı. Heyetleri ağırlarken veya yolculuklarım sırasında insanlar beni sıradan bir vatandaş gibi değil, başkanlığın tüm ihtişamı ve resmiyeti ile görmek istiyorlardı. İyi bir liderin görevini nasıl yerine getireceği hakkındaki algımı değiştirmem ve İrlanda başkanlığına yakıştırılan geleneksel davranışlara alışmam gerekti. Aslında ben başkanlığın doğasını ve İrlanda başkanından beklenenleri değiştirmeyi başarsam da görevim de beni birçok yönden değiştirdi.

Grup Tartışması için Sorular

- İnsanlar iktidar sahibi kadınlara nasıl tepki verir? Kadın liderlerin beklentileri nelerdir? Kadınların kadın liderlerden beklentileri nelerdir?
- Sizce bir kadın lider nasıl davranmalıdır?
- İktidar sahibi bir kadının "özgün" olması ne demektir?
- Başkan Robinson'un kendini "ev kadını" olarak tanımlayan kadınlarla tanışması ve toplum için yaptıkları işleri ön plana çıkarması hakkında ne düşünüyorsunuz?
- Sizce bir kadın lider kadınları desteklemek ve onların çabalarını öne çıkarmakla yükümlü müdür?

2.3

Alıştırma: Davranış Kuralları

(Yaklaşık 45 dakika)

Bu alıştırma için katılımcıları üç ya da dört gruba ayırın. Her grubun herkesin tanıdığı bir siyasetçiyi (kadın ya da erkek) seçmesini sağlayın. Her grup yaklaşık 20 dakikada bu (yerel, ulusal, uluslararası, herhangi bir ülkeden veya yönetimden) siyasetçi için değer ve ilkeler belirlemelidir.

Öncelikle, her grup aşağıdaki cümleyi boşlukları doldurarak büyük bir kâğıda yazar:

Ben _____, _____ görevinde elimden geldiğince aşağıdaki değer ve ilkelere bağlı kalacağım:

Sonra, gruplar bu siyasetçinin dikkate alması gereken kuralları, ilkeleri, politikaları vs. tartışır ve büyük bir kâğıda not alırlar.

Örneğin: Danışmanlarıma, çalışma arkadaşlarıma ya da halka yalan söylemeyeceğim; Benimle aynı fikirde olmayanları hiçbir şekilde dışlamayacağım, onlara zarar vermeyeceğim, etiketlemeyeceğim veya herhangi bir şekilde cezalandırmayacağım; Adam kayırmayacağım; Görevimi kendime çıkar sağlamak için kullanmayacağım; Eylemlerim ve politikalarım kadınlara karşı ayrımcı olmayacak.

Süre dolduğunda her gruptan bir sözcü tüm katılımcılara seçtikleri siyasetçiyi ve belirledikleri davranış kurallarını sunar.

2.3

Aliştirma: Pastayı Bölüştürmek

(Yaklaşık 45 dakika)

Aşağıdaki metni tüm grubun görebileceği şekilde tahtaya veya büyü boy kağıda yazın:

Elinizde üç okulun öğrencilerine bilgisayar sağlayamınıza yetecek kaynağınız var. Siz de on okul arasından bilgisayar verilecek üç okulu seçecek özel bir eğitim komitesindesiniz.

Katılımcıların üç ya da dört kişilik gruplara ayrılmasını sağlayın. Her grup yaklaşık 20 dakika üç okulun seçilmesi için kullanılacak yöntemleri tartışır. Yaş, ekonomik durum, mahalle, cinsiyet vb. kriterler kullanılmalı mıdır? Çekiliş yaparak karar vermek “adil” olur mu? Her grup soracağı soruları, izleyeceği adımları not almalıdır. Daha sonra her gruptan bir sözcünün katılımcılara gruplarının 3 okulu seçerken izledikleri adımları ve kriterlerini açıklamaları isteyin.

- Nasıl karar verdiniz?
- Kararlarınızın mümkün olduğunca adil olmasını nasıl sağlarsınız?
- Çevrenizdekilerin nasıl karar aldığınızı anlamaları önemli midir? Neden?
- Aldığınız kararları çevrenizdekilere nasıl açıklarsınız?
- Çevrenizdekiler kararınıza karşı çıkarsa ne yaparsınız?

Oturum 3

Politik bir Aktör Olarak Neredeyim?

(Tamamı yaklaşık 3 saat)

Oturum Hedefleri

- Bir aktivist ile bir siyasetçinin rollerini tartışmak
- Çeşitli kişisel ve politik stratejileri incelemek: sessiz diplomasi ya da yazılı, sözlü ifade, kampanya, aday olmak vb. yollarla açıkça meydan okumak
- Kişisel ve toplumsal sorumluluklar; aile içi sorumlulukları ve mesleki gereklilikleri dengelemenin zorlukları ve genel olarak zor kararlar almak ve sonuçlarına katlanmak üzerine düşünmek.

3.1

Alıştırma: Cam Tavani⁵ Kırma

(Yaklaşık 20 dakika.)

Gruptan bir gönüllünün kadın hakları aktivisti ve eski Pakistan Bakanlar Kurulu Genel Sekreteri Masuma Hasan⁵ tarafından anlatılan aşağıdaki hikâyeyi okumasını sağlayın.

Kamu hizmetine başladığımda, Pakistan'da bu alanda çalışan çok az kadın vardı. Kadınların kamu hizmetinde çalışmasını engelleyen yasal bir düzenleme olmasa da, görünmeyen bir engel vardı. Çalıştığım kurum hükümetin aynı zamanda araştırma ve danışmanlık sağlayan, hizmet-içi eğitim kuruluşlarından biri idi. Erkek meslektaşlarım bile bu engeli aşmak konusunda umutsuzdu.

Ailem kadınların eğitimi konusunda öncülük etmişti, ben ve iki erkek kardeşim arasında hiç fark gözetmediler. O dönemde Cambridge Üniversitesi'nde siyaset doktorası yapmak, özellikle bir kadın için, sıradışı bir başarıydı. Kariyer hedeflerimin erkek meslektaşlarımdan farklı olması eğitim

⁵ Dr. Masuma Hasan eski Pakistan Hükümeti kabine sekreteridir. Pakistan'ın Avusturya büyükelçiliğini yapmıştır. Birleşmiş Milletler Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı, Birleşmiş Milletler Endüstriyel Kalkınma Örgütü ve Viyana'daki diğer uluslararası örgütlerde geçici temsilci olarak yer almıştır. 2005-2010 Orta Vadeli Kalkınma Sözleşmesini hazırlayan Planlama Komisyonunda Toplumsal Cinsiyet ve Kalkınma Çalışma grubunun ve Viyana'daki Grup 77'nin başkanlığını yapmıştır. Şu anda Pakistan'da WLP ortağı Kadın Vakfının yönetim kurulunda ve çeşitli akademik ve kalkınma kurumlarında yer almaktadır.

niteliklerimden kaynaklanıyor olmalıydı. Fakat buna rağmen ataerkil ve kadınların çalışmasını küçümseyen davranışlara maruz kalıyordum.

Kariyerimde, 10 yıl boyunca katı bir diktatörlükle yönetilen ülkemde demokrasi için savaşıyor kocam nedeniyle birçok zorlukla karşılaştık. Kocam uzun süre hapiste kaldı, bu sürede hem çocuklarım hem ben tecrit ve tacizle karşılaştık. Bu zor zamanlarda İslamabad'daki Yönetim Hizmetleri Bölümü'ne tayin oldum. Ancak kocamın mücadelesine olan sadakatim ve daha güzel günlerin geleceğine olan inancım asla sarsılmadı.

Diktatörlük sona erdikten sonra politik ortam değişti. Terfi ettirildim ve daha önce çalıştığım Karaçi'deki kuruma geri döndüm. Hükümete ait bir eğitim, araştırma ve danışmanlık kuruluşunu yöneten ilk kadın olmuştum. Kamu politikalarını ve kamu görevlilerini topluma yakınlaştıracak programlar geliştirmek için çok çalıştım. Ve kurumum halkın çıkarını cesur bir şekilde gözetmesi ve programlarına çok sayıda kadını dâhil etmesi ile tanındı.

Kariyerimdeki dönüm noktası ise Viyana'ya Büyükelçi ve Birleşmiş Milletler Merkezi Pakistan Temsilcisi olarak atanmamla gerçekleşti. Daha sonra Bakanlar Kurulu Sekreteri olarak atandım ki bu memuriyette gelebileceğim en yüksek yerdirdi. Cam tavan kırılmıştı.

Berber çalıştığım kişilerin çoğunluğunun erkek olmasına rağmen benim başarımın tüm kadınlara cesaret ve umut verdiğini gördüm. Kadınlar inanılmaz destekleyiciydiler ve her zaman onlarla görüşecek ve onları dinleyecek zamanı yaratıyordum. Birçok kadın, bir kadının Bakanlar Kurulu Sekreterliği gibi güçlü bir makamda bulunduğunu duyduklarında sorunlarını paylaşmak için ofisime geliyordu. Ancak bireysel girişimler uzun vadede kadınların sorunlarını çözüyordu.

Meslek hayatımın başında kadınları onlar için önemli olan ulaşım, su, eğitim, sağlık ve çevre gibi alanlarda politik olarak güçlendirmenin önemini kavramıştım. Bu nedenle, kadın gruplarının önerdiği kamu politikalarını desteklemeye başladım. Bu grupların bazı önemli önerileri vardı, örneğin yerel yönetimlerde, parlamentoda kadınlara fazla sayıda sandalye verilmesi. Bunlar hükümet tarafından hayata geçirildi ve ülkemizin politik ortamını değiştirdi. Kadınların karar mekanizmalarına katılımı kadınların sorunlarının ve önceliklerinin hükümetin gündemine gelmesini sağlayabilir.

Grup Tartışması için Sorular

- Kamu kurumlarında çalışmanın avantajları var mıdır? Varsa, bunlar nelerdir? Bu bazı konularda daha kolay başarıya ulaşmayı sağlayabilir mi?
- Kamu çalışanı olmanın veya seçimle gelinen bir görevde çalışmanın olumsuzlukları var mıdır? Varsa nelerdir? Bir kamu çalışanı için hangi faaliyet veya görevlerin gerçekleştirilmesi zordur?
- Bir kadının siyasi hırsları ile bir erkeğininki farklı mıdır? Siyasi hırs bencillik midir? Neden?
- Kadınlar, kadın adayları sadece kadın oldukları için desteklemeli ve/veya oy vermeli midir? Bu kararı nasıl alırdınız?

3.2

Alıştırma: SEN olsan ne yapardın...

(Yaklaşık 30 dakika)

Bu alıştırmaya, katılımcıları karşılaşılabilecekleri bazı durumlar ve o anda ne yapacakları konusunda düşündürmeyi hedefler.

Grubun daire şeklinde oturmasını sağlayın. Aşağıdaki eylemleri katılımcıların görebileceği bir yere yazın. Eylemleri istediğiniz gibi değiştirebilir ya da yenilerini ekleyebilirsiniz:

- Hiçbir şey yapmamak
- Üzüntüyü paylaşmak ve empati kurmak
- Olayları/hikâyeleri gazetelerden ve diğer haber kaynaklarından takip etmek
- Şikâyetlerini özel toplantılarda iletmek
- Şikâyetlerini yetkililere halka açık toplantılarda iletmek
- Medya kanalıyla bir protesto mektubu yayınlamak
- İlgili politikacıya veya karar alıcılara özel bir protesto mektubu yazmak
- Ortak bir protesto mektubu göndermek
- Bir mitinge katılmak
- Bir miting düzenlemek
- Bir kampanyaya katılmak
- Politik içerikli bir kampanya yönetmek
- Seçimlerde aday olmak

Ardından, katılımcılara aşağıdaki soruları yöneltin ve böyle bir durumla veya sorunla karşılaştıklarında yukarıdaki eylem seçeneklerinden hangisini veya hangilerini seçeceklerini sorun. Her soru için 3-4 cevap almaya çalışın, böylece katılımcıların farklı yanıtlar duymalarını sağlarsınız.

- Eğitim yaptığımız odanın giderek soğuduğunu ve pencerelerin açık olduğunu fark etmeniz ne yapardınız?
- Kocanız fabrikadaki işini kaybetse ne yapardınız?
- Yaşadığınız yere yakın bir fabrikada çalışan tüm işçiler işten çıkarılsa ne yapardınız?
- Arkadaşlarınız sizin de desteklediğiniz bir siyasetçinin kampanyasında aktif rol alırsa ne yapardınız?

- Arkadaşlarınızla beraber şiddete maruz kalan kadınlara verilen hizmetlerin yetersizliği ile ilgili ortak bir şikâyet mektubu hazırladınız, ancak aileniz geri çekilmenizi istiyor. Ne yapardınız?
- Mahallenizden birçok lider seçimlere adaylığınızı koymanızı önerse ve sizi destekleyeceklerine söz verse ne yapardınız?

Grup Tartışması için Sorular

- Kendinizi bir parçası gibi hissettiğiniz kişisel ve/veya politik akımlar, hareketler var mı? Kendinizi ait hissetmeyeceğiniz kişisel veya politik gruplar var mıdır? Neden?
- Nasıl bir politik kişiliğiniz var? Nasıl bir politik kişiliğe sahip olmak isterdiniz? Neden?
- Hem siyasi hırslara sahip olup hem de etik olmak mümkün müdür? Neden?
- Karışmamak veya herhangi bir şey yapmamak politik bir eylem olabilir mi? Evetse, bir örnek verin.

3.3

Alıştırma: Kadın liderlere ilham vermek ve onları desteklemek

(Yaklaşık 30 dakika)

Bir gönüllüden Daphne Olu Williams (Dafne)'nin Sierra Leone'de sorumlu bir vatandaşın siyasi bir lider olmasına uzanan yolculuğunun aşağıdaki hikâyesini yüksek sesle okumasını isteyin.

Daphne, 20 yıllık bir öğretim görevlisiydi. İç savaş onu ve ailesini yurdundan etti. Sierra Leone'den çıkıp Gana'ya mülteci olarak sığındılar. İnsani yardımlardan yararlanmak ve başkalarının iyi niyeti Daphne'de bu borcun ödenmesi arzusunu yeşertti. Savaşın ardından Sierra Leone'ye geri döndüğünde bir yetimhanede gençlerle çalışmaya başladı. Daha sonra artık hayatta olmayan kocasının doğduğu sahil kasabası Goderich'te kadınlara ve çocuklara destek vermek üzere toplum-temelli bir kuruluş olan Afrika İyi Yüreker Kuruluşunu (AKHO) kurdu. AKHO zamanla faaliyet alanını genişleterek kadınlara mesleki eğitim vermeye ve iş becerileri kazandırmaya başladı.

Daphne 2005'de Kadınların Öğrenme Ortaklığı (WLP) ve Nijeryalı ortağı Kadınların İnsan Hakları için BAOBAB isimli kuruluşun Kalabar, Nijerya'da düzenlediği bir liderlik eğitimine katıldı.

Buradaki deneyimi ona kadın hareketine katılmak için cesaret verdi. Daphne'ye göre hayatında yeni bir liderlik sayfası açılmıştı. Kendisinin toplumun nasıl güçlendirilebileceğine dair bir vizyona sahip olmasının yeterli olmadığını anladı. Cesurca hareket etmesi gerekiyordu. Özellikle Sierra Leone'deki kadınların politik katılım konusunda daha aktif olmaları gerektiğine inanıyordu. Daphne ülkesinin siyaset yaşamına katılmak için birçok zorlu yol denedi.

Bir yıl içinde dört bölgenin en büyüğü olan ve başkent Freetown'ın da içinde bulunduğu Batı Bölgesi'nin Seçim Komiseri olarak görevlendirildi. Sierra Leone'nin yeni ve demokratik yollarla seçilmiş bir yönetime geçişinde, kendi seçim bölgesinde hizmet vermeye devam etti. Karşılaştığı en büyük zorluk çoğunluğu erkeklerden oluşan Seçim Komisyonu idi. Her türlü cinsiyet ayrımcılığına ve tehdide maruz kalıyordu, hatta ölüm tehdidi bile almıştı. Ancak seçim sonuçlarının güvenilir olmasını sağlamaya kararlıydı.

Seçim sürecinin sonunda Seçim Komiserlerinin Şefi seçimlerin geçerli olduğunu ilan etti. Seçim Daphne için hayatının çok zorlu bir dönemi olsa da ülkesinin politik kaderinde önemli bir rol oynama fırsatını bulmuştu.

Grup Tartışması için Sorular

- Daphne'yi etkileyen, cesaret veren, politik olarak aktif hale gelmesini sağlayan olaylar nelerdir?
- Kadınların politik olarak aktif olmasını cesaretlendirmek ve desteklemek için, özellikle bu eğitimin katılımcıları bizler neler yapabiliriz?

Çember Etkinliği

Kendinizden başlayarak tüm katılımcıların aşağıdaki cümleyi tamamlamasını isteyin*.

“Kadınların yönetim (çeviren notu: ortak yönetim, ortak karar alma, diyalog) süreçlerine ve politik eylemlere katılmasını desteklemek için şunu yapabilirim:

*Doğru ya da yanlış cevap yoktur. Kadınlar, kadınların siyasete katılımını oy vererek, adayları için kapı kapı dolaşarak ya da güçlü, kendine güvenen kız ve erkek çocuklar yetiştirerek destekleyebilirler. Bu ve bunun gibi çabalar dünyayı değiştirirken kadınlar da kadınları desteklemiş olacaktır.

3.4

Alıştırma: Seçenekler ve Zorunluluklar

(Yaklaşık 45 dakika.)

Gruptaki bir veya iki gönüllüden Ürdün Küresel Kız Kardeşler Enstitüsü koordinatörü ve insan hakları savunucusu Esmâ Kader'in⁶ hikâyesini yüksek sesle okumasını isteyin.

Üç kız kardeşin en büyüğüyüm. Ürdün'de adet olduğu üzere on yaşıma kadar babam Abu Esmâ (Esmâ'nın babası) ve annem Um Esmâ (Esmâ'nın annesi) olarak çağrıldı. Ailem erkek çocukları olmadığı için ailelerinden çok baskı görüyorlardı. Bunun üzerine bir çocuk daha yapmaya karar verdiler. Ben on yaşındayken erkek kardeşim Samir doğdu. Samir'in doğumundan bir saat sonra birdenbire herkesin sanki ben yok olduğum gibi babamı Abu Samir (Samir'in babası) ve annemi Um Samir (Samir'in annesi) olarak çağırdıklarını fark ettim. Ben en büyük olsam da Samir bir erkekti ve bu sebeple akrabalarımın gözünde en önemli çocuk oydu. Önceleri çok kızdım ve kırıldım. Aylarca biz kız çocuklarından beklenen ev işlerini yapmadım ve onun yerine herkesin daha çok önemseydiği erkeklerle oynadım. Yine de şanslıydım. Babam düşünceli ve eğitilmiş bir adamdı. Ne hissettiğimi anlıyordu ve bana kızlarının kendisi için ne kadar önemli olduğunu anlatıyordu.

Bu deneyim bende iz bıraktı. Kadınların ve kızların kendileri için mücadele edecek birisine ihtiyaçları olduğunu anladım. Büyüdükçe kendimi çoğu zaman kız arkadaşlarımı korurken buldum. Onlara karşı ayrımcılık uygulanırken onların haklarını savunuyordum. Avukat olup kadınların haklarını korumak benim için doğaldı.

Kızlarım doğduğunda çok yoğun çalışıyordum. İkinci kızım beş yaşına bastığında bir komşumuza, "Asla avukat olmak istemem. Annemi hiç görmüyorum. Büyüdüğümde devlet okulunda öğretmen olacağım ki, eve öğlen döneyim." dediğini duydum. Kendimi ikiye bölünmüş hissettim. Bir yandan işime tutkuyla bağlıydım ama diğer yandan anne olarak yetersiz olmaktan endişe ediyordum.

Kızım ergenlik döneminde bir gün tesadüfen hapisanede bir müvekkilimle yapacağım görüşmeye benimle geldi. Hapishanedeki korkunç koşullardan çok etkilendi. Bana hapishanede masum insanların olabileceğini düşünürken geceleri nasıl uyuyabildiğimi sordu. O gün bana birçok soru sordu. Yine de hukuk okumaya karar verdiğinde en çok şaşırın kişi bendim. Şok oldum. Kızım beş yaşındayken, kalbimi dinleseydim mesleğimi bırakacaktım. Bugün ise kızım bir avukat ve insan hakları konusyla ilgileniyor. Sonunda yaptığım seçimle barışmıştım."

⁶ Esmâ Kader bir avukat ve insan hakları savunucusudur. WLP'nin Ürdün'deki ortağı Sisterhood Is Global Institute (Kızkardeşlik Küresel Enstitüsü) Genel Koordinatörüdür. Eski bir devlet bakanı, Ürdün Hashemite Krallığı Hükümet Sözcüsü ve Ürdün Kadınlar Birliğinin eski başkanıdır. Arap Avukatlar Birliği, Arap İnsan Hakları Örgütü ve Uluslararası Hukukçular Komisyonu Yönetim Kuruluna üyedir. Ürdünlü Kadınlara yasal okuryazarlık ve yasal destek konularında destek vermiştir. Daimi Arap Mahkeme'sine Kadınlara Yönelik Şiddet Danışmanı olarak seçilmiş ve namus cinayetlerine yönelik cezaların ağırlaştırılmasında etkin rol almıştır.

Grup Tartışması için Sorular

- Ülkenizde kadınlar ve erkekler aile ve iş hayatlarını dengelemeye çalışırken aynı zorluklarla karşılaşılıyorlar mı?
- Kadınların politik katılımını sınırlayan etkenler nelerdir?

Katılımcıların görebileceği şekilde büyük bir kağıt üzerinde aşağıdaki gibi iki sütun oluşturun ve katılımcılardan kadınlar ve erkeklerin ailelerine karşı yükümlülüklerini tartışmalarını isteyin:

Kadınların Aile içi sorumlulukları	Erkeklerin Aile içi Sorumlulukları

Grup Tartışması için Sorular II

- Bu iki listede aynı olan yanıtlar hangileridir? Farklı olanlar hangileridir?
- Bu alıştırmadan neler öğrendiniz?
- Kadınların aile içindeki rolleri ve sorumlulukları politik katılımlarını nasıl etkiler?

3.5

Alıştırma: Rol Modeller

(Yaklaşık 45 dakika.)

Katılımcılardan kadınların toplumda üstlendikleri farklı rolleri (örn. anne, ev kadını, doktor, öğretmen, mühendis, şoför, muhasebeci, avukat, ev eksenli çalışan, bakan, terzi) saymalarını isteyin. Katılımcıların cevaplarını büyük bir kağıda yazın. 40-50 farklı yanıt ulaştığınızda, ikinci aşamaya geçin.

Katılımcıları çiftlere ayırın ve her çiftten aşağıdakileri yapmalarını isteyin:

- Belirlenmiş rollerden en önemli 10 tanesini seçmeleri ve seçtiklerini en önemli olandan başlayarak 1'den 10'a kadar sıralamaları

Katılımcıları bir araya getirin ve her çiftten bir sözcünün sonuçları paylaşmalarını isteyin.

Grup Tartışması için Sorular

- Bu alıştırmayı kolay mıydı, zor muydu?
- Çiftler listelerinde hemfikir miydiler?
- Çiftler arasında birbirinin fikrinden etkilenen oldu mu? Açıklayın.
- En çok görüş birliğine varılan rol hangisiydi? En az görüş birliğine varılan rol hangisiydi?

3.6

Alıştırma: Geçmiş, Şimdi ve Gelecek

(Yaklaşık 20 dakika.)

Bir gönüllüden Tolekan İsmailova'yı⁷ bir insan hakları savunucusu olmaya iten olayları anlatan hikâyeyi okumasını isteyin.

Kendimi bildim bileli bir insan hakları eylemcisi olmuşumdur. Hatta küçük bir kızken bile dünyanın bu bölgesinde kadınların ikinci sınıf vatandaş muamelesi gördüğünü anlamıştım. Evde ve toplumda güç erkeklerin elindeydi. Kırgızistan'da birçok yetenekli kadın lider olmasına rağmen, 2007 yılına kadar parlamentoda tek bir kadın bile yoktu. Seçim uygulamalarını ve kanunları düzenleyen politikalar, para ve gücü ellerinde tutmak isteyen insanların denetimindeydi. Ve bunlar erkekti.

Büyükannelerim eskiden bana soğuktan ve açlıktan ölen mülteci çocukların hikâyelerini anlatırdı. Bu çocuklar aileleri tarafından yiyecek karşılığında satılırlarmış. Daha sıklıkla kız çocukları verilirmiş çünkü kabile için erkek çocuklar daha değerli sayılırmış. Ancak bu korkunç hikâyeler sadece geçmişe ait değildi. İçinde bulunduğumuz on yıl içinde Özbekistan'ın Andican bölgesi ya da Çeçenistan gibi şiddet ve karışıklık dolu bölgelerden kaçan mülteciler de saldırıya uğradı ya da 'kayboldu.'

Kırgızistan'da evlenmek isteyen erkeklerin genç kadınları kaçırmaları hala yaygın bir olaydır. Kız kaçırma vakaları sadece genç erkekler ve arkadaşları tarafından değil, kadınların aileleri tarafından da destekleniyor. Ve kabullenişlerini, bu barbarlığı bunun 'eski bir gelenek' olduğunu söyleyerek savunuyorlar. Kırgızistan'da yüzlerce genç kız genellikle şiddet içeren, bazen yaralanma ve hatta ölümlerle sonuçlanan kaçırma olaylarının mağduru. Kaçırılan genç kızların, kurtulmayı başarsalar da, anne ve babalarına geri dönemedikleri birçok hikâye anlatılır. Çünkü bütün gece dışarıda kaldıkları

⁷ Tolekan İsmailova Kırgızistan'da yaşayan bir insan hakları savunucusudur. WLP ortağı Yolsuzluğa karşı İnsan Hakları Merkezi'nin (CAC) direktörü ve Kırgızistan'da sivil toplumun gelişmesinde önemli rol oynayan STK Forumu'nun (1996) kurucularındandır. Ayrıca Kırgızistan'da STK sektörünü ulusal bir eğitim kampanyası ve seçimlerin izlenmesi süreçlerinde örgütleyen Demokrasi ve Sivil Toplum Koalisyonunun kurucusu ve ilk başkanıdır. Sivil toplum eylemcisi ve insan hakları savunucusu olarak gerçekleştirdiği işler sebebiyle çeşitli uluslararası ödüller almıştır. İsmailova ayrıca 2002'de Reagan-Fascell Demokrasi Üyeliğine Orta Asya'dan ilk seçilen olmuştur.

için artık bekâretleri sorgulanabilir hale gelmiştir. Özlere göre artık 'bozulmuşlardır' ve bir başkasıyla evlenmek için uygun değillerdir.

Büyükannelerim onlarınkinden farklı bir hayatım olmasını istiyorlardı. Benim güçlü, iyi eğitilmiş ve bağımsız olmamı istediler. Ataerki toplumumuzda göz yumulan aile içi şiddet ve benzeri olaylara maruz kalmamdan korkuyorlardı. Büyükannelerim kendi kararlarımı istediğim gibi verebileceğim bir hayatım olmasını istiyorlardı

Annem, babam ve gazeteci kocamın desteğiyle bağımsız olabildim ve toplumu değiştirme tutkuyla harekete geçtim. Her zaman bir insan hakları eylemcisi oldum ve kadınlar saygı görene ve eşit haklara kavuşana kadar da öyle kalacağım. Biliyordum ki eğer ülkemdeki kadınların çektiği adaletsizlere meydan okuyacaksam, harekete geçmem, sesimi yükseltmem ve risk almaktan korkmamam gerekiyordu.

Grup Tartışması için Sorular

- Bu hikâye sizde nasıl duygular uyandırdı?
- Geçmişinizde bugün sahip olduğunuz kişiliği etkileyen olumlu veya olumsuz olaylar var mı?
- Gelecek nesiller için farklı bir dünya yaratmak konusunda verdiğiniz sözler var mı?
- İçinde yaşadığınız toplumda en çok neyi değiştirmek isterdiniz?

ATÖLYE OTURUMLARI

BÖLÜM II

2

Eyleme Doğru

Bundan Sonra Hangi Adımları Atacağım?

Politik eyleme geçmek cesaret ister. Kişisel yaşamımızda ve iş yaşamımızda karar almaya ve diğerlerinin kararlarını etkilemeye alışkınsınız. Ama siyaset dünyası ürkütücü ve özellikle bazı topluluklarda kadınlara kapalı, hatta düşmanca olabilir. Siyasi güç mekanizmalarına kamusal eylemlerle (düşüncelerimizi dile getirerek, kampanyalara katılarak veya seçimlerde adaylığımızı koyarak) baskı uygulayabiliriz. Politik bir eylemin içerisinde yer alırken, yakın çevreniz, hatta hiç tanımadığınız kişiler tarafından eleştirilebilirsiniz. Bu durum aynı zamanda eylemlerinizin dayandığı gücün kaynağı da olabilir. Politik bir adım atarak koşulları değiştirecek bir güç uygulamış olursunuz.

Bu bölümün hedefleri katılımcıların bazıları için bir sonraki, bazıları için ilk adımlarını atmasına yardımcı olmaktır. Bölüm II'de yer alan yedi oturum katılımcıların ele almak istediği politik konular belirlenmesiyle başlayarak, politik amaçlarımız için destek sağlamak, ele aldığımız konuları iletmenin yollarını belirlemek ve başarıya ulaştığımızdaki durumu tarif etmemize yarayan örnekler ve alıştırmalar sunmaktadır. Alıştırmaların amacı katılımcıları bilgilendirmek, onlara ilham vermek ve eyleme yöneltmek umuduyla hazırlanmıştır.

Kolaylaştırma için öneriler

Sayfa 32'deki kolaylaştırma önerilerini uygulamak isteyebilirsiniz. Veya kendi geliştirdiğiniz yöntemleri uygulayabilirsiniz. Alıştırmalara tüm grup üyelerinin etkin bir şekilde katıldığından emin olmak önemlidir.

Eğer çalışmalarını kolaylaştırmak için kendi yönteminizi geliştirdiyse, deneyiminize dayanarak en iyi yöntemlerin ne olduğunu not almak isteyebilirsiniz. Bu notlar hem diğer kolaylaştırıcılara yardımcı olacak, hem de başka eğitim programlarının ve kitaplarının hazırlanmasına temel oluşturacaktır.

Hangi yöntemi veya aracı kullanırsanız kullanın katılımcı liderliğin ilkelerine ve ruhuna uygun uygulama yaptığınıza emin olun. Müdahale etmeyen, saygılı ve cesaretlendirici bir iletişim ortamı yaratın.

En önemlisi de keyif almaya çalışın ve katılımcıların da sizin heyecanınıza ortak olmasını sağlayın!

Oturum 4

Politik Konularımızı Belirlemek ve Mesajımızı Geliştirmek

(Tamamı yaklaşık 3 saat)

Oturum Hedefleri

- Harekete geçmek (bir şeyler yapmak veya değiştirmek) istediğimiz konuya da konuları belirlemek
- Konumuzun toplumsal cinsiyet üzerindeki etkisini incelemek
- Konumuz için kadın erkek eşitliğini destekleyen etkili bir mesaj geliştirmek

Alıştırmalara geçmeden aşağıdaki alıntıyı herkesin okuyabileceği bir yere asın:

“Dünyanın halini beğenmiyorsan, sen değiştir.
Değiştirmek senin sorumluluğun.

Sadece adımlarını teker teker at.”

Marian W. Edelman⁸

⁸ Marian Edelman Kadınların Öğrenme Ortaklığı'nın (WLP) Yönetim Kurulu'ndadır ve Çocukları Koruma Fonu'nun kurucusu ve başkanıdır. Mississippi Baro'suna kabul edilen ilk Afrika kökenli Amerikalı kadındır. Sivil hak mücadelesine katılması 1960'ların ortalarında Jackson, Mississippi'de NAACP Yasal Koruma ve Eğitim Fonunun direktörü olması ile başlamıştır. 1968'de Dr. Martin Luther King Jr.'ne ölümünden önce Yoksulların Yürüyüşünün organizasyonuna danışmanlık yapmıştır.

4.1

Alıştırma: 20 yıl sonra nasıl bir dünyada yaşamak istiyorum?

(Yaklaşık 20 dakika.)

🕒 Çember Etkinliği

Katılımcılardan gevşemelerini, rahat bir şekilde oturmalarını, gözlerini kapatmalarını ve rahat bir şekilde derin nefes almalarını isteyin.

Katılımcılara 20 yıl sonra nasıl bir dünya görmek istediklerini sorun. Düşüncelerini grupla paylaşacaklarını hatırlatın.

Birkaç dakika sonra katılımcılardan gözlerini açmalarını isteyin. "20 yıl içinde olmasını istediğim şeyler..." diyerek siz başlayın. Sonra toplum, mahalleniz ve/veya aileniz için istediğiniz 1 ila 5 değişikliği sayın. Alıştırmayı yanınızdaki katılımcıdan devam ederek tüm katılımcılarla uygulayın.

💬 Grup Tartışması için Sorular

- Bu alıştırma kendinizi nasıl hissettirdi? Eyleme geçmeye hazır hissettiniz mi yoksa bu yorucu mu hissettiriyor?
- Hangi değişiklikler mümkün, hangileri imkânsız görünüyor?
- En çok odaklanmak istediğiniz konular hangileri? Öncelikle hangi konuyla başlamak istersiniz?

4.2

Alıştırma: Konumuzun Çerçevesini Belirlemek (I)

(Yaklaşık 45 dakika.)

Katılımcılardan kendilerini en çok ilgilendiren politik sorunlar/konular ve hedefleri hakkında beyin fırtınası yapmalarını isteyin. Katılımcıların söylediklerini büyük bir kağıda yazın. Bu alıştırma için iki gönüllüden not tutmalarını istemeniz çok faydalı olacaktır. Birisi not alırken diğeri daha sonraki oturumlarda kullanmak üzere tartışmaları kaydedecektir.

Katılımcıları üç ya da dört kişilik gruplara ayırın. Daha sonra bu etkinliğin amacının "grup üyeleri tarafından ortaklaşa belirlenmiş ve eğitim süresince kullanmak istedikleri politik amacı bir cümle ile ifade etmek olduğunu belirtin. Bu cümleyi yazmak biraz zaman alabilir. Yirmi dakika sonra grupların durumuna bakın. Gruplar daha uzun süreye ihtiyaç duyabilir.

Grubu yeniden toplayın ve her gruptan bir gönüllünün politik amaçlarını yüksek sesle okumasını isteyin.

Grup Tartışması için Sorular

- Neden bu amacı seçtiniz?
- Hedeflerin çoğunu "kadın sorunları " olarak ifade edebilir miyiz?
- Bu hedefler toplum için yararlı mı? Kim faydalanıyor? Kim faydalanmıyor?

4.3

Alıştırma: Konumumuzu İfade Etmek

(Yaklaşık 45 dakika.)

Katılımcılara aşağıdaki iki siyasi aday hakkındaki metni dağıtın.

A ve B 'nin seçim bölgenizde aday⁹ olduklarını hayal edin:

Aday Ara Azadeh (A) çocukların refahı için toplumda güçlü bir duruş sergileyen ve sevilen bir okul müdürü. 62 yaşında, kocası ölmüş ve çocuğu yok. Seçimlerde ikinci kez aday oluyor. Sekiz yıl önceki adaylığı sırasında, o zaman hayatta olan eşi şirketinden sigorta yaptırmayan dükkân sahiplerini tehdit etmekten mahkûm olduğu ve cezalandırıldığı için seçimi açık arayla kaybetmişti. İnsanların çoğu A'nın, eşinin yaptığı bu yolsuzluktan haberi olmadığını düşünse de, bu bilgi seçim sonuçlarını büyük oranda etkilemişti.

Aday Bita Bahar (B) sadece dört yıldır bu mahallede yaşadığından çok tanınan biri değil. 48 yaşında, bu bölgeye sağlık nedenleriyle, düşük nemi ve ılık kışı için taşındı. Eşi emekli bir kuyumcu. Oğulları, gelinleri ve üç aylık torunları da onlarla yaşıyor. B buraya taşınmadan önce yakındaki bir şehirde hayır işleriyle uğraşıyor, yetimhaneler, çocuk hastaneleri ve okullar için bağış buluyor, kendi de bağışta bulunuyordu.

Mahalle sakinleri için şu an en önemli sorun yakın zamanda bebeklerin ve yaşlıların yerel su şebekesi nedeniyle hastalandığını gösteren rapordur. Bunun sebebi su kaynağına 15 kilometre uzaklıkta bulunan fabrikadan gelen kimyasallar olabilir.

⁹ Söz konusu adaylık genel seçimlerde milletvekilliği, yerel seçimlerde il genel meclisi üyeliği, belediye meclisi üyeliği, muhtarlık, köy ihtiyar heyeti üyeliği için olabilir.

Katılımcıları iki gruba bölün. Bir grubun A'nın destekçileri, diğer grubun ise B'nin destekçileri olacağını belirtin. A'nın destekçileri odanın bir tarafına, B'nin destekçileri diğer tarafa otursun.

Her gruba kendi adayları hakkında tartışmaları ve adaylarının hangi konuların üzerinden seçmenlerine hitap edeceğini belirlemeleri için 10-15 dakika verin.

Ardından, A grubu üyeleri sırayla ev ziyaretleri yaparak mahallede seçim kampanyası çalışması başlatırlar. B grubundakiler ise ziyaret edilen evin sakinlerini oynar. A Grubu üyesi, A'nın muhtar adaylığını desteklediğini söyler ve 2 dakika içinde:

- Kendini tanıtır. Ne kadar süredir mahallede yaşadığını, kısaca ailesini veya işini ya da önemli olduğunu düşündüğü bir bilgiyi paylaşabilir.
- Ne yaptığını açıklar.
- Adayının desteklenmesi ya da diğer adayın desteklenmemesi için nedenleri sıralar.
- Kapıdaki kişiye ondan ne yapmasını istediğini (örneğin oy vermesi, kampanyaya katılması, mitinge gelmesi ya da aday tanıtım broşürünü okuması) anlatır.

Alıştırmayı her katılımcı bir kez kampanya destekçisi olana kadar tekrarlayın. Bir gönüllünün 2 dakikalık süre için zaman tutmasını sağlayın. Fakat faydalı olduğu kadar eğlenceli bir alıştırma olması için yorumlara ve kahkahalara da fırsat verin!

Grup Tartışması için Sorular

- Sizce bir kadın için kampanya yapıyor olmak farklı mıydı? Neden?
- Adayınızı desteklemek için toplumsal cinsiyet tartışmalarından (bir kadının neden iyi bir muhtar, meclis üyesi veya milletvekili olacağı gibi) yararlanıldı mı? Neden?
- Bu alıştırma zor muydu kolay mıydı? Neden?
- Kampanyalarda kullanılan yöntemlerden en çok hangileri işe yaradı? İşe yaramayanlar hangileriydi?

4.4

Alıştırma: Konumuzun Çerçevesini Belirlemek (II)

(Yaklaşık 45 dakika.)

4. Oturumun Amacını Belirlemek

Bu alıştırmanın amacı, katılımcıların politik bir eylemle destekleyeceği bir ya da, gerekirse, birden fazla konuyu belirlemektir. Katılımcılar seçtikleri konuyu sonraki oturumlarda tartışacaklardır. Gelecek oturumlarda bu konu Grubun Amacı olarak adlandırılmıştır.

Katılımcıları ikişerli gruplara ayırın. Her çiftten önceki Konumuzun Çerçevesini Belirlemek I alıştırmasında belirlenen politik amaçları gözden geçirmelerini isteyin.

Her katılımcı 3-4 dakika içinde önceki alıştırma da belirlenen ve eğitim süresinde üzerinde çalışacakları bir politik konuyu veya amacı seçmesi için eşini ikna etmeye çalışır.

Ardından eşler bir amaç üzerinde uzlaşmak üzere çalışır. Uzlaşmaya varan eşler amaçlarını desteklemeleri için grubun geri kalanına sunabilecekleri bir gerekçe geliştirirler.

Grubu bir araya getirin ve her eşten seçtikleri konuyu açıklamalarını isteyin.

Sunulan konular üzerinde grup tartışması başlatın. Grubun bundan sonra eğitim süresince üzerinde çalışacağı tek bir politik amaç üzerinde görüş birliğine varmasını sağlayın. Eğer tek bir konu üzerinde anlaşamazsa, seçenekleri iki veya üçe indirin. Bu seçilen konu (veya konular) bundan sonraki alışırmalarda kullanılacaktır.

Oturum 5

Politik Bir Sahne Tasarlamak

(Tamamı yaklaşık 4 saat)

Oturum Hedefleri

- Politik eylemlerde karşılaşılabilecek zorlukları ve fırsatları belirlemek
- Siyasi gücü (iktidarı) hangi düzeylerde (yerel, ulusal veya uluslararası) etkilemek istediğimizi keşfetmek
- Politik bir platform yaratmak için atılması gereken adımlara karar vermek

5.1

Alıştırma: Dayanışma Ortamı Yaratmak

(Yaklaşık 30 dakika.)

Bir ya da iki gönüllüden Arap kadınların ulusal kampanyası hakkındaki aşağıdaki makaleyi yüksek sesle okumasını isteyin.

Vatandaşlık Ailem ve Benim için Bir Haktır Kampanyası

“Eşim Filistinlidir. Benimle Bahreyn’de yaşayamıyor. Çoğu zaman ayırız. Kocamı seviyorum ama çocuk yapmamaya karar verdik, çünkü bu dünyaya ayrımcılığa uğrayacak ve eşit haklara sahip olmayacak bir çocuk getirmek istemiyoruz”

– **Fatima, kadın, 25 yaşında, Bahreynli, bir Filistin vatandaşıyla evli**

“Kız kardeşim uyruğunu ailesine devredemedi. Bugün burada onun anısına gösteri yapıyorum.”

– **Kadija, Faslı, 58 yaşında, Faslı olmayan bir adamla evli olan kız kardeşi Saida’dan bahsediyor.**

“Harekete geçeceğiz. Genel seçim Haziran’da yapılacak. Anayasa reformunu desteklemeyen tüm adayları boykot edeceğiz.”

– **Suraya, Lübnanlı, 32 yaşında, Mısır uyruklu bir adamla evli**

Birçok Arap ülkesinde, sadece erkekler uyruğunu eşine ve çocuklarına geçirebilir. Bu bölgedeki en ayrımcı yasalar arasındadır çünkü erkekler vatandaşlığını aktarabilirken kadınlar bunu yapamaz. Arap bölgesindeki uyruk meselesi, çoğu anayasanın onayladığı vatandaşlar arasında eşitlik ilkesini ihlal etmekle kalmaz, ayrıca kadınlara erkeklere oranla çok daha az hak ve ayrıcalık tanıyarak ikinci sınıf vatandaş olarak kalmalarına yol açar.

2002'de altı Arap ülkesinden (Bahreyn, Cezayir, Fas, Lübnan, Mısır, Ürdün ve Suriye) kadın aktivistler böyle ayrımcılıklara karşı güçlerini birleştirdiler ve bölgesel bir kampanya başlattılar. Kampanya kadın ve erkekler için tam ve eşit haklar talep ediyor ve tüm Arap ülkelerinde uyrukla ilgili yasalarda reform çağrısı yapıyordu. Dediklerine göre, bu reform kesinlikle bir zorunluluktur, çünkü uyrukla ilgili yasalar kadınların temel haklarını, yani erkekler gibi ailelerine eğitim, sağlık, ekonomik ve siyasi temsil hakkı sağlama haklarını ihlal ediyor, ayrımcılığa yol açıyor.

Kampanya aktivistleri işe farklı uyruklu kişilerle evli olan kadınları dinleyerek, öykülerini toplayıp kampanya mesajlarına dönüştürerek başladılar. Öyküler, imza kampanyalarına dikkat çekmek ve medyanın ilgisini uyandırmak için kullanıldı. Sosyal etkinlikler, hikâyeler/sözlü tanıklıklar, oturma eylemleri, milletvekilleriyle ve medyayla tartışmalarda bu adaletsizliğin olumsuz etkileri ve reforma duyulan ihtiyaç konularında keskin mesajlar verildi.

Arap ülkelerindeki kadınların kampanyada gösterdiği dayanışma önemli bir başarıydı, hala da öyledir. Mısır 2004'de vatandaşlık yasalarını yenileyen ilk Arap ülkesi olmuştur. Kampanyada yer alan ve Kalkınma için Kadın Forumu üyelerinden M. Abu "Yasanın uygulanıp uygulanmadığını sürekli kontrol ediyoruz. Filistinli erkeklerle evli kadınların vatandaşlıklarını çocuklarına aktarmaları konusunu mahkemeye taşıdık ve kazandık." dedi. Daha sonra 2005'de Cezayir, 2008'de de Fas'da benzer reformlar uygulandı.

2006'da vatandaşlık kampanyasının bölgesel koordinatörü Kalkınma için Araştırma ve Eğitim Merkezi (CRTD-A) ve WLP uluslararası bir kampanya başlattı. Ardından bir Facebook sayfası oluşturuldu. Bugün Arap bölgesinde vatandaşlık yasalarının reformunu talep eden bu kolektif eylemde 24.000'yi aşkın aktif üye yer alıyor.

(http://apps.facebook.com/causes/view_cause/17486)

Ailem ve Benim için Vatandaşlık bir Haktır kampanyası halen kadınların tam ve aktif vatandaşlık hakları için lobi yapmaya devam etmekte; mevcut ve yenilikçi yöntemleri, bilgi teknolojileri gibi araçları kullanmakta ve ayrıca eşitsiz ve ayrımcı yasalardan etkilenen kadın ve erkeklerin liderliklerini güçlendirmektedir. Yasalarında reform yapması gereken çok Arap ülkesi varken, vatandaşlık kampanyası ayrımcı uygulamaları ortaya çıkarmakta, bölgede on binlerce insanın aktif şekilde destek vermesini sağlamakta ve bu ülkelerin üzerindeki baskıyı arttırmaktadır.

Grup Tartışması için Sorular

Katılımcılara aşağıdaki soruları sorun ve bir gönüllüden cevapları not almasını isteyin:

- Kadın hakları ile ilgili hangi konular ulusal hatta uluslararası bağlamda ele alınmalıdır?
- Yerel bir sorunu uluslararası düzeye taşıyacak uluslararası mekanizmalar, komisyonlar ya da mahkemeler var mıdır? Varsa, hangileri?
- Ülkenizdeki kanun yapıcılar ve diğer hükümet yetkilileri için komşu ülkelerde yapılanlar ne kadar önemlidir? Başka ülkelere etkileniyorlar mı? Neden?

Katılımcılardan orada yaşayan kadınlar, kadınların karşılaştığı insan hakları sorunları açısından hangi ülkelere doğal bir yakınlık hissettiklerini tartışmalarını isteyin. Yanıtları not edin. Katılımcılardan neden bu ülkeleri yakın bulduklarını açıklamalarını isteyin.

Savunuculuk, ağ oluşturma, kampanya ve işbirliği faaliyetlerinin uluslararası düzeyde uygulanmasının avantajlarının neler olabileceğini düşünün. Olumsuz yönleri neler olabilir? Katılımcıların diğer ülkelerdeki kadınlarla kampanya yürütmenin olumlu ve olumsuz yönleri üzerine beyin fırtınası yapmalarını isteyin, yanıtları büyük bir kağıtta aşağıdaki gibi iki sütun oluşturarak not edin.

Olumlu yönler	Olumsuz yönler

5.2

Alıştırma: Toplumumuzdaki Politik Güç

(Yaklaşık 60 dakika)

Bir gönüllüden Fas'ta önemli bir kadın hakları destekçisi olan Rabiya Naciri¹⁰'nin aşağıdaki alıntısını okumasını isteyin:

“Politik örgütlenme ile geçen yıllarımdan çıkardığım ders bir kişinin ya da grubun değişim yaratması için öncelikle kesin bir vizyona sahip olmaları gerektiğidir. İkinci olarak uzun ve kısa vadeli eylem planları geliştirmiş olmaları gerekir. Üçüncü olarak da, koalisyonlar oluşturmalı ve sorunun medyada

¹⁰ Rabiya Naciri WLP' ortağı Fas Kadınlarının Demokratik Derneği'nin (ADFM) kurucu üyesidir. Cezayir, Fas ve Tunus'tan kadın hakları için çalışan kadın dernekleri ve araştırmacıların yer aldığı Collectif 95 Maghreb Egalité ağının ve CEDAW'ın tam uygulanmasına yönelik “Çekincesiz Eşitlik” kampanyasının koordinatörlüğünü yapmıştır. Naciri Arap kadınları ve yoksulluk, kadın ve islam, kadınlar için kapasite geliştirme, kadın hakları için stratejiler geliştirme konularında makaleler yazmış ve yayınlar yapmıştır. Rabat'ta Faculté des Lettres et Sciences Humaines üniversitesinde profesördür.

yer almasını sağlamalıdır. Bu adımlar gerçekleşirse, politik bir kampanyanın başarılı olma şansı vardır."

Katılımcıları iki gruba ayırın (A, B) ve her gruptan bir liste oluşturmalarını isteyin:

A grubundan yerel ölçekte en güçlü kişi ve kurum/kuruluşlar üzerine beyin fırtınası yapmalarını isteyin. "yerel ölçeğin" ne anlama geldiğini tanımlayın.

B grubundan ulusal ölçekteki en güçlü kişi ve kurum/kuruluşlar üzerine beyin fırtınası yapmalarını isteyin. "ulusal ölçeğin" ne anlama geldiğini tanımlayın.

Yerel düzeyde en güçlü kişi ve kurum/kuruluşlar	Ulusal düzeyde en güçlü kişi ve kurum/kuruluşlar

On dakika sonra grubu bir araya getirin ve her grubun listelerini büyük bir kağıt üzerinde yukarıdaki gibi 2 sütun halinde yazmalarını isteyin.

Katılımcılardan Grubun Amacını düşünmelerini, bu 2 sütundaki kişi ve kuruluşlardan hangilerinin bu amaç doğrultusundaki faaliyetlerine destek olacağını, hangilerinin engel olabileceğini belirlemelerini isteyin. "Destek" olabilecek ve "engel" olabilecek kişi ve kuruluşları farklı renklerle işaretleyin.

Ardından, grubun hep beraber hâlihazırda hangi kişi ya da kuruluşların Grubun Amacını desteklediğini ve hangilerinin ikna edilebileceğini belirlemesine yardımcı olun. Bu tartışmanın sonuçlarını büyük bir kâğıda yazın.

Grup Tartışması için Sorular

- **Grubun Amaç(lar)ı** doğrultusunda hangi düzeyde baskı yaratmak istiyoruz? Yerel mi, ulusal mı ve/veya uluslar arası mı?
- Kimleri etkilememiz gerekir?
- Hangi yönetici kurum(lar)ı (karar alıcı ve uygulayıcı kurumlar, yerel ve merkezi yönetimler vb.) katılmalı, hangilerini yatıştırmalı ve/veya ikna etmeliyiz?
- Etkilemeye çalışmamız gereken yönetici kurum(lar) (karar alıcı ve uygulayıcı kurumlar, yerel ve merkezi yönetimler vb.) var mı? Varsa, hangileri?

5.3

Alıştırma: Bana Neden Oy Versinler?

(Yaklaşık 60 dakika)

Bir gönüllüden aşağıdaki hikâyeyi okumasını isteyin.

Maria kendi kendine “derin bir nefes almalıyım” diye düşündü. Çok heyecanlıydı. Sahnede buruşuk elbiseleri içinde tümü yaşlı, erkek adaylarla oturan Karla Hernandez isimli bir kadın vardı. Karla aylar önce Maria'nın kilisesine gelmiş, cemaat üyesi kadınlara kendini tanıtip oylarını istemişti. Maria Karla'yı anında sevmişti. Karla sıcak, düşüncelerini rahatça ifade edebilen ve dürüst görünen bir kadındı. Maria ve diğerleri Karla'nın kampanyasına katkıda bulunmuştu. Karla'nın posterlerini şehrin her yerine asmışlardı. Şimdi de bütün adayların bir arada olduğu ve halka seçim vaatlerini anlatacakları bir toplantıdaydılar. Maria hala Karla'nın orada, belediye başkanlığına aday olan erkeklerle gerçek bir politik tartışmaya girmek üzere olduğuna inanamıyordu.

Önce erkekler başladı. Hepsi sırayla her zaman söyledikleri şeyleri sıraladılar. Birbirlerini ahlaksızlıkla suçladılar, refah vaat ettiler ve bu güzel şehri ne kadar çok sevdiklerini belirttiler. En sonunda Karla'ya sıra geldi:

“Ben yeni, farklı bir adayım. Bu şehirde gerçekten değişmesi gereken şeyleri değiştirebilirim,” diye başladı. Sıkıntıyla ilgisi dağılan dinleyici birden dikkat kesildi. Karla kendi deneyimlerini anlatarak ve kendini diğer adaylarla kıyaslayarak devam etti. Konuşmasının büyük bir kısmında şehirdeki korkunç yoksulluktan ve şimdiki belediye başkanının başarısızlığından bahsetti. Dinleyici yine ilgisini kaybetmeye başlamıştı. Maria, Karla'nın planladıklarından ve neden kendisine oy vermeleri gerektiğinden bahsedeceğini umuyordu. Karla konuşmasını şehri neden çok sevdiğini söyleyerek bitirdi. Maria çevresine baktığında dinleyicilerin çoğunun zaten ayrılmış olduğunu gördü.

Grup Tartışması için Sorular

- Dinleyiciler Karla'nın şehir ile ilgili planladıklarını anlayabildi mi?
- Amaçlarını ve seçilirse neler yapmayı planladığını açıkça anlatmasının nasıl bir faydası olurdu? Bunu yapmasının riskleri de olur muydu? Nasıl?
- Karla, hedeflerini ve planlarını belirlemek için kendine destek olacak kişilerle/kadınlarla iletişime geçmiş miydi? Karla kendisine destek olabilecek grupları temsil edebiliyor mu?

Çember Etkinliği

Siyasi bir görev için aday olduğunuzu hayal edin. Kolaylaştırıcı olarak grubunuz için en uygun siyasi yapıyı ya da makamı seçin (belediye meclisi, parlamento, sendika kurulu, başkan vb). Katılımcılara grup olarak bu görev için aday olduklarını söyleyin.

Kendinizden başlayarak şu cümleyi bir hedefle tamamlayın: “Eğer seçilsem yaparım”. Daha sonra her katılımcının hedeflerini sırayla yazın ve bir seçim bildirgesi oluşturun.

Grup Tartışması için Sorular

- Grup olarak birlikte hazırladığınız seçim bildirgesini beğendiniz mi? Neden?
- Bu görev için gerçekten adaylığınızı koysaydınız, kimlerle ilişkiye geçerdiniz? Seçim bildirgenizi nasıl hazırladınız?
- Seçim bildirgesinin nasıl olacağını önceden biliyor olur muydunuz? Yoksa aileniz ve arkadaşlarınızın, kadınların, seçmenlerinizin (ve olacaksa danışmanlarınızın) görüşlerini öğrenmek ister miydiniz? Neden?

Herkes kâğıt, kalem verin. Katılımcılara aday olmak isteyecekleri siyasi bir makamın ismini yazmalarını isteyin. Katılımcılar arasında siyasetçi olmak istemeyenler olursa, onlardan alıştırıma uygun bir siyasi görev seçmelerini isteyin.

Ardından katılımcılardan adaylıkları için dört ilke ve/veya hedef yazmalarını isteyin ve bunun onların seçim bildireleri olacağını söyleyin. 5-10 dakika sonra, gönüllülerden hazırladıkları seçim bildirelerini okumalarını isteyin. Paylaşmak isteyen herkes konuşma fırsatı bulana kadar devam edin.

5.4Alıştırma: Kota Nedir? Neden Kullanılmalı? Neden Kullanılmamalı?

(Yaklaşık 45 dakika.)

Gönüllülerden kotalarla ilgili aşağıdaki bilgiyi ve makaleyi okumasını isteyin.

Kadınlar politik katılım konusunda dezavantajlı durumdadır. Toplumsal cinsiyet rolleri ve sorumlulukları, dolayısıyla erkeklere göre daha az zamana, kaynağa sahip olmaları, kamusal alandaki rekabetler ve güçlü sosyal ağlara ulaşma sıkıntıları, eğitim durumu ve yoksulluk vb. nedenlerden dolayı kadınlar erkeklerle eşit şartlarda siyasete katılamıyor. Bazı hükümetler, kadınların sosyal ve ekonomik olarak güçlenmesini destekleme stratejisi olarak siyasi organlarda kadınlara daha fazla yer sağlayan kota sistemini benimsemişlerdir.

Kota Nedir?

Kota belli bir konuda minimum ya da maksimum hedefi gösteren sayısal değerdir. Siyasette, kadınların maksimum oranda temsili için minimum eşiği gösteren kadın kotaları belirlenir. Kotalar kadınların geleneksel, sosyo-kültürel, dini veya diğer çeşitli nedenlerle siyasette yetersiz temsiline yönelik bir çözümdür.

25 Aralık 2009, WLP

Gökyüzünün yarısını kadınlar taşıyor, peki ya mecliste neredeler?

Bir Çin atasözü “gökyüzünün yarısını kadınlar taşıyor” der ancak kadınların ulusal yasama organlarında erkeklerle eşit oranda temsilde yolun yarısına bile gelinmedi. 2009’da Parlamentolardaki yasa koyucuların %18’i kadındı. Bu oran Aralık 2004’de %15,7 iken 2006’da %17,7’ye ulaşmıştır. Gelişme ancak aşamalarla gerçekleşir. Parlamentolararası Birlik’in Genel Sekreteri Anders Johnsson’un belirttiği gibi bu hızda bir gelişme ile “mecliste kadın-erkek eşitliğini 2050’den önce sağlamak mümkün değil.”

IPU (www.ipu.org) verilerine göre aralarında Suudi Arabistan, Katar, Umman ve Pasifik Ada devletlerinden sekiz ülkede yasama organlarında hiç kadın yoktur. Lübnan, İran, Mısır, Bahreyn, Kuveyt ve Yemen’de ise meclisin %3’ü ya da daha azını kadınlar oluşturmaktadır.

Parlamentoda kadın temsiliinin yüzde 30’un üzerinde olduğu ülkelerin yarısı gelişmekte olan ülkelerdir, bunların arasında Burundi, Kosta Rika, Küba, Mozambik, Güney Afrika, Tanzanya ve Uganda sayılabilir. Ruanda %56,3 ile listenin başındadır. Bunu % 46,4 ile İsveç, %44,5 ile Güney Güney Afrika ve %43,2 ile Küba izler.

Kota hala tartışmalı bir konu olsa da birçok siyaset bilimci mecliste %30’un üzerinde kadın bulunan ülkelerin çoğunda bir çeşit kota uygulaması olduğunu belirtiyorlar. Bunun kayda değer istisnaları Finlandiya, Danimarka ve Küba’dır.

Kadınların politik katılımını arttırmada kota uygulanması hakkındaki tartışmalar alevlenirken, uygulamanın etkisi yerel meclislerden parlamentoya kadar her düzeyde hissedilmektedir. Kadınların siyasi görevlerde görünür olması, yeni nesillere kadınların yasama süreçlerine katılabileceği ve katılımı gerektiği fikrini aşılacaktır.

Türkiye’de ise 2011 genel seçimlerinde kadınların TBMM’deki temsil oranı %14,2 olmuştur. Yani meclisteki 550 milletvekiliinden 79’u, 26 bakandan ise yalnızca 1’i kadındır. Yine Türkiye’de 81 valinin yalnızca 1’i, 2.924 belediye başkanın 26’sı, 34.210 muhtarın 65’i kadın.

Bu rakamların da gösterdiği gibi, kadınlar parlamentoda, hükümette, önemli kamu kurumlarının yönetiminde, başka bir deyişle kendisinin ve birlikte yaşadığı insanların ortak sorunlarına ilişkin kararların alınmasında söz sahibi olamıyor.

Yine de akıllarda hala şu politik soru var: Bir “kota kadını” olarak parlamentoya seçilmiş olmak ne anlama geliyor?

Grup Tartışması için Sorular

Aşağıdaki sorulardan yararlanarak kotalarla ilgili genel bir tartışma başlatın:

- Ülkenizde meclis ve bakanlar kurulundaki kadınların oranı yüzde kaçtır?
- Son on yıl içinde değişiklikler oldu mu? Daha çok kadın aday var mı?
- Ülkenizde kota sistemi uygulanıyor mu? Ne zamandan beri? Bu sistemin kadınların politik katılımı üzerinde nasıl bir etkisi oldu?
- Hiç ülkenizdeki kadın adaylara oy verdiniz mi? Neden?

5.4 (Devam) Kota Alıştırmaları

Gönüllülerden Lübnan’da geçen şu hikâyeyi okumalarını isteyin:

Lübnan Bakanlar Kurulu Şubat 2010’da Haziran’da yapılacak yerel seçimlerde kadınlara %20 kota uygulanması kararını tartıştı ve kabul etti. Kadınların belediye meclislerinde temsili çok yeniydi (2004 yerel seçimlerinden beri) ve hiç %1’i aşmamıştır. Durum parlamentoda da daha iyi değildi, kadınlar %3’ün üzerinde temsil edilmiyordu. Kadın örgütleri son 30 yıldır genel ve yerel seçimlerde %30’luk kadın kotası uygulanmasını öneren Pekin Eylem Platformu’nun hayata geçirilmesi için lobi faaliyetleri yürütüyor.

Çoğu kadın örgütü Lübnan hükümetinin kadın kotası uygulamasını yürürlüğe koymasına sevinirken, yerel basında çıkan, üstelik bir kadın tarafından yazılan makale herkesi şaşırttı.

Kadın hareketinin tanınmış bir ismi olan yoksul kadınları destekleyen bir derneğin başkanlığını yapmış olan Farida Hajar makalesinde yeni yasayı sert bir dille eleştiriyordu. Yazar bu makalede “Kırsal bölgelerde ve şehirlerin yoksul semtlerinde yaşayan kadınlar siyaset dünyasına adım atmaya hazır değiller. Kota sistemi onları siyasete atılmaya zorlayacak ve yeterli nitelikte olmayan, ama sadece

kadın oldukları için orada bulunan birçok kadın olacak. Kota sistemi yapay ve demokrasi karşıtıdır. Kadınlar hazır olduklarında siyasete atılacaklardır. Buna benzer yöntemlere gerek yoktur” diyordu.

Bu makale yayınlandıktan kısa süre sonra kadın kotasına karşı olmalarıyla bilinen bazı milletvekilleri basına “Kadınlar arasında bile uzlaşmaya varılmayan kota sistemiyle ilgili yasayı onaylama konusunda kesinlikle isteksiz!” olduklarını açıklamıştır.

Çember Etkinliği

Hikâyeyi okuduktan sonra katılımcıları iki veya üç gruba ayırın. Gruplardan aşağıdaki sorular üzerine beyin fırtınası yapmalarını isteyin:

- Farida'nın kadın kotasına karşı ileri sürdüğü fikirler hakkında ne düşünüyorsunuz?
- Sizce kadın örgütlerinin kadın kotasıyla ilgili uzlaşmaya varamaması kadınların politik katılımını etkiler mi? Sizce Lübnan örneğinde ne olacak?
- Kadın kotasıyla ilgili görüşleriniz ve tutumunuz nedir?

5.5

Alıştırma: Hiçbir Destek Olmadığında...

(Yaklaşık 45 dakika.)

Gönüllülerden Türkiye’de yaşanmış şu hikâyeyi okumasını isteyin.

Gülser Özkan 1939'da doğdu. İstanbul’da engelli çocuklar ve ailelerine hizmet vermek için Tomurcuk Kooperatifini kurdu. Gülser 1980'lerin ortalarında kadın ve siyaset konulu bir konferansa katılmıştı. Konferans Uluslararası Kadınlar Günü vesilesiyle Gülser'in de üyesi olduğu bir siyasi parti tarafından, yaklaşan yerel seçimlerin habercisi olarak düzenlenmişti.

Toplantıda daha açık anlaşıldığı üzere, kadın parti üyeleri erkeklerden usanmıştı. Onlara göre erkek meslektaşları sadece "onların oylarının üzerine yatıyordu." Gülser, kadınların taleplerinin partideki erkekler tarafından savunulmayacağını anladıkları için memnundu.

Bu gerçeği fark etmenin verdiği güç ve ilhamla yerel seçimlerde adaylığını koymaya karar verdi. İçinde yaşadığı toplum için çok endişeleniyordu ve ona gönülden bağlıydı. Özellikle de kadın hakları, eşitlik ve saygınlık konularında verilmesi gereken mücadelenin farkındaydı ve buna hazırdı.

Gülser'in adaylığı resmi olarak açıklanır açıklanmaz, erkek meslektaşlarını şikâyet eden kadınlar onu görmeye geldiler. İçlerinden Ayşe, Gülser'i adaylığını geri çekmesi için ikna etmek için çok çabaladı. Ayşe eğer Gülser adaylığını çekerse partinin yönetim kadrosuna Gülser'in kocasının alınması için partiyi ikna edeceğini söyledi. Ayrıca, aslında kimsenin Gülser'e oy vermeyeceğini ekledi.

Bu tartışmalar Gülser'i kazanma şansının zayıflığına rağmen devam etmeye ikna etti. Gülser seçim öncesi kampanya döneminin hayatının en heyecanlı dönemlerinden biri olduğunu hatırlıyor. İki kadın toplam 11 aday vardı. Gülser seçimleri %15 farkla kaybetti ama pes etmedi.

Hala daha fazla sayıda kadının siyasetle uğraşması gerektiğine inanıyor. Tomurcuk Kooperatifinin aktif bir üyesi olarak kadınların politik katılımı konusunda çalışıyor.

Grup Tartışması için Sorular

- Sizce Gülser partisinden destek almayacağını bile bile adaylığını devam ettirmeli miydi?
- Vurgulamaya çalıştığı nokta neydi?
- Sizce, Ayşe ve partideki diğer kadınlar neden Gülser'i aday olmaktan vazgeçirmeye çalıştılar?
- Sizin deneyimlerinize göre kadınlar kadın adaylara oy veriyorlar mı? Neden?
- Ülkenizdeki siyasi partilerin kadınların seçimlere katılımına karşı tutumları nasıl?
- Gülser deneyimi sayesinde güçlenmiş ve istekli görünüyor. Kazanmasa bile insanlar ona oy verdi. Sizce ne öğrendi?

Oturum 6

Seçmen Tabanı Oluşturmak

(Tamamı yaklaşık 4 saat)

Oturum Hedefleri

- Bir seçmen tabanı oluşturmak için stratejiler belirlemek
- Seçmen tabanının görüşlerinden uzaklaşmanın yol açacağı riskleri ve artıları araştırmak
- Destekçilerden kaynak toplamak

6.1

Alıştırma: Bir Milyon Seçmen

(Yaklaşık 20 dakika)

Gruptan bir ya da iki gönüllü seçerek İran'daki Bir Milyon İmza Kampanyası¹¹ ile aşağıdaki metni okumalarını isteyin.

Bir Milyon İmza Kampanyası resmi olarak 27 Ağustos 2006 tarihinde başlamıştı. İran parlamentosunun kadınlara yönelik ayrımcılık yapan yasalarda reform yapması için bir milyon imza toplamak hedefleniyordu. Kampanyanın temel amaçlarından biri; vatandaşları ve özellikle kadınları, ayrımcı yasaların kadınların hayatında ve toplumun genelindeki olumsuz etkileri konusunda eğitmekti. Kampanyayı destekleyenler imza verebiliyor, daha aktif olmak isteyenler Kampanya için çalışan yerel gruplara katılabiliyordu.

Kampanyada yasalar hakkında farkındalık yaratmak amacıyla yüz yüze eğitimler uygulanıyordu. Kampanya aktivistleri İran yasaları ve yüz yüze eğitim uygulaması üzerine bir eğitim aldıktan sonra vatandaşlardan imza toplamaya başladılar. Bugüne kadar yaklaşık 1.000 kişi eğitim aldı. Ayrıca çok daha fazla sayıdainsan imza metnini WLP'nin web sitesinden -www.learningpartnership.org - indirdi ya da metne kampanyada çalışan arkadaşları yoluyla ulaştılar.

Bir Milyon İmza Kampanyasının liderlerinin on yıllık ideolojik çatışmalarından ve ardından gelen otuz yıllık devrim kargaşasından öğrendikleri şeydu: ideolojik farklılıkları bir kenara bırakmalı, farklı geçmiş ve inançlara sahip kadınların desteğini almak için belirli ve somut taleplerde bulunmalı. Tam

¹¹ <http://www.sign4change.info/english/> web adresinden ve Noşin Ahmadi'nin makalesinden alınmıştır.

olarak bir anlaşmaya varmaya gerek yoktu. Herkes için makul olan değişim ve reformlar da hedeflenebilirdi.

Feminizme sorun odaklı yaklaşmak kampanyaya çok sayıda taraftar kazandırdı. Kadın grupları bir koalisyon oluşturdular ve 2008'de ayrımcı Aile Yasasının meclisten geçmesini engellediler.

Kadın aktivistler 2009'daki başkanlık seçimi kampanyasından yararlanmaya karar verdiler. Gösteriler, toplantılar, basın etkinlikleri kendi ağlarını genişletmeleri ve diğer ağlarla ilişkilenmeleri için fırsat sağlayacaktı. 6 örgüt ve 700 aktivist başkan adaylarına sunulmak üzere kadınların taleplerini listelediler. Bu çaba, önceki seçimi boykot eden birçok kadını harekete geçirdi. Önceki seçimlerde mevcut sistem adayları önceden belirlemişti ve bunun sonucunda seçeneklerin kısıtlı olması hoşnutsuzluk yaratmıştı.

Kadınların örgütlü bir şekilde kampanya sırasında başladı; kapı kapı dolaşarak farkındalık yaratma, sokak tiyatrosu, e-posta, kısa mesajlar ve web site vb. araçlarla politik bir baskı oluşturuldu. Aktivistlerin talepleri sayesinde başkanlık yarışını önde götüren iki siyasetçi, Mir Huseyin Musavi ve Mehdi Karabi toplumsal cinsiyet eşitliğinden yana tavır sergilemeye başladılar. Her iki aday da İran'ın Devrim Muhafızları'nın "İslam karşıtı" bulduğu için reddettiği Birleşmiş Milletler Kadına Karşı Tüm Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi'ni (CEDAW) onaylayacaklarına dair söz verdi.

Grup Tartışması için Sorular

- Mahallenizde veya çevrenizde son zamanlarda (kadın hakları, sağlık, çevre sorunları, afet yardımı vb.) herhangi bir konuda bilgilendirme kampanyası yapıldı mı? Bilgilendirme hangi yollarla yapıldı? Bilgiye nasıl, nereden ulaştınız?
- Aklınıza bir yasaya yönelik yürütülmüş (örneğin yasa değişikliği, engellenmesi veya reformu), konunun iyi anlatıldığı bir kampanya geliyor mu? Bu kampanyadaki bilgilere nasıl, nereden ulaştınız?
- Daha önce hiç bir seçim kampanyasında seçmenleri harekete geçirmek için çalıştınız mı? İletmeye çalıştığınız mesaj neydi? Bu mesajı insanlara nasıl ulaştırdınız?
- Metindeki kampanyanın benimsediği strateji hakkında ne düşünüyorsunuz? Olumlu ve olumsuz yönleri nelerdir? Geliştirilebilir mi? Bu kampanyadaki yaklaşım ve yöntemler yaşadığınız yerin kültürel ve politik ortamı için de uygun mu?

6.2

Alıştırma: Kimin Umrunda? (I)

(Yaklaşık 30 dakika.)

Grup ile aşağıdaki çekincesiz Eşitlik Kampanyası ile ilgili bilgileri paylaşın:

ekincesiz Eşitlik Kampanyası

ekincesiz Eşitlik Kampanyası Ortadoğu ve Kuzey Afrika'yı içeren bölgesel bir kampanyadır. Amacı bölgedeki devletlerin Birleşmiş Milletler Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi (CEDAW) hakkındaki çekincelerini kaldırmaları, sözleşmeyi onaylamaları, derhal tam yürürlüğe sokmaları için lobi yapmaktır.

Çember Etkinliği

Aşağıdakileri küçük kâğıt ya da kartonlara yazın:

- İşsiz üç erkek ocuk annesi
- Erkek banka yöneticisi
- Cephane fabrikası yakınında yaşayan erkek
- Eşi ev kadını olan 3 erkek ocuk babası
- Erkek hayvanat bahçesi bakıcısı
- Kadın hostes
- Üniversiteye başvuran genç kız
- Erkek sosyal hizmet görevlisi
- Erkek doktor
- Kadın ğretmen
- 2 kız annesi, eşi ölmüş bir kadın
- Kocası hasta büyükanne
- Erkek spor spikeri
- Erkek kütüphaneci
- Küçük bir bakkal işleten kadın
- Kadın hakları avukatı bir kadın

- Kadın milletvekili
- Kadın sokak temizlikçisi
- Erkek sokak temizlikçisi
- Kuaför salonu işleten bir kadın
- Bekâr, çocuksuz ve dindar kadın
- 4 çocuğu ve karısı tezgâhta yiyecek satan işsiz baba
- Erkek dini lider
- Erkek çiftçi
- Aile içi şiddet mağdurları için sığınma evinde çalışan bir kadın

Katılımcılara birer kart dağıtın. Kendinizden başlayarak kartınızı sağınızda oturan katılımcıya gösterin ve size kartınızdaki kişinin neden Koşulsuz Eşitlik Kampanyasını desteklemesi gerektiğini açıklamasını sağlayın.

Ardından bu katılımcı kendi elindeki kartı sağındaki katılımcıya gösterir ve alıştırma tüm katılımcılarla tekrarlanır. Böylece herkes kampanyaya katılacak, yanındaki katılımcının kartındaki kişinin ilgi alanları ve bakış açısı doğrultusunda onları ikna etmeye çalışacaktır.

Grup Tartışması için Sorular

- Kampanyaya en zor ilgisini çektiğiniz kişiler hangileriydi? Neden?
- Kimler kampanyaya en kolay, en çok ilgi gösterdi? Neden?
- İlgisini çekmekte zorlandığınız ancak kampanyaya katılması gerektiğini düşündüğünüz kişiler var mıydı? Evetse, onları ikna etmek için başka neler söylenebilirdi?

6.3

Alıştırma: Kimin Umrunda? (II)

(Yaklaşık 20 dakika.)

Büyük bir kağıda aşağıdaki gibi üç sütun oluşturun. Gruptan Çekincesiz Eşitlik Kampanyasını destekleyecek insanlarla ilgili beyin fırtınası yapmalarını isteyin. Cinsiyet, yaş, meslek, sınıf, eğitim düzeyi, ilgi alanları, ailenin konumu vb. göz önünde bulundurun.

Sorundan doğrudan etkilenen ve doğal olarak bizimle aynı bakış açısını paylaşacak olanlar	Sorundan doğrudan etkilenmese de, iyi bilgilendirilirse, destek verebilecek olanlar	Tamamen karşıt fikirde olan ve hatta çabalarımızı engellemek için çalışabilecek olanlar

6.4

Alıştırma: Küçük El İlanı, Büyük Değişim

(Yaklaşık 30 dakika.)

Bir gönüllüden aşağıdaki hikâyeyi okumasını isteyin:

Nadya Alavi Kadınlar İçin Meslek Edindirme Merkezi (MEM) adındaki bir kadın kuruluşunda çok aktifti. Merkezde kırsal bölgelerde yaşayan, yoksul, eşinden ayrılmış veya eşini yitirmiş kadınlara sekreterlik ve muhasebe eğitimi veren kadınlar çalışıyordu. Nadya MEM'in yoksul kadınların bu eğitimlerle meslek edinip, iş bulmalarına katkısından gurur duyuyordu. Ayrıca MEM'in kadınlara yönelik bu özgün modelinin başka iş alanlarında ve değişik amaçlar için de kullanılabileceğini düşünüyordu.

Nadya'nın en büyük hedeflerinden biri de genel seçimlerde MEM ağını kadın adayları desteklemek için kullanmaktı. Fakat MEM üyelerinden her hangi birinin politik kampanyalara destek vermesi halinde merkezin yasal statüsünün feshedileceğini öğrendiğinde çok şaşırıp ve öfkelenmişti. Üstelik bu yasak sadece kadın örgütleri için geçerliydi.

Nadya kuruluş belgelerinde daha önce böyle bir yasağı fark etmemişti ve diğer kadın örgütlerinin de bunun farkında olduğunu sanmıyordu. 10 x 15 cm'lik bir el ilanı hazırladı, üzerine koyu harflerle ilgili yasanın maddelerini yazdı. Bu el ilanlarını kimliğini açıklamadan kamu binalarındaki kadın tuvaletlerine ve büyük kadın kuruluşlarının merkezlerine bırakmaya başladı.

Önceleri el ilanları hemen çöpe atılıyordu. Ancak büyük bir gazetede bu konuda haber çıktıktan sonra diğer kadınlar da el ilanının kopyasını yapıp dağıtmaya başladı. Kısa süre sonra tüm büyük şehirlerde ve bazı kırsal bölgelerde bir kadın tuvaletine gidip de bu ilanları görmemek mümkün değildi. El ilanı kadınlar kadar erkeklerin de uğradığı kamusal alanlarda, telefon kulübelerinde, ilan tahtalarında ve hatta parlamentonun duvarlarında görülmeye başlandı. Bu ayrımcı yasadaki utanan parlamento gece

yarısı sessiz sedasız yasağı iptal etti. Milletvekilleri yasanın feshinin reklamını yapmasa da medya birkaç gün içinde bu değişimi yakaladı ve hikâye basında geniş yer buldu.

Grup Tartışması için Sorular

- Ülkenizde sivil toplum kuruluşlarının (STK) politik etkinliklerini yasaklayan kanunlar var mı? STK'ların politik etkinliklere katılmasının artıları ve eksileri nelerdir? Ülkenizde kadın kuruluşlarının faaliyetlerine yönelik yasal ya da diğer sınırlamalar var mı?
- Sizce Nadya'nın gizlice yaptığı eylemin stratejisi doğru muydu? Yoksa kadınların politik bir kampanyayı şeffaf ve profesyonelce düzenleyebileceklerini göstermelerini engelleyen basit, düşüncesiz bir davranış mıydı?
- Nadya'nın küçük el ilanlarıyla insanları yasa hakkında bilgilendirmesinin artıları ve çıkabilecek problemler nelerdir? El ilanlarının etkisini, maliyetini, çoğaltılabilmesini, haber değerini, başarı şansını vs. göz önünde bulundurun.
- Diğerlerini de bu el ilanlarını çoğaltmaları ve dağıtmalarına için motive eden şey neydi?
- El ilanının başarısında medyanın rolü neydi? El ilanı basında yer almasaydı kamuoyunu ve parlamentoyu yine etkileyebilir miydi?

6.5

Alıştırma: Sloganlar Yaratmak

(Yaklaşık 45 dakika.)

Bir gönüllüden mesajı iletmede kullanılan yerel stratejileri anlatan aşağıdaki metni okumasını isteyin:

Kampanyanızı duyurabileceğiniz onlarca yer vardır ve her biri insanlara neden harekete geçmeleri gerektiğini göstermek için bir fırsattır. Radyo ve televizyondaki kısa reklamlar geniş bir kitleye hitap eder ancak çok pahalı olmaları bir engel olabilir. El ilanlarını, çıkartmaları, posterleri ve bayrakları nerede dağıtacağınız konusunda yaratıcıysanız mesajınız halka ulaşır. El ilanları postaya verilebilir, fakslanabilir, e-posta ile gönderilebilir, web sitelerine konabilir ve kamusal alanların duvarlarına ve

camlarına asılabilir. Sizi desteklemeye istekli dükkânlar bulursanız, bunların camları da ilan asmak için harika yerlerdir.

El ilanlarınız ve diğer kampanya materyallerinizin ikna edici olması için defalarca kullanabileceğiniz, insanların aklında kalacak bir slogan bulmanız faydalıdır. Örneğin, bir önceki alıştırmada Nadya adaletsiz bir yasadan alıntı yapıp bunu yüzlerce el ilanının üzerine basmış ve şehrin her yerinde dağıtmıştı. Kullandığı strateji yasanın adaletsizliğini ortaya koyarken bir yandan da dikkat çekmişti.

Sloganınızın kolay anlaşılır olması ve kolayca tanınması önemlidir. Kısa, akılda kalıcı, iddialarınızla tutarlı ve bilgiyle desteklenmiş olması gerekir. Örneğin, yargıdaki kadınların sayısını arttırmayı hedefleyen bir grup, eşitlik ve adaleti simgeleyen teraziyi sembol olarak kullanabilir ve sloganları "Haydi Kadın Yargıçlar! Adil Olan Bu" olabilir."

Katılımcıları üç ya da dört kişilik gruplara ayırın. Her gruptan aşağıdaki kampanyaların her biri için en az bir slogan geliştirmelerini isteyin:

- **DESTEKÇİLER** Faten K.'nın parlamentoya seçileceğini umuyor. Parlamentodaki 114 üye içinde dokuzuncu kadın milletvekili olacak. Dr. Faten emekli olmadan önce tanınmış bir nörologdu. 10 yıldır kadın hakları ve yasalarda eşitlik için çabalıyor.
- **ÖĞRENCİLER** genç kadınların üniversitede okumamaları gerektiğine inanan erkekler tarafından taciz edilmesi ve saldırıya uğraması sorununa dikkat çekmek istiyor. Öğrenciler bu yıldırma eylemlerini gerçekleştiren erkeklerin üniversite idaresi tarafından daha sert cezalandırılmasını istiyor.
- **ÇOCUK DOKTORLARI** bebeklerin mama yerine anne sütü ile beslenmesinin hem bebek hem de annenin sağlığı açısından daha faydalı olduğu konusunda anneleri eğitmek istiyor.
- **KADIN KURULUŞLARI** meclisin yeni seçim yasasında kadınlara % 20 kota uygulamasını öngören kararı kabul etmesi için lobi faaliyeti yürütüyor.

Gruplar sloganları geliştirdiğinde katılımcıları bir araya getirin. Gruplardan sloganlarını tüm grupta paylaşmalarını isteyin.

Grup Tartışması için Sorular

- Sloganlar ne şekilde kullanılabilir? Nerelerde politik sloganlara nerelerde rastladınız?
- Kampanyanızın destekçileri, öğrenciler ve çocuk doktorları için el ilanları hazırladıysanız, onları nerelerde dağıtmak isterdiniz? El ilanlarını başka nasıl dağıtabilirsiniz?
- Kampanyanızı duyurmak için bilgi teknolojilerini (faks, e-posta, web siteleri, facebook vb.) nasıl kullanabilirsiniz? Başka fikirleriniz var mı?

6.6

Alıştırma: Eriştiğimiz Alanı Genişletmek mi Kendimizi Satmak mı?

(Yaklaşık 30 dakika.)

Bir gönüllüden kadına yönelik aile içi şiddeti durdurmaya yönelik çalışmalarının etki alanını genişletme yollarını araştıran bir kadının aşağıdaki hikâyesini okumasını isteyin.

Dün gece Aile İçi Şiddeti Önleme Çalışma Grubu ile görüştim. Hepsine olmasa da aylık toplantılarının çoğuna katılıyorum. Aile içi şiddet mağdurlarını daha iyi koruyacak ve onlara mahkeme yoluyla adalet sağlayacak yasayı çıkarabileceğimize gerçekten inanıyorum.

Ancak, dün geceki toplantıda biri platformumuzu genişleterek destekçilerimizin sayısını arttırmamız gerektiğini söyleyip durdu. Ayrıca alkollü içeceklerden alınan verginin artırılması için de mücadele etmeliydik. Alkol tüketimi ile aile içi şiddet, özellikle de çocuk istismarı, arasında güçlü bir bağ olduğunu savundu. Dolayısıyla, alkol karşıtı gruplarla güçlerimizi birleştirip birbirimizin yasalara yönelik girişimlerini desteklememiz gerektiğini ileri sürdü.

Bir başka katılımcı ise alkolün yasaklanmasını isteyenlerle kadınların eşitliğine karşı çıkanların genellikle aynı kişiler olduğunu söyledi. Bu kişilerin çoğunun 'kadını dayakla terbiye etme' anlayışını savunduğunu söyledi. Alkol karşıtlarını platformumuza dâhil edip etmemek üzerine oylama yaptık. Ne oy vereceğimi bilemediğimden çekimser kaldım.

Grup Tartışması için Sorular

- Eğer yukarıdaki metnin yazarı olsaydınız, alkol karşıtlarını çalışma grubuna dâhil etmek için oy vermeden önce neyi bilmek isterdiniz? Nasıl karar verirdiniz?
- Önemli bir yasayı geçirmek için normalde karşıtınız olan kişi veya gruplarla işbirliği yapmak hangi koşullarda etik olur?
- Birbirine zıt görüşlü siyasi güçlerin bazı konularda güçlerini birleştirdiği örnekler var mı? Açıklayın.
- Belli bir adayı, yasayı veya sorunu desteklersek, politik davamızı "satmış" olabilir miyiz? Evetse, örnek veriniz?
- Geleneksel bakış açınızın dışına çıktığınızı ya da taviz verdiğinizizi bir tarafa bırakarak düşünürsek, "kuralları esnetirken" nelere dikkat etmeliyiz? Kuralları esneterek nasıl karar verebilirsiniz?

6.7

Alıştırma: Mücadele Yolumuzu Seçmek

(Yaklaşık 20 dakika.)

Bir gönüllüden aşağıdaki metni okumasını isteyin. Bu metinde Kadın Hakları Ulusal Konseyi eski başkanı Jaklin Pitangay¹² Brezilya'nın yeni anayasasında kadın haklarının gerilemesini önlemek için kullanılan stratejiyi anlatmaktadır:

Kadın Hakları Ulusal Konseyi (NCWR) 1985'de Brezilya'daki demokrasi hareketinin bir parçası olarak kuruldu. 1986'da kongre seçimleri yapıldı ve yeni üyelerin ilk işi ülke için yeni bir anayasa hazırlamaktı.

NCWR'nin ilk kampanyası ve sloganı şuydu: "Eşitlikçi bir anayasa kadın haklarını içermelidir!" Bu sloganı ilan panolarında ve posterlerle farklı eyaletlerin başkentlerinde sergiledik, yürüyüşler yaptık ve her eyaletten ve kadın hareketinin farklı sektörlerinden temsilcileri bir araya getirdiğimiz ulusal bir toplantı düzenledik. Toplantının sonunda önemli bir bildiri çıkmıştı: Brezilyalı Kadınlardan Anayasa Kurultayına Mektup. Bu bildiri kadın hakları, aile hakları, işçi hakları ve sosyal yardımlar, annelik hakları, kadına yönelik şiddetten korunma, kırsaldaki kadınlar ve ev eksenli işçiler için koruma talep ediyordu. Halkı bilgilendirmek ve kurultayın kadın haklarını desteklemesi için baskı oluşturmak üzere birçok strateji kullandık. 'Billboardları ve televizyon kanallarını kullandık, konferanslar, yürüyüşler ve kongre üyeleriyle yüz yüze lobi faaliyetleri düzenledik.

Konu üreme haklarına geldiğinde inanılmaz zorluklarla karşılaştık. Kongredeki muhafazakâr taraf çok güçlüydü. Ayrıca Katolik Kilisesi kürtajın koşulsuz olarak (tecavüz ve annenin yaşamının risk altında olduğu durumlar da dâhil) yasaklanmasıyla ilgili siyasi liderlere yönelik lobi faaliyetleri yürütüyor, bunu tüm ülkede Pazar ayinlerinde savunuyordu. Kürtajı suç olmaktan çıkaracak gizli oylamanın yapılması için 275,000 imza gerekiyordu. Bu arada kadın grupları bu imzaları topluyordu.

NCWR imza eyleminin muhafazakâr güçleri yenmeye yetmeyeceğini düşünüyordu. Kadınların üreme sağlığı haklarını korumanın en iyi yolunun bu konunun anayasal bir konu olmadığını iddia etmek ve anayasaya hiç sokmamak olduğuna karar verdik. NCWR'nin kampanyası yoğun lobi faaliyetleriyle ve kadın hareketinin desteğiyle başarılı oldu.

¹² WLP Yönetim Kurulu Başkanı Jaklin Pitangay Brezilyalı bir sosyolog ve siyaset bilimcidir. Rio de Janeiro'da bulunan bir sivil toplum örgütü olan WLP ortağı Cepia'nın kurucusu ve direktörüdür. Brezilyalı kadınların durumunu iyileştirmek için kamu siyasetleri tasarladı ve uyguladı. Brezilya Dışişleri Bakanlığının en yüksek nişanı ile ödüllendirilmiştir. Bakanlar Kurulunun Ulusal İnsan Hakları Konseyinde başkanlık yapmış, bu sırada Brezilya'da kadınların statüsünü iyileştirmeye yönelik kamu politikaları tasarlamış ve uygulamıştır. Birkaç sağlık yayınında editörlük yapmaktadır. 4 kitap ve sayısız makalesi bulunmaktadır. Brezilya Dış İşleri Bakanlığı'nın en yüksek nişanı olan Rio Branco Madalyası ile ödüllendirilmiştir.

Kampanya sırasında NCWR'nin karşısındaki güçlü muhalefetten korktum ancak kadın hareketine olan bağlılığım ve orada kariyerimle ilgili bir hedefim olmaması bana gereken gücü ve cesareti verdi. Sonuçta kadın hareketi benim hem geldiğim hem de gittiğim yerd. Geriye dönüp NCWR'nin başkanı olduğum dört yıla baktığımda olağandışı bir politik hareketlilik, demokratikleşme ve yeni bir anayasanın yaratılması sürecini görüyorum. Derin neşe ve başarı duygusu hissettiğim zamanlarım da oldu.

Grup Tartışması için Sorular

- Kadın Hakları Ulusal Konseyi'nin (NCWR) stratejisi hakkında ne düşünüyorsunuz? Güçlü noktaları nelerdi?
- NCWR'nin mesajını iletme yolları nelerdi? Kongreye nasıl baskı uyguladı?
- İmza eylemi NCWR'nin kampanyasına nasıl bir yarar sağladı?
- NCWR'nin imza eylemi ve muhafazakâr grup arasında orta yolu seçme kararı amaçlarına ulaşmasına nasıl bir yarar sağladı?

6.8

Alıştırma: Umutları Artırmak, Kaynakları Artırmak

(Yaklaşık 45 dakika.)

Bir gönüllüden bir kaynak yaratma kampanyası planlayan kadın adayın hikâyesini okumasını isteyin:

Sara Vazir meclis binasından evine giderken çok mutluydu. Partisi valilik seçimlerinde onu aday göstermişti. O ve destekçileri yoğun şekilde lobi faaliyetleri yürütmüş ve parti yönetimi gece 11:07'de isminin oy pusulasına eklenmesi için gizli oylama yapmıştı. Onlara başarılı bir kampanya yürütmek için gereken parayı toplayabileceğinin garantisini vermişti.

Sara ertesi gün kaynak yaratma planının ana hatlarını oluşturmak için erkenden kalktı. Yapacakları arasında zengin destekçilerden doğrudan para yardımı istemek, bağış toplayıp açık arttırmada satmak, piyango düzenlemek, ev yemekleri, araba yıkama ve el işi satışlarından gelir elde etmek ve ücretli gala yemekleri düzenlemek vardı. İşin püf noktası satışlar, açık arttırmalar ve piyangolar için iyi parçalar toplamaktı. Lokantaları, sinemaları ve çeşitli perakendecileri bağış yapmaları için ikna etmekte çok başarılı bir arkadaşı vardı. Tüm tanıdıklarına adaylığı için para desteği vermelerini isteyen bir mektup kampanyası da düzenlemeye karar verdi. Belki mektuplardan bazılarını e-posta ile yollayabilirdi ve bunun hiçbir maliyeti olmazdı. Kampanyasını büyük ihtimalle destekleyecek ve para

toplanmasında yardımcı olacak destekçilerinin isimlerini yazdı ve hepsini tek tek arayarak yardım istemeye başladı.

Grup Alıştırması

Büyük boy kağıda aşağıdaki kaynak yaratma faaliyetlerini yazın:

- Doğrudan mali destek istemek
- Mektupla destek istemek
- Gala yemekleri
- Açık arttırmalar
- Piyango
- Satışlar (el işi, yiyecek, araba yıkama)

Gruptan Sara'nın adaylığı için para toplayacaklarını hayal etmelerini isteyin. Eğitim yaptığınız alanı yukarıdaki kaynak yaratma faaliyetlerine göre 6'ya ayırın.

Katılımcılardan ilgilendikleri faaliyetle ilgili bölüme gitmelerini isteyin. Küçük ya da büyük her grubun bir kaynak yaratma planı hazırlamasını isteyin. Gruplara planlarını not alacak ve sunum yapacak bir kişi seçmelerini hatırlatın.

Yaklaşık 15 dakika sonra katılımcıları bir araya getirin ve her grubun temsilcisinin Sara için tasarladıkları kaynak yaratma faaliyetlerini anlatmalarını isteyin.

Grup Tartışması için Sorular

- Kaynak yaratmak neden önemlidir?
- Şimdiye kadar bir aday ya da siyasi bir kampanya için bağış yaptınız mı? Evet ise, bağış yapmaya nasıl ikna oldunuz?
- Daha önce hangi kaynak yaratma faaliyetlerine katıldınız?
- Sizce kaynak yaratmanın en kolay yolu hangisidir? Neden? En zorları hangileridir?
- İnsanlardan kampanyanıza mali katkıda bulunmasını istemeden önce bütçenizi iyice planlamanız gerekir mi? Neden?
- Bugünkü oturumlarda daha önce aklınıza gelmeyen yeni fikirler edindiniz mi?

Oturum 7

Ağ ve Koalisyon Oluşturmak

(Tamamı yaklaşık 4 saat)

Oturum Hedefleri

- Politik bir değişim için baskı oluştururken bir koalisyona katılmanın veya bir koalisyon oluşturmanın stratejik yararlarını araştırmak
- Diğer gruplarla işbirliği yapmanın yararlarını ve zararlarını karşılaştırmak
- Bir koalisyonun başarısında üyelerinin politika ve eylemlerinin etkisi üzerine düşünmek

7.1

Alıştırma: Başka Kesimlerden Arkadaşlar Edinmek

(Yaklaşık 30 dakika.)

Rabia Naciri'nin Aile Kanunu 'Madavana' reformu için gösterdiği çabayı, diğer reform yanlısı kampanya destekçileriyle beraber farklı seçmen kitlelerine ulaşmak için yaptıklarını anlatan aşağıdaki makaleyi okumak için bir gönüllü belirleyin.

Rabia Naciri¹³ için, Değişim Mümkün ve Gereklidir

Rabia Naciri Ekim 2003'de bir akşamüstü Beyrut'taki arkadaşlarıyla zaman geçirirken Rabat'tan acil bir telefon geldi. Arayan arkadaşı Mina'ydı. "Neredesin? Haberleri dinlemedin mi? Bu kadar işte! Oldu! Kral, 'Madavana' reformunu açıkladı! Kazandık! Kazandık!" dedi.

Rabia şok olmuştu. 1985'de Fas Kadınlarının Demokratik Derneği'ni (ADFM) kurduğundan beri Fas'ta 'Madavana' reformu için kampanyalar yürütüyordu. Tarih ve coğrafya mezunu olan Rabia bir üniversitede profesördü ancak tutkusu her zaman Fas'taki kadın hakları mücadelesi olmuştu.

¹³ Rabia Naciri'nin sayfa 48'deki kısa biyografisine bakınız.

Aile kanununda 1990'ların başlarında yapılan küçük değişiklikler kadın haklarının bir gün iyileşebileceği umudunu vermişti. "Hepimiz eksikliklerine rağmen bu ilk değişikliğin çok önemli olduğunu biliyorduk," diyor Naciri. "Bu bize bir şeylerin değiştiğini ve değişebileceğini gösterdi. 'Madavana' artık dokunulmaz ve kutsal değildi. Bir şeyler başarmıştık ancak zor bölümü şimdi başlıyorduk."

Rabia ve meslektaşları yorulmaksızın lobi, kampanya ve kadınların eyleme yönelik örgütlenmesi için çalıştılar. Oturma eylemleri, grev gözcülüğü ve yürüyüşler sonraki yıllara damgasını vurdu. "Mevcut aile kanunu Madavana'nın kadınları nasıl zayıflattığını ve zarar verdiğini göstermemiz gerekiyordu. Kadınlara yönelik şiddet, tecavüz, çocuk istismarı ve iş yerlerindeki cinsel taciz gibi tabu olan sorunları vurguluyorduk. Kadınlar demeçler vermeye başlamıştı. Basın da mücadelemizle giderek daha fazla ilgileniyordu." 'Madavana' reformu sokakta, gazetelerde ve insanların evlerinde konuşulan bir konuya dönüşmüştü.

Rabia Naciri 1998'in sonuna doğru kadın örgütlerinden aktivistlerin katıldığı bir toplantıya ev sahipliği yaptı. Bu toplantıda aktivistler Fas'ta Kalkınmada Kadınlar için Eylem Planı Ulusal Destek Ağını kurdular. "Beraber çalışmayı ve farklılıklarımızı bir kenara koymayı öğrendik. Değişimin gerçekleşmesini istiyorsak birlikte hareket etmek zorundaydık," diyor Rabia.

Fas Hükümeti Eylem Planının son haline getirilmesini istedi. Bu süreç Rabia tarafından çeşitli bakanlıkların, üniversitelerin ve Fas'ın birçok bölgesinden kadın örgütlerinin katkısıyla yönetildi.

Rabia'ya göre, "1998-99 kritik bir dönemdi. 12 Mart 2000'de Rabat'ta bir kadın yürüyüşü organize ettik. Kadınlar eşitlik talebiyle sokaklara döküldü. Değişim, kadın haklarına saygı ve destek için çağrıda bulunduk. Hareketimiz o kadar kuvvetliydi ki muhafazakâr dini güçler korkuya kapıldı. Ve karşıt hareketin, yani mevcut eşitsizliğin devamı için çağrıda bulunmak için Kazablanka'da büyük bir yürüyüş düzenlediler."

Bu olumsuz durum kolektif eyleme hız kazandı. Rabia verdikleri yanıtı şöyle anlatıyor: "Beraber çalışmanın ve tüm sosyal sınıfları kucaklamanın önemini kavradık. Hem ulusal hem de uluslararası düzeyde din bilimciler, akademisyenler, kanun yapıcılar, hukukçular, insan hakları örgütleri ve kadın örgütleri ile ilişkiye geçtik. Dini metinleri, kültürel uygulamaları ve başka reform deneyimlerini araştırdık. Madavana'nın değiştirilmesi için gerekçeler geliştirdik. Sesimizi duyurmak için hiçbir fırsatı kaçırmadık. Gerçekler, istatistikler ve çürütülemeyen iddialarla kuşanmıştık. Ancak en önemlisi, mücadelemizin engellenemeyeceğinin ve 'Madavana' değişmedikçe durmayacağımızın mesajını verdik."

Naciri Ekim 2003'de hayata geçen 'Madavana' reformunu 'inanılmaz bir an' olarak hatırlıyor. "Bu anı 20 yıldan fazladır bekliyordum... Kazanmıştık. Başarmıştık. Ama mücadele bitmemişti. Kadınların bu yeni kanunu anlaması ve yararlanması için uygulamaların takipçisi olmalıydık."

Grup Tartışması için Sorular

- 'Madavana' reformunun kabul edilmesinde koalisyon oluşturmanın nasıl bir faydası oldu?
- Aklınıza gelen koalisyon örnekleri var mı? Varsa nelerdir?

- Herhangi bir koalisyona katıldınız mı? Deneyiminizin iyi ve kötü yönleri nelerdi?
- Koalisyonların olumlu ve olumsuz yönleri nelerdir?

7.2

Alıştırma: Koalisyonlarda Çalışmak

(Yaklaşık 30 dakika.)

Bir gönüllüden WLP tarafından 2005'de kurulan Uluslararası Kadın Demokrasi Ağı'nı anlatan aşağıdaki metni okumasını isteyin.

WLP, Demokrasi için Dünya Hareketi'nin 2004'deki üçüncü kongresinde, katılımcıların önerisiyle Uluslararası Kadın Demokrasi Ağı'nın (IWDN) kurulmasına ön ayak oldu. Katılımcılar kongre sırasında kadınların demokrasiye katılımını destekleyen bir ağın oluşturulup oluşturulamayacağını araştırdılar. Birbirlerini desteklemeleri, ortak hedef ve kaynaklar hakkında fikir alış verişini yapmaları için hangi uluslararası ve bölgesel ağların bir araya getirilebileceğini tartıştılar. Herkes demokrasi hareketine aktif şekilde dâhil olan kadın sayısının azlığından endişeliydi.

WLP Eylül 2005'de IWDN Sekreterliğini kurdu. Bu birim, kadınların diyalog geliştirmesine ve ağın amaçlarını savunmaya destek olacak bir koordinasyon mekanizması işlevi görecek. Yerel kadın örgütleri ve aktivistler ise ulusal ve bölgesel düzeyde ağ oluşturma faaliyetleri yürütebileceklerdi. Uluslararası Kadın Demokrasi Ağı bugün demokrasi için çabalayan kadın ve kadın örgütleri arasında dayanışma olanağı sağlıyor. Sanal bir kaynak merkezi ve bilgi ve deneyim alışverişi yapılan bir forum yoluyla, kadınların yerel, ulusal ve uluslararası düzeylerde kurumların ve demokratik uygulamaların gelişmesine katılmalarını destekliyor. (IWDN hakkında daha çok bilgi almak için lütfen <http://www.learningpartnership.org/iwdn> adresini ziyaret edin)

IWDN'nin amaçları:

- Deneyim alışverişi, iyi uygulamaları paylaşmak ve demokrasi çalışmaları içindekileri eğitmek;
- Üyelerin yerel, ulusal ve uluslararası düzeylerde başlattığı savunuculuk kampanyalarını desteklemek ve geliştirmek;
- Demokrasi mücadelesinde yer alan birey ve örgütleri desteklemek ve bunlar arasında dayanışma oluşturmak;
- Kadın ve insan hakları, barış ve çevre alanlarında faaliyet gösteren çeşitli uluslararası ağlar arasında ve içinde etkileşimi ve iletişimi arttırmak;
- Öncelikli alanlar hakkında bilgi sağlayacak bir Online Kaynak Merkezi yaratmak.

Grup Tartışması için Sorular

- Uluslararası Kadın Demokrasi Ağı hakkında ne düşünüyorsunuz?
- Böyle bir ağ yaratmanın örgütsel ve stratejik avantajları nelerdir? Olumsuz ya da “hiçbir faydası olmayacak” yönleri nelerdir?
- Kendinizin ya da örgütünüzün zamanını ve kaynaklarını böyle bir ağ için kullanmadan önce Ağ ile ilgili neleri öğrenmek isterdiniz?
- Grubunuzu ya da örgütünüzü böyle bir ağa katılmaları için nasıl ikna ederdiniz, ne söylediniz?

7.3

Alıştırma: Genç Kadın Hareketi

(Yaklaşık 20 dakika)

Bir ya da iki gönüllüden aşağıdaki hikâyeyi okumasını isteyin.

Lena Rivas ve Kadın Birliği'ndeki arkadaşları toplantıda saatlerdir kadın haklarının iyileştirilmesine yönelik çabalarına daha fazla genç kadını dâhil etme stratejilerini tartışıyorlardı. Odaya baktıklarında aralarında en gençlerinin 41 yaşında olduğunu görünce güldüler. Çoğu ellili yaşlarındaydı. Kadın hakları mücadelesinin hem evde hem de dışarıda devam etmesi gerektiğini gelecek nesle aktarmada bir yanlış yapmış olmalıydılar.

Genç kadınlar özgürlüklerinin otomatik olarak artacağını düşünüyor gibiydiler. Kadın Birliği'ndekiler gibi kadınların geçmiş yıllarda temel özgürlüklerini korumak için ne kadar çabaladıklarını anlamıyorlardı. Ancak oturup gençlerin onların yaptığı fedakârlıkları takdir etmediklerinden şikâyet etmek herkes için vakit kaybıydı. Kadın Birliği'nin geleceğe odaklanması gerekiyordu.

Lena yaptıkları işin genç kadınlara bir anlam ifade etmesi için daha fazla çalışmalar gerektiğini düşünüyordu. “Bugünlerde genç kızların ilgisini neler çekiyor?” diye sordu. “Müzik? Giyim? Kısa mesaj yazmak?” diye önerdi birkaç kadın üzülerək.

“Ya üniversiteye gitmek ve evlenecek düzgün bir adam bulmak?” diye sordu bir başkası. “Kariyer yapmak ya da çocuk yapmak?” dedi başka bir kadın. “Belki de genç kadınları bir atölye çalışmasına davet edip onların sorunları hakkında konuşabiliriz. Böylece onları daha iyi anlarız,” dedi bir üçüncüsü. “Ve bu toplantıyı Kadın Birliği ve tarihçemiz hakkında konuşmak için bir fırsat olarak değerlendiririz.”

“Ancak ismini 'atölye çalışması' koymamalıyız. Emin olun kızım yaşlı kadınlar tarafından düzenlenen bir atölye çalışmasının yakınından bile geçmez.”

“Ya ünlü genç kadınlar arasında popüler birisi çalışmalarımızı destekler, hatta örgütümüze katılırsa? Hayır işleri veya diğer toplumsal meselelerle ilgilenen, günümüzün genç kadınlarını önemseyen biri?”

“Böyle birini bulabilirsek çok iyi olur. Ama şimdi genç kadınlara ve birliğin kadınlar için bugün ne yapabileceğine odaklanalım.”

“Yeğenimin bir kadın örgütünden beklentisinin bizim yıllardır verdiğimiz mücadeleyle çok alakalı olduğunu sanmıyorum.”

“Bu her zaman doğru değil. Cinsel taciz, kadınların iş yaşamında ilerlemesinin önündeki görünmez engeller, kadınlara daha fazla eşitlik sağlayacak mülkiyet kanunu... Bu sorunların hepsi 20 yıl önce nasılsa hala o kadar, hatta daha fazla geçerli.”

Lena elini kaldırdı: “Arkadaşlar, saatlerdir tartışıyoruz. Daha çok genç kadına ulaşmamız gerektiği ve bunu yapmak için genç kadınlar için bugün en önemli olan konuları anlamamız gerektiği konusunda hemfikir miyiz? Etkinliklerimize ünlüleri katarak, müzik etkinlikleri düzenleyerek ya da başka faaliyetlerle Birliği daha genç ve ilgi çekici yapmanın yollarını bulmamız gerektiği konusunda?”

Grup Tartışması için Sorular

- Sizce Kadın Birliğinin daha çok genç kadına ulaşmak için bulduğu yollar gerçekçi mi? Neden?
- Eğer Kadın Birliği toplantısına katılsaydınız nasıl bir öneride bulunurdunuz?
- Kadın Birliği çok sayıda genç kadını faaliyetlerine dâhil edebilirse, onlardan en iyi ne şekilde yararlanabilir?
- Kadın Birliği yaptıkları işlere dikkat çekmek için medyayı nasıl kullanabilir?
- Genç kadınların hangi konularla ilgilendiğini öğrenmek için onlara danışmak önemli midir?

7.4

Alıştırma: Kendi Koalisyonumuz

(Yaklaşık 45 dakika.)

Bir gönüllüden diğer kuruluşlarla ortaklaşa çalışmayı anlatan aşağıdaki metni okumasını isteyin:

Ortaklıklar, İşbirlikleri, Ağlar, İttifaklar ve Koalisyonlar

Ortaklıklar, işbirlikleri, ağlar, ittifaklar ve koalisyonlar kuruluşların veya bireylerin amaçlarına ulaşmak için yararlandığı, bilgi ve kaynak paylaştığı yapılardır. Başka kuruluşların kaynakları ve hizmetleri ile daha aktif hale gelebilirsiniz ve bunun karşılığında onlar da katkılarınızdan ve uzmanlığınızdan faydalanabilir.

Ancak ortak çalışmanın bazı sakıncaları da vardır. En sık karşılaşılan sorun ortak karar almanın zorluğu ve bazı durumlarda harekete geçmenin olanaksızlaşmasıdır. Her kuruluşun kendine özgü karar alma süreçleri vardır. Ayrıca karar almaya dâhil olan kuruluş sayısı arttıkça tüm tarafların anlaşmaya varması daha çok zaman alacak ve anlaşmazlık çıkma ihtimali de yükselecektir. İkinci büyük sorun ise ortakların koalisyonun ihtiyaçları ve faaliyetleri hakkında sürekli bilgi sahibi olmaları için aralarındaki iletişime harcanan zaman, enerji ve kaynaktır.

Metnin okunmasından sonra büyük bir kâğıdın üzerine grubun belirlediği Grubun Amacını yazın. 3 sütun oluşturun ve gruptan buna göre Grubun Amacı üzerinde beyin fırtınası yapmalarını isteyin.

Hâlihazırda bu amaç doğrultusunda çalışan kuruluşlar, ajanslar, siyasi partiler, basın ve diğer gruplar:	Bu amaç doğrultusunda çalışmasa da çalışmalarımıza sempati duyabilecek kuruluşlar, ajanslar, siyasi partiler, basın ve diğer gruplar:	Çalışmalarımıza karşı çıkacak kuruluşlar, ajanslar, siyasi partiler, basın ve diğer gruplar:

Gruptan bu kuruluşlar arasından beraber çalışmak istedikleri ilk beş tanesini (veya daha fazlasını) seçmelerini isteyin. Seçilen kuruluşları işaretleyin.

Grubu eşlere bölün. Her eşin seçilen kuruluşlardan bir ya da iki tanesini seçmelerini ve aşağıdaki soruları tartışarak not almalarını isteyin:

- Bu kuruluşla işbirliği yapmak bize ne kazandırır?
- Ortaya hangi olumsuz durumlar (çatışma, zorluk, karmaşıklık vb.) çıkabilir?

Grubu bir araya getirin ve her çiftten alıştırmanın sonuçlarını sunmasını isteyin.

Grup Tartışması için Sorular

- **Grup Amacı** doğrultusunda çalışan kuruluş, ajans, siyasi parti, basın ve diğer grupların listesi farklı kuruluşları içeriyor mu? Hepsi kadın grubu/örgütü mü?
- **Grup Amacına** ulaşmak için bir koalisyon daha etkili olur mu? Ya da kuruluşlar birbirinden bağımsız mı çalışmalıdır?
- Kuruluşların birlikte çalışırken karşılaşılabileceği engeller neler olabilir? Bu engeller aşılabılır mı?
- Koalisyonunuza üye olan tüm kuruluşlar faaliyetlere katkıda bulunmak istiyor mu? Ya da içlerindedesadece reklamını yapmak ya da başka çıkarlar elde etmek isteyenler var mı?
- Koalisyonun tüm üyeleri birbirini kabulleniyor mu?
- Medya temsilcileri - gazeteler, radyo, televizyon ve diğerleri - ile ortaklık kurmak önemli midir? Neden?
- Sosyal amaçlı diğer kuruluşları da koalisyona dâhil etmek önemli midir? Neden?

Grup olarak listeyi yeniden inceleyin. Grubun bu kuruluşlara eklemek veya çıkarmak istedikleri olup olmadığını ve nedenini sorun.

Oturum 8

Mesajı Yaymak: Kişisel İletişim Teknikleri

(Tamamı yaklaşık 3 saat)

Oturum Hedefleri

- Kadın ve erkek liderlerin ne şekilde farklı algılandıklarını incelemek
- Mesajları sözlü ve sözlü olmayan yollarla etkili şekilde iletmenin yollarını düşünmek
- "Kirli siyaset" ile ilgili korkularımızı, kamusal/siyasi arenada karşılaşılabileceğimiz kadın düşmanlığına nasıl yanıt vereceğimizi tartışmak

8.1

Alıştırma: İyi Liderliğin Cinsiyeti Var mıdır?

(Yaklaşık 30 dakika.)

Bir gönüllüden BBC'de yayınlanan Gevin Esler'in "SIKI SOHBET" programında Şili Başkanı Michelle Bachelet ile yapılan (7 Nisan 2008 tarihli) röportajı okumasını isteyin:

Esler: Toplumun aynı konumdaki bir kadın liderle bir erkek lidere bakış açısı veya yaklaşımı farklı mıdır? Toplumsal cinsiyete dayalı nedenlerle farklı yargılanıyorlar mı?

Başkan Bachelet: Bence evet. Örneğin, yakın zamanda biri Şili'deki gazetelerin İngiltere ziyaretim ile ilgili yazdıklarından bahsetti. Kraliçeyi ziyaret ettiğimde nasıl giyindiğimi, kıyafetimin rengini yazdılar. Erkek liderlerle ilgili bir tartışma söz konusu olduğunda bunlar hiçbir zaman gündeme alınmaz. Erkeklerin zeki olup olmadıklarını, iyi konuşup konuşmadıklarını, projelerinin doğru olup olmadığını ya da onlarla aynı fikirde olup olmadığını tartışırız.

Hatırlıyorum da Başkan Ricardo Lagos'un örneğin insan hakları veya üzücü bir konuda gözleri dolsa basında herkes, "Oh, hissiyatı ne kadar kuvvetli. Ne kadar da duyarlı bir adam," derdi. Aynı şey bana olsa "Duygularını kontrol edemedi, sulu göz, " derler. Bu hep böyledir. Bir erkek zor bir karar

aldığında, karakterli bir adam olduğunu söylerler. Eğer bir kadın zor bir karar alırsa, danışmanının onu ikna ettiğini...

Bu zamanla ilgili bir mesele. Becerikli, erdem sahibi ve bazen fırsatlardan yararlanmak için görünmez olan kadınlar adına kültürel bir değişim meselesi.

Grup Tartışması için Sorular

Gruptan güçlü bir liderin özellikleri hakkında beyin fırtınası yapmalarını isteyin. Yanıtları büyük boy bir kağıda yazın.

- Bu özelliklerden hangileri kadınlarda gözlendiğinde olumsuz algılanır?
- Bu özellikler arasında erkekler için bazen olumsuz olarak algılanabilecek olanlar var mı?

8.2

Alıştırma: Liderlikle İlgili Kendi Çelişkilerim Veya Mücadelelerim Neler?

(Yaklaşık 20 dakika.)

Grubu çiftlere ayırın. Her katılımcıdan eşine (ailede ya da iş yaşamında sürmekte olan bir mücadeleye ilişkin olarak) kadınlığı, kadınsılığı ve “iyi bir kadın” olma gayreti ile başarılı bir organizatör, yönetici ve lider alma çabalarını nasıl dengelediğine ilişkin deneyimini anlatmasını isteyin. Eşlerden her birine yaklaşık beş dakika süre tanıyacak şekilde zaman tutun. Beş dakika sonra konuşma sırasının diğer eşe geçtiğini duyurun. Grup yeniden bir araya geldiğinde isteyenlerden gözlemledikleri ya da öğrendiklerini paylaşmalarını isteyin.

8.3

Alıştırma: Ne Öğüt Verirdiniz?

(Yaklaşık 45 dakika.)

Bir gönüllüden WLP'nin hazırladığı, ABD Dışişleri Bakanı Hillary Clinton hakkında basında çıkan haberlerle ilgili makaleyi okumasını isteyin:

Şubat 2009, WLP

Hillary Clinton hakkında bilmek istediğiniz gerçekten BU mu?

Washington Post gazetesi geçen yıl şöyle bir haber yaptı: " C-SPAN2 kanalında Çarşamba öğleden sonra bir dekolte gösterisi vardı. Dekoltenin sahibi Senatör Hillary Clinton'dı." Okuyucular böylece başkan adayının siyah bir bluz üzerine gül renkli bir ceket giydiğini öğrendi. Yakası göğsüne kadar iniyordu ve hafif bir V şekli görünüyordu. Gazete ayrıca okuyucuların endişelerini şöyle gideriyordu: "Göğüs dekoltesi yakışsız oranda değildi".

Birkaç ay sonra da ABC şu haberi yaptı: "New York Senatörü Portsmouth'da Kafe Espresso'da tanınan bir kadın grubunun sorularını cevapladı. Kadınlardan birinin nasıl bu kadar "mutlu ve harika" kaldığıyla ilgili sorusu karşısında donup kaldı."

Donup kalmak mı? Acaba ağladı, bağırdı, hatta göğsünü yumrukladı ve kıyafetlerini yırttı mı demek istediler?

Ve Clinton açıklıyordu: "Kolay değil ve eğer bunun doğru olduğuna tutkuyla inanmasaydım, başaramazdım. Bu ülke için yapabileceğim çok şey var. Gerilediğimizi görmek istemiyorum."

ABC'nin haberi Bayan Clinton'un gözü yaşlı, duygusal, fazla telaşlı ve en kötüsü abartılı bir tavır sergilediği diğer anları anlatmaya devam ediyordu.

"Değişim yaratmak... bir konuşma yapmak, bunların tümü çok çalışmakla ilgili" dedi Clinton. Burada haber Senatör'ün sesinin biraz yükselerek şunları söylediğini belirtiyordu: "Değişim yaratmak istiyorum, bunu zaten yapıyorum. Yaptığım sadece vaat etmek değil.... İnsanları gerçekleştiremeyecek şeyler için umutlandırmamalıyız." Ve sonra Hillary Clinton'ın sesini yükselterek açıkça şöyle dediğini öğreniyoruz: "Bence ilk kadın başkana sahip olmak büyük bir değişimdir."

Bütün bu gürültü, makalenin yazarının " Clinton'ın son dönemde çok duygusal, çok hassas veya çok zayıf" görünüp görünmediğinin sorgulamasına neden olmuştu.

Gerçekten mi? Çok mu duygusal?

En azından Robin Givan'ın Donna Karan imzalı siyah elbise içindeki Clinton betimlemesi, her ne kadar senatörlükle alakalı olmasa da akıllara gücü getiriyordu: "Hillary Clinton omuzlarını açıkta bırakan Donna Karan elbisesiyle fotoğraflandı. Tasarımcının vaktiyle belirttiği gibi omuzları açıkta bırakan bu model, ilhamını yaşları ne olursa olsun kadınların omuzlarının duygulara hitap ettiği ve çekici olduğu fikrinden alıyordu"

Artık Dışişleri Bakanı olduğuna göre belki de medya artık Hillary'nin etek boyundan çok onun esas uğraştığı konulara odaklanır. Sonuçta, küresel siyasi gerilimleri çözmek şu sıralar çok moda!

Çember Etkinliği

Her katılımcıdan:

- Hillary'e nasıl konuşması, giyinmesi, beden dilini nasıl kullanması ya da mesajlarını nasıl vermesi gerektiği vs. ile ilgili öneriler geliştirmesini isteyin.
- Neden bu öneride bulunduğunu ve önerisinin herhangi bir siyasi kadın lider için neden önemli olduğunu, nasıl işe yarayacağını açıklamasını isteyin.

Grup Tartışması için Sorular

- Kadın siyasetçiler toplum içinde doğal, açık sözlü, kızgın ya da duygusal olabilir mi? Neden? Peki ya erkek siyasetçiler?
- Duygular, cinsellik ya da sertlik bir kadın lider için kabul edilebilir özellikler midir? Neden? Bunlar toplum içinde sergilenebilecek özellikler midir? Neden?
- Bir lider olarak nasıl görünmelisiniz? Hangi liderlik özelliklerinizi yansıtmaya çalışırdınız?

8.4

Alıştırma: Kişisel Olan Politiktir

(Yaklaşık 30 dakika)

Bir veya daha fazla gönüllüden aşağıdaki hikâyeyi okumasını isteyin.

Mira Gupta 4 yıldan uzun zamandır İyi Hijyen Kampanyasında atölye lideri olarak çalışıyordu. Arkadaşları ile yetişkinlere ve çocuklara hijyenin sağlık açısından yararları üzerine eğitimler veriyorlardı. Mira ayrıca diğer atölye liderlerini eğitmekten de sorumluydu. Saha çalışmalarının çoğuna genç stajyerler veya eğitim sürecindeki atölye liderleri ile gidiyordu.

Her atölyeden önceki hafta gideceği kasaba veya köyü araştırıyor, insanlar ve oranın tarihi hakkında mümkün oldukça bilgi topluyordu. Çoğu zaman yanında gelecek ekipten katılımcıların yaşı, eğitim düzeyi, dinleri ve cinsiyetlerini öğrenmelerini isterdi. Atölyeden günler önce ekibiyle hangi materyallere ihtiyaç duyacaklarını, hangi alıştırmaları uygulayacaklarını, uygulamalı oturumları nasıl yapacaklarını, hatta ne giyeceklerini planlardı.

Yakın zamanda, Mira'dan bir stajyeri ile kırsalda bir tekstil fabrikasında eğitim vermesini istediler. İşçilerin tümü kadındı. Çoğu okumaz yazmazdı ve geleneksel ailelerden geliyorlardı. Bu stajyerin ilk eğitimi idi. Bu yüzden çok heyecanlı ve aynı zamanda gergindi. Mira stajyere mütevazı ve muhafazakâr giyinmesini öğütledi. Ayrıca bölgedeki ailelerin tarihi ve tekstille çok eski geçmişe dayanan ilişkileri hakkında bilgi verdi.

Fabrikaya vardıklarında, stajyer koyu renkli, uzun bir elbise giydiğine memnundu çünkü giysisi işçilerin kıyafetlerine benziyordu. Mira açık, basit ve doğrudan bir konuşma şekliyle kadınlara neden orada bulduklarını ve hangi konuları tartışacaklarını anlattı. Eğitimlerin çoğunda basılı materyaller kullanırdı, fakat burada katılımcıların çoğu okuyamadıklarından böyle yapmamıştı. Kimsenin katılmaya mecbur olmadığı hatırlattı, herkesi sıcak bir şekilde tekrar davet etti.

Grubu daire şeklinde oturtuktan sonra stajyeri tanıttı ve işçilerden kendilerini tanıtmalarını rica etti. Stajyerin eğitim vermek üzere eğitim aldığını açıkladı ve işçileri de kendi eğitimlerini yönetmeleri konusunda teşvik etti. Katılımcılara atölye lideri olmak isteyen herkesi eğitebileceğini söyledi ve iletişim bilgilerini verdi. Ardından Mira ve stajyer eğitime başladılar.

Grup Tartışması için Sorular

- Mira neden eğitimden önce katılımcıların geçmişi ve özellikleri hakkında bilgi topluyor?
- Stajyer için tavsiye veya önerileriniz var mı? Varsa nelerdir?
- Katılımcılara eğitici olmak isteyip istemediklerini sormanın kısa ve uzun vadeli yararları neler olabilir?
- Mira'nın en çok hangi adım veya hareketlerini beğendiniz? Neden?
- Diğer genç kadınların toplum lideri olmalarına nasıl yardımcı oluyor?
- Eğitimi siz yapıyor olsaydınız farklı veya fazladan yapacağınız bir şey var mı? Evetse nedir?

8.5

Alıştırma: İşler Gerçekten "Kirli" Bir Hal Alınca Ne Yapabiliriz?

(Yaklaşık 30 dakika)

Bir ya da iki gönüllüden aşağıdaki hikâyeyi okumasını isteyin:

Uluslararası basın kuruluşları; belediye başkanının, kadınların resmi kurumlarda işe alınmasını gizlice yasakladığını duyurmuştu. Bu durumu yalanlamak için zengin bir emlak yatırımcısının eşi olan Zeyna Shareef aceleyle Şehir Planlama Komisyonuna atanmıştı. Belediye başkanı uluslararası insan hakları

konferanslarına katılıyor, bunlar basında geniş ölçüde yer alıyordu., Bu yüzden bu hikâye tüm ülkede ve yurt dışında manşetlere taşındı. Atanması bir skandalla ilişkili olsa da Zeyna komisyonda en iyi şekilde çalışmaya kararlıydı.

Zeyna, Komisyon üeleriyle ilk toplantısında çok zor bir savaş vereceğini anladı. Eşi ona toplantılara hiç katılmamasını tavsiye etmişti. Kocasının Komisyon ile siyasi ilişkileri vardı ve Zeyna için en iyi stratejinin hiçbir şey yapmamak olduğunu düşünüyordu. Ancak şehrin merkezine yakın bir gecekondulu alanı yüzünden fırtınalar kopuyordu. Yavaş yavaş büyüyerek şehir parkına dayanan gecekondularda binlerce evsiz yaşıyordu. Gecekondulu mahallesinin bu kadar yoğun nüfusa sahip olmasının nedeni kenarından akan bir dereydi. Mahallede yaşayanlar temizlik ve atıklar için bu dereyi kullanıyorlardı. Zeyna fahişeler, çöp toplayıcıları ve dilencilerin yanı sıra yüzlerce sokak çocuğunun bu alanda yaşadığını ve burası yıkılırsa gidecek hiçbir yerleri olmadığını biliyordu. Bu insanların sokakta ölmesinden korkuyordu.

Zeyna diğer komisyon üeleriyle gecekondulu alanını yıkma planları hakkında konuşmak istediğinde görmezden gelindi. Resmi bir oturumda, konuşmak için elini kaldırdığında toplantı başkanı ona söz vermedi. Alanın geleceğini konuşmak için sadece bir toplantı öngörülmüştü. Toplantı başkanı üyelerden ertesi gün saat tam ikide son oylama için gelmelerini istedi.

Zeyna sonraki 24 saati gecekondulu mahallesi konusunda siyasetçileri etkileyebilecek herkesle görüşerek geçirdi. Hatta yıkımı durduracak dilekçeyi imzalaması için yakınlardaki bir alışveriş merkezinin sahibini bir yemek davetinden çıkarttı. Ertesi gün öğlen önemli işadamlarından dokuzunun imzasını almıştı. Toplantı için dikkatle hazırlandı ve salonda iyi bir yere oturmak için birkaç dakika önce oradaydı.

Toplantı odasına vardığında diğer herkesin zaten orada olduğunu görünce şaşırıldı. Toplantı başkanı o odaya girerken gülümsedi, "Ah, Zeyna, sonunda geldiniz. Oylamayı yaklaşık yarım saat önce bitirdik. Fahişeleri ve kirli çocukları desteklemek için başlattığınız kampanyayı dinleyemediğimiz için üzgünüm." Zeyna donup kaldı. Toplantı başkanı sadece gülümsüyor, diğerleri ise gülüyordu. Üyeler çabucak odayı terk etti. Kapı arkalarından kapanırken Zeyna içlerinden birinin alayla şöyle dediğini duydu: "Öğleden sonra ikiymiş. Ne kadar aptal bir kadın."

Grup Tartışması için Sorular

- Bu hikâye hakkında ne düşünüyorsunuz? Gerçekten olabileceğini inanıyor musunuz?
- Zeyna komisyon üelerini daha fazla etkilemek için başka ne yapabilirdi?
- Toplantı saatinin kendisine kasten yanlış söylendiğini anladığında nasıl karşılık vermeliydi?
- Zeyna'ya vermek istediğiniz bir öğüt var mı? Onun yerinde siz olsaydınız ne yapardınız?
- Eğer Zeyna'nın bir meslektaşı olsaydınız, onun daha başarılı olması için nasıl yardım ederdingiz? Kadınlar ve erkekler siyasi görevlerdeki kadınları desteklemede nasıl bir rol oynayabilirler?

Oturum 9

Müzakere / Uzlaşma / Ödün Verilemeyecek Konular

(Tamamı yaklaşık 3 saat)

Oturum Hedefleri

- Müzakerenin sizi hedefinize yaklaştırmada nasıl bir araç olabileceğini düşünmek
- Siyasette "uzlaşma" ile ilgili mitleri ve gerçekleri incelemek
- "Ödün veremeyecekleriniz" için nasıl bir sınır koyacağınızı araştırmak

9.1

Alıştırma: Yeni Seçenekler Bulmak

(Yaklaşık 30 dakika.)

Bir gönüllüden Kanada eski Başbakanı ve Adalet Bakanı Kim Campbell¹⁴'ün yeni silah yasasıyla ilgili aşağıdaki deneyimini okumasını isteyin.

Adalet Bakanyken bir konuda karar vermekte zorlandığım bir gün, ekipten bir arkadaşım bana şöyle dedi: "Elinizdeki seçeneklerden memnun değilsiniz sanırım." Ona neden böyle söylediğini sordum. Cevabı şu oldu: "Çünkü normalde çok kararlısınız. Şimdi karar veremiyorsanız demek ki size sunulan seçeneklerden memnun değilsiniz."

Yeni Adalet Bakanı olarak yemin etmeden yaklaşık bir ay önce, Mark Lepin isimli bir adam Montreal Teknik Okuluna yarı-otomatik bir silahla girip 14 kadın mühendislik öğrencisi ve eğitimcisi öldürmüştü. Olay şok ediciydi ve insanların doğal talebi derhal silah denetimleriyle ilgili yeni bir mevzuat gerektiği idi.

¹⁴ Kim Campbell Kanada'nın 19. ve ilk kadın başbakanıdır (1993). Ayrıca kalkınma, adalet ve savunma ile ilgili çeşitli bakanlar kurulu pozisyonlarında bulunmuştur. Los Angeles'da Kanada Konsolosu olarak görev yapmış,, Harvard'da Kamu Yönetimi Okulunda ders vermiş ve Uluslararası Kadın Liderler Kurulu'nun başkanlığını yapmıştır. Uluslararası Kadın Forumu'nun başkanı ve Klüp Madrid Genel Sekreterliğini yürütmüştür. Şu anda bir kaç uluslararası örgütün (Klüp Madrid, Kiev Etkili Yönetişim Vakfı, Kriz Grubu, Salk Enstitüsü, Arap Demokrasi Vakfı vb.) yönetim ve denetleme kurullarında yer almakta, Dünya Demokrasi Hareketinin yürütme kurulunda görev yapmaktadır.

Bu durum çok trajik olmasının yanı sıra benim için de karmaşıktı. İlk kadın Adalet Bakanıydım ve bir feministtim. Lepin öğrencileri vururken, “Hepiniz feministsiniz,” diye bağırır, sonra da kendi canına kıymıştı. Nasıl hissettiğimi hayal edebilirsiniz sanırım.

Bu çeşit bir baskı hızla değişiklik yapılmasını sağlaması açısından iyi olsa da en doğru politikayı geliştirmek için sağlıklı bir ortam yaratmaz. İnsanlar bir yanıt verilmesini bekler, oysa bu yanıtlar aslında işe yaramayabilir. Bunun riski çok fazla kaynak harcadıktan sonra günün sonunda aslında pek fark yaratmamış olmanızdır.

Öğrendiğim şu ki, kendi zihnizi nasıl okuyacağınızı bilmeli ve seçeneklerden mutlu olup olmadığınızı karar vermelisiniz. Bir konuyu ya da soruyu şekillendiren kişinin gücü inanılmaz boyutlardadır. Bunu bizim için başkaları yaptığında bazen işe yaramayan seçeneklerle karşı karşıya kalırız.

Silah yasasıyla ilgili protestolar başlamadan, insanların bu konudaki fikirlerini almanın gerçekten de önemli olduğunu düşünüyordum. Çok farklı görüşler vardı. Bu nedenle, ben de konuyla ilgili her alandan insanlardan (silah uzmanları, avcılar, kendini şiddeti azaltmaya adanmış bir psikiyatrist, kadına yönelik şiddet davalarına bakan bir savcı ve hatta olimpiyatlarda silah atışında altın madalya kazanmış bir kadın sporcu gibi) oluşan bir Ateşli Silahlar Danışma Kurulu oluşturdum.

Benim düşüncem bu konuda çok farklı fikirler olduğuydu. Meslektaşlarım ve ben yoğun bir danışma sürecine girdik ve Parlamento üyeleriyle de fikir alışverişinde bulunduk. Adalet Bakanı olarak Kanadalıların hayatını daha güvenli hale getirmekle yükümlüydüm ve bu yüzden tüm fikirlere saygılıydım. Bu ise insanlara çok garip geliyordu. Bu sürece alışık değillerdi.

Bana ilk sunulan seçeneklerin sadece silah yasası tasarısının güçlü ya da zayıf olmasıyla ilgili olduğunu anlamıştım. Ama ben değişik bir yöne gitmek ve bu zorlu konuda gerçekten demokratik bir süreç uygulamak istedim. Sonuçta tasarı büyük bir çoğunluğun onayıyla meclisten geçti.

Grup Tartışması için Sorular

- Kim Campbell için yeni bir silah yasası hazırlamak politik olarak neden bu kadar karmaşıktı?
- Karar verme süreciyle ilgili hoşunuza giden ne oldu? Siz olsanız neyi farklı yapardınız?
- Önemli bir karar aşamasındayken seçeneklerinizin hiçbirini beğenmediğiniz oldu mu?
- Başkalarından görüş aldınız mı? Kimlerden?
- Sizce karar alma sürecine çok insanı dâhil etmenin riski ne olabilir? Neler kazanabilirsiniz?

9.2

Alıştırma: Zor Kararlar

(Yaklaşık 45 dakika.)

Bir ya da iki gönüllüden aşağıdaki hikâyeyi okumalarını isteyin.

Kadınlar için Hukuksal Kaynak Kampanyası'nın (WLRC) Direktörü Tatyana Nazirova'nın ertesi gün gelecek 24 uluslararası kadın yargıç için bir toplantı yemeği ve şehir turu ayarlaması gerekiyordu. Ancak ofisinin telefonları yine bozuktu. Yemek, tur ve otel organizasyonunu telefon, faks veya internet ile yapamıyordu. Birdenbire elektrikler de kesilince hiç şaşırmadı. Aşağı kattaki ayakkabı tamircisinin hala elektriği vardı ve acil durumlar için onların telefonunu kullanabilirdi. Yine de, elektrik olmadan bilgisayarından yargıçların isimleri, ne zaman varacakları ve nerede kalacakları gibi bilgilere ulaşamazdı. Yanında yargıçlara dağıtacağı bilgiler vardı. Baskıyı dışarda yaptırmaması gerekecekti ki, bu çok pahalıya patlayacaktı.

Kadınlar için Hukuksal Kaynak Kampanyası'nın misyonu yerel ve uluslararası hukukçuları adli politikalar ve uygulamalar, hali hazırda insan haklarının hangi açılardan korunup hangi açılardan ihlal edildiği hakkında bilgilendirmektir. Yıllar içinde, Tatyana dünyanın her yerinden yargıçlar, avukatlar ve insan hakları savunucuları için onlarca bilgilendirici tur ve etkinlik düzenlemiştir.

Ancak son dönemde hükümet yabancı provokatörlerle yakın ilişki içinde olduğu düşünülen kuruluşlara zorluk çıkarıyordu. Yargıçlar pek "provokatör" sayılmaz diye düşündü Tatyana. Bu kadınlar iyi niyetliydi, çok başarılı hukukçulardı, o kadar. Ancak, hükümet bunu bilmiyordu ya da umursamıyordu. Tatyana WLRC'nin elektriğinin ve telefonlarının neden kesildiğinden oldukça emindi ve bu durumun yargıçların ziyareti boyunca düzelmeyeceğinden endişeleniyordu.

Tatyana yazıcıya götürmek için kâğıt ve dosyalarını toparlarken ayakkabı tamircisinin ona seslendiğini duydu. Aşağı katta lacivert takım giymiş bir adam onu bekliyordu. Adam kartvizitini uzatıp Adalet Bakanlığı'ndan olduğunu açıkladı. Bakan WLRC'nin kadın yargıçları misafir edeceğini duymuştu ve herhangi bir şekilde yardım edip edemeyeceğini soruyordu. Bakan yardımcısının yargıçları hükümetin otobüsüyle şehir ve adliye turuna çıkarmaktan, öğle ve akşam yemeğinde ağırlamaktan memnun olacağını söyledi.

Tatyana nazik bir şekilde adama teşekkür etti. WLRC'nin yönetim kurulunun günün ilerleyen saatlerinde toplanacağını ve Bakan'ın cömert teklifini onlara iletteceğini söyledi. Teklife öğleden sonra cevap verip veremeyeceğini sordu. Kesik telefon hatlarından ve elektrikten bahsetmedi ama adamın zaten bu konudan haberdar olduğunu tahmin edebiliyordu. Adam kabul etti ve gitti.

İki saat sonra Tatyana ve WLRC yönetim kurulu üyeleri ofiste, aydınlık olduğundan sandalyelerini camın önüne çekmiş bir şekilde oturuyorlardı. Tatyana olanları anlattı. Eğer Bakanın teklifini kabul ederlerse, elektrik ve telefon hatlarını geri alabilirlerdi, şehir turu halledilmiş olurdu ve 24 yargıcın 4 yemeği hükümet tarafından ödenmiş olurdu. Şu anki durumda, elektrik ve telefon olmadan 24

yargıcın iki buçuk günlük taksi, oda, yemek organizasyonlarını yapmaları ve takip etmeleri, bir yemek düzenlemeleri ve bu üst düzey kadın grubunun mesleki ve kişisel birçok ihtiyacını karşılamaları gerekiyordu.

Diğer yandan, Tatyana hükümetin WLRC'nin faaliyetlerini açıkça manipüle etme çabasından çok endişeleniyordu. Bakan Yardımcısı'nın yaptıracağı adliye turu ve adalet sistemini anlatma şekli kesinlikle taraflı olacak ve mahkemeleri saran ahlaki çöküntü, önyargı ve eşitlikler su yüzüne çıkmayacaktı. Kadın yargıçlar sivil toplum örgütlerinin ancak birkaçını belki görebilecek ve yerel insan hakları savunucularıyla çok az tanışma ve konuşma şansı bulacaklardı. Yalnızca hükümetin cömert, adalet sisteminin adil olduğuna inanarak evlerine döneceklerdi ve bunun da gerçeklerle uzaktan bile ilgisi olmayacaktı.

Grup Alıştırması

Katılımcılardan iki gruba ayrılmalarını isteyin. Her grup WLRC'nin yönetim kurulundakileri oynayacak. Gruplardan WLRC'nin bundan sonraki adımlarına karar vermelerini isteyin. Plan yaparken göz önünde bulundurmaları gereken konular:

- İş gezisindeki kadın yargıçlara olan yükümlülüğünüz nedir?
- WLRC'nin misyonunu gerçekleştirmekle ilgili yükümlülüğünüz nedir?
- Tatyana'ya ne önerirdiniz?
- Hükümetle uzlaşabilir misiniz? Bu etik olur muydu? Yararları ve riskleri neler olurdu?

Katılımcıları bir araya toplayın, her gruptan bir sözcünün plan ve eylemlerini seçme nedenlerin açıklamasını isteyin.

9.3

Alıştırma: Ortak Zemin Bulmak

(Yaklaşık 90 dakika)

Bu bir rol oynama alıştırmasıdır. Bir gönüllüden aşağıdaki senaryoyu okumasını isteyin.

Yaklaşık 40 ülkenin temsilcilerinden oluşan Küresel Yoksulluk Çalışma Grubu üç günlük bir toplantı için Cenevre'deki Birleşmiş Milletler Merkezi'nde bir araya gelecek ve küreselleşmenin dünyanın en yoksul ülkeleri üzerindeki etkilerini tartışacak. Çalışma Grubunun yayınladığı rapor özellikle yoksul ve yüksek borcu olan ülkelerin ne kadar savunmasız olduğundan bihaber görünüyor ve küreselleşmenin kadınlar üzerindeki etkileri de göz ardı ediyor. Çalışma Grubunun Başkanı, Monika Geyn'in görevi toplantının konulardan uzaklaşmadan verimli geçmesini sağlamak.

Bu toplantıyla ilgilenen bir başka grup da "Bizim Araştırmalarımızı da Sayın" (BAS) isimli uluslararası bir kadın ekonomistler koalisyonu. BAS alışma Grubu temsilcilerine ulaşmak istiyor. Çünkü dünyada kendini ve ailesini geindiremeyen kadınların sayısı hızla artıyor ve BAS bu kadınlarla ilgili bulgularını paylaşmak ve çeşitli politika önerilerinde bulunmak istiyor. BAS'ı düzenleyen şarlot Orayli. Çalışma Grubu temsilcileri ise Monika Geyn'den BAS'ın toplantıyı bölmesine izin vermemesini istediler.

Alıştırmanın ilk bölümünde grubu iki bölün: Çalışma Grubu (G) ile Bizim Araştırmalarımızı da Sayın (BAS). Aşağıda G ve BAS hakkında bilgi içeren birer sayfa var.

Her sayfa gruplar hakkında bilgi ve müzakerede kullanılabilir veriler içeriyor. Bunları çoğaltıp ilgili grup üyelerine dağıtın. Ancak grupları birbirlerinin dokümanlarına bakmamaları konusunda uyarın.

Çalışma Grubu

Küresel Yoksulluk alışma Grubu (G) 2000 yılında yoksulluğu azaltacak politikalar önerecek uluslararası bir danışma kurulu oluşturmak isteyen ülkeler tarafından kuruldu. Çalışma Grubu yeleri dünyanın en zengin ve en yoksul ülkelerinden temsilcilerden oluşuyor. G yeleri birkaç istisna dışında yoksulluğu önlemek için küresel stratejiler üretmeye ve bunların savunuculuğunu yapmaya yürekten bağlıdırlar. G kuruluşundan beri 25 ülke üzerine rapor hazırladı.

G'nin Cenevre'deki toplantı için iki hedefi var:

Hedef 1: Gelecek 12 ay süresince hakkında rapor hazırlayacakları 3 ya da 4 ülkeyi seçmek. Ülkelerin seçiminde kullanacakları kıstaslar epeyce politik. G'nin küreselleşmenin yoksullar üzerindeki etkisini eleştirirken ciddi olduğunu gösterecek seçimler yapmalı, ama bu seçimler aynı zamanda ye ülkelerin hükümetleri tarafından da kabul edilebilir olmalı.

Hedef 2: G'nin dünyanın çeşitli yerlerindeki yerli halkların yaşadığı zorlukları görmezden geldiği eleştirisine karşılık vermek. G bugüne kadar analizlerinde yoksullar için tehlike oluşturan ekonomik ve sosyal koşulların hkmetlerden ve çeşitli kültürel geleneklerden kaynaklandığına işaret etti. Sesini duyurmayı başarmış birkaç yerli hakları grubu, G'nin yoksulluklarından yerli halkları sorumlu tuttuğunu düşünüyor. G, analizlerinin arkasında durmakla birlikte yerli halkların haklarını savunan gruplarla arasını düzeltmeyi de çok istiyor.

G'nin zeki ve dinamik başkanı Monika Geyn, insan hakları savunuculuğu ve STK liderliğinde 30 yıllık deneyime sahip. İnsan hakları karnesi karşık bir Doğu Afrika ülkesinden geliyor.

Çalışma Grubuna atanması olumlu karşılanıyor, çünkü ülkesinin en yoksul kesiminin haklarını korumaya niyetli görünüyor.

Çalışma Grubu üyelerinden biri Monika'dan BAS Başkanı Şarlot Orayli ile tanışmasını rica etti. BAS'ın kadın ekonomist üyeleri küreselleşmenin yoksul kadınlar üzerindeki etkileri hakkındaki araştırmalarının Cenevre'deki toplantının odak noktası olmasını istiyor. BAS geçmişte çok iyi örgütlenmiş, çok sayıda protesto gerçekleştirmiş ve basının ilgisini çekmişti. ÇG üyeleri BAS'ın gündeme getirmek istediği konuların farkında olsalar da, yoksulluğun cinsiyetle alakalı bir konu olmadığını düşünüyor, BAS'ın eleştirilerini ve toplantılarını bölmelerini hoş karşılamıyorlar.

Monika daha önce Şarlot ile hiç karşılaşmadı ama onun ülkesi Pasifika'da çok saygı gören bir Ada Yerlisi olduğunu biliyor. ÇG 4 yıl önce Pasifika'daki yoksulluk hakkında bir rapor yayınlamıştı. Rapor, ada halkının ömrünün kısa olmasından, kötü beslenmelerinden ve obezitenin yüksek olmasından gelenekleri sorumlu tuttuğu için bazı yerli gruplardan sert eleştiriler almıştı.

Monika Geyn'in toplantıdaki hedefleri:

- BAS'ın bir protesto düzenleyip düzenlemediğini öğrenmek ve eğer düzenliyorlarsa Şarlot'u protestonun iptaline ikna etmek
- Şarlot'u BAS'ın araştırmalarının tümüyle dikkate alınacağına ikna etmek. Böylece, BAS'ın bulgularını doğrudan ÇG'ye sunmasına gerek kalmayacak ve toplantıyı bölme fırsatı bulamayacak.
- ÇG'nin yoksulluktan kadınların daha fazla etkilendiğini dikkate aldığı kanıtlamak.
- ÇG ve BAS arasında gayri-resmi bir ortaklık kurmak. Bu ortaklıkta ÇG rapor hazırladığı ülkelerdeki kadınların ekonomik durumu hakkında BAS üyelerine danışacak

Bizim Araştırmamızı da Sayın (BAS)

BAS üyeleri dünyanın her yerinden kadın ekonomistlerden oluşuyor. 467 üyesinin %32'si gelişmekte olan ülkelerden. BAS yaklaşık her dört yılda bir kadınların yoksulluk nedenlerinden biri üzerine bir araştırma hazırlıyor. Geçmiş araştırmaları temiz su, doğum ve kadın sağlığı hizmetlerine erişim ve AIDS gibi konular üzerineydi. BAS üç ay önce yayınladığı en son raporunda küreselleşmeye değindi. Bu rapor basında çok yer aldı. Hükümetler uluslararası ticaret ve dış yardım konularında kendi lehlerine olan kısımlardan yararlandılar.

12 COR üyesi Cenevre'ye geldi. Çünkü raporlarına daha fazla dikkat çekmek, ÇG'ye bundan sonraki tüm çalışmalarında kadınlara öncelik vereceklerine ilişkin bir önerge çıkarması için baskı yapmak istiyorlar.

BAS'ın başkanı, Pasifika Adası yerlisi olan Şarlot Orayli. Bu küçük adanın halkı göçmenler ve adalılardan oluşuyor. ÇG dört yıl önce Pasifika'daki yoksulluk üzerine tartışmalı bir rapor yayınlamıştı. Çoğu kişi raporun adadaki kısa ömür, kötü beslenme ve yüksek obezite oranı için yerlileri suçladığını düşünüyor. Şarlot da Pasifika yerlilerinin sağlık koşullarını iyileştirmeyi amaçlayan bir örgütün yönetiminde yer alıyor. ÇG raporunda Pasifika hükümetinin çoğunluğu yerlilerden oluşan en yoksul gruba yeterli sağlık hizmetini sağlayamadığını belirtmişti. Kişisel olarak da buna inanıyor.

Şarlot, Küresel Yoksulluk Çalışma Grubunun çeşitli ülkeler tarafından kurulduğunu, bunların yoksulluğun çok yönlü azaltılması için politikalar üretecek çok uluslu bir danışma grubu oluşturmak istediklerini biliyordu. ÇG üyeleri en zengin ve en yoksul ülkelerden oluşuyordu. Bunlar, birkaç istisna dışında yoksulluğu önlemek için küresel stratejiler üretmeye ve bunların savunuculuğunu yapmaya yürekten bağlılardı. Kuruluşundan beri 25 ülke üzerine rapor hazırlanmıştı.

Şarlot, Monika Geyn'in zeki ve dinamik bir başkan olduğunu, insan hakları savunuculuğu ve STK liderler alanında 30 yıllık deneyimi olduğunu öğrenmişti. İnsan hakları karnesi karışık bir Doğu Afrika ülkesinden geliyordu. Çalışma Grubu'na atanması olumlu bir işaret olarak görülüyordu, çünkü ülkesinin en yoksul kesiminin haklarını korumaya niyetli olduğunu görünüyordu.

Şarlot 'un ÇG'deki bir arkadaşı Monika Geyn ile bir toplantı ayarladı. ÇG'nin toplandığı mekânın dışında kalabalık bir protesto planlamışlardı ve en az iki büyük basın kuruluşu protestoyu haber yapacaktı. Bu yüzden Şarlot bu toplantıyı istemeden kabul etti. Şarlot'un bu toplantı için hedefleri şunlardı:

- BAS üyeleri için ÇG'ye küreselleşmenin kadınlar üzerindeki etkileri ile ilgili bulgularını sunacakları iki saatlik bir süre ayarlamak
- Monika'yla ÇG'nin raporlarında kadınlara öncelik verilmesi ile ilgili bir önerge sunulması konusunda anlaşmak
- ÇG ve BAS arasında gayri resmi bir ortaklık kurmak. Bu ortaklıkta ÇG, rapor hazırladığı ülkelerdeki kadınların ekonomik durumu hakkında BAS üyelerine danışacak.

Gruplara metinleri incelemeleri ve seçenekleri, taktikleri ve ödün verilmeyecek konuları tartışmaları için 20-25 dakika süre verin. Ödün verilmeyecek konular grubun geri adım atmayacağı hedeflerdir; yani, uzlaşma konusu olmayacak noktalardır.

Alıştırmanın ikinci bölümünde, katılımcıları eşleştirin. Eşlerden biri ÇG diğeri BAS üyesi olmalı. Eşler Monika Geyn ve Şarlot Oraylıolarak seçeneklerini tartışacak ve bir anlaşmaya varmaya çalışacaklar. Eşlere müzakere için yaklaşık 20 dakika verilmeli. Süre dolduğunda grubu bir araya getirin, eşlerin neler yaptığını tartışın ve eşlerin uzlaştıkları konuları paylaşmalarını sağlayın.

Grup Tartışması için Sorular

- ÇG açısından en büyük engel neydi?
- BAS açısından en büyük engel neydi?
- Eşler arasında uzlaşmaya varan, iyi çözümler geliştirenler oldu mu? Evetse, anlatın.
- Eşler arasında anlaşmazlıklarına çözüm bulamayacaklarını düşünenler oldu mu? Evetse, anlatın.
- Bu alıştırma kolay mıydı, zor muydu? Neden?

9.4

Alıştırma: Büyük Amaçlar için Mücadele Etmek, Ama Nereye Kadar?

(Yaklaşık 60 dakika)

Bir gönüllüden aşağıdaki hikâyeyi okumasını isteyin.

Nijerya'da genel seçim Nisan 2007'de yapıldı. Birçok rapor bazı eyaletlerde, özellikle Güneybatı Nijerya'da seçim sürecine suistimal ve hile karıştığını ortaya koymuştu.

Muhalefet partileri sonuçlara karşı çıktı ve açıkları davayı kazandılar. Mahkeme seçimde hile olduğuna ve Nisan 2009'da seçimlerin yeniden yapılmasına karar verdi. İnsan hakları aktivistleri yeni seçimleri izliyordu. Basın seçim sırasında çeşitli usulsüzlüklerin yanı sıra gözlemcilerle karşı tehdit ve şiddetin de uygulandığını duyurdu.

Sözü geçen eyalette hükümetin atadığı Yerel Seçim Görevlisi Temi Mutesi isimli bir kadındı. Seçim usulsüzlüklerinin farkındaydı. Kazanan aday iktidar partisinden ve hile yapmıştı. Bu yüzden kazanan adayı açıklamak istemedi. Mutesi açıklamasında hile ve usulsüzlükler dikkate alınırsa "bu sürecin Hristiyan inancına karşı olduğunu" söyledi.

Mutesi bu hileli düzenin bir parçası olmak yerine istifasını sundu. İstifası Federal Hükümet tarafından reddedildi. Mutesi komisyona dönmeye ve başta reddettiği sonuçları duyurmaya zorlandı.

Seçimi kaybeden muhalefet adayı ise sonuçlara itiraz etti. Adayın tanınan bir feminist olan karısı resmi bir beyanatla Temi Mutesi'yi ve daha bir çok kişiyi duruşunu değiştirmiş olmakla eleştirdi.

Grup Tartışması için Sorular

- Mutesi görünüşe göre fikrini değiştirdi. Bu davranışı hakkında ne düşünüyorsunuz?
- Mutesi adeta tüm sürecin suçunu üzerine alıyor ve çoğunluk da onu suç ortağı olarak görüyor. Bu kadınların politik katılım sürecine zarar verir mi?
- Sizce Mutesi siyasi mevkii sahibi bir kadın olduğu için daha kolay vazgeçmiş olabilir mi?
- Tanınan bir feminist olan muhalif adayın karısı beyanında şunları söyledi: "İçim kan ağlıyor çünkü bir başka kadın daha demokrasi çarkının dişlisi olarak kullanılmaya göz yumdu." Sizce siyasette kadınlar erkeklerden daha mı çok mercek altında?

Oturum 10

Başarıyı Ölçmek/Deneyimlerden Yararlanmak

(Tamamı yaklaşık 4 saat)

Oturum Hedefleri

- Kampanya planlarınızı, taktiklerinizi ve süreci düzenli olarak değerlendirmenin faydalarını düşünmek
- Kendimizi ve adaylarımızı kampanya sırasında verilen sözlerden sorumlu tutmaya yönelik stratejileri tartışmak
- Bir lider olarak deneyimlerden öğrenme ve birçok iyi uygulama oluşturmanın yollarını araştırmak

10.1

Alıştırma: Başarılı olduğumuzu nasıl anlayacağız?

(Yaklaşık 60 dakika.)

Bir gönüllüden aşağıdaki metni okumasını isteyin:

Uşa Patel odaya girdi ve uzun toplantı masasının başına oturdu. 20 koalisyon üyesi ve kampanya çalışanları onu coşkuyla alkışladı. "Kız çocuklarının okullaşması için başlattığımız ulusal kampanyamıza katıldığınız için teşekkür ederim," diye başladı Uşa. "Hepinizin bildiği gibi bu ülkedeki kadın nüfusunun %50'den fazlası okuryazar değil. Bu kampanyanın amacı bu sorun hakkında farkındalık yaratmak, çözüm üretmek için kaynak bulmak ve başarabileceğimiz konusunda ülkemizin beklentilerini yükseltmektir. Eğer toplum daha iyisini başarabileceğimize içtenlikle inanmazsa, mevcut durumu değiştirmek için yapabileceğimize da söyleyebilecek hiçbir şey olmaz. Bu nedenle, buradaki herkesin sorunu kökünden çözeceğimize gerçekten inandığını bilmem gerekiyor."

Uşa sözlerinin etkisini tartmak için duraksadı ve gözlerini masanın etrafında dolaştırdı. Uşa'nın sağında oturan bir kadın elini kaldırdı. "Evet Gita" dedi Uşa gülümseyerek,

Gita, "Bir tarih belirleyelim mi? Örneğin 10 yıl içinde? On yılda ülkedeki bu sorunu kökünden çözeceğiz?" diye sordu.

"Tabii ki bunu söyleyebiliriz. Ancak kendimizi daracak bir rüyanın içine hapsetmek istemiyorum. Ya okuma yazma sorunu 10 yıl içinde çözülmezse? Bu, başarısız olduğumuz anlamına mı gelir? Başarıyı gördüğümüzde bileceğiz."

"Ama bazı somut hedeflere ihtiyacımız yok mu?" diye ısrar etti Gita. "Ne yaptığımızı, nasıl kampanya yürüttüğümüzü, reklamlarımızı, okullara yaptığımız yatırımları, paramızı, zamanımızı ve tüm kaynaklarımızı nasıl harcadığımızı değerlendirebileceğimiz göstergeler gerekmiyor mu?"

"Tabii ki Gita, ama bunlar bekleyebilir. Şu anki işimiz bağışçılarımızla konuşmak, para toplamak ve başarmaya çalıştığımız konuyla ilgili farkındalık yaratmak. Sadece inancın olması gerekiyor. Hepimiz bu davaya o kadar bağlıyız ki, bunu yapabileceğimize inandığımız sürece kız çocuklarının okuma yazma sorununu kökünden bitireceğiz. Bundan eminim!"

Grup Tartışması için Sorular

- "Görünce başarıyı tanıyacakları" konusunda Uşa'ya katılıyor musunuz? Neden?
- Gita ne yapmaya çalışıyordu? Tavsiyesi yerinde miydi?
- Gita'nın önerdiği göstergelerin kampanyaya faydası olacak mıydı? Neden?
- Siz başka hangi göstergeleri eklediniz?

Katılımcıları beş ya da altı kişilik gruplara ayırın. Her gruptan Uşa ve Gita'nın koalisyonu için on yıllık bir plan hazırlamasını isteyin. Her grubun planının 5 ila 15 gösterge içermesini önerin. Hangi kaynaklara sahip olacaklarına ve bunlara uygun hangi hedef ve göstergeleri olacağına gruplar kendileri karar verir.

Yirmi dakika sonra grupları bir araya getirin. Her grup kendi on yıllık planını, amaçlarını ve göstergelerini sunmalıdır.

10.2.

Alıştırma: Göstergelerimizi Belirlemek

(Yaklaşık 45 dakika.)

Büyük boy kâğıda Grubun Amacını yazın.

Göstergeler amacınıza ulaştığınızı görmeye yarayan başarılarıdır. Örneğin, yerel yönetimin ya da Kent Meclisinin Birleşmiş Milletler Kadınlara Yönelik Tüm Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması (CEDAW) Anlaşmasının maddelerini idari tüzüklerine eklemelerini amaçlıyorsanız, göstergeleriniz şunlar olabilir:

- 1) Kent Meclisini CEDAW konusunda eğitmek
- 2) Yereldeki okullarda ve üniversitelerde konu hakkında paneller düzenlemek
- 3) Yerel basının konuyu ele almasını sağlamak
- 4) CEDAW'ın ne olduğu ve yereldeki kadınlara ne sağlayabileceği konusunda toplumsal farkındalık artışını ölçmek
- 5) CEDAW'ı destekleyen 4.000'den fazla imza toplamak.

Katılımcılardan Grup Amacı doğrultusunda kullanılacak başarı göstergeleri üzerine beyin fırtınası yapmalarını, 5-10 adet gösterge belirlemelerini isteyin. Grubun ulaşmak istediği hedefler nelerdir?

Katılımcıları üç ya da dört kişilik gruplara bölün. Her gruba belirlenen hedeflerden birkaçını verin. Ve her bir hedef için 2-4 başarı göstergesi belirlemelerini isteyin.

Grupları bir araya getirin ve her birinden başarı göstergelerini açıklamalarını isteyin. Bir gönüllüden bunları büyük boy kâğıda yazmasını sağlayın.

Grup Tartışması için Sorular

- Kağıt üzerindeki başarı göstergeleri size ne hissettiriyor? Sizi güçlendiriyor mu? Sizce amaçlarınıza ulaşmak için takip etmeniz gereken yolu gösteriyor mu? Neden?
- En çok hangi başarı göstergelerini beğendiniz? Neden? Amaçlarınıza ne kadar yaklaştığınızı ölçmede en faydalı olacaklar hangileridir?
- En az beğendiğiniz başarı göstergeleri hangileri? Neden?

- Hedeflere geri dönersek, sizce kağıttaki hedefleri önceliklendirmek, bazılarını başa bazılarını sona almak mümkün müdür? Yoksa her hedef eşit derecede önemli midir?
- Hangi hedeflere diğerlerinden daha önce ulaşılabilir? Hangi hedeflerin gerçekleşmesi diğerlerinin tamamlanmasına bağlıdır?

10.3

Alıştırma: Ektiğiniz Tohumları Sulamak

(Yaklaşık 45 dakika.)

Bir gönüllüden aşağıdaki metni okumasını isteyin:

Nesrin gazetesini açtı ve her sabah yaptığı gibi parlamentoda desteklediği aday ile ilgili haberlere baktı. Astrid Hejinian, okullardaki koşulları iyileştireceğine ve eğitimi kız çocuklar ve yoksullar için daha erişilebilir hale getireceğine söz vermişti, bu nedenle kadınlar ve yoksullar için gözde bir adaydı. Seçimlerdeki başarısından beri sanki ortadan kaybolmuştu. Göreve geleli 8 ayı geçmişti, fakat gazetelerde söz verdiği konularla ilgili tek bir kelime bile geçmemişti. “Sahne arkasında çok çalışıyor olabilir,” diye düşündü Nesrin. “Umarım...”

Grup Tartışması için Sorular

- Astrid’in parlamentodaki faaliyetleri hakkında hiçbir haber yoksa, kampanyası sırasında söz verdiği konularla ilgili hiçbir şey yapmıyor olması mümkün müdür? Astrid hakkında haber çıkmamasının başka açıklaması olabilir mi?
- Siyasi bir adayı destekleyip, daha sonra seçildiğinde söz verdiklerini yapıp yapmadığını merak ettiğiniz oldu mu?
- Bir siyasi yetkilinin söz verdiklerini yerine getirmeye çalışıp çalışmadığını nasıl takip edebilirsiniz?
- Adayınızı göreve geldikten sonra da desteklemeniz gerekir mi? Neden?
- Adayların seçildikten sonra, önceden verdikleri sözlerini tutmalarını nasıl sağlayabilirsiniz?
- Sizce adaylar kampanyalarda verdikleri sözleri yerine getirmeleri için desteklenmeli midir?

Katılımcıları üç ya da dört kişilik gruplara ayırın. Her gruptan Astrid'in adaylığını desteklediklerini hayal etmelerini isteyin. Görevleri, gerçekleştirecekleri 5-10 adet strateji, faaliyet vb. açıkladıkları bir bildiri hazırlamak ve milletvekili Astrid'i desteklediklerini göstermek. Eğer grup üyelerinin gerçekten destekledikleri bir aday varsa, bildiriye bu aday için de hazırlayabilirler.

Gruplara parlamentonun faaliyetleri veya Astrid ile ilgili daha fazla bilgiye ihtiyaçları olup olmadığını sorun. Bu bilgileri nereden edinebilirler? Parlamentoda girişimlerine destekçi bulmakta zorlanıyorlarsa, ne yapabilirler? Fikirlerini dile getirmekten korkuyorlarsa ne yapabilirler? Astrid'in çabaları diğer milletvekillerinince baltalanıyorsa ne yapabilirler?

Gruplar bildirimlerini hazırlayınca bir araya gelmelerini sağlayın ve her gruptan bir gönüllüden bildirimlerini okumalarını isteyin.

Grup Tartışması için Sorular

- Birden fazla grubun seçtiği konu veya stratejiler var mı? Bunlar hangileri?
- Grupların bir siyasetçiyi desteklemek için seçtiği faaliyetlerden herhangi birini daha önce uygulamış mıydınız?
- Gelecekte siyasetteki kadınları desteklemek için neler yapmayı düşünüyorsunuz?

10.4

Alıştırma: Bu çalışmaya katılan kadınlardan neler öğrendik?

(Yaklaşık 45 dakika.)

Tüm katılımcılardan isimlerini bir kâğıda yazmalarını, kâğıdı ikiye katlamalarını isteyin. Siz de aynısını yapın. Kâğıtları bir kâseye koyun ve siz dâhil herkes kâsedan bir kâğıt seçsin (eğer kendi ismini seçen olursa başka bir katılımcınıninkiyle değiştirmesini sağlayın).

Katılımcılara kâğıt ve kalem dağıtın. Gruptan kâğıtlarının tepesine kâsedan seçtikleri katılımcının ismini ve bu katılımcıdan öğrendikleri en önemli 2 ya da 3 şeyi yazmalarını isteyin. Öğrendikleri liderlik, politik örgütlenme, güçlü bir kadın olmak ya da tamamen farklı bir konuda olabilir. Katılımcılara 5-10 dakika süre verin.

Grubu bir araya toplayın ve herkesin seçtiği katılımcıyı ve ondan öğrendiğini söylemesini isteyin. Bu eğlenceli bir süreç olmalı. Grubun uzun uzun konuşmasına ve birbirleriyle ilgili hikâyeler paylaşmasına olanak tanıyın.

Eğitim Değerlendirme Aracı: Eğitim oturumlarından neler öğrendik?

(Yaklaşık 45 dakika)

Bu tartışma süresince not almanız yararlı olacaktır, böylece katılımcıların yorumlarını daha sonraki eğitimlerde kullanabilirsiniz.

Katılımcıları 3 ya da 4 kişilik gruplara ayırın. Her gruptan aşağıdaki dört soruyu tartışmalarını ve cevaplarını bir kâğıda yazmalarını isteyin (Bu yaklaşık 20 dakika sürmeli):

1. Eğitim beklentilerinizi karşıladı mı? Beklentileriniz nelerdi?
 2. Hangi beklentileriniz karşılanmadı? Ya da daha çok zaman ayrılmasını istediğiniz konular oldu mu? Bunlar neler?
 3. 10 oturum içinde en çok ilham veren ya da en eğlenceli alıştıırma, tartışma ya da deneyim hangisiydi? Neden?
 4. Bu eğitimin kolaylaştırıcıları için ne önerirsiniz, neyi değiştirmelerini tavsiye edersiniz?
- Grupları bir araya getirin ve her birinden sonuçlarını paylaşmasını sağlayın.

Grup Tartışması için Sorular:

Eğitim oturumlarından edindiğiniz hangi fikir veya becerileri uygulamayı düşünöyorsunuz?

Bu eğitimin sonucunda davranış, beklenti veya seçimlerinizde değişiklik oldu mu ya da olacak mı? Evetse, bunlar hangileri?

Grup Amacına ulaşmak için bir sonraki adım ne olacak?

Değerlendirme Formları

Katılımcı Değerlendirme Formu

Lütfen son oturumdan önce uygulayınız.

Tarih:

Yer:

Kolaylaştırıcı:

Adı Soyadı:

Doğum yeri:

Cinsiyet: Kadın Erkek

Yaş:

13-20 21-30 31-40 41-50 51-60 61-70 71 ve üzeri

Medeni Durum:

Bekar Evli

Eğitim Düzeyi:

Hiç okula gitmemiş ilkokul Ortaokul Lise Üniversite

Yaşadığı yer:

Kent/Kırsal:

Kırsal Kent

Gelir getirici bir iş yapıyor musunuz? Evet Hayır

1. Bu eğitimin düşünceleriniz üzerinde nasıl bir etkisi oldu? Bakış açınızda bir değişikli oldu mu? Evetse, hangi konularda ve nasıl? Lütfen açıklayın.
2. Bu eğitimin size kişisel olarak nasıl bir faydası, katkısı oldu? Lütfen örnek vererek anlatın.
3. Bu eğitim örgütünüz/kooperatifiniz açısından nasıl bir değişime (örn. vizyonunuz, faaliyetleriniz vb.) yol açtı? Gelecekte nasıl bir etkisi olacağını düşünüyorsunuz?
4. Eğitim sırasında bir faaliyet (kampanya, ekonomik girişim kurmak vb.), bir proje veya bir kooperatif ya da kadın örgütü kurmayı planladınız mı? Bunlar arasında hayata geçirdikleriniz oldu mu? Bunlarla ilgili geleceğe yönelik planlarınız nelerdir?
5. Eğitim sırasında edindiğiniz ve uyguladığınız bilgi ve becerileriniz neler? Bunları gelecekte ne şekilde kullanmayı düşünüyorsunuz?
6. Eğitimden aklınızda kalan önemli anlar (örn. verimli bir tartışma, anlaşmazlıklar, etkileşimin yoğun olduğu anlar, tartışmalar sırasında ortaya çıkan beklenmedik sonuçlar veya konular vb.) var mıdır? Lütfen açıklayın.
7. Liderlik becerilerinizi aşağıdaki alanlarda nasıl kullanmayı planladığınızı açıklayınız. Lütfen her seçeneğin altını ayrı ayrı doldurunuz.
 - a. Aile yaşamınızda
 - b. İş yaşamınızda
 - c. Kadın kuruluşu/ Kooperatif, sivil toplum kuruluşu, parti gibi ilişkilerde bulunduğunuz kurumlardaki sosyal yaşamınızda
 - d. Sosyal yaşamınızda

Kolaylaştırıcı Değerlendirme Formu

Eğitim başlangıç ve bitiş tarihi:

Yer (Mahalle/ Şehir):

Eğitimin türü (Liderlik, Politik Katılım vb.):

Katılımcı sayısı:

Not: Lütfen katılımcı listesini (ad soyad ve iletişim bilgileri vb.) ekleyiniz.

İçerik:

1. Eğitimle ilgili genel değerlendirmeniz nedir? Sizce eğitimin en başarılı ve en başarısız yönleri nelerdi?
2. Katılımcıların demografik özellikleri hakkında (yaş, medeni durum, eğitim, ekonomik durum, sosyal özellikler vb.) bilgi veriniz. Neden bu katılımcılarla grup oluşturduunuz? Eğitimin bu gruba nasıl bir katkısı/ faydası olacağını düşünmüştünüz?
3. Eğitimin özel bir hedefi var mıydı (örneğin kadın grubu ile kooperatif kurmak, belirli bir amaca ulaşmak için kampanya örgütlemek, yerel seçimlere hazırlık yapmak vb.)?
4. Eğitim sürecini ve sonuçlarını, etkileyen dış etkenler (örneğin güncel olaylar, sosyal ya da politik gelişmeler vb.) oldu mu?
5. Eğitim sürecini başından sonuna kadar kısaca özetler misiniz? Eğitimden aklınızda kalan önemli anlar (örn. verimli bir tartışma, anlaşmazlıklar, etkileşimin yoğun olduğu anlar, tartışmalar sırasında ortaya çıkan beklenmedik sonuçlar veya konular vb.) var mıdır? Lütfen açıklayın.
6. Eğitim programını KEDV tarafından sağlanan el kitabına göre mi uyguladınız? Eklediğiniz hikâye, haber, video vb. oldu mu? Eğitime konuk davet ettiniz mi? Lütfen açıklayınız.
7. Eğitim içeriği ile ilgili önerileriniz var mıdır? Evetse, bunlar nelerdir?

Değerlendirme:

8. Eğitim sırasında geliştirilen fikir, öneri, kampanya gibi savunuculuk faaliyetleri veya projeler oldu mu? Bunlar nelerdi? Bunlar arasında hayata geçirilenler oldu mu?
9. Katılımcıların **liderlik anlayışlarında ve kendileri hakkındaki görüşlerinde** değişiklik oldu mu? Lütfen katılımcıların özgüvenlerini açıklayınız.
10. Katılımcılar eğitimde edindikleri beceri ve bilgileri aile, iş ve toplumsal yaşamlarında ne şekilde kullandılar veya kullanmayı düşünüyorlar?
11. Eğitimden en fazla yararlandığını düşündüğünüz 2 katılımcı hakkında ve nasıl yararlandıklarına dair ya bilgi verir misiniz?
12. Eğitim ortamı nasıldı? (katılımcılar birbirlerinin fikir ve deneyimlerinden yararlandı mı, herkes konuşmalara dahil oldu mu, güvenli bir tartışma ortamı sağlandı mı vs.) Özellikle hangi oturumlar daha tartışmalı geçti?
13. Siz grup dinamiğini yükseltmek, katılımı sağlamak için neler yaptınız?

İzleme:

14. Eğitimin katılımcılar ve içinde buldukları topluluk üzerindeki uzun vadeli etkilerini nasıl değerlendirmeyi planlıyorsunuz?
15. Eğitimin katılımcıların yaşamlarında veya örgütleri/kooperatifleri açısından ortaya çıkardığı (örgütün vizyonu, politik duruş, uygulamaya ilişkin) değişimler oldu mu? Bunları nasıl izlemeyi düşünüyorsunuz?

Katılımcılardan alıntılar

EKLER

- A. Ek Alıştırmalar**
- B. Bir Basın Bülteni Nasıl Hazırlanır: Örnekler ve Alıştırmalar**
- C. Etik Kampanyalar Hazırlamak için İpuçları**
- D. Seferber Etmek/Mesajı İletmek için İpuçları**
- E. Ağ Kurmak ve Koalisyon Oluşturmak için İpuçları**
- F. Politik Katılım Terimleri Sözlüğü**
- G. Kadınların Siyasete Katılımı için Websiteler**
- H. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçümü Olarak Kotalar**
- I. İnanç ve Özgürlük Sunumu**
- J. Kadınların Siyasete Katılımına Dair Uluslararası Yasal Anlaşmalar**
- K. Kadınları Öğrenme Ortaklıkları (WLP)Yayınları ve Öğrenme Araçları**

EK A

Ek Alıştırmalar

Alıştırma: Radyo Zamanı

Gönüllü birinden aşağıdaki öyküyü okumasını isteyin.

Muhafazakâr radyo istasyonu “Baratiya”nın reytingleri sürekli düşüyordu. Sponsorlar ve reklam verenler desteklerini çekiyor ve paralarının iadesini istiyorlardı. Baratiya ya fedakârlık yapacak ya da yok olacaktı. Yönetim kurulu tepki yaratan stratejilerini sürdürmeye karar verdi.

Ve radyonun ses getirmek, sansasyon yaratmak için bulduğu yol ülkenin en büyük üniversitesinden Kadın Eylem Grubu (KEG) üyesi bir öğrenciyle röportajdı. İstasyon yayınlanacak olan röportaj için başlattığı yoğun reklam kampanyasında kadınlara karşı küçültücü bir dil kullanarak ve genç kızla ile dalga geçerek dinleyici kitlesini artmış oldu.

Hena Dilawar o sırada mikrobiyoloji ikinci sınıf öğrencisiydi ve akademik kariyer yapmak istiyordu. Üniversite kendi araştırmalarını yürütmesi ve mikrobiyoloji ile iç içe olmayı sürdürmesi için fırsat sağlayacaktı. Ama bir sorun olduğunu fark etti. Kadın fen bilimcilerin sayısı çok azdı. Fen bilimleri alanında eğitim alan çok sayıda kız öğrenciye karşın lider niteliğinde bir tane bile kadın mikrobiyolog yoktu.

Hena Dilawar ve birkaç kadın hem kadın fen bilim insanlarının azlığı, hem de iş yaşamında cinsiyetleri yüzünden kadınların karşısına çıkan görünmez engel olarak ‘cam tavan’ olgusuna dikkat çekmek amacıyla Kadın Eylem Grubunu (KEG) kurdular. KEG öğrencileri ve diğer grupları ayrımcı işe alma uygulamaları konusunda eğitiyor ve bu konuda stratejiler geliştiriyordu. Bir gün Baratiya radyosundan grup lideri ile röportaj yapma teklifi aldılar. KEG resmi olarak bir lider belirlememişti, bu yüzden mesajlarını dinleyicilere en iyi Hena Dilawar’ın ulaştıracağına karar verdiler.

Röportaj günü yaklaştıkça, Baratiya radyosunun niyetinin kadınları aşağılamak olduğu anlaşıldı. KEG röportajdan vazgeçmek istedi ancak Hena röportajın tanıtım için çok değerli bir fırsat olduğunu söylüyordu.

Hena röportaj günü otobüsle giderken KEG’in bazı dökümanlarını yeniden okuma fırsatı buldu. Radyo istasyonuna biraz gecikti ve hızla stüdyoya sokuldu. Sunucu eline bir mikrofon tutuşturarak şöyle dedi, “Sevgili dinleyiciler, bayan Hena Dilawar nihayet burada. Sanırım o ve bayan arkadaşları bir röportaja bile zamanında gelemezken, nasıl oluyor da profesör olmayı bekliyorlar diye sorarak başlamalıyım?”

Hena şok olmuştu, yanıtlaması bir kaç dakika aldı. Sunucu aynı kaba tavırla sorularını sürdürdü ve konuyu Hena’nın değinmeyi arzuladığı sorunlardan çok uzağa taşıdı. KEG üyeleri radyonun başında,

Hena'nın konuşmayı yönlendirmesi için soluksuz bekliyorlardı. Üçüncü soru KEG üyeleri içerisinde evli biri olup olmadığıydı. Hena'nın sesi, birbirinden alakasız soruları yanıtlarken gittikçe yükseliyor ve sinirli çıkıyordu. On dakika sonunda röportaj sona ermişti.

Grup Tartışması için Sorular

- KEG bu röportajla -umduğu şeyleri başarabildi mi? Neden?
- Hena Dilawar ve arkadaşları röportaja daha iyi hazırlanabilmek için neler yapabiliirdi?
- Hee-na Dilawar konuyu KEG ve amaçlarına getirebilmek için, sunucunun sorularına nasıl yanıt verebiliirdi?

Grup Alıştırması

Radyo Zamanı adlı hikâyede Hena Dilawar röportajdan önce KEG'in belgelerini gözden geçirme fırsatı bulmuştu. Ancak kafa karışıklığı ve anın baskısı yüzünden, çok hazırlıklı veya kendini çok iyi ifade edebilen bir kile ilgi çekici ve ikna edici bir konuşma ya da savunma yapamayabilir. Eğer Hena Dilawar konuşmasını not almış olsaydı, notları ona söyleyeceklerini hatırlatır, konuyu yeniden KEG için önemli konulara getirebiliirdi.

- Eğer siz bir KEG gibi kadınların akademik ve iş yaşamının diğer alanlarına katılımını artırmayı amaçları bir kuruluşun üyesi olsaydınız radyo röportajında hangi konulardan söz eder, hangi ifadeleri kullanır, , hani deneyimlerinizi anlatırdınız?
- Dört veya beş kişilik takımlar oluşturun. İşyerinde kadına karşı ayrımcılığın neden adaletsiz olduğu ve neler yapılabileceği konusunda radyo dinleyicileri için 3-7 madde belirlemeye çalışın.
- Konuşma maddelerini kolayca okunması ve anlaşılması için kısa ve açık bir şekilde yazın.
- Takımınızdan belirlediğiniz maddeleri gruba sunması için bir konuşmacı seçin.

Alıştırma: “Hoda Kuraşı’yi Seçin

Bir gönüllüden aşağıdaki öyküyü okumasını isteyin.

Parlamento adayı Hoda Kuraşı yarıştan çekilmek istemişti. Çünkü yurt dışında yaşayan erkek kardeşi 5 gün önce alkollü araba kullanmak suçundan tutuklanmıştı. Haber programları, dedikodu şovları, yerel

gazeteler ve hatta ulusal gazete bile bu haberi işliyordu. Hoda'nın Kuraşı etrafı yalnızca kardeşi hakkında sorular soran gazetecilerle sarılmıştı ve bu şekilde yarışa devam etmenin hem zaman hem de itibar kaybı olacağını düşünüyordu. Kardeşinin hatası Hoda ve ailesi için çok üzüntü verici ve kişisel bir trajedydi. Tüm dikkatler skandalın üzerindeyken asıl önemli problemlerden doğru düzgün bahsedemeyeceğini hissediyordu.

Hoda Kuraşı'nın kampanya yöneticileri her şeye rağmen ısrar ediyordu. Ve yarış planlandığı gibi gitti. Parlak pembe bir kıyafet içinde sakin görünmeye çalışan Hoda Kuraşı, önceden hazırlanmış sözlerle kürsüye çıktı. Yaklaşık 300 kişi vardı. 20 dakika boyunca insanlara yararlı olacak parlamento reform ve yasa değişikliklerinden bahsetti. Bu konuşmanın insanların hoşuna gideceğini ve kendisine oy vermeye ikna olacaklarını umuyordu.

Hoda Kuraşı'nın sözleri bittiğinde kalabalık kısa bir süre için sessizliğe gömüldü. Sonra bir kadının sesi duyuldu, "Peki ama, Parlamento için hangi değişiklikleri öneriyorsunuz? Ne çeşit mevzuatlar yürürlüğe girmeli?"

"Vaat ettiğim reformları açıkça belirttiğimi düşünüyorum," diye cevap verdi Hoda Kuraşı hızlıca. Elini kaldıran gazeteciye söz verdi.

"Reform fikirleriniz konusunda daha net bilgi verebilir misiniz?" diye sordu gazeteci.

"Tabi ki verebilirim. Ve verdim de." Umutsuzca dikkatini çekmeye çalışan bir düzine erkek gazeteciye görmezden gelerek başka bir kadın gazeteciye söz verdi.

"Adaylığınız için gereken parasal desteği nasıl sağlayacaksınız?" diye sordu gazeteci. "Reformlarınızı kimler destekliyor?"

Maddi destek konusu karmaşıktı. "Hoda Kuraşı'yi Seçin" kampanyasının kaynağı yasal yollarla toplanmış olsa da, çoğu adaylığının açıklanmasından önce, namus cinayetlerine karşı ağır yasaları savunanlardan gelmişti. Namus cinayetleri faillerine daha ağır cezalar verilmesi için söz veren Namus Cinayetlerini Sona Erdirme Koalisyonu (EHCC. End Honor Crimes Coalition) kampanya kasasına çok miktarda para akıtmıştı. Bu soruyu hukuki terimler kullanmadan veya bir feminist damgası yemeden nasıl cevaplayacağını bilemiyordu. Soruyu soranla göz teması kurmadan belli belirsiz cevap verdi, "Kampanyamın tüm kaynağı parlamentoda reformları savunan yasal kaynaklardan geliyor. Başka sorusu olan?"

Gazeteciler huzursuzlanmaya başlamışlardı, soruları bağırarak dile getiriyor ve cevap bekliyorlardı. Kalabalık içerisinde bir erkek gazetecinin yüksek sesi duyuldu, "Erkek kardeşiniz ne zaman duruşmaya çıkarılacak? Ondan utanmıyor musunuz?"

Hoda Kuraşı tutuklu kardeşi hakkında sorular beklemesine karşın yine de soluksuz kaldı. Ailesinden uzakta bir hapisyanede olmasından acı duyuyordu; ama Parlamento için aday olduğu sırada böyle bir belaya bulaştığı için onu affedemiyordu. Boğazını temizledi, "Gerçek şu ki," diye başladı, "tutuklanması ben ve ailem için çok acı verici. Olanlardan çok üzgünüz ve onun için dua ediyoruz. Ancak bu özel konudur, aile problemidir ve benim milletvekili olmak için sahip olduğum yeterliliklere bir ilişkisi yoktur. Bu yüzden kardeşim hakkında söyleyeceklerim bu kadar."

İlk başta bir kaç el çırpması duyuldu. Sonra diğerleri de alkışa katıldı. O sırada biri, “Hoda Kuraşı’yi seçin!” diye seslenince kalabalık coştı, insanlar alkışlayarak ve bağırarak desteklerini gösteriyorlardı.

Grup Tartışması için Sorular

- Hoda Kuraşı’nin yaptığı hatalar nelerdi? Konuşması ve sorulara verdiği cevaplar seçmenlerinin ona olan bakış açısını etkilemiş olabilir mi?
- Hoda Kuraşı başka türlü davranabilir miydi? Ne yapmalıydı?
- Adaylığı için aldığı mali destekle ilgili soruya siz nasıl cevap verirdiniz?
- Hoda Kuraşı’nin söyledikleri ve yaptıkları arasında hangileri başarılıydı?
- Sizce kardeşi hakkında söyledikleri neden beğenildi? Siz kardeşi hakkındaki yanıtını beğendiniz mi? Neden?
- Sizce halkın bir siyasi adayın politik temelini bilme hakkı var mıdır? Mali kaynaklarını? Erkek kardeşinin alkollü araç kullandığını?
- Sizce siyasi adaylar hangi sorulara veya konulara açıklık getirmekten sorumludur?

EK B

Basın Bülteni Hazırlama: Örnekler ve Alıştırmalar

Etkili Basın Bülteni Hazırlama

Basın bülteni, düzenleyeceğiniz faaliyetleri, kazandığınız başarıları veya herhangi bir konudaki görüşünüzü duyurmak amacıyla basın ve yayın kuruluşlarına (gazete, dergi, televizyon, radyo ve internetteki haber programları ve internet kaynaklı haber programları) gönderdiğiniz yazılı metinlerdir. Basın bültenleri, medyayı kampanya çalışmalarınızdan ve haber değeri taşıyan diğer faaliyetlerinizden haberdar etmek için en iyi araçlardan biridir. Basın bülteninin formatı gazeteciler, radyo sunucuları, televizyon programcıları ve diğer medya çalışanlarının haberi ele alıp almayacaklarını hızla anlamalarına yardımcı olur. Etkili bir basın bülteni yazmayı, bu bülteni nerede ve nasıl kullanacağınızı bilmek yüzlerce, binlerce, hatta milyonlarca seçmene ulaşmanızı sağlayabilir.

En iyi basın bülteni iyi yazılmış bir haber gibidir. Çok uzun olmaz ve okuyucuyu daha fazlasını öğrenmeye yöneltir. Kitle iletişim araçları farklı olsa da aşağıdaki basit prensiplerle basın bülteninizin etkili olmasını sağlayabilirsiniz.

- Basın-yayın kuruluşlarının haber alma yöntemlerine ve zamanlamasına dikkat edin. Editör veya yönetici ile telefon veya elektronik posta yoluyla iletişime geçerek bu bilgiye ulaşabilirsiniz. Büyük haber kuruluşları, televizyon kanalları veya popüler radyo programlarının yöneticilerine ulaşmak zor olsa da, bunların web sitelerinden bülteninizi nasıl ulaştırabileceğinizi öğrenebilirsiniz.
- Basın bülteninizi haber değeri taşıyan tüm detayları içeren bir şekilde yazın ki değiştirmeden basılabilsin. Gazeteciye ne kadar az iş düşerse haberinizin yayınlanma olasılığı o kadar artar. Çoğu yayıncı baskıdan önce bültenin dilinde bazı değişiklikler yapar ancak bu sadece bir kaç kelime değişikliği veya bir alıntı eklenmesi ile sınırlıdır.
- Basın bültenini olabildiğince kısa tutun. En fazla 1-2 sayfa olsun. Eğer daha uzun bir makale yazmayı isterlerse, gazeteci haberi kendi yöntemiyle araştırmayı ve takip etmeyi isteyecektir. Gereğinden uzun bir basın bülteni gönderirseniz bülteni okumaya zaman ayıramayabilirler.
- Basın bültenini yazarken en önemli, haber değeri en yüksek bilgileri ilk paragraflara yerleştirin. Editör makaleyi kısaltma ihtiyacı duyarsa genellikle sondan başlar. En ilgi çekecek ayrıntıların bültenin başında yer alması editörün ilgisini çekebilir. Eğer editör

okuduğu şeyi beğenirse devam edecektir. Beğenmezse, kritik bilgiye ulaşmadan okumayı bırakabilir.

- Alışılmış bir format kullanın (bu bölümün sonundaki “Basın Bülteni Formatı için Öneriler başlıklı bölüme bakın). Tüm basın bültenlerinin görünüşü birbirinin aynı olmak zorunda değil. Ancak standart bir düzen kullanmak editörün basın bülteninizi okuyabilmesini kolaylaştıracaktır.
- Bülten gönderildikten sonra ellerine geçip geçmediğini ve ek bilgiye ihtiyaçları olup olmadığını sormak için editör veya yönetici (ya da basın bültenlerinden sorumlu diğer kişiler) ile telefon veya elektronik posta yoluyla görüşüp süreci takip edin.

Grup Tartışması için Sorular

1. Geçmişte gerçekleştirdiğiniz ve basında daha iyi duyurulabilseydi iyi olurdu diye düşündüğünüz çalışmalarınız var mı? Varsa neler?
2. Hangi yerel, ulusal veya uluslararası medya kanallarının çalışmalarınıza, ele aldığınız konulara veya uyarılarınıza yer vermesiniz dilerdiniz?
3. Kuruluşunuz veya kampanyanızla ilgilenebileceğini düşündüğünüz belirli radyo istasyonları, televizyon kanalları, dergiler ve gazeteler var mı? Varsa hangileri ve neden?
4. Haberlerinizle ilgilenmeyeceğini düşündüğünüz medya kanalları var mı? Varsa neden ilgilenmezler ve neden ilgilenmesinler?

ÖRNEK 1 - BASIN BÜLTENİ İÇİN BİR VAKA ÇALIŞMASI

Truva Atı

Güçlü Kadınlar (WE, Women Empowered) organizasyonu kadın hijyen ürünleri üzerindeki vergi yükünü hafifletmek amacıyla kamu kuruluşlarına seslenen bültenler yayınlıyordu. Tamponlar ve hijyenik pedlerin vergisi %10 idi, bu da parfüm, ithal sigara vb. lüks tüketim mallarınıniki gibi en yüksek satış vergisiydi. Bu haksızlığa itiraz etmek için kamu kuruluşlarına gönderilen mektuplar, kişisel başvurular görmezden geliniyordu. WE üyeleri ikna edici düşünce ve istatistikler ile medyanın ilgisini çekmeye çabalıyordu ancak hiç bir gazeteci konuyla ilgilenmiyordu.

WE üyeleri tamamen yeni bir yaklaşım geliştirerek stratejik konumdaki bir kamu görevlisine bir bilgisayar ve internet hizmeti bağışında bulundu. Kamu görevlisi, internetin sunduğu olanakların tadını çıkarmaya başladığında, dünyanın dört bir yanından vergilendirme ile ilgili

şikâyetler içeren e-postalar almaya başladı. WE ise yaptıkları bağış ve e-posta bombardımanı hakkında bir bülten dağıttı. Yerel basın yanısıra ulusal basın da haberle ilgilendi. WE bülteni yazarken içine politik mesajlarını da yerleştirmeye özen göstermişti.

Güçlü Kadınlar

43 Bunche Road

P.O Box 56643

ACİL YAYINLANMASI İÇİN

İletişim: Anna İmbanga Jones

xxx-x-123456/8 (Ofis)

AlJone@we.org

KOMİSYON ÜYESİNE BAĞIŞLANAN BİLGİSAYAR, VERGİ E-POSTALARI İLE BİRLİKTE GELDİ

[Şehir], Kasım 18, 2003 – Komisyon Üyesi Sene Enderi, WE'nin ofisine için bilgisayar ve internet bağışlayacağını öğrendiğinde çok sevindi. Ama sonra e-posta adresinin bağış kampanyası için dünya çapındaki çok sayıda kadın örgütü ile paylaşıldığını fark etti. Bay Enderi birkaç gün içinde aynı şeyi söyleyen binlerce e-posta aldı: "hijyen ürünleri üzerindeki vergileri kaldırın!"

Bilgisayar, 11 Ekim'de Gelirler Dairesi ofisine kuruldu. Bilgisayarı WE'nin kurucularından ve başkanı Wangari Endereba bağışladı. "Nereye bağış yaptığımız konusunda stratejik davranmak istedik. Bağışımızın kadınlara ve ülkemizin daha iyi yönetilmesine yardımcı olmasını istedik," dedi Endereba. "Bilgisayar tek başına yeterli değil. Kadınların statülerinin nasıl iyileştirileceğini anlamak için insanlarla bağlantı kurmak gerekir. Bu yüzden internet servisi için de destek verdik."

Bilgisayar kampanyası yaklaşık 1 yıl önce başladı. WE kadın örgütlerinin uluslararası desteğini almak için vergi sistemindeki toplumsal cinsiyet ayrımcılığına ilişkin farkındalığı artırdı. Çoğu tüketim malında vergi oranı %5 iken tampon ve ped gibi ürünler "lüks tüketim malları" gibi %10 vergilendiriliyordu. Bu eşitsizlik ile savaşmak için para toplayan WE bir bilgisayar satın aldı ve Gelirler Dairesi'ne bağışladı.

WE'nin kampanyası bilgisayar kurulduktan ve Komisyon Üyesi Sene Enderi'ye e-posta adresi verildikten sonra başlamış oldu. Yerel ve uluslararası destekçiler Bay Enderi'ye adaletsiz vergilendirme ile ilgili şikâyetlerini göndermeye başladı. Destekçilerimizden e-postalarının bir kopyasını WE'ye göndermelerini istedik. 11 Kasım itibariyle Gelirler Dairesi'ne şikâyetler 1808'e ulaştı.

WE Başkanı Bayan Endereba şöyle dedi: "Bu kampanyanın şimdiye kadarki sonuçlarından oldukça memnunuz. Bay Enderi ve Gelirler Dairesi çalışanlarının mesajımızı aldığını düşünüyoruz; kadınların biyolojileri üzerinde hükümleri yok."

Bay Enderi'ye yazmak veya WE hakkında daha fazla bilgi sahibi olmak isteyenler bize xxx-x-123456/8 telefonundan veya info@we.org adresinden ulaşabilirler.

Grup Tartışması için Sorular

1. Sizce WE vergi mevzuatındaki ayrımcılık konusunu basın yoluyla duyurmada zorlanmış olabilir mi? Evetse, neden?
2. WE haberi başka şekilde sunsaydı basın yayınlamak ister miydi? Nasıl sunmalıydı?
3. WE basın bülteninde vergi komisyon üyesinin e-posta adresini yayınlamadı. Yayınlamış olsaydı bu ne gibi sonuçlar doğururdu? Bu kararlarında onlara hak veriyor musunuz? Neden?

ÖRNEK 2 - BASIN BÜLTENİ İÇİN BİR VAKA ÇALIŞMASI

Kadınların güçlendirilmesini savunanlar ülkelerinin tarihinde ilk kez bir kadının adalet bakanı olma şansı yakaladığını düşünüyorlardı. Ve saygın hukukçu Ayşe Binte Encik'in adı bakanlar tarafından da konuşuluyordu. Son yıllarda dört başyargıcın zimmetlerine para geçirmekten yargılanması nedeniyle adalet sisteminin saygınlığı lekenmişti. Hükümetin bu durumu tersine çevirecek bir adalet bakanı arayışı içinde olduğu dedikodusu yayılmıştı. Kadın Araştırmaları ve Hakları Merkezi (KAHM, Women's Research and Rights Centre) politika savunuculuğu yapan bir grup olmamasına karşın Bayan Encik'in adaylığını şiddetle destekliyor ve basın ile ilişkilerinde ona yardımcı olmak istiyordu. KAHM başarılı kadınların onurlandırıldığı bir törende Encik'in yeteneklerine dikkat çekmek için ona özel bir ödül vermek istedi. Amaçları medyanın ilgisini çekmek ve töreni haber yapmalarını sağlamaktı. KAHM yönetim kurulu üyeleri görüşmeleri sonrasında Encik'e ödülünü UNICEF ile faaliyetler yürüten şarkıcı Heri Belafonte'nin vermesi için gerekli bağlantıları kurmuşlardı.

**KADIN ARAŞTIRMALARI
VE HAKLARI MERKEZİ**

4.Kat, Rakyat Wisma

11501 Şehir, Ülke

www.wrrc.org

ACİL YAYINLANMAK ÜZERE

İletişim: Violet Muhammed

Tel: (xxx) x14765/60

E-mail: wrrc_wm@hotmail.com

ÖNDE GELEN KADIN HUKUKÇUYA PRESTİJLİ ÖDÜLÜNÜ HERİ BELAFONTE TAKDİM EDECEK

Meslek Sahibi Kadınlar başarılarını kutlamak üzere 14 Nisan'da KAHM Galasında bir araya gelecekler

[Şehir], 8 Nisan, 2005- Kadınların başarısından kim korkar? Başkent Marriott'ta gelecek Cumartesi gerçekleştirilecek olan Kadın Araştırmaları ve Hakları Merkezi Başarı Galası'na katılan Heri Belafonte'nin korkmadığı kesin. Galamızı onurlandıracaklar arasında Fatima Puan, Şarlot Li Tan, Hawa Suleyman ve Samanta İbrahim de bulunuyor. Törende ülkeye dürüstlikle hizmet etmiş olan Ayşe Binte Encik'e Hayat Boyu Başarı Özel Ödülü verilecektir.

Kadın Araştırmaları ve Hakları Merkezi her yıl iş, akademi, sağlık, bilim ve hukuk alanlarında başarı gösteren kadınları onurlandırıyor. Pan-Asya UNICEF Turu kapsamında ülkemizde bulunan Heri Belafonte de şunları söylüyor: "Bu ülke 21. yüzyıla kadın hakları konusunda lider olarak giriyor. En başarılı kadınlarınızdan bazıları ile tanışmak benim için bir ayrıcalıktır."

Ayşe Binte Encik'e ödülünü Belafonte takdim edecek. Ayşe Encik hukuk alanındaki derin bilgisi ve deneyimi ile saygı görmektedir. 18 yıl başsavcı olarak hizmet vermiştir. Daha önceki yıllarda Dünya Bankası'nda görev almış, uluslararası düzeyde tanınmıştır.

Saat 18:00'de başlayacak Gala Gecesine basın mensupları da davetlidir. Bilet satın almak veya basın kartı edinmek için lütfen (xxx) x14765/50 numaralı telefondan Sindi Ço'ya ulaşın.

Kadın Araştırmaları ve Hakları Merkezi kadınlara karşı ayrımcılığın nedenleri ve çözümleri üzerine çalışan akademisyenler tarafından 1988 yılında kurulmuştur. KAHM'ın amaçları kadınların ilerlemesi önündeki engelleri belirlemek, kadın eşitliğini sağlayacak ve hukuk, ekonomi ve eğitim alanlarında hepimizin hayatını iyileştirecek değişimler için baskı uygulamaktır

Grup Tartışması için Sorular

1. KAHM'ın yayınladığı bültendeki hangi bilgi basın bu haberle ilgilenmesini sağladı?
2. Heri Belafonte'nin sözleri medya kanallarının habere ilgi göstermesini neden sağlayabilir? Sizce Belafonte'nin söyledikleri KAHM'ın basında daha çok yer alması yararlı mıdır? Neden?
3. Eğer KAHM bültenini siz yazsaydınız, değiştirmek, eklemek veya çıkarmak istediğiniz şeyler olur muydu? Evetse bunlar nelerdir?

SIRA SİZDE

Bu aşamada siz de kendi basın bülteniniz üzerinde çalışabilirsiniz.

Kendi basın bülteninizi hazırlamadan önce aşağıdaki soruları cevaplayınız:

1. **Basın bülteninizi hangi yayın organları, kuruluşlar veya kişilere göndereceksiniz?**
2. **Basın bülteninizdeki hangi nokta(lar) hedeflediğiniz grup açısından en büyük öneme sahip olacak? "Oltanızdaki yem" ne olacak? (Balık oltasını düşünün balığın oltaya takılması için yemi beğenmesi gerekir.)**

Örneğin, yukarıdaki örnekte KAHM'ın asıl amacı Ayşe Binte Encik'e dikkat çekmek olmasına rağmen basın Heri Belafonte ile daha çok ilgileceğini düşündüler. Bu yüzden bültenin başlığında ve ilk paragrafında Heri Belafonte ile bilgi verdiler. Ayşe Encik ile ilgili bilgi ise bültenin geri kalanına ustaca yerleştirilmişti.

Bazen oltanızdaki yem düzenleyeceğiniz etkinliğin zamanı veya yeri de olabilir. "Oltadaki yem" ele aldığınız konuya haber değeri katan ve gazetecilerin ilgi göstermesini sağlayan şeydir.

3. Ele aldığınız konuyla ilgili en önemli noktalar neler?

Basın bülteninin bir ya da iki sayfa olması gerektiğini unutmayın. Nadiren üç sayfaya kadar uzatılabilir. Ancak konu karmaşık hale geldiğinde veya mutlaka bazı detaylar eklemeye ihtiyaç duyduğunuzda üç sayfalık bir bülten kabul edilebilir. Üç sayfadan fazlası muhtemelen çok meşgul olan editörün ilgisinin dağılmasına neden olur ve haberin yayınlanma şansını riske atar.

4.Bülteninizi hangi kuruluş veya kişi aracılığıyla göndereceksiniz?

Bu kolay bir soru gibi görünebilir, ancak bülteni gönderebilecek birden fazla kuruluş veya kişi varsa cevap hayati önem taşır. Başarılı bir tanıtım için dikkatinizi bültenin amaçlarından ayırmamanız önemlidir. Bültenin başında yer alacak kişi veya kuruluş medyanın güvenine sahip veya ilgisini çekecek biri olmalıdır. Basın bültenini gazetecilerin bilmedikleri için araştırma yapma ihtiyacı duyacağı kuruluşlar yerine, daha önce duydukları, bildikleri kuruluşlar aracılığıyla yapmak genellikle daha etkili olur. Ayrıca içerikte bahsedilen “kişilerden” bir veya ikisinin okuyucu tarafından bilindik olması gazetecinin hikayeye ilgisini artıracaktır.

5.Editör haberinizi ne zaman yayınlamalı?

Basın bülteniniz yayınlanmaya hazırsa, başına ACİLEN YAYINLANMASI İÇİN şeklinde bir ibare ekleyebilirsiniz. Ancak basın bülteninizi daha önce de gönderebilirsiniz. Örneğin, gazetecileri ödül töreni ile ilgili bilgilendirirsiniz ancak ödülü kimin alacağı keşinleşinceye kadar isim vermek istemeyebilirsiniz. Bu gibi durumlarda basın bülteninizin başına (ŞU GÜN YAYINLANMASI İÇİN) ibaresi koyabilirsiniz.

6.Daha fazla bilgi vermek ve röportaj yapmak için gazetecilerle iletişime kim geçecek?

Ele aldığınız konuyu bilgilendirici ve çekici bir şekilde anlatabilecek birini seçin. Seçtiğiniz kişinin gazetecilerin sorularına alıntılarla detaylı şekilde cevap verebilmesi, yeni toplantılar ve röportajlar için bağlantı kurabilmesi gerekir. Bu kişinin irtibat bilgilerinin (telefon ve e-posta adresi) basın bülteni üzerinde yer almasına dikkat edin. Eğer bir gazeteci konuyla ilgilenir ancak daha fazla bilgi almak için sizinle kolayca irtibata geçemezse başka bir haberi tercih edebilir.

7.İlgi çekici bir başlık nasıl olabilir? Bülteninizin bir alt başlığı olması yararlı olur mu?

Basın bülteninin başlığı okuyucunun ilgisini çekebilmelidir. Editörler çoğunlukla konu ile ilgilenip ilgilenmeyeceklerine başlığı okuyarak karar verirler. Bazen başlık ilgilerini çekmediğinde, haber değeri olan bir konuyu kaçırabilirler. Ancak ellerine geçen her bülteni

okumaya zaman ayıramayacakları için bunun farkına hiç bir zaman varmayacaklardır. Örneğin, WE tampon ve pedlere uygulanan lüks tüketim malı vergisinin haber yapılmasını sağlayamamıştı. Daha sonra basın ilgisini bilgisayar bağışı ile çektiler. Komisyon üyesine sundukları hediye içindeki “hediye” ile adaletsiz vergi konusuna da değinmiş oldular.

İlgi çekici bir başlık cazip olmakla birlikte yeterli bilgi sağlamıyorsa, bilginin geri kalanına altbaşlıkta yer verilebilir. Örneğin, KAHM Heri Belafonte'nin ismini başlığa yerleştirmeye özen gösterdi. Alt başlıkta ise düzenlenecek etkinlik ve kimlerin hangi amaçla katılacağı hakkında bilgi verdi.

8. Haberinizi güçlendirecek veya daha ilgi çekici hale getirebilecek alıntılar neler olabilir?

Alıntılar bülteni öznelştirmeden yorum katmak için idealdir. Örneğin, kuruluşunuzun hazırladığı boşanma yasası ile ilgili rehberi okumanın iyi olacağını söylemek yerine, bu rehberden yararlanmış boşanmış birinden alıntı yapın:

Boşanması Haziran ayında sonuçlanmış olan Jill Morena şöyle diyor, “Bu rehberi çok kolay okudum ve boşanma sürecimin yasal adımlarında benim için vazgeçilmez bir rehber oldu.”

Alıntı yapmak için karar alıcılar, ünlüler ve profesyoneller arasından bir isim belirleyemiyorsanız, kendi kuruluşunuzun üyelerinden alıntı yapabilirsiniz.

Grup Tartışması için Sorular

1. Basın bülteni hazırlarken yakın tarihli bir organizasyon veya konuyu ele alın.
2. Grup olarak “Sıra Sizde” bölümündeki 8 soruyu tartışın. Herkesin söylenenleri hatırlayabilmesi için bir gönüllüden büyük bir kâğıda not almasını isteyin.

Basın Bülteninin Formatı için Öneriler

- Sol üst köşeye gönderen organizasyonun adını ve adresini yazın.
- Bir boşluk bırakın ve ACİLEN YAYINLANMASI İÇİN veya (ŞU GÜN) YAYINLANMASI İÇİN yazın.
- ACİL YAYINLANMASI İÇİN yazılan satırın sağ köşesine irtibata geçilecek kişinin adı ve irtibat bilgilerini yazın.
- Başlığı ortalayıp altını çizerek büyük harflerle yazın.
- Eğer bir alt başlık kullanılacaksa başlıklar aralarında bir satır aralık bırakın ve sadece baş harfleri büyük olmak üzere ve italik şekilde yazın.
- Basın bülteninin ilk paragrafı şehir ve tarih (bültenin gönderildiği gün değil) ile başlamalıdır.
- Kolay okunabilmesi için paragraflar arasında boşluk bırakmak yararlı olacaktır.
- Basın bülteniniz 1 sayfadan uzunsa, her sayfanın sonuna ortalanmış olarak ve başına ve sonuna tire ekleyerek –devam ediyor-yazın.
- Basın bülteninin sonunda ortalayarak bittiğini gösteren ### simgesini ekleyin. Bu teknik özellikle faks yoluyla gönderirken çok faydalı olur. Alıcının son sayfanın hangisi olduğunu anlamasını sağlar.

EK C

Etik Kampanyalar Hazırlamak için İpuçları

İpuçları

Etik bir lider amaçlarına ulaşmak için benimsediği yöntemlerin ve araçların amaçlarla tutarlı olmasını sağlar.¹ Aynı durum kampanyalar sürdürürken de geçerlidir. Kampanyanızın etik olmasını sağlamanın bir yolu da kampanyanızı hangi prensipler üzerine oluşturduğunuzu düşünmek ve tartışmaktır.

Kampanyanızın hedefi ister bir yasa değişikliği, ister siyasi bir adayın desteklenmesi, ister toplumu belirli bir problem konusunda bilinçlendirmek olsun; orta vadeli hedeflerin arkasında daima daha karmaşık ve uzun vadeli amaçlar yatar. Örneğin, yasama organlarına seçilen kadınların sayısını artırmayı hedefleyen bir kampanyanın uzun vadeli amacı yasama organını toplumu daha iyi temsil eder, daha adil, daha sorumluluk sahibi ve daha güvenilir hale getirmektir.

Adalet, sorumluluk sahibi olma ve güvenilirlik bir kampanyanın en önemli kıstaslarıdır. Sizin, kampanyayı düzenleyen diğer bireylerin ve kurumların sorumluluğu kendi etik kriterlerinize göre politika ve eylemler geliştirmektir. Bu sorumluluk kampanyanın stratejileri ve organizasyonundan tüm kampanya çalışanlarının kişisel davranışlarına kadar tümünü kapsar..

Kampanyanızın temel kurallarını kararlaştırırken iki konu üzerinde düşünmekte yarar vardır: kişinin **hakları ve sorumlulukları**. Örneğin, liderinizin tercihlerine muhalefet etme hakkınız vardır ama aynı zamanda planları gereksizce ertelemekten ve bozmaktan kaçınma gibi bir yükümlülüğünüz de bulunur. Benzer şekilde, kampanya koalisyonunun üyeleri koalisyonun hedeflerine nasıl ulaşabileceği hakkında görüşlerini paylaşmakta özgürdürler, ama diğer üyelerin isteklerini göz önünde bulundurma gibi bir sorumlulukları da vardır.

¹ İlkeli liderlik üzerine daha derin tartışmalar için *Seçenekler Yaratmak: Kadınlar için Liderlik Eğitimi El Kitabında* (Women's Learning Partnership, 2001) Mahnaz Afkhami'nin Liderliğin Yapıtışları: İletişime Dayalı Öğrenme Olarak Liderlik bölümüne bakınız.

Etik Kampanyalar- Nereden Başlamalı?

Kurumsal Politika ve Uygulamalar	Kişisel Davranışlar
Eşitlikçi	Paylaşımçı
Duyarlı.....	Dinleyici
Demokratik.....	İçerici
Kapsayıcı.....	Saygılı
Hoşgörülü.....	Hoş gören
Katılımcı.....	Motive Edici
Örnek Olarak Yöneten	Örnek Oluşturan
Güvenilir.....	Sorumluluk Alan
Takdir Eden.....	Takdir ve Teşekkür eden

- Etik yönetilen kampanyalar itibar edinir ve sürdürülebilirlikleri daha yüksektir. Çünkü hedef kitlesini sürece katar; örneğin seçmenlere izleme, değişim için koşulları hazırlama sürecine katılma fırsatı verir.
- Kampanya katılımcılarının stilleri, davranışları veya kişisel eylemleri hedef kitlenin üzerinde kampanyanın mesajı kadar hatta daha fazla etkilidir. Bu yüzden kampanya temsilcilerinin tümü nazik, saygılı, dürüst ve bilgili davranarak sorumluluklarına göre hareket etmelidir. Kampanyayı destekleyebileceklerin çoğu kampanyanın temsilcilerinin karakterlerine dayanarak karar verirler. Ayrıca davranışın standartlara göre davranmak kampanyanın etkisini ve sürdürülebilirliğini de artıracaktır.
- Etik bir kampanyanın yapıtaşlarından biri de kampanyayı düzenleyenlerin kendi aralarındaki ve hedef kitle ile aralarındaki iyi iletişimidir. İyi bir iletişim için her türlü sosyal etkileşimin sağlanması gerekir. Telefon görüşmeleri, faks, e-posta, posta, ilan panoları, el ilanları, reklamlar, röportajlar, sempozyumlar, toplantılar, mitingler, kapı kapı dolaşmak ve ağızdan ağıza reklam etkili ve prensipli bir kampanya yürütülmesi için gerekli olan iletişim

kanallarınıdır. İyi bir iletişim kampanya organizasyonunun esnek, duyarlı ve şeffaf kalmasını; kampanya mesajının en geniş kitlelere ulaşmasını; öneri ve geri bildirimlerin kampanya yürütücülerine ulaşmasını sağlayacaktır.

SIRA SİZDE

Büyük bir kâğıt veya tahta üzerine iki sütun çizin. Grup olarak veya bireysel olarak liderler, düzenleyiciler ve seçmenlerin kampanya sırasında sahip oldukları **haklar** üzerine düşünün ve sonuçları ilk kolona yazın. **Haklar** insan haklarından (konuşma hakkı gibi) işleyişe ilişkin haklara (kişinin yaptığı bağışın nasıl harcanacağını bilme hakkı gibi) kadar her şeyi kapsayabilir. İkinci kolona ise kampanya süresince liderlerin, kampanyayı düzenleyenlerin ve seçmenlerin etik sorumluluğu olarak değerlendirdiğiniz **sorumlulukları** yazın.

Haklar	Sorumluluklar

EK D

Harekete Geçirme / Mesajı Yaymak için İpuçları

İpuçları

Amacınız, ister yasal bir değişiklik için çabalamak, ister siyasi bir adayı desteklemek, ister toplumun dikkatini belirli bir soruna çekmek olsun, harekete geçirmenin anahtarı eğitim ve özendirmedir. Göreviniz insanları onları ilgilendiren sorunlar hakkında eğitmektir. Eğitim, önerilerinizi hazırladığınız, stratejiler oluşturduğunuz ve hedef kitlenizi ikna ettiğiniz süreçte gerçekleşebilir. İnsanları telefonla, ev ziyaretleriyle, sokakta, web siteleri aracılığıyla, mitinglerde, radyo ve televizyon röportajlarıyla, gazete ve dergi makaleleri ve reklamlarıyla, mektuplarla ve e-postalarla eğitebilirsiniz. Bir dilekçe için imza toplama kampanyası, seçmen kayıtları, fon sağlamak için özenle hazırlanmış çağrılar bile hedef gruplarınızı eğitmek için birer fırsat oluşturabilir.

Hazırlık, Sunum, İkna		
Konuşmalar, Makaleler, Reklamlar, Editöre Gönderilen Mektuplar Doğrudan Mektuplar, Elektronik mektuplarda	GEREKEN	Örnekler, veriler ve anekdotlarla desteklenmiş, izlemesi kolay ve ilgi çekici savlardır
Telefon görüşmeleri ve ev ziyaretleri, Röportajlar Panel Tartışmalarında	GEREKEN	Konuyu, izleyiciye uygun hale getirmek için belirlenmiş konuşma notları ve seçilmiş verilerdir
Sloganlar, Afişler, Araç Çıkartmaları, Tişörtlerde	GEREKEN	Tekrarlanabilecek sloganlar, hatırlanabilir olgular ve ayırt edilebilir logo ve/veya renk düzenidir.

- Kampanyadaki en aktif ve kendini bu işe en çok adanmış olanlar, problemleri gerçekten anlayan ve hangi adımların atılması gerektiğini bilen kişilerdir.
- Eğitim mesajınız iki kısımdan oluşmalıdır: (1) problemin doğrudan açıklaması ve (2) çözüm önerisine açıklık getiren açık ve özlü bir plan.

SIRA SİZDE

Konuşma Notları

Konuşma notları, kampanyanızın ilgilendiği ana sorunları ve bunlarla ilgili neler yapmak istediğinizi açıklayan araçlardır. Konuşma notları konuşma için taslak oluşturur; röportaj sırasında konuya bağlı kalmanıza yardımcı olur; kampanyanız hakkında konuşurken sorulabilecek sorulara hazırlıklı olmanızı sağlar.

Cümleleri madde madde sıralamak veya paragraf olarak ayırmak konuşma notlarına kolaylıkla göz gezdirebilmenizi sağlar. Böylece gerektiğinde hafızasını tazeleyebilirsiniz. Konuşma notlarınızı hazırlarken iki kurala dikkat etmelisiniz:

- Konuşma notları, giriş cümlelerinizin ötesine geçmenize yardımcı olmalı ve ikna edici bilgiler içermelidir. Örneğin, siyasi bir aday olan Helen Patois için kampanya düzenliyorsanız, “Helen Patois için oy verin” şeklinde bir konuşma maddesine ihtiyacınız olmayacaktır. Hangi mevzuatları desteklediği, ekonomi uzmanlığı ve adaylığına destek veren önemli insanlar hakkında hatırlatmalarda bulunmak daha yararlı olacaktır.
- Konuşma notlarının uzunluğu ile ilgili bir sınır yoktur ancak bilginin ulaşılabilir olması için liste iyi düzenlenmiş olmalıdır. Örneğin, konuşma notlarınız bir sayfaya sığıyorsa, belirli kelimeleri kalın harfle veya altını çizerek belirtmek sunumunuzda değinmek istediğiniz noktaları hatırlamanız için yeterli olacaktır. Ancak konuşma maddeleri daha uzun olabilir. Aslında medya sözcüleri bazen onlarca sayfadan oluşan notlar kullanırlar. Tüm bu bilgiyi ellerinin altında bir arada tutabilmek için konuşma notlarını başlıklara ayrılır, etiketler ve işaretler.

Dersinize Hazırlanmak

İster konuşma yapıyor, ister röportaj veriyor, isterseniz ev ziyaretlerinde insanlarla teker teker konuşuyor olun insanları harekete geçirebilmek için etkili bir eğitime ihtiyaç vardır. Etki yaratabilmek için hazırlık yapmak gerekir. Bazen insanlardan ne yapmalarını istediğinizi ve nedenlerini anlatmak için bir dakikadan daha az bir zamanınız olabilir.

Sloganlar ve İnsanların Dikkatini Çekebilecek İfadeler

Kampanyanızı duyurmak için birçok kaynak vardır ve her biri insanları harekete geçmeleri için eğitime fırsatı sunar. Radyo ve televizyon kanalları geniş kitlelere ulaşabilir ancak epeyce pahalıdır. Eğer el ilanları, araçlara yapıştırılacak çıkartmalar, levhalar ve bayrakları gönderdiğiniz yerler konusunda yaratıcı davranırsanız mesajınız daha çok yayılacaktır. El ilanları duvarlara ve kamuya açık yerlerin pencerelerine asılabileceği gibi postalanabilir, fakslanabilir, elektronik posta ile gönderilebilir veya web sitelerinde bir resim veya link olarak yer alabilir. Ayrıca esnafı ikna edip, el ilanlarını, levhalarınızı, dükkânlarının pencerelerine ve vitrinlerine de asabilirsiniz.

El ilanlarınız ve diğer kampanya materyallerinizin ilgi çekici olması için slogan veya çekici ifadelerin tekrar tekrar kullanılması yarar sağlayabilir. Sloganınızın kolay anlaşılır olması ve kolaylıkla tanınması çok önemlidir. Sloganınız kısa, akılda kalıcı, konuşma maddelerinizle uyumlu olmalı ve verilerinizi desteklenmelidir. Örneğin, yargıdaki kadınların sayısının artmasını destekleyen bir grup sembollerini eşitlik ve adaleti temsil eden bir terazi şeklinde hazırlayabilirler. Sloganları ise “Kadın Yargıçlar! Adalet İstiyoruz” olabilir.

Kadın Yargıçlar

Adalet İstiyoruz

EK E

Ağ Kurma ve Koalisyon Oluşturmak için İpuçları

İpuçları

Koalisyon aynı amaç için birlikte çalışan kuruluşlardan oluşur. Bu amaçlarda birleşen kuruluşlar ortak çabalarıyla kaynaklarını, çalışan sayılarını, mali desteklerini, görünürlüklerini ve güvenilirliklerini artırır. Normalde mali destek veya medyanın ilgisi için rekabet eden veya farklı ideolojik amaçları olan örgütler bile bazen belirli amaçlar için stratejik ortaklıklar kurarak birlikte çalışırlar. Bazen koalisyon oluşturmak için çaba göstermeye değmeyebilir veya çeşitli nedenlerden dolayı resmi ortaklıklar kurmak mümkün olmayabilir. Bu gibi durumlarda resmi olmayan ağlar oluşturmak yardımcı olabilir.

Benzer amaçlara sahip örgütlerle ortaklık kurmak, kampanyanız için ağ ve kaynak oluşturmanın ilk adımıdır. Bu örgütler genellikle sizin kuruluşunuzu veya çalışmalarınızı zaten biliyorlardır. En iyi koşullarda ortaklarınızın çabalarını destekler, onların da sizin çabalarınızı desteklediğini farkedersiniz.

Desteklediğiniz konu veya adaya bağlı olarak, genel olarak birbirinizle pek alışverişiniz olmadığı halde, stratejik ortaklık kurabileceğiniz gruplar (sendikalar, öğrenci oluşumları, sivil oluşumlar vb.) bulunabilir. Çoğunlukla en iyi ve politik bakımdan en güçlü koalisyonlar farklı kültürleri, ırkları, toplumsal cinsiyet gruplarını ve politik çizgileri bir araya getiren koalisyonlardır.

Ayrıca, ortaklığa resmen katılmayan ancak kampanyanız için “sessiz destek” sağlayabilecek işletmeler, toplum grupları, dinsel gruplar ve kişiler olabilir. Sessiz destekçiler mikrofonlar, kayıt aletleri, toplantı mekânları, levhalar ve el ilanları vb. için parasal destek veya farklı kaynaklar sağlayabilirler.

Bir başka kampanya aracı ise önde gelen siyasetçilerin, ünlülerin, gazete ve dergilerin reklamcılarının onayını almaktır. Bu tür onaylar doğrudan bir kazanım sağlamasa da başkalarını size destek olma konusunda ikna edebilir.

Kurduğunuz koalisyon/ ağ sesinizi duyurabilmeniz için en önemli tek yol olabilir. Eğer bir koalisyon iyi çalışırsa, kampanyanın güvenilirliğini, üretkenliğini ve toplumun ihtiyaçlarına karşı duyarlılığını artırır. Aşağıdaki yer alan bazı prensipler koalisyonunuzu kolay ve etkili biçimde yönetmenize yardımcı olacaktır. Karar verirken, parasal işlemleri yürütürken demokratik ve şeffaf davranın. Saygılı, hoşgörülü ve tutkulu bir liderlik gösterin. Koalisyon ortaklarınız ile sıkı bir diyalogunuz olsun, onların ihtiyaçları ve beklentileri konusunda esnek davranın.

- Karar verirken, parasal işlemleri yürütürken demokratik ve şeffaf davranın. Saygılı, hoşgörülü ve tutkulu bir liderlik gösterin. Koalisyon ortaklarınız ile sıkı bir diyalogunuz olsun, onların ihtiyaçları ve beklentileri konusunda esnek davranın.
- Tüm koalisyon ortaklarınızın temsilcileri ile düzenli toplantılar gerçekleştirin. Sık sık yapılan toplantıların iki türlü yararı vardır; 1.Koalisyon üyeleriniz sürekli işin içinde ve bilgi sahibi olurlar, 2. Üyelerin güncel bilgi ve yeni kaynaklar kampanyayayarar sağlar.
- Koalisyon üyelerinin kendi ihtiyaçları ile koalisyonun ortak ihtiyaçları arasında denge kurarak koalisyon üyelerinin çabalarına destek olun. Üyelerin karar verme süreçlerini kavramaya ve uyum sağlamaya çalışın.
- Görevleri mümkün olduğunca koalisyon üyeleri arasında bölüştürün. İş bölümü kampanyanın yürütüldüğü merkezin yükünü hafifletir ve koalisyon ortaklarının katılımını, dolayısıyla sonuca etki etmelerini sağlayarak onları daha çok motive eder.
- Yanlış anlaşılmalara ve daha sonra ortaya çıkabilecek hataları önlemek için her koalisyon üyesine sorumluluklarını açıkça anlatın.
- Koalisyon üyelerinizin maddi katkıları, harcadıkları zaman ve gösterdikleri uzmanlığın farkında olun. Bu desteklerinden duyduğunuz şükran duygularınızı hiç bir zaman yeteri kadar gösteremezsiniz Mümkün olan her durumda katkılarını fark ettiğinizi gösterin, teşekkür edin ve herkesi böyle davranmaya teşvik edin. Gösterilen takdir katılımcıların morallerini yükseltir ve daha fazla katkıda bulunmaları için motive eder.

SIRA SİZDE

Ortaklıklar, işbirlikleri, ağlar, ittifaklar ve koalisyonlar kuruluşların veya bireylerin amaçlarına ulaşmak için yararlandığı, bilgi ve kaynak paylaştığı yapılardır. Başka kuruluşların kaynakları ve hizmetleri ile daha aktif hale gelebilirsiniz ve bunun karşılığında onlar da katkılarından ve uzmanlığınızdan faydalanabilir. Ayrıca sizinle aynı alanda faaliyet gösteren insanlarla ilişkiler geliştirmek siyaset yapıcılar, muhabirler, mali destek sağlayanlar, akademik çalışma yürütenler, grafik sanatçıları, bilgisayar teknisyenleri hatta seyahat acentası çalışanları ile ağlar kurmak siz ve kuruluşunuz için bir danışmanlar, plancılar ve çeşitli girişimlere katkı sağlayabilecek kaynaklardan oluşan bir liste oluşturmanızı sağlayabilir.

Ancak ortak çalışmanın bazı sakıncaları da vardır. En sık karşılaşılan sorun ortak karar almanın zorluğu ve bazı durumlarda harekete geçmenin olanaksızlaşmasıdır. Her kuruluşun kendine özgü karar alma süreçleri vardır. Ayrıca karar almaya dâhil olan kuruluş sayısı arttıkça tüm tarafların anlaşmaya varması daha çok zaman alacak ve anlaşmazlık çıkma ihtimali de yükselecektir. İkinci büyük sorun ise ortakların koalisyonun ihtiyaçları ve faaliyetleri hakkında sürekli bilgi sahibi olmaları için aralarındaki iletişime harcanan zaman, enerji ve kaynaktır.

Bir koalisyon oluşturmaya başlamadan önce aşağıdaki soruları yanıtlamış olmalısınız:

- Koalisyon üyelerinin üzerinde anlaştığı ortak konu nedir?
- Hedeflere ulaşmak için koalisyon üyelerinin ortak çabası mı daha etkili olur, bireysel çabaları mı daha etkili olur?
- Kuruluşların birlikte çalışırken karşılaşılabileceği engeller neler olabilir? Bu engellerin üstesinden gelinebilir mi?
- Koalisyon üyelerinin tümü bireysel görünürlükleri veya çıkarlarından çok koalisyonun ortak amaçlarını destekliyor mu?
- Üyelerin tümü birbirini kabulleniyor mu?

Koalisyon Kurma Adımları

- Bir veya birkaç lider seçin. Liderlerin görevi toplantılar düzenlemek, belirlenen görevlerin yerine getirilmesini sağlamak, koalisyon içinde iletişimi sağlamak ve izleme değerlendirme yapmaktır.
- Koalisyon üyelerinin ortak vizyonu üzerinde düşünün. Koalisyonun misyonunu,- uzun ve kısa vadeli hedeflerini yazın. Koalisyonun amaçlarına ulaşip ulaşmadığını nasıl anlayacaksınız?
- Koalisyon üyelerinin kaynak yaratma konusundaki katkılarının ne olacağına ve/veya koalisyonun kaynak yaratma stratejilerine karar verin.
- Koalisyon üyeleri arasında görev dağılımı yapın ve görevlerin ne zaman tamamlanacağı ile ilgili zaman çizelgesi hazırlayın.
- Koalisyon üyelerinin ne zaman ve ne sıklıkla toplanacağına karar verin.
- Koalisyonun verimini nasıl değerlendireceğinize karar verin. Koalisyon üyelerinin ihtiyaçların değişebileceğini, bu konuda esnek ve duyarlı olmaları gerektiğini anlamalarını sağlayın.
- Koalisyonun, yeni üye alma kriterlerini belirleyin.
- Çalışmaları için herkese, sık sık teşekkür edin!

EK F

Politik Katılım Terimler Sözlüğü

Politik Terminoloji

Otoriter Rejim: Liderlerin, seçmenlerin iradesine tabi olmadığı yönetim biçimidir. Kişiler düşünce veya hareket özgürlüğüne sahip değildir ve en yüksek yönetim otoritesine boyun eğmek zorundadırlar.

Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu: “4. Dünya Kadın Konferansı: Eşitlik, Demokrasi ve Barış için Eylem” 1995 yılında Çin’in Pekin şehrinde gerçekleştirildi. Bu tarihi toplantıya 189 ülkenin hükümetleri ile 2100 hükümet dışı kuruluştan 5000 temsilci katıldı. Ele alınan başlıca konular, kadınların insan hakları çerçevesinde güçlendirilmesi, kadın ve yoksulluk, kadın ve karar alma süreçleri, kız çocukları ve kadına yönelik şiddet oldu. Bu Deklarasyon, hükümetler ve toplum temelli kuruluşları kız çocukları ve kadınların haklarını ilerletecek eylemlerde bulunmaya çağırdı.

Koalisyon: İki veya daha fazla kişi, kuruluş, siyasi parti veya benzeri yapının ortak bir amaç, eylem planı veya politik kampanya doğrultusunda birleşerek oluşturdukları ortaklıktır.

Konsensus: Bir grup veya topluluk üyelerinin arasındaki, ortaklaşa varılan genel anlaşmadır. Konsensusa varmak için her üyenin fikrinin dikkate alınması ve son kararın herkes için belli bir seviyede kabul edilebilir olması gerekir.

Örf ve Adet Hukuku: Örf ve adet hukuku uluslararası hukukta Milletler Hukuku veya zaman içerisinde milletler arasında kabul edilmiş uygulamalar ve paylaşımlar yoluyla oluşmuş yasal normlar anlamına gelmektedir.

Deklarasyon ve Eylem Platformu: Bkz “Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu”.

Demokrasi: En yüce gücün halka ait olduğu ve bu gücün halk tarafından doğrudan veya genellikle düzenli aralıklarla yapılan seçimlerle belirlenen temsil sistemiyle uygulandığı yönetim biçimidir.

Demokratik Karar Verme Süreci: Katılımcıların karar alma ve/veya yönetim sürecinde, kendilerini veya çözmeye çalıştıkları sorunları doğrudan etkileyecek kararlar üzerinde eşit etkiye sahip olmalarıdır.

Diktatörlük: Bir lider veya liderliğin yasalar, kurullar veya diğer sosyal ve siyasal güçler tarafından sınırlanamadığı mutlak ve zorbaca iktidarı.

Diplomasi: Ülkeler veya diğer güç merkezlerinin birbirleriyle barışçıl bir şekilde görüşmeleri ve anlaşmalarını sağlayan, resmi veya resmi olmayan iletişim biçimi veya sistemidir.

Aile Hukuku: Aile üyelerinin hakları ve yükümlülüklerini kapsar ve evlilik, boşanma, miras, çocuk velayeti ve evlat edinme gibi konulardaki düzenleme ve uygulamaları içerir. Diğer sosyal, ekonomik ve politik haklarla ilişkili sonuçları da vardır. Çoğunluğun Müslüman olduğu ülkelerde, Aile Hukuku şeriat (İslami yasa) ve sünnet (İslami gelenek) yorumlamaları ve uygulamalarına dayanan resmi bir mevzuattır.

Feminizm: Kadın ve erkek arasındaki politik, yasal, ekonomik ve sosyal eşitliği savunan inanç, doktrin ve sosyal harekettir.

İnsan Hakları: Tüm insanların sahip olduğu temel hak ve özgürlüklerdir. Haklar ayrıcalık değil, kişinin yaşadığı yer, inançları veya kültürü ne olursa olsun insanlık kavramını tanımlayan bütünün bir parçasıdır. Birleşmiş Milletler Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi, bu hakları sivil, politik, sosyal, ekonomik ve kültürel haklar olarak gruplandırmıştır.

İdeoloji: Toplumu açıklayan, hükümetin rolünü tanımlayan, bireylere, sosyal hareketlere, kurumlara, sınıflara veya gruplara yol gösteren geniş kapsamlı inançlar ve değerler sistemidir.

Uluslararası Hukuk: Ülkelerin birbirleriyle ilişkilerini yöneten gelenekler, kurallar ve yasalar bütünüdür.

Uluslararası İnsan Hakları Hukuku: Bireylerin ve toplulukların haklarını koruyan, ülkelerin kendi içinde ve aralarında insan haklarına uyumla ilgili sistemler, yasalar ve adetlerdir. Bunlar insan haklarını korumayı amaçlayan yerel ve uluslararası antlaşmalar, yasalar, sözleşmeler ve evrensel olarak kabul edilmiş uygulamaları içerir. İnsan hakları yasası, cinsiyet, ırk, inanç, milliyet ve diğer ayrımlara bakılmaksızın her bireyin özgürlük ve onurunu koruyan, uluslararası antlaşmalar, sözleşmeler ve ulusal anayasalar olduğu kadar dini öğretiler ve gelenekler gibi pek çok otorite tarafından yönetilir.

Ataerkillik: Babanın ailenin reisi ve erkeklerin kadın ve çocuklar üzerinde yetki sahibi olduğu sosyal sistem.

Çoğulculuk: 1. Bir konu hakkında birden fazla bakış açısı veya referansa sahip olunması teorisi. 2. Farklı etnik, ırk, din veya sosyal grupların kendilerine özgü unsurları koruyarak toplumun gelişmesine katkıda buldukları toplumsal durumdur.

Propaganda: Dinleyicilerin bir amaç veya kişi hakkındaki görüşlerini etkilemek için ikna edici fikir, gerçek veya iddiaların belirli bir dinleyici kitle içinde kasten yayılmasını sağlamaktır.

Hak Temelli: Hak temelli girişim, program veya süreçler uluslararası insan hakları standartlarını temel alır ve temel amacı insan haklarını korumak ve ilerletmektir..

Din Devleti (Teokrasi): Kutsal bir gücün rehberliğinde hareket eden, dini bir otoritenin denetiminde olan ve toplumu düzenlemek ve işleyişini sağlamakta dini yasalar ve geleneklerden yararlanan yönetim biçimidir.

Totaliter Rejim: Bir toplumu tüm açılardan ideolojik bir tasarıma uygun olarak yeniden oluşturan ve böyle işlemlerini sağlayan mutlak devlet denetimi biçimidir.

Zorbalık (İstibdat, Tiranlık): Gücün az sayıda kişi veya tek bir zorba elinde toplandığı bir hükümetin uyguladığı baskıcı, keyfi ve sınırsız iktidardır.

Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi: Birleşmiş Milletler'e üye ülkeler 1948 yılında; dünyada var olan dini ve felsefi ilkelerinden yola çıkarak tüm dünya uluslarının savunacağı evrensel insan hakları standartlarını belirledi. Beyanname'nin önsözü ile 30 maddesi tüm dünyada yüzlerce anayasanın ve yasanın çerçevesini oluşturdu.

Kadına Yönelik Şiddet: Eş veya aile üyelerinden kaynaklanan şiddet, çatışmalarda kadınlara ve kız çocuklarına zarar verilmesi, savaş durumunda karşı ülkenin askerleri tarafından tecavüz dahil kadınların ve/veya kız çocuklarının fiziksel, cinsel veya zihinsel açıdan zarar görmesi veya acı çekmesiyle sonuçlanan toplumsal cinsiyete dayalı her türlü şiddet eylemidir.

Kadın Kotası: Siyasi görevlerdeki kadınların sayısını artırmayı amaçlayan bir politikadır. Siyasi aday listelerinde, parlamentoda ya da diğer hükümet birimlerindeki üye sayısının belirli bir oranının kadınlardan oluşmasını gerektiren mekanizmadır.

EK G

Kadınların Politik Katılımı için Kaynak olarak Başvurulabilecek Web-Siteleri

AWEPA/The Association of European Parliamentarians for Africa (Afrika için Avrupa Parlamenterler Birliği): Afrika'daki parlamenter demokrasiyi güçlendirmek, Afrika'yı, Avrupa'nın politik gündeminde üst sıralara getirmek ve Afrika-Avrupa Parlamenter diyalogunu kolaylaştırmak için Africa Parlamentosuyla ortaklaşa çalışan bir kurumdur. <http://www.awepa.org>

CGG/Campaign for Good Governance (İyi Yönetişim Kampanyası): Sierra Leone'de iyi yönetim, özgürlük, demokrasi ve toplumsal cinsiyet eşitliğini savunan ulusal bir sivil toplum örgütüdür. <http://www.slccg.org>

CAWTAR: Arap Dünyasında toplumsal cinsiyet eşitliğinin teşvik edilmesine yönelik araştırma, eğitim, ağ oluşturma ve savunuculuk faaliyetleri yürüten bağımsız bir bölgesel kuruluştur.

The Club of Madrid (Madrid Klübü): Üyeleri 70 demokratik ülkenin eski başkanından oluşan, benzersiz deneyimleri ile dünya genelinde demokrasiyi güçlendirmeyi amaçlayan bağımsız bir örgüttür. <http://clubmadrid.org>

Elect Women Magazine (Kadınları Seçin Dergisi): Siyasi aday olan veya olmayı düşünen kadınlara yönelik kampanya fikirleri, yaşanmış öyküler ve kaynaklar sunan Amerika Birleşik Devletleri merkezli bir medya kuruluşudur. Adaylar ve seçilmiş kişiler blog yazarı olarak görev alır. Kadın adaylar bu bloglarda soru sorabilir, tavsiye alabilir ve bilgi paylaşabilirler. <http://electwomen.com>

Global Database of Quotas for Women (Kadın Kotaları için Küresel Veri Tabanı): International IDEA ve Stockholm Üniversitesi'nin birlikte yürüttüğü ortak bir projedir. <http://www.quotaproject.org>

iKNOW Politics, International Knowledge Network of Women in Politics (Siyasetteki Kadınlar için Uluslararası Bilgi Ağı): Seçilmiş memurlar, adaylar, siyasi parti liderleri ve üyeleri, araştırmacılar, öğrenciler ve politikada kadınların durumu ile ilgili daha fazla bilgiye sahip olmak isteyen diğer kişilerin ihtiyaçlarına hizmet eden elektronik bir çalışma ortamıdır. <http://www.iknowpolitics.org>

International IDEA, The International Institute for Democracy and Electoral Assistance (Uluslararası Demokrasi ve Seçim Desteği Enstitüsü): Hükümetlerarası bir kuruluştur.

Demokrasi için çalışanlara bilgi ve politika analizlerisağlar ve demokratik reformları destekler.
<http://www.idea.int>

The Inter-Parliamentary Union (Parlamentolararası Birlik): Parliaments of Sovereign States (Egemen Devletlerin Parlamentoları) kuruluşuna bağlı uluslararası bir örgüttür. Bu birlik, dünya çapında parlamenter diyalogun merkezidir, barış ve dayanışma için çalışır. Web sitesindeki “siyasetteki kadın ve erkeklerin ortaklığıyla gelen demokrasi” sayfaları birçok ilginç kaynak sunar. <http://www.ipu.org/iss-e/women.htm>

MobileActive.org: Mobil telefonları sosyal etki aracı olarak kullanan kişi ve örgütlerin oluşturduğu bir topluluktur. Dünya üzerinde kullanılan 3,5 milyar mobil telefonun örgütlenmek için benzersiz bir fırsat sunduğunun bilincindeki üyeler sivil toplum örgütlerinin etkisini artırmaya çalışmaktadır.

Mowatinant: “Kadın Vatandaşlar” anlamına gelir. Ürdün’deki Küresel Kızkardeşlik Enstitüsü’ne ait bu Arapça site kadınların MENA bölgesi (Orta Doğu ve Kuzey Afrika) ve çevresinde politik ve kamusal katılımlarına ilişkin haber, bilgi ve kaynak sağlamaktadır.

NDI/The National Democratic Institute (Ulusal Demokrasi Enstitüsü): Dünya üzerindeki demokratik kurumları vatandaş katılımı, şeffaflık ve güvenilirlik konularında güçlendirmek ve desteklemek için çalışır. Siyasi olarak tarafsız, kar amacı gütmeyen kuruluştur.

onlinewomeninpolitics.org: Asyalı kadın liderlerin siyaset, yönetim, kararalma ve dönüştürücü liderlik konularındaki vizyonlarını geliştirmek için Asya Pasifik bölgesi kadınları tarafından kurulmuştur. Ağ oluşturmanın yaratıcı yollarını araştırmayı amaçlamaktadır.

POGAR/Program on Governance in the Arab Region (Arap Bölgesinde Yönetişim Programı): Arap devletlerinde sürdürülebilirliği sağlamakiçin yönetim sürecini iyileştirmeyi amaçlar. Hükümeti temsil eden aktörleri, sivil toplumu ve özel sektörü destekler. Bir Birleşmiş Milletler Kalkınma Programıdır. <http://www.pogar.org>

United Cities and Local Governments (Birleşik Şehirler ve Yerel Yönetimler): Web site, yerel öz yönetim, yerel yönetimler ve uluslararası dayanışma konusunda tüm dünya için bilgi kaynağı sunar ve deneyimlerin değişimine aracılık yapar. <http://citieslocalgovernments.org>

Women’s Political Participation in Algeria, Tunisia and Morocco (Cezayir, Tunus ve Fas’ta Kadınların Politik Katılımı): UN-INSTRAW ve Arap Kadınlar Eğitim ve Araştırma Merkezi (Centre for Arab Women Training and Research, CAWTAR) ortaklığıyla yürütülen, Cezayir, Tunus ve Fas’taki kadınların liderliğini, siyaset ve karar alma sürecindeki katılımlarını güçlendirmeyi amaçlayan bir projedir.
<http://www.un-instraw.org/en/ggpp/maghreb-project/maghreb-project-2.html>

WGI/Worldwide Governance Indicators (Dünya Yönetişim Göstergeleri): Dünya Bankası araştırmacıları tarafından derlenmiştir. Gelişmekte olan ülke hükümetlerinin yolsuzluğun

denetim altına alınması ile önemli kazançlar sağladığını ve bazılarının genel yönetim ölçütleri açısından zengin ülkelerin performansını yakaladığını ortaya koymaktadır. Ülke göstergeleri tablosu için <http://info.worldbank.org/governance/wgi> adresini ziyaret ediniz.

The World Movement for Democracy (Demokrasi için Dünya Hareketi): Demokrasinin teşvik edilmesi amacıyla bir araya gelmiş demokrasi yanlısı aktivistler, akademisyenler, siyaset yapıcılar ve maddi destekçiler tarafından kurulmuş küresel bir ağıdır. <http://www.wmd.org/>

World Wide Guide to Women in Leadership (Kadınlar için Dünya Liderlik Rehberi): Günümüzde ve tarih boyunca liderlik yapmış kadınlara ilişkin istatistik veriler ve güncel durum bilgilerini sunar. <http://www.guide2womenleaders.com>

EK H

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçütü Olarak Kotalar

Siyasette Kadın Kotası Sistemi

Delphine Torres

CRTD-A

Collective for Research and Training on Development-Action (Kalkınma ve Eylem için Araştırma ve Eğitim Kolektifi)

Beyrut, Aralık 2009

Kadınların parlamentolardaki temsiline yansıyan politik katılımı, toplumun politik ve demokratik gelişmişlik düzeyinin temel belirleyicilerindedir. 2009 yılında kadınlar dünya nüfusunun yarısını oluşturmalarına rağmen parlamentolarda ortalama sadece %18,6 oranında yer alabildiler. İster sosyal, ister ekonomik ister siyasi olsun herhangi bir yönetim alanında erkeklerle bir eşitlik gözlenmemektedir, kadınlar yeterince ya da hiç temsil edilmemektedir. Tarihsel olarak kamu ve siyasetten dışlanan kadınlar katılım hakkı talep etmek, kamu tartışmalarında yer alabilmek ve siyaset sahnesinde rol üstlenebilmek için stratejiler üretmek zorunda kalmışlardır.

Kadın parlamento üyelerinin oranı 22 ülkede %30'un üzerinde olmakla birlikte 17 ülkede sadece %0-3'tür. Bölgesel ortalamalarda İskandinav ülkeleri %42.5 ile ilk sırada yer alırken, Arap ülkeleri sadece %9'luk bir oranla son sıralarda bulunmaktadır. Bu çalışma özellikle siyaset alanında kadınların temsili ve gerçek bir demokrasi kurmak için kadın kotası uygulamanın önemi üzerinde durmaktadır.

Çalışmada öncelikle kota kavramı tanımlanmaya çalışılacak ve kota konusunun uluslararası sözleşmeler bağlamındaki yeri belirlenecektir. Daha sonra eşitliği sağlamanın bir aracı olarak kotaların etkisi ve nasıl algılandığına ilişkin bazı öneriler,,dünyada siyasette kadın sayısını artırmaya yönelik önlem ve politikalarından örnekler sunulacaktır.

I. Kotanın Tanımı

A. Kota nedir?

Tanım

Kota, en düşük ve en yüksek hedefleri temsil eden rakamsal bir amaçtır. Siyasette, toplumsal cinsiyet kotaları kadınların temsili için en düşük eşiği belirler. Kadınların geleneksel, sosyo-kültürel, dini veya diğer nedenlerle siyasette yeterince temsil edilememesinden dolayı ortaya çıkan tarihi bir problemdir.

Kadın kotalarının amacı seçilmiş ve atanmış görevlerdeki kadın sayısının en düşük oranını belirlemektir. Kotakadınların sahip olduğu sandalyelerin oranının % 20, 30 veya 40 gibi kritik

bir azınlıkta olmasını garanti ederek siyasette kadınların temsilini artırmaya yardımcı olur. Nihai amaç ise olarak kadın ve erkek eşitliğine doğru ilerleme sağlamaktır. otalar, uygulandığı organ, geçerli seçim sisteminin türü, yerel mi yoksa ulusal düzeyde mi uygulandıkları, zorunlu veya gönüllü olmalarına göre değişiklik gösterir.

Kotanın Tipolojisi

Kota sistemi, her ülkenin siyasi ve seçim sistemi, sosyo-kültürel gerçeklikleri ve politik farkındalık düzeyine göre farklılık gösterebilir. Başlıca iki tipkota sistemi vardır: anayasal ve hukuksal düzeyde devletin zorunlu kıldığı kotalar ve siyasi partiler tarafından özgürce seçilip uygulanan gönüllü kotalar.

Zorunlu kotalar: Devlet, kurumlarına en uygun olan ve toplumsal cinsiyet eşitliği amacını en iyi şekilde gerçekleştirebilecek tipteki kotayı seçer. Kotalar birçok hukuksal araç vasıtasıyla, örneğin anayasa değişiklikleri veya yasalar yoluyla uygulanabilir: . Bu tip mecburi kotalara Latin Amerika'da sıkça rastlanır. Kotaları zorunlu kılmanın avantajı, ülkedeki tüm siyasi partiler tarafından eşit şekilde uygulanmalarının sağlanması ve uyulmadığı takdirde yasal yaptırımlar doğurmasıdır. Farklı ülkeler bu tip kotaları siyasi ve seçim sistemine göre yerel, bölgesel, ulusal veya federal düzeyde –belirli bir başarıyla- uyguluyorlar.

Gönüllü kotalar: Bir veya daha fazla siyasi partinin kendi seçimleriyle benimseyip iç tüzükleri, politikaları, prosedürleri veya işleyiş kuralları ile resmi olarak belirledikleri kotalardır. Partiler, korumak ya da ideoloji gibi birçok nedenle kadınların güçlendirilmesi için çabalamayı isterler. Bu nedenler arasında kadın seçmenleri cezbetmek, gerçek politik olarak bilinçli olmaları, en basitinden daha eşitlikçi bir temsil veya eşitliği sağlamak için gerçek bir arzu ve nihayet gerçek bir demokrasi tesis etmek yer alır. Zorunlu kotaların aksine, gönüllü kotalar uygulanmadıkları takdirde yasal yaptırımlar doğurmazlar. Bu durumda, sadece parti içindeki baskı ve seçmenlerin eleştirileri yaptırım sağlayabilecek mekanizmalardır.

Bu iki sistem birbirini dışlamaz ve bir arada var olabilirler. Bu durumda arzulanan eşitlik daha hızlı ve kolayca sağlanabilir.

Ek olarak, ister zorunlu ister gönüllü olsun, kotalar geçici veya kalıcı olmalarına göre farklılıklar gösterir. Bazı ülkeler veya politik partiler tıbbi tedaviler gibi kotaları belirli bir süre için uygulamaya sokarlar. Kotalar, kadın temsilciler belirli bir seviyeye ulaştığında ve karar alma süreçlerinde kadınların varlığına ilişkin engeller yok olduğunda kaldırılır. Ancak, kotalar amacına ulaşmadan kaldırılmamaktadır. Bangladeş'te kotaların geçerlilik süresi dolduktan sonra, 2000 yılında yapılan seçimlerde kadın temsilci sayısı yaklaşık %10'dan %2 seviyelerine düştü. Bu örnek, kotaların süreleri üzerinde dikkatli bir çalışma yapılması gerektiğini gösteriyor. Bu çalışmanın üçüncü bölümünde Mısır örneği ve kotaların aşağı çekilmesinin kadınların siyasete katılımını nasıl etkilediği incelenecektir.

Kotalar ayrıca gönüllü listeleri, aday listeleri veya seçimle gelinen pozisyonlara uygulanmalarına göre de farklılık gösterir. Bu üçü bir arada da uygulanabilir. Arjantin ve

Belçika gibi bazı ülkeler kadınların yönetimin her düzeyinde görev üstlenmesini veya her oy pusulasında kadınların minimum düzeyde temsil edilmesini sağlamak amacıyla ikili kota sistemi uyguladılar. Bu yöntem kadınların aday listelerinde en alta yerleştirilerek seçilme şanslarını önemli düzeyde azaltan uygulamaları engeller.

Eşitlikçi demokrasilerde, eğer mümkünse kadın ve erkeklerin ikisinin birden temsil edilememesi problemini düzeltmeye yönelik, cinsiyete dayalı olmayan önlemlerin alınması da önemlidir. Bu, her bir cinsiyet için örneğin en az %40 ve en fazla %60 olarak tanımlanacak kota uygulamalarıyla başarılabilir. Bu tip kota tamamen eşitlikçidir çünkü gerçek ve etkili bir temsil sağlarken kadın ve erkek için aynı limiti koyar. Örneğin 50-50 kota sistemi eşitlikçi ve tarafsız olacaktır ve normal kota sisteminin sağlayamayacağı şekilde hem kadın hem erkek temsiline sınır getirmenin avantajlarını sağlayacaktır. Ancak, bizi şu soruyla karşı karşıya da getirebilir: Bu durumda demokrasiye saygı gösterilebilir mi?

B. Kotalar ve Uluslararası Hukuk

Kota sistemine temel oluşturacak ilk uluslararası araçlar, bütün insanların eşit olduğunu açıkça ifade ederek herkese eşit haklar tanıyan 1948 Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi ile 1976 Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme olmuştur. Ancak “evrensel” ibaresi sadece eril şahıs ifadeleri kullanılması nedeniyle bulanıklaştırılmıştı. Feminist Maria Deraynes bu durum karşısında, “Ne garip bir evrensellik, insanlığın yarısını unutuyor!” haykırıyordu. Bu nedenle özellikle kadınların korunması üzerine yeni sözleşmeler hazırlama gerekliliği doğmuştu.

Bu amaçla, 1970’de Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Sözleşme – CEDAW (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women) ve İhtiyari Protokolü yürürlüğe girmiştir. Bu belge toplumsal cinsiyet eşitliğini, seçmen hakları ve adaylık konularındaki kesin eşitlik ilkesi ile özellikle politik alanda tam anlamıyla ele alıyordu. Madde 3 ve 7’de “ülkenin siyasi ve kamusal yaşamında kadınlara karşı ayrımcılığı engellemek için...yasama dahil tüm uygun önlemler...” alınması tavsiye ediliyordu. Bununla birlikte, CEDAW bu önermelerin nasıl yerine getirileceği ve ne tür bağlayıcı yasal mekanizmaların oluşturulacağı konularına değinmediği için bu hükümlerinin etkisi azalmıştır. CEDAW ayrıca eşitlik konusuna da değinmemektedir.

185 devlet (başka bir deyişle Birleşmiş Milletler’in %90’ından fazlası) CEDAW sözleşmesini imzalamıştır, ki bu da CEDAW’ı neredeyse evrensel bir sözleşme yapar. Yine de bu çok sayıdaki imzanın niteliğini, sözleşmenin nasıl uygulandığına bakarak anlamak gerekir. İmzacılardan bazılarının (Cezayir 1996, Kuveyt 1994, Lübnan 1997, Pakistan ve Suudi Arabistan 2000, Bahreyn 2002,) çekincelerini dile getirmesi, bazı ülkelerin CEDAW’ı ulusal yasalarına ancak kısmen dâhil etmiş olması, çoğu ülkenin dini inanç ve kültürel gelenekleri adına ayrımcı yasalar uygulamaya devam etmesi atılan imzaların tartışma konusu haline geldiğini göstermektedir. Bu durum, bu ülkelerin eşitlikçi ilkeleri uygulamakta gerçek bir siyasi iradede yoksun olduğunu gösterir. Hiç bir çekince koymadan imzalayanların sayısı çok

azdır. Bu açıdan sadece Güney Afrika ve Mozambik kutlanmayı hak etmiştir. Ülkelerin CEDAW'ı kendi yasalarına dâhil etmedeki başarısızlıkları karşılığında bağlayıcı ilke ve yaptırımlar olmadığından Sözleşme yalnızca kısmen uygulanabilmektedir. Bu yüzden hükümetler üzerinde baskı kurarak uluslararası yükümlülüklerinin hatırlatılmasında uluslararası örgütler ve sivil topluma çok iş düşmektedir.

1995 yılında Pekin'de gerçekleşen 4. Dünya Kadınlar Konferansında güç ve karar alma sürecine hakim olan yapılara kadın ve erkeklerin eşit erişimi kavramı ileri sürüldü. Oybirliğiyle kabul edilen Bildirge, 189 katılımcı hükümeti, Eylem Platformunu (Platform for Action) toplumsal cinsiyet bakış açısıyla uygulamak için önlem almaya çağırdı. Devletlerden siyasette kadın sayısını artırmak için hedefler koymaları ve pozitif adımlar atmaları istendi. Böylece, kotalar uluslararası düzeyde ilk kez açıkça önerilmiş oldu. Pekin sonuç bildirgesi, kadınların karar alma ve iktidar pozisyonlarında % 33 oranında temsili için alınacak önlemleri ve kadınları ve erkeklerin eşitliğini anlatır.

Bölgesel insan hakları bildirelerinin bazı maddelerini de hatırlatmak yararlı olabilir. Örneğin üç İslami beyanname; Evrensel İnsan Hakları İslami Bildirgesi (the Universal Islamic Declaration of Human Rights, UIDHR 1981), İslamda İnsan Hakları Kahire Bildirgesi (the Cairo Declaration of Human Rights in Islam, CDHRI, 1990) ve İnsan Hakları Arap Sözleşmesi (the Arab Chartes on Human Rights, ACHR, 1994) ve 2003 yılında Devlet ve Hükümet Başkanları Meclisi tarafından Maputo'da kabul edilen Afrika'da Kadınların Haklarına İlişkin İnsan Hakları Sözleşmesi (Protocol to the African Charter on Human and People's Rights on the Rights of Women in Africa). Bunlar da İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 1. maddesinde geçen temel özgürlük, eşitlik ve kardeşlik ilkelerini tekrarlamaktadır (UIDHR'de Madde 2 ve 3, CDHRI'de Madde1 ve 19, ACHR'de Madde2). Bu maddeler ayrımcılığa karşı olsa da mutlak değildir. Maputo Protokolünün 9. Maddesi imza sahibi ülkelerin siyasette eşitliğini sağlamaları zorunluluk haline getirmekle birlikte bağlayıcı bir unsur içermez.

Birleşmiş Milletler Genel Meclisi Eylül 2000'de Binyıl Bildirgesi'nde 8 adet Binyıl Kalkınma Hedefi (Millennium Development Goals (MDGs)) belirlemiştir. Üçüncü hedef eğitim, çalışma hayatı, sosyal ve siyasi katılımı toplumsal cinsiyet eşitliğinin artırılmasını ve kadınların güçlendirilmesini içermektedir. Binyıl Kalkınma Hedefleri kadınların karar alma süreçlerine erkeklerle eşit koşullarda katılmaları ile ilgili ilerlemeyi izlemektedir. Binyıl Kalkınma Hedeflerine ulaşılması için belirlenen tarih 2015 yılıdır. Bu hedefler 147'si devlet başkanları tarafından temsil edilen 191 ülke tarafından kabul edilmiştir.

II. Kota Hakkında Bazı Görüşler

A. İdeolojik bir Tartışma

19. yüzyılın sonlarında Batı ülkelerinde ortaya çıkan cinsiyet eşitliği talepleri, feminist, entelektüel, felsefi ve edebi alanlarda farklı ideolojilere sahip hareketler arasında çeşitli tartışmalara yol açmıştı. Yakın zamanda ise kotayı destekleyen ve karşı çıkanlar arasında

yasal ve felsefi tartışmalar yaşandı. Bu tartışmaların temelinde bireylerin evrenselliği ve toplumların farklılığı kavramları yatmaktaydı.

1. Evrenselciliğe Karşı Farklılıkçılık

1960'larda Simone de Beauvoir'in *İkinci Cins* kitabında geliştirdiği feminist kuramdan etkilenen Fransız felsefeci Elisabeth Badinter, bazı kadın meslektaşlarıyla birliktesiyalette kadın kotasına itiraz eder. Kota karşıtı tartışmasını, insanlığın evrensel doğasını destekleyen cumhuriyetçi evrenselcilik kuramına dayandırır. Badinter ve bu teorinin savunucularına göre insanlık evrensel olarak cinseldir. Dolayısıyla kadınları korumaya yönelik olumlu eylemlere gerek yoktur. Çünkü bu gibi önlemler gelişim veya değişimi hızlandırmaz. Aksine kadınların ciddi biçimde geri kalmasına yol açabilir. Uzun vadede belirli bir işe sadece kadın oldukları için seçilmelerinden dolayı kadınların yeterliliklerinden şüphe edilebilir.

Ayrıca herşeyden öte bu olumlu eylemler kadınları sadece tek bir kategoriyle sınırlayabilir. Elisabeth Badinter, Amerika Birleşik Devletleri'nde çeşitli azınlıklara yönelik olumlu eylem ve ayrıcalıklı muamelelere karşı olan Amerikalı muhafazakarların tartışmalarını tekrarlar. Kategoriler konusunda uyarır ve kotaların ayrımcı etkileri ile toplumun binlerce "getto" tehlikesiyle karşı karşıya geleceğini savunur. Ayrımcılığı yasal olarak kabul etmenin onu güçlendireceğine ve meşrulaştıracağına inanır.

Bu tartışmaya karşılık olarak, Sylviane Agacinski gibi eşitliği savunan yazarlar, bu korkunun asılsız olduğunu savunurlar. Çünkü cinsiyetler arası evrensel farklılık bir kategori ya da azınlık oluşturmaz; kadınlar belirli bir ırk, din veya toplumdaki farklı olarak bu kategorilerin tümünde yer alırlar, ancak kendi başlarına bir kategori oluşturmazlar). Cinsel ikilik, dünyanın orijinal ve evrensel olarak eşit ve sabit iki parçaya ayrılmasından kaynaklanır; bu insan ırkını meydana getiren iki cinsiyetin evrensel düzeyde birlikte varoluşudur. Kadınlar ayrı bir kategori değil tıpkı erkekler gibi insanlığın bir bileşenidir. Bu yüzden insanlık kavramını tanımlarken, her iki cinsin ortak eylemliliği ve ortak sorumluluğunun dikkate alınması gerekir; bir başka deyişle denklik, yani eşitlik içindeki farklılıkların zenginliği anlamına gelmektedir. Sonuç olarak, bu "eşit ikilik" ulusal egemenliğin temelidir ve eşit karşıtlık olmadan demokrasiden söz edilemez.

Toplumsal cinsiyet farklılığı, kadınların deneyimleri, kültürleri ve duyarlılıkları ile "kadınlaşmış" siyasi yapılar oluşturmak için kotaların kullanımını haklı göstermede sık sık ileri sürülen bir savdır. Kota karşıtları bu farklılaştırmanın sadece saflıktan kaynaklandığını ve aksine toplumun azınlıklara bölünmesine yol açtığını ileri sürerler. Fransız Koleji (Collège de France) profesörü tarihçi Pierre Rosanvallon *Tamamlanmamış Demokrasi (La démocratie inachevée)* adlı kitabında şu açıklamayı getirir: "Buna rağmen, Amerikalı kadınlar kadınların eşsiz özelliklerini vurgulayarak ve farklılıkçılığın siyaset açısından başarısını ortaya koyarak Fransız kadınlarından bir kuşak önce oy kullanma hakkını kazanmışlardır."

Sonuç olarak, kotaları savunan yazarlar, kotaların bireyi soyut olarak ele aldığından kadınları yeterince temsil edilememesine kızan cumhuriyetçi evrenselciliğin savunucularının çelişmesine dikkat çekiyorlar.

2. Kotalara İlişkin Kritik Gözlemler

Kotalar, yapılan gözlemlere dayanılarak sık sık eleştirilir. Örneğin kadınların siyasete katılımını artırmayan kotaların gereksizliğine ve kotaların verimli olmadığına değinilir. Eleştirilere göre kota ile seçilen veya atanan kadınlar gerekli deneyime sahip olmayabilirler; aileleri, eşleri, toplum vb. tarafından “o yere getirilmiş” olabilir ve gerçek bir politik irade ile hareket etmiyor olabilirler. Bu durumda başarısız olabilir, kadınların siyasetteki başarılarına ilişkin olumsuz görüşlere yol açabilir, daha alt pozisyonlarda görevlendirilebilir ya da sadece aile veya toplumsal yaşam ile ilgili alanlarla ilişkilendirilebilirler. Bunların tümü kadınların hevesini kırarak dolayısıyla ters tepecek durumlardır. Bu durumda, ayrımcılığa maruz kalan kişiye karşı olumlu eylemler işe yarayacaktır. Kotalar satece yetersiz değil kadınların aleyhine işleyen bir araç haline gelecektir. Dolayısıyla, kotaların taşıyabileceği risklerin dikkate alınması ve yukarıda belirtilen tuzaklardan kaçınmayı sağlamak için gerekli önlemlerle birlikte düşünülmesi şarttır.

B. Bir Konsensus Çabası: Kotalara Evet, Ama Belirli Koşullarda

Kota sistemi felsefi bir bakış açısiydemokratik ilkelere aykırı da yorumlanabilir. Çünkü nihai amacı gerçek bir demokrasi oluşturmak olsa bile uygulamada yapay bir dayatma oluşturur. Yasal ve politik açıdan savunulabilecek bir nokta ise kota uygulamasının toplumsal cinsiyet eşitliği ve demokrasinin uygulanmadığını doğrular. Dolayısıyla kota sisteminin, çok da sağlam ve eksiksiz olmayan bir demokraside de olsa, uluslararası sözleşmelerde tanımlanan toplumsal cinsiyet eşitliği ilkesine dayalı demokrasiyi ilerletecek bir araç olduğu savunulabilir.

Toplumsal açıdan varolan rollerin değişmesi gerekir. Toplumun erkeklerin deneyimi ve eylemlerine ilişkin geleneksel algılarının tamamının, kadınları da kapsayacak ve onların politik eylemlerini tanıyacak şekilde, yeniden gözden geçirilmesi gerekir. Bu ataerki toplumlarda çok zor olabilir. Bu nedenle amacın erkekleri iktidardan yoksun bırakmak olmadığını, demokratik bir toplumda iktidarın tüm yurttaşlar arasında paylaşılmasıolduğunu göstermek önemlidir.

Doğru yaklaşım nedir? Kadınların yüksek oranda temsili için demokrasi ilkelerini ihmal etmeyi de göze kotalar belirlemek mi? Ya da özgün anlamıyla demokrasinin kendi yatağında (bu özgürlüğün tam ve gerçek olması koşuluyla) özgürce ilerlemesini beklemek mi? Bu çok uzun, en az birkaç kuşağı içerecek kadar uzun vadede sonuç verebilir. İdeal bir çözüm yoktur, ama her iki yaklaşıma yönelik öneriler vardır.

Kota uygulama kararını vermeden önce, hangi kota türünün, hangi düzeyde, hangi oylamalarda ve ne kadar süreyle uygulanmasının en uygun olacağını belirlemek üzere ülkenin federal, ulusal, bölgesel ve yerel düzeydeki siyasi kurumlarının, anayasasının, seçim yasalarının derinlemesine analiz edilmesi gerekir.

Başarılması gereken görev, ülkenin seçim sistemi, siyasi partilerin örgütlenme yapısı, toplumsal cinsiyet kültürü, mevcut vatandaşlık ve kurumsal yapısını belirleyen siyasi yapı ve

kimliğinin ortaya çıkarılmasıdır. Bu her ülkenin kendine has kota modelini uygulamaya koymasına olanak sağlayacaktır. Tam anlamıyla koşullara uyarlanmış etkin önlemler ülkeleri uygun bir eşitlik düzeyine getirecek ve siyaset kurumlarında kadınların temsil edilmesini garanti altına alacak kamu duyarlılığı ve siyasi duyarlılığın yeterli düzeyde süreklilik kazanmasını sağlayacaktır. Bir ülke bu politik ve demokratik gelişme düzeyine eriştiğinde kotalar kaldırılabilir. Kotalar, bir bakıma, eşitlik mücadelesinde olumlu bir katalizör görevi üstlenir.

Seçim sistemi bir ülkede demokrasi oyununun kurallarını belirler. Bu kurallara bağlı olarak kadınların katılımı ilerletilebilir veya engellenebilir. Dolayısıyla, seçim sistemlerinin kadınların siyasete katılımını nasıl etkilediğinin incelenmesine ihtiyaç vardır. Belirli bir oylama tipi ya da siyasi rejime göre belirlenmiş bir kota tipi olmamakla birlikte, deneyimler kotaların nispi (oransal) temsile dayandığı durumlarda en iyi sonuçları verdiğini göstermektedir. ([UN-INSTRAW] Birleşmiş Milletler Kadınların İlerlemesi için Uluslararası Araştırma ve Eğitim Kurumu (The United Nations International Research and Training Institute for the Advancement of Women) kadınların siyasete katılım düzeyini nasıl etkilediğini görmek üzere seçim sistemlerini toplumsal cinsiyet açısından analiz etmek için bir araç tasarlamaya çalışmaktadır.)

Nispi temsil, oy sayısına göre sandalye tahsis etmeyi, böylece seçimle gelen bireylerin (parlamento, yerel, bölgesel ve kent meclisleri vb üyeleri) seçmenlerin görüşleri arasındaki farklılıkları olabildiğince adil bir biçimde yansıtabilmesini amaçlar. Her siyasi parti oylamaya adaylardan oluşan bir pusula sunar. Alınan oylar seçmen katsayısına (bir sandalye için gerekli olan oy sayısı) bölünerek her listeye belirli sayıda sandalye tahsis edilir. Geri kalan sandalyeler önceden belirlenmiş olan yöntemlere göre doldurulur. Bu seçim yöntemi en adil ve en demokratik yöntemdir. Yazarlar Muholungu Malumalu ve Feghali'ye göre batı demokrasilerinde en yaygın olarak kullanılan yöntem nispi temsildir; Latin Amerika ve Avrupa'da % 63.8, Afrika'da % 26.4 oranında kullanılır.

Çoğunluk oylaması tek veya çok üyeli yerel seçimlerde kullanılabilir. Bu en eski ve en basit oylama örneğidir. Sandalyeleri oyların (görelî veya mutlak) çoğunluğunu elde eden aday kazanır. Bu oylama sistemi küçük partilere çok az temsil şansı tanır, ki bu da seçilmişlerin seçmenlerin tümünü tam anlamıyla yansıtmadığı anlamına gelir. Bu seçim yöntemini kullanan bir politik sistemde kotaların etkisi daha düşük olacaktır.

C. İyi Uygulama Örneklerinden Yola Çıkarak Kota Uygulamalarının Etkisi

Birleşmiş Milletler Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadınların Güçlendirilmesi Birimi (UNIFEM), Uluslararası Demokrasi ve Seçim Desteği Kurumu (IDEA), Parlamentolararası Birlik (Inter-Parliamentary Union) ve Kota Projesi (Quotaproject) kota uygulamalarının kadınların siyasete katılımını nasıl artırdığını nicel olarak göstermektedir. Mekanik olarak bakılırsa, resmi görevlerdeki kadın sayısında patlama yaşanmaktadır ve hükümetlerin yönetim organlarındaki kadın sayısının artışı belirli bir modernlik düzeyine işaret etmektedir. İnsan bu "öncü etki"nin ne kadar süreceğini merak etmektedir. Kadınların sayısı arttıkça bu hareket olağanlaşacak, ama bu durum uzun vadede gücü kullanmanın farklı yollarının bulmaya olanak sağlayacaktır. Eşitliğin olgunlaşması için birkaç seçim dönemi geçmesi gerekeceği görünmektedir. UNIFEM'e göre gelişmekte olan ülkelerde siyasette kadınların % 40 gibi

“eşit” temsilini sağlamak iki kuşak içinde gerçekleşmektedir. Bu rakamlar kadınların siyasette ilerlemesinin ne kadar yavaş gerçekleştiğini göstermektedir. UNIFEM, ayrıca, 2015 yılına kadar parlamentoda % 30 kadın temsili gibi kritik bir düzeye erişebilecek birkaç ülke olacağını ve gelişmekte olan ülkelerde eşitliğin sağlanması için 40 yıl daha geçmesi gerekeceğini tahmin etmektedir. 2009 Eylül ayı itibariyle tüm dünya parlamentolarında üyelerin sadece %18.6’sı kadındır ve dünyada sadece 7 kadın devlet başkanı vardır. Kota uygulayan ve uygulamayan ülkelerde parlamentoda kadın temsiline ilişkin karşılaştırmalı bir çalışma kotanın süreci nasıl hızlandırdığını göstermektedir. Kadınlar kota uygulamayan ülkelere göre çok daha yavaş ilerlemektedir. Aradaki fark Güney Asya’da olduğu gibi % 16’ya kadar çıkabilmektedir (UNIFEM, İlerleme Raporu 2008-2009).

Ayrıca, kota uygulamanın etkileri sadece nicel olarak değil nitel olarak da incelenmelidir. Bu alanda çok az istatistik söz konusudur. Ancak kotaların sınırlayıcı etkilerinin incelenmesi ilgi çekici olabilir. Örneğin; kadınları % 30 ile sınırlarken daha büyük oranlarda yükselmelerini önleyen “cam tavan etkisi”. Bazı ülkeler bunu telafi etmek için kadınların tüm pozisyonlara erişimini sağlayacak, dolayısıyla eşitlik getirecek alternatif erkek-kadın kotaları oluşturmuştur. İsveç’te benimsenen “her iki adaydan birinin kadın olması” ilkesi böyle bir örnektir. “Fermuar ilkesi” de denen bu yöntem kadın ve erkek adayların % 50’ye yakın oranda temsil edilmesini sağlamakta, bu kamuoyu tarafından kısıtlayıcı bir kota olarak algılanmamaktadır.

Kotaların matematiksel bir çözüm olduğu gerçeği kabul edilmekle birlikte kadınların siyasette temsiline ilişkin engellerin tümünü tamamen ortadan kaldırmadığı da belirtilmelidir. Toplumda kalıcı bir değişim sağlamak için kotaların iki cephedeki eylemlerle desteklenmesi gerekir: Birincisi, sivil toplum siyasette kadınları daha iyi desteklemek üzere evrim geçirmelidir; ikincisi de, kadınların kendileri politika ile ilgilenmelidirler. Bu ilgi bir taraf seçme, kamuoyunda konuşmalar yapma, kendi partisi içinde kota talep etme, eşitliğe uymayan politik bir lideri izlemeyi reddetme, toplumsal cinsiyet eşitliği ilkesini uygulamayan partilerden ayrılma, eşitlik ilkelerine uygun davranan siyasi partiler kurma vb. şeklinde olabilir. Kadınlar bunlara saygı göstermeyen bir siyasi parti için oy vermeyi reddederek politik iradelerini ortaya koyabilirler.

Eşitliği kotalardan çok az yararlanarak sağlamış olan İskandinav ülkelerindeki durum, kadınların siyaset yaşamında ve toplumun her kademesinde yükselmesinin ön koşulu olarak sivil toplumu harekete geçirmenin ve politik iradenin önemini ortaya koymaktadır. Bazı siyasi partilerin eşitlik yönündeki olumlu deneyimleri ışığında tüm dünyada kullanılan iyi uygulamalardan örnekler vermek mümkündür. Bunlardan bazıları: siyasi partilerde kadın kolları oluşturmak, kadın adayların başarılı kampanyalar yürütmesi için eğitim ve mali destek sağlamak, kadınlar için forum oluşturmak, toplantıları kadınların katılabileceği saatlerde düzenlemek, partinin ideolojisini, platformlarını ve tüzüğünü toplumsal cinsiyet eşitliği açısından analiz edecek bir ekip oluşturmak, parti içinde eşitlik politikalarını kurumsallaştırmak ve partilerin kendi içindeki aday belirleme süreçlerinin demokratikliğini incelemek. Bunlar kadınların siyasete katılımını iyileştirmeye yönelik örneklerden sadece birkaçıdır.

III. Tüm Dünyada Kota Gerçeği: Ülkelerden Kotalı veya Kotasız Eşitlik Örnekleri

A. Arap Dünyası

9-10 Aralık 2009 tarihinde Beyrut'ta düzenlenen Birleşmiş Milletler/Arap Birliği Binyıl Kalkınma Hedefleri Ortak Raporu ile ilgili Konferansta UNIFEM adına Heba Nassar'ın dile getirdiği gibi, Arap kadınlarının siyasete katılımı hala dünyadaki en düşük düzeydedir. Bölgede kadınların parlamentoda sandalye sahibi olma oranı ortalama % 9'dur. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı 2006 İnsani Kalkınma Raporunda bu ülkelerin yeterince kalkınamamasının başlıca nedeni olarak kadınların yetersiz temsili e olduğu belirtilmiştir. 2009 yılında çoğu Arap ülkesinde (Libya, Umman, Lübnan, Cezayir, Mısır, Fas, Yemen ve Komor Adaları) parlamentoda kadınların sahip olduğu sandalyelerin oranı hala % 10'un altında idi. Katar, Suudi Arabistan, Kuveyt, Filistin ve Somali'de ise parlamentolarda hiç kadın yoktu.

Heba Nassar bu durumun birkaç etmeden kaynaklandığını düşünüyordu: ataerkil, bazen aşiret kültürü, bazı Arap devletlerinde geçerli olan ve seçimlerde aday belirleme hakkını sadece kabile şeflerine tanıyan mezhepçilik, Arap kadınlarının toplum içindeki rollerine ilişkin klişelerin (ev işleri ve çocukların yetiştirilmesi gibi işler) çok güçlü olması ve ve birçok Arap ülkesinde kadınların siyasete katılımının bakanlık ve parlamento düzeyinde birkaç pozisyona yapılan atamalarla sınırlandırılmış olması. 22 Arap ülkesinden 19'unun CEDAW'ı kabul etmiş olması kadın hakları ve eşitliğin yaşama geçirilmesine ilişkin taahhütlerini göstermektedir. Ancak birçok ülke çekinceler koymuştur. Bu çekincelerin sayısı bazı durumlarda o kadar yüksektir ki, CEDAW metni anlamını yitirmektedir. Libya, Tunus ve Fas ise CEDAW'ın isteğe bağlı protokolünü onaylamıştır.

Yine de bazı Arap devletleri siyasi bir iradenin göstergesi olabilecek bazı yapıcı önlemler almıştır. Bu önlemlerden bazıları şunlardır:

- Birkaç Arap ülkesinde kadınları daha etkili kılmak üzere ulusal kadın komisyonlarının oluşturulması yoluyla (2000 yılında Mısır'da, 2001 yılında Bahreyn'deki Kadın Yüksek Konseyi gibi örnekler) bir "devlet feminizmi"nin ortaya çıkması. Bu denetimli feminizm, kadınlara gerçek bir taahhütte bulunmadığı, sadece modern bir devlet izlenimi yaratmak üzere oluşturulduğu ve yapay olduğu için sık sık eleştirilmektedir. Öte yandan kadın hareketlerini yönlendirmek ve sınırlamakla da suçlanmaktadır. Yine de hükümetin gerçek güdeleri ne olursa olsun, kadınların bu tür yapıların oluşturulmasından yarar sağladığı da inkâr edilemez gibi görünmektedir.
- Bazı Arap devletlerinin toplumsal cinsiyet ve kadınların rolünün güçlendirilmesiyle ilgili bölgesel ve uluslararası konferanslara etkin katılımı
- Birçok Arap ülkesinde herkese oy hakkının tanınmış olması.
- Kota uygulamalarının benimsenmesi (Cezayir, Cibuti, Fas, Ürdün, Tunus, Sudan, Filistin, Mısır, Moritanya ve Irak)
- Bazı ülkelerde kadınlara karşı ayrımcılık içeren yasaların feshedilmesi ve yerlerine eşitliği daha fazla gözeten yasalar konması yoluyla yasal reformların başarıyla uygulanmış olması

Bu politik, yasal ve sosyal önlemlerin daha başarılı olabilmesi için toplumsal statüleri ne olursa olsun bütün kadınların siyasi haklarını bilmesini ve bunları kullanmasını sağlayacak

yerel ve ulusal bilgilendirme kampanyalarıyla desteklenmesi gerekir. Maşrık ülkelerinde (Mısır, Irak, Ürdün, Lübnan, Filistin ve Suriye) bu olumlu adımlara ek olarak kadınların siyasete katılımını artırmak üzere somut girişimler de olmuştur: seçim sandıklarına sadece kadınları taşıyan ulaşım hizmetleri düzenlenmesi; kadın örgütleri aracılığıyla erkek topluluk liderleri ile işbirliği içinde bilinçlendirme ve eğitim faaliyetleri; bilgi ve uzmanlığa erişimin iyileştirilmesi; kadınların siyaset oyununun kurallarını öğrenmelerine yardımcı olmak için, parlamentodaki kadın üyelerle veya kadınları destekleyen erkek parlamenterlerle işbirliği.

Örnek oluşturması için aşağıda Fas, Bahreyn, Ürdün, Mısır ve Lübnan incelenmektedir.

Fas'ta 1962 anayasası ile toplumsal cinsiyet eşitliği ilkesi güvence altına alınmıştır. Hükümetin CEDAW'ı 1993, İhtiyari Protokolü de 2006 yılında onaylamış olmasına rağmen 2009 yılında kadınların siyasetteki temsili hala sadece % 10.5 olabilmektedir ki bu da Fas'ı Arap ülkeleri ortalamasına getirmiştir.

Ancak Muhammed VI 1999 yılında tahta çıktığından beri, hükümet toplumsal cinsiyet eşitliği ve iyi yönetim konusunda politik taahhütlerini sergileme konusunda tutarlı davranmaktadır. Kazablanka Hukuk Fakültesi'nde siyaset bilimi profesörü olan H. Alimi M'Chichi'ye göre toplumsal cinsiyet analizinin siyaset alanına dahil edilmesi önce toplumsal cinsiyete dayalı eşitsizlikleri yaratan bazı ilişkileri görünür kılmış, sonra da, kadınların Fas toplumundaki yerine ilişkin yaygın akıl karışıklığını ortaya çıkarmış ve modernistlerle İslamcılar arasındaki farkları vurgulamıştır.

Fas hükümetinin yenilikçi yaklaşımı demokratik dönüşüm, ekonomik modernizasyon ve insani kalkınmanın ilerletilmesi için oluşmuş kapsamlı ulusal gündemin bir parçasıydı ve 2002 yerel seçimlerinde % 12'lik bir kotanın benimsenmesine yol açmıştı. Bu Faslı kadınlar için önemli bir ileri adımdı, rakam düşük görünse de, Fas'ın siyasi kurumlarında kadınlara daha fazla yer açmak yönünde bir arzuya işaret ettiği de açıktır. Hükümetin kadınları güçlendirme arzusu CEDAW'ın onaylanması sırasında konan çekincelerin kaldırılması, 2004 yılında aile yasalarının (*Moudawana*) revizyonu ve 2007 yılında vatandaşlık yasasının değiştirilmesi ile doğrulanmıştır. Fas hükümeti, kadına karşı şiddeti önlemek için ulusal stratejisini 2005 yılında, toplumsal cinsiyet hedeflerinin kamu politikası ve kalkınma programlarına dahil edilmesiyle toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama stratejisini 2006 yılında kabul etti.

“Mısır, Fas ve Ürdün'de Kadın Olmak” başlıklı eserin yazarları Alain Roussillon ve Fatima Zahra Zryouil'in açıkladığı gibi, Faslı feministler ilk kez harekete geçtiğinde çabaları belirli bir alanla sınırlıydı ve pek başarı sağlamadı. Çünkü işçi sınıfından kadınların yaşam koşullarını iyileştirmek gibi genel hedefleri yoktu, onların iktidar konumlarına erişmeye çalışan elitist bir çabaydı. Ancak o günden bu yana bu hareketler önemli bir evrim geçirmiş. Fas toplumunun tamamında hız kazanmıştır.

Kısa adı ADFM olan Faslı Kadınların Demokratik Derneği de bu süreçte önemli bir rol üstlenmiştir. ADFM 1985'te kurulmuştur. Çalıştaylar, konferanslar ve münazaralar düzenleyerek toplumsal cinsiyet kültürünü özendirmek için çalışmaktadır. Kadın hakları hareketi içindeki dernek kadınların parlamentoda temsiline ilişkin tartışmaları yaygınlaştırdıktan sonra eylemlere ilişkin genel bir tartışmayı gündeme taşıdı. Daha sonra da kota uygulamasının benimsenmesine yol açan sayısal talepleri dile getirdi.

ADFM nüfus içinde kadınların sayısı ile kadın aday ve seçilmişlerin sayısı arasındaki dengesizliğe karşı uluslararası sözleşmelerinin uygulanması için çalışmaktadır. Kadın iletişim ağları ve derneklerinin yanı sıra, siyasi partiler içinde güçlü pozisyonlara gelmeleri için parti politikaları ve işleyişlerinde etkin önlemler alınması için siyasi partilerle birlikte çalışmaktadır.

Son olarak, Fas'ta siyasetteki kadın sayısında gözlenen artış, çeşitli siyasi aktörlerin iç hukuku uluslararası sözleşmelere uyarlama çabalarını ya da Fas toplumunun kadınlara siyasette yardımcı olacak ve ülkeyi eşitliğe dayalı bir demokrasiye götürecektir modern eğitimi özendirme çabalarını yavaşlatmamalıdır.

Daha önce değinildiği gibi Orta Doğu'da, kadınların siyasete katılımı bir ülkeden diğerine büyük farklılıklar göstermektedir. **Bahreyn**'de hükümet 2001 yılında Kadın Yüksek Konseyi'ni kurmuş ve İslami Şeriat yasalarının izin verdiği ölçülere göre çekincesini koyarak Haziran 2002'de CEDAW'ı onaylamıştır. Belirtilen çekincelere ve uygulamaya ilişkin sınırlamalara rağmen, kadınlar 2002 yılı Ağustos ayında oy kullanma hakkını elde etti ve 2003 genel seçimlerine katıldılar. Bu kadın hakları aktivistleri için büyük bir zafer, kadınlar için bir devrimdi. Yine de, kotalar veya diğer önlemler olmadığından, Bahreynli kadınlar parlamentodaki sandalyelerin ancak % 2.5'ni sahip olabildiler.

"Çekincesiz Eşitlik" kampanyası Kasım 2008'de başlatılmış, kadınların statüsüne ilişkin konferanslar düzenlenmişti. Kuşkusuz, Bahreyn'de kadınların yasal statüsünde gözle görülür ilerleme vardır, ama ülkede tek tip bir aile yasası olmadığı düşünülürdüğünde bu kazanımlar kısıtlıdır. Daha kat edilmesi gereken çok yol vardır.

Ürdün'de kraliyet ailesi, modernizmi ve kadınların siyasete katılımını teşvik etmek için gerçek bir arzu sergilemiştir. Ürdün'lü kadınlar 1974 yılında oy kullanma hakkına kavuşmuş, 1992 yılında CEDAW (bazı çekincelerle) onaylanmıştır. Hâlihazırda parlamentoda temsil edilen kadınların oranı % 6.36'dır. 2003 yılındaki kota uygulaması sayesinde elde edilen bu oran bölge için iyi bir sonuçtur. 1992'de kurulan Ürdün Ulusal Kadın Komisyonu kadınların statüsünü geliştirmek üzere stratejiler oluşturmakla görevlendirilmiştir. Kota sistemi kamuoyunda farkındalık oluşturmak ve hükümet yetkililerini ikna etmek için tasarlanmış bir dizi eylem ve toplantının etkisiyle oluşan oybirliği sonunda 2003 yılında kabul edilmiştir. Bu eylemler 1995 yılında 33 partiden 20'sinin kota fikrini desteklediğini gösteren bir kamuoyu yoklaması, kota uygulamasını savunan STK'lardan oluşan bir komitenin örgütlediği ve 15.000 imza ile sunulan bir dilekçeyi de kapsamaktaydı.

Bu sistem 6 sandalyeyi kadınlara ayırmıştır. Sandalyeler bir seçim bölgesinde kadın adayların aldığı oyların yüzdesi esas alınarak dağıtılmaktadır. Seçimi ilk yüzde altı içinde kazanan kadın sandalyeye oturmaktadır. Bu yasada belirtilen en düşük eşittir ama kadınlar erkek adaylardan daha yüksek oy olarak daha çok sandalye de kazanabilirler. Bu durumda kazanılan sandalyeler kota içinde hesaplanmaz. Ürdün'ün seçim sistemi karmaşıktır, çünkü kadın kotası sistemi Hristiyan, Çeçen, Çerkez ve Bedevi azınlıklar için ayrılmış kotalara paralel olarak tasarlanmıştır. Ayrıca, seçim bölgelerinin büyüklüğünün belirlenmesinde, seçmen nüfusu veya sayısı gibi standart herhangi bir kriter kullanılmamıştır. Seçim bölgelerinin büyüklüğü kotalara bağlı olarak 1 ile 5 sandalye arasında değişmektedir.

Ürdün'deki kota sisteminin bazı avantajları vardır. Birincisi, sistem açık uçludur ve kadınları yasayla belirlenmiş sandalye sayısı ile sınırlamaz. İkincisi, sandalye sayıları Hristiyanlar, Çerkezler, Çeçenler ve Bedeviler gibi önceden belirlenerek sınırlanmamıştır. Ve nihayet, kadınlar için belirlenen kota diğer kotalardan ayrıdır. Örneğin bir Bedevi kadın seçilmişse, kazandığı sandalye azınlık kotalarında bir eksilmeye neden olmaz. Bu seçim sisteminin başlıca dezavantajı kadınlara ayrılan sandalye sayısının yetersiz olmasıdır. Altı sandalye parlamentoda % 5.5 oranında bir temsil anlamına gelmektedir. Bu durum parlamentodaki kadın temsiline düşük olmasını (% 6.3) da açıklamaktadır. Ayrıca seçim bölgesine atananların oylama sistemi ve kadın adayların ülkede coğrafi olarak eşitsiz dağılmış olması dengeli bir kadın temsiline olanak vermemekte ve büyük metropollerde seçilmelerini zorlaştırmaktadır. Kadınların katılımını artırmak için onlara ayrılan sandalye sayısının ikiye katılması, siyasi partiler yasasında partilerin kadın adaylar için minimum bir kota belirlemesini zorunlu kılan nispi (oransal) bir oylama sistemi benimsemesi gelişme sağlayabilir. Şubat 2009'da CEDAW üzerindeki çekinceler konusunda da gelişme kaydedilmiştir. 2008 yılında Aile İçi Şiddete Karşı Koruma Kanunu kabul edilmiş, Ürdün Adalet Bakanlığı on yıl içinde yargıçların % 40'ının kadın olması umuduyla kadınlar için yargıçlık eğitim programlarını desteklemiştir ve "Çekinçesiz Eşitlik" koalisyonunun Mayıs 2009'da gerçekleştirilen 2. yıllık konferansında ev sahipliğini Ürdün üstlenmiştir.

Mısır, 2009 yılı itibariyle parlamentoda % 1.8'lik kadın temsiliyle, kadınların hükümette en az temsil edildiği ülkelerden biridir. Bununla birlikte CEDAW'i 1981 yılında imzalamış olan Mısır, 1956 anayasasıyla kadınlara siyasi haklarını tanıyan ilk Arap ülkesidir. 1919'daki devrimden bu yana Mısırlı kadınlar her zaman haklarını dile getirmiş ve savunmuşlardır. Geçmişte geçici bir süre için bile olsa bir kota sistemi benimsenmiştir. 1956 ve 1971 anayasaları cinsiyeti ne olursa olsun tüm vatandaşların eşit haklara ve fırsatlara sahip olduğu ilkesini açıkça dile getirmekle birlikte 1979 ve 1983 tarihli iki yasa, nispi temsile esas alındığı bir sistemde Halk Meclisi'nde kadınlara, sırasıyla, 30 ve 31 sandalye ayrılmasını öngörmüştür. Kota sistemi ile parlamentodaki kadınların oranı 1979 yılında % 9'a yaklaşıp dek kararlı bir artış göstermiştir. Bu da ülke ve bölge için bir rekordur. Ancak bu durum uzun sürmemiş ve kadınları parlamentodan atmak için bir savaş başlatılmıştır. Bu savaş Anayasa Mahkemesi'nin 1979 tarihli yasayı 1986 yılında iptal etmesiyle sonuçlanmış ve anayasaya aykırı olduğu gerekçesiyle kota sisteminden vazgeçilmiştir. Mahkemenin yasayı iptal etmesinin ardındaki gerçek neden seçim sisteminin anayasaya aykırı doğasından kaynaklanıyordu. Seçim yasa uyarınca siyasi partilerin hazırladığı aday listeleri üzerinden yapıyordu ve bu uygulama bağımsız adayları dışlıyor, dolayısıyla siyasi parti üyeleri ile bir partiyle bağlantısı olmayan bireyler arasındaki fırsat eşitliği ilkesini ihlal ediyordu. Yasanın, kadınlara belirli sayıda sandalye ayıran 3. Maddesi doğrudan hedef alınmamakla birlikte iptal edilmişti. Bu kararı gerekçelendirmek için bazı yorumcular kadınlara sandalye ayırmanın erkeklere ayrımcılık uygulamak anlamına geleceğini savundular.

Ulusal Kadın Konseyi'nin yardımı ve birçok örgütün desteğiyle sonunda Mısır'da kadınların siyasete katılımına yeni bir destek dalgası doğdu. Bu dalga kadınları genel seçimlerde aday olmak ve oy kullanmak için yüreklendirdi. Eğitim seminerleri yapıldı ve kadınların katılımını desteklemek üzere daimi komiteler oluşturuldu. Parlamentodaki sandalyelerin % 12'sini kadınlara ayıracak bir kota sistemi oluşturulması için yeni bir talep söz konusuydu. Sistem 1979 anayasasında yer alan eşit hak ve olanaklar ilkesinin CEDAW ve 15 Mart 1984 tarihli İskenderiye Beyannemesi ışığında yeniden yorumlanmasına dayandırılmıştı. Bu Mısır

hükümetinin 2007 Anayasasının 62. Maddesini değiştirmesine yol açtı. Bu değişiklik yasamanın gücünü artırmak, Halk Meclisi ve Şura Konseyi'nde siyasi partilerin daha iyi temsil edilmesini sağlamak üzere seçim sisteminde bir reform gerçekleştirmek ve bir kadın kotası sistemini benimseyerek kadınlara daha büyük bir rol vermek üzere yapılmıştı. Değiştirilen şekliyle 62. Madde kadınlara ayrılmış sandalyelerin sayısı ile ilgili net bir asgari sayı belirlememekle birlikte 2009 yılındaki son seçimlerden sonra parlamentodaki kadın sayısında % 2'den % 11'e önemli bir artış gözlenmiştir (Rakamlar 9-10 Aralık 2009'da Beyrut'ta düzenlenen Binyıl Kalkınma Hedefleri Birleşmiş Milletler/Arap Birliği Ortak Raporu Konferansı'nda Mısır Büyükelçiliği tarafından belirtilmiştir). Mısır örneği kadın kotalarının kadınların siyasete katılımı üzerinde yaratabileceği olumlu etkinin yanısıra kotaların kaldırılmasının olumsuz etkisini gösteren bir örnektir. Bu önlemlerin kadınların siyasetteki varlığını engelleyen kültürel unsurlar ortadan kaldırılma ve gerçek eşitlik sağlanana kadar korunması son derecede önemlidir.

Lübnan tarihsel, kültürel, dini çeşitliliği, kadınlara ayırdığı yer açısından Maşrik ülkeleri arasında benzersiz bir yere sahiptir. Aslında anayasanın başlangıç kısmındaki Madde C ve 7. Maddede cinsiyetine bakılmaksızın tüm vatandaşlar için eşit haklar ilkesi resmen kabul edilmiştir. Başta CEDAW olmak üzere insan haklarıyla ilgili uluslararası sözleşmeleri de onaylamış, böylece erkekler ve kadınlar arasındaki eşitlik ilkesine bağlılığını taahhüt etmiştir. Yine de nüfusun % 52'sini oluşturdukları ve kadın mezunların sayısı erkek mezunlardan yüksek olduğu halde kadınların işgücü içindeki oranı % 30, karar alma ve siyaset parlamentodaki temsil oranı % 3,2'de kalmıştır. Bu, Arap toplumlarında genel olarak rastlanan, ataerkil yapının hakim olduğu bir toplumun ortaya koyduğu görüntüdür. Lübnanlı Kadınlar Ulusal Komisyonu'ndan Lamia Osseiran'a göre kadınların siyasetteki varlığının önündeki en önemli engel Lübnan devletinin dayandığı aile mezhepçiliğidir; bu yapıda iktidar, sahip oldukları niteliklere dayalı olarak değil temsil özellikleri nedeniyle, az sayıda ailenin erkek üyelerine ayrılmıştır.

Kadın dernekleri ve Lübnanlı Kadınlar Ulusal Komisyonu bunu telafi etmek amacıyla etkin önlemlerin alınmasını desteklemek üzere sürekli eylemler gerçekleştirmektedir. Örneğin; çalıştaylar düzenlemekte, kadın hakları ve kadın kotalarına ilişkin (1998, 2000 ve 2004 yıllarında olmak üzere) uluslararası toplantılara katılmaktadırlar. Parlamentoda sandalyelerin % 40'ının nispi temsil sisteminde kadınlara ayrılmasını ve partilerin aday listesinde % 30 oranında bir kadın kotası uygulamasını zorunlu kılan 2005 tarihli yasa tasarısı reddedilmiştir. Dolayısıyla Lübnan'da kadınlar için hala herhangi bir kota yoktur. Varolan kotalar dini gruplara uygulanmaktadır. Marie Nassif-Debs'in açıklamasına göre, siyasi sınıfın çoğunluğu kota sistemini kadınlar için aşağılayıcı buldukları için eleştirmişlerdir. Oysa kendilerinin de dini grupların temsilcilerine tanınan kotalar sayesinde iktidara geldiklerin unutmaktadırlar.

Diğer ülkelerin kotaları coğrafi ya da Hindistan'da olduğu gibi kast kotalarıdır. Bu kotalar kadın kotalarıyla çakışmaktadır. Stockholm Üniversitesi siyaset bilimleri profesörü Drude Dahlerup, kadınlara yönelik yasama türü kotaların hâlihazırda mezheplere yasama kotası uygulayan Lübnan için kuşkusuz en iyi yöntem olacağına inanmaktadır. Bu sistem daha sınırlayıcı ve dolayısıyla daha başarılı olacaktır.

Lübnanlı parlamenter ve 2005'teki yasa tasarısının yazarlarından biri olaa Kamal Feghali'ye göre Lübnan'da siyasette kadın temsiline iyileşmesinin koşulu siyasi partilerin kendi işleyiş

yapıları içinde eşitlik ve denklik kurallarına uymayı taahhüt etmeleri ve aday başvuruları sırasında kadın kotaları uygulanmasıdır. Kamal Feghali ayrıca kadınların siyasetle daha fazla ilgilenmelerinin esas olduğunu ve partilerin kadınlar lehine önlemler almaları için baskı oluşturmak üzere bir kampanya başlatmaları gerektiğini ısrarla belirtmektedir. Toplumun tamamında farkındalık oluşturmak, (mezhepler ve kadınlar için) ikili bir kota sisteminin benimsenmesine yönelik destek bulmak ve seçim sisteminde reform uygulamak için hem kadınların hem de siyasi partilerin uzun vadeli eylem stratejileri uygulaması gerekmektedir.

Yeni Lübnan hükümeti mezhep dengliği konusuna önem vermektedir ve siyasi taahhütlerinin 22. Başlığında CEDAW'ı uygulama ve bir seçim reformu üzerinde çalışma isteğini taahhüt etmiştir. Bu açıdan Lübnan'da hangi oylama sisteminin (çoğunlukçu, nispi veya karışık), hangi seçim bölgelerinde uygulanacağı, toplumsal cinsiyet eşitliğinin nasıl sağlanacağı, bunun için kadın kotalarının etkisinin en iyi nasıl artırılabilceğini belirlemek üzere politik, dini ve yapısal kimliğin tanımlaması gerekecektir.

Ahmet Beydoun gibi bazı yazarlar, demokratik bir rejimde yurttaşların eşitliği ilkesinin mezhep kotalarının eksikliğini telafi edeceğini ve yeterli bir güvence sağlayacağını düşünse de, görünüşe bakılırsa bu eşitlik ilkesi, aksine, kadın temsili açısından yetersiz kalmaktadır ve etkili yasama kotalarıyla desteklenmelidir.

B. Dünyanın Diğer Bölgelerinde Kotalar

A. Asya

Asya kadınlar lehine etkili önlemler almak konusunda öncülük etmiştir. Pakistan daha 1956'da sandalyelerinin % 5-10 arasınaiki bölümünü kadınlara ayırmış, Bengladeş aynısını 1970 yılında yapmıştır. Günümüzde hem Bengladeş hem de Hindistan anayasal kotalar belirlemiştir. Endonezya, Pakistan ve Çin yasalarla kota belirlemiştir. Asya batı Avrupa ve bazı Afrika ülkelerinde olduğu gibi siyasi partilerin gönüllü olarak belirlediği kotalar yerine yasalarla belirlenmiş formel ve zorunlu yasaları tercih etmektedir. Asya'da gözlenen diğer bir eğilim de sandalye ayrılmasına yönelik bir kota sistemidir.

Hindistan'da kadın kotalarının benimsenmesi konusunda 1920'lerde başlayan tartışmalar, 1950'lerde yeni bir ivme kazanmış, tarihsel olarak dezavantajlı grupların (özellikle düşük kastların) tanınması ve içerilmesinikapsamıştır. Hindistan, aynı zamanda, yerel ve ulusal düzeylerde uygulanacak kotalara gösterilen farklı tepkiler açısından da iyi bir örnektir. Hindistan Parlamentosu 1993'te Rajiv Gandhi'nin başlattığı adem-i merkeziet politikasının bir parçası olarak ikili kota sistemi gerektiren bir anayasa değişikliğini kabul etmiştir. Buna göre sandalyelerin % 30'u kadınlara, bunun belirli bir oranı da, nüfus içindeki oranlarına göre, alt kastlardan gelen kadınlara ayrılmıştır. Bu % 20-30 oranındaki kadın kotası yerel düzeyde (yerel meclisler ya da *panchayats* düzeyinde) benimsenmiştir. Fakat ulusal meclis sandalyelerin % 30'unun kadınlara ayrılmasına ilişkin Kadın Kotası Yasa Tasarısı parlamentoda hala tartışılmaktadır.

Bu iki düzeyli kota örneği Lübnan gibi bir yandan kadınların siyasette temsili için, bir yandan da dini farklılıklar gibi nüfusun tamamını ilgilendiren konularda çalışan ülkelere ilham kaynağı olabilir. Ancak kadın kotası karşıtlarının sık sık dile getirdiği tuzaktan, yani bir toplumda çok fazla kota uygulamanın (toplumsal cinsiyete, dine, coğrafi konuma, kastlara vb.) heterojenleşmeyle sonuçlanma ihtimalinden, kaçınmaya özen gösterilmelidir.

Pakistan'da, % 33'lük kotanın benimsenmiş olması kadınların siyasete girmesini sağlamakla kalmamış, aynı zamanda bölge meclislerinde dezavantajlı grupların temsili de sağlamıştır. Pakistan siyasete girmek isteyen kadın ve erkeklere niteliklerini geliştirmeleri ve başarı olanaklarını artırmaları için özel eğitim olanakları da sunmuştur.

Doğu Timor herhangi bir önlem almadan siyasete kadın katılımını sağlamış ve savaş sonrası dönemde hükümet kurma sürecinde iyi bir örnektir. Aslında, bu da politikalarda, programlarda ve yasalarda toplumsal cinsiyet eşitliği ilkesini savunmak ve kadınların statüsünü koruyan bir kurumsal çerçeve oluşturmak için bir araya gelmiş güçlü bir kadın örgütleri ağı, en yüksek karar mercilerinde kritik sayıda kadın bulunması ve Birleşmiş Milletler desteği ile girilen ortak bir eylemin sonucudur. Günümüzde Doğu Timor Parlamentosu'nun %30'undan fazlası kadın üyelerden oluşmaktadır ve görevde dokuz kadın bakan vardır.

Sonuç olarak Asya'da iki eğilim gözlenmektedir: Yasalarla belirlenmiş kota uygulamaları ve kadınlara sandalye tahsis edilmesi. Asya örnekleri, en uygun kota tipi belirlenmeden önce, ülkenin özgün dini, etnik ve kültürel bağlamı ve kast sisteminin incelenmesinin ne kadar önemli olduğunu da vurgulamaktadır.

B. Avrupa:

Kotalar dünyanın diğer bölgelerinde olduğu gibi Avrupa'da da bir ülkeden diğerine önemli farklılıklar göstermekte, sistematik olmayan farklı biçimlerde uygulanarak kadınların siyasete katılımını desteklemektedir.

İskandinav Ülkeleri parlamentoda kadın temsili açısından 31 Ekim 2009 itibarıyla % 42.4 ortalama ile lider ülkeler arasında yer aldığından, izledikleri yolu ve kullandıkları yöntemleri incelemek önemlidir. Bu, birçok olumlu etmenin birlikte yarattığı bir sonuçtur: kadınların yıllarca yürüttükleri siyasi aktivizm, güçlü sosyal yönelimlere sahip hükümetler, 1960'larda kadınların kitlesel olarak işgücüne katılmaları, eğitim hamlesi, hükümetin laikleştirilmesi ve sosyal demokrat partilerin iktidarı. Bu öğelerin tümünün aynı anda bir araya gelmesi parlamentoda % 25 oranında bir kadın temsiline yol açmıştır. Kotaların gündeme gelişi daha sonra olmuştur ve kota uygulaması sadece kadınların katılımını pekiştirmeye ve doğrulamaya katkıda bulunmuştur. İskandinav ülkelerinde kadın temsili noktasında % 43'e çıkması toplam 80 yıl sürmüştür. Siyasette kadın konusunda birçok eseri olan yazar Drude Dahlerup bu yüzden İskandinavya'nın bir örnek sayılamayacağını düşünmektedir.

Günümüzde İskandinav ülkelerinde sadece siyasi partilerin gönüllü kotaları söz konusudur. Norveç'te siyasi partilerin çoğu her iki cinsiyet için % 40 kota uygulamaktadır. İzlanda ve İsveç aynı tür gönüllü kotalar uygulamaktadır. İsveç'te bu sisteme parti listelerinde iki cinsiyetin birbirinin yerine geçmesi anlamına gelmek üzere "fermuar sistemi" denmektedir.

Parlamentoda kadın üyelerin oranı İzlanda için % 42.9, İsveç için % 47'dir. Danimarka 1990'ların ortasında tüm kotalarını kaldırmıştır ve halihazırda parlamento üyelerinin % 38'i kadındır. Finlandiya'da da kota yoktur ve parlamentoda kadınların oranı % 41.5'tir. Danimarka, Finlandiya, Norveç ve İsveç'te seçimler nispi temsil sistemine göre yapılır.

Fransa'da kadına karşı ayrımcılık aleyhinde ilk protestoların yapılması (1405 yılında yazar Christine de Pizan'a atfedilmiştir) ile 2000 yılında eşitlik yasasının kabul edilmesi arasında yaklaşık altı asırlık bir süre geçmiştir. Bu süre içinde, çok mücadele edilmiş ve Fransız kadınları diğer Avrupa ülkelerinden çok sonra, 1944 tarihli bir kararname ile oy kullanma haklarına, yanı sıra eşit siyasi ve sivil haklara erişmişlerdir. Politik vicdan gerçek anlamda 1960'lar ve 70'lerdeki kadın hareketleriyle artan eşitlik talepleri sonucu uyanmıştır. Kotaları destekleyen ilk kanun tasarıları 1979 ve 1982'de erkek aday sayısını en fazla % 75 olarak belirleyen ve kadınlar için % 25 kota anlamına gelen bir yasa ile gündeme gelmiştir. Ancak Ulusal Mecliste oybirliğiyle kabul edilen bu tasarı, anayasaya aykırı olduğu gerekçesiyle reddedildi.

Fransa'da toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda önemli adım 20 yıl sonra 1999 yılında atılmıştır. Bununla anayasanın 3. ve 4. maddelerinde yapılan değişikliklerle "yasalar kadın ve erkeklerin siyasi görevlere/konumlara eşit erişimini özendirir" ve "siyasi partiler ve gruplar yasal gerekliliklere uygun olarak bu ilkenin uygulanmasına katkıda bulunur" ifadeleri getirilmiştir. Kadınlar ve Erkekler Arasında Denklik için Fransız Gözlemevi genel raportörü Catherine Génisson bu durumu, "Bu gerçek bir devrim, çünkü soyut bir evrensellik paradigmasından (soyutluk erkeklığe benzetiliyor) uzaklaşarak 3. Maddeye eklenen "kadın" sözcüğüyle somut evrenselliğe geçmekteyiz," sözleriyle ifade ediyor. Egemenliği cisimleştiren erkek modeline teslim olma eşiği kırılmıştır ve anayasal reform "uygunluk açısından eşitlik" kavramının ötesine geçerek, kadınlara daha fazla vatandaşlık hakları vererek kadınlara kapıları fiilen açmaktadır.

2000 yılında onaylanan denklik yasası anayasal reformun bir parçası olarak kabul edilmişti. Eşitlik hareketi epeyce yol almıştır ve kamuoyunun gözünde Brüksel'in pek sevilmeyen tarım politikalarını anımsatan "kota" sözcüğünden daha büyük bir ilgi görmektedir. Ayrıca "kota" ve "denklik" aynı şey değildir. Denklik eşitlik talebidir, kota ise bunu sağlamanın aracıdır. Valérie Mèrour "Liberal Demokrasilerde Kadının Siyasi Temsili: Adalet, Eşitlik, Denklik" eserinde şöyle yazar: "Kota fikrinden farklı olarak denklik kavramı erkeklerin ve kadınların toplumsal cinsiyet eşitliğiyle ortak yönetimine dayalı gerçek bir toplum vizyonundan doğar. Denklik gereği mevcut yapısına dayalı olarak ve insan cinslerinin her ikisini de temsil eden yeterli bir toplumsal temsiliyete duyulan kanıtlanmış ihtiyaçtan kaynaklanır."

Yeni yasa siyasi partilerin kadın ve erkekleri eşitlik ilkesine göre değerlendirmesini gerektirir ve aday listelerinde 50-50 kadın/erkek eşitliğini (% 2 sapma ile) sağlamayan partilere veya siyasi gruplara para cezaları getirir. Bu koşullar derhal sonuç vermiş ve 2001 seçimlerinde belediye meclislerine seçilen kadınların sayısı büyük oranda artarak % 30'dan % 47.5'e yükselmiştir. Bazı belediyelerde bu oran iki katına çıkmıştır. Böylece yasa yerel ölçekte son derecede başarılı olmuştur. Ancak ulusal düzeydeki ilerleme yavaş seyretmiştir. 2009 yılında parlamentodaki sandalyelerin sadece % 18.2'sinde kadınlar yer alabilmiştir, ki bu diğer Avrupa Birliği üyesi ülkelerin çok gerisindedir. Dolayısıyla değişim iki farklı hızda gerçekleşmektedir ve kadınların siyasi yaşama katılımını daha da artırmak için iyileştirmelere

hala ihtiyaç vardır. Bu ihtiyaç özellikle yasanın kapsamı, yasama organının çalışmalarının programlanması ve seçilmiş kadınların statüsünün iyileştirilmesi açısından gereklidir.

Avrupanın geri kalan kısmında genel eğilim siyasi partilerin belirlediği gönüllü kotaların yaygın olarak (27 ülkede) kullanılmasıdır. Sadece 10 kadar ülke ulusal ve yerel düzeyde kota uygulamak üzere yasa koymuştur.

C. Amerika

Amerika Birleşik Devletleri'nde kota yoktur. Temsilciler Meclisinde sandalyelerin %16.8'i, Senatoda ise sandalyelerin % 15'inde kadınlar yer almaktadır. Fakat bakanlık düzeyinde hükümete etkin olarak katılmaktadırlar.

Kanada'da parlamento üyelerinin % 22.1'i kadındır. Ancak, burada da herhangi bir yasal kota ya da kadınlara ayrılmış sandalye yoktur, sadece siyasi partilerin gönüllü olarak belirlediği kotalar vardır. Dolayısıyla siyasi olarak ifade etmek gerekirse, bu, olabildiğince çok sayıda kadını öne çıkaran ve bakanlar kurulunda toplumsal cinsiyet denkliliğini sağlamak için her türlü çabayı gösteren partiler düzeyinde halledilmektedir. Halihazırda Quebec'te iktidarda olan Quebec Liberal Partisi, geçmişte denklik sağlamıştır. Gün itibarıyla 28 bakandan 12'si kadındır, yani durum denkliliğe yakın olmayı sürdürmektedir. Bu tümüyle gönüllü sistemin riski tamamen siyasi iradeye bağlı olması ve gelecek için herhangi bir garanti vermemesidir. Düzenli kamu tartışmalarına rağmen, toplumsal cinsiyet eşitliğini düzenleyecek bir yasa kabul edilmemiştir.

Latin Amerika kadınların statüsünün iyileşmesi için formel adımlar attığı için Kuzey Amerika ve Avrupa'dan ayrılır. Gerçekten de bölgedeki ülkelerin çoğunun anayasasında toplumsal cinsiyet eşitliğine değinen bir madde bulunmaktadır. Ayrıca, Pekin Konferansı ve Eylem Planı'nda yer alan tavsiyelerin bir sonucu olarak kota uygulamalarının benimsenmesi için bölgesel bir kampanya düzenlenmiştir. Bu da 16 Latin Amerika ülkesinin kota kanunları çıkarmasına yol açmış ve ulusal parlamentolarda kadın temsili açısından önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. Kanada Uluslararası Kalkınma Araştırmaları Merkezi (IDRC Canada's International Development Research Centre) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmanın da gösterdiği gibi, bazı yasalar özel olarak kadın temsiline artmasını amaçlarken, diğerleri kadın veya erkeklerin parlamentodaki koltukların % 70'ten fazlasını alamayacağını hükme bağlayarak cinsiyetler arasında bir denge hedeflemektedir. Seçilmiş kadınların sayısı 1990'lı yıllarda % 6'dan % 15'e çıkarak ikiye katlanmıştır. Bu sayılar aynı dönemde bazı Avrupa ülkelerinden daha yüksektir.

2005 yılına varmadan Pekin'in karar alıcı konumlarda denkliliği sağlama hedefine ulaşamamış olsa da, kota yasaları getiren ülkelerdeki olumlu sonuçların küçümsememesi gerekir. Siyasi partiler, hatta Latin Amerika'da çok güçlü olan meslek kuruluşları gönüllü olarak çeşitli olumlu önlemler almışlardır. Birçok ülkede artık parti listelerinin % 20 ila % 40'ının kadın olmasını gerektiren yasalar geçerlidir. Burada zorunlu yasal önlemleri tercih eden ve süreci sadece siyasi partilerin inisiyatifine bırakmayan bir yaklaşım söz konusudur.

Bu bölgede bu yasayı yürürlüğe koymayan bazı ülkelerde, siyasi partiler yine de süreci desteklemiş ve kendi inisiyatifleriyle kendi iç seçimlerinde ve genel seçim hazırlıklarında bir

kota sistemi kullanmaya başlamışlardır. Peron yanlısı partinin gönüllü olarak kadın kotalarını benimsemesiyle bir öncü haline gelen Arjantin’de de durum böyledir.

Ancak yazarlar (Dahlerup, Htun ve Jones) kota yasalarının bütün olumlu sonuçlarına rağmen, parlamentodaki kadın sayısını artırma konusundaki gerçek etkisinin sınırlı olduğu konusunda görüş birliği içindedirler. 2004-2005 döneminde Honduras ve Guatemala’da kadın parlamenterlerin oranı sadece % 5.5 olmuştur. Siyasi partiler kotaları en düşük düzeyde uygulama eğilimindedir ve seçim sistemleri kadın kotalarını yürürlüğe koymayı güçleştirmektedir. Yol uzun ve zordur, ama sayılar yavaş da olsa iyileşmektedir. Örneğin Honduras’da parlamentodaki kadın sayısı % 23.4’e ulaşmıştır. Yine de, son rakamlar henüz belli olmamakla birlikte 29 Kasım 2009 seçimlerinde gözlenen ilk eğilimler parlamentodaki kadın sayısında bir artışa işaret etmektedir.

(*El Heraldo* gazetesi, 30 Kasım 2009).

Parlamentodaki sandalyelerin yaklaşık % 23’ünde kadınların olduğu Honduras, Avrupa ülkeleri de dahil, birçok ülkenin önünde, ancak denkliği yakalamaktan hala uzaktır.

Arjantin siyasette kadının rolünü ilerletme konusunda ilginç bir örnektir. Çünkü ülke bu alanda bir öncüdür; dört tip kota uygulanmaktadır ve yasaya uyulmamasının cezası vardır. 1950’lerin başında bölgenin önde gelen partisi olan Peronist parti kadınlar için bir kota benimsemiştir. Daha sonra 1991’de listelerde kadın adayların oranının en az % 30 olmasını öngören kota kanunu seçim yasasına dahil ederek, formel ve olumlu bir ilerleme başlatılmıştır. Bu mekanizma Cordoba eyaletinde seçimle gelinen görevler için siyasi partilerin kadın adaylara % 50’lik bir kota koymasına yönelik yasanın kabulüyle desteklenmiştir. Arjantin CEDAW’ı 2007 yılında onaylamış ve toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili olanlar dahil tüm hükümlerini anayasasına dahil etmiştir. Bütün bu yasal ve gönüllü adımların ortak etkisiyle Arjantinli kadınlar son 60 yılda Temsilciler Meclisinde her zaman çok iyi temsil edilmiştir. Daha 1955’te, sandalyelerin (o dönem için bir rekor olan) % 22’sine sahiptiler. Halihazırda milletvekillerinin % 41.6’sı kadındır, ki bu oran Arjantin’i parlamentoda kadın temsili konusunda dünyada altıncı sıraya yerleştirmiştir. Bu sonuçlar 1996 yılında Buenos Aires Otonom Kenti’nin Hükümet Başkanlığına bir kadının seçilmesine ve 2000 yılında da Cristina Kirchner’in ülke başkanı olmasına yol açmıştır.

D. Sahra Güneyindeki Afrika

Senegal’de IFAN [Afrika Temel Araştırmalar Enstitüsü] ve Fransa’da CNRS [Fransız Ulusal Bilim Araştırmaları Merkezi] araştırmacılarından Fatou Sow şunları söylemektedir: “Afrika demokrasisi hasta ve kadınların yeterince temsil edilememesinden muzdariptir. Ve bunun nedeni Afrika’da hüküm süren ataerkil kültürdür. Kadınların temsil yeteneğine sahip olması, etkili olması gerekir ve bu salt biçimsel bir kota ve denklik tablosundan öteye geçmelidir. Fatou Sow Afrikalı kadınların siyasi konumlara demokratik yollarla seçilerek değil, kişisel nitelikleri ne olursa olsun salt belirli bir partiye, aileye, etnik gruba veya dine ait oldukları için atanarak gelmesi konusunu tartışmaya açar. Ayrıca kadınların durumları ile ilgilenen yapıların oluşturulmasına yol açan ve çoğu zaman kelimelerin gerçek anlamından uzaklaşan bir toplumsal cinsiyet terminolojisi yaratan bir devlet feminizmini reddeder.

Afrika'da iKNOW Politics tarafından yürütülen bir çalışma, 2005 yılında çoğulculuk sistemini kullanan 21 ülkede kadın temsil oranının ortalama % 15.5, buna karşılık nisbi temsil uygulayan 12 ülkede aynı oranın % 27.4 olduğunu göstermiştir. Kadın temsilinin en düşük olduğu ülkelerin % 13 ile karma seçim sistemleri uygulayanlar olduğu gözlenmiştir.

Güney Afrika'da yasama içinde kadın temsil oranı % 44.5'tir. Bu mükemmel sonuç bir yandan siyasi partilere kota uygulamaları için baskı yaparken anayasal, yasal reformları yönlendiren ve güçlendiren güçlü bir kadın hareketinin (Ulusal Kadın Koalisyonu (Women's National Coalition, WNC)) eylemleriyle elde edilmiştir. WNC bunu başarmak için kadının siyasetteki yerine ilişkin kamouyu farkındalığını yükselten ulusal bir eylem platformu oluşturmuştur. Bunun üzerine Güney Afrika'nın önde gelen siyasi partisi ANC adaylarının % 30'unun kadınlardan oluşması için kendi isteğiyle kota uygulamaya ve kadın adaylar için eğitim programları düzenlemeye karar vermiştir. Kadın hareketinin lobi çalışmaları, siyasi partilerin kendilerinin uyguladığı kotalar ve yasanın zorunlu kıldığı kotaların ortak etkisiyle ülke kadın yasama üyelerinin oranı açısından dünyadaki üçüncü sıraya yükselmiştir.

Hükümetin ulusal merkezsizleştirme (adem-i merkeziyet) programı da, yerel politikanın muhafazakar özellikleri nedeniyle seçilmekte zorlanan kadınların siyasete girmesine yardımcı olan çok önemli bir rol oynamıştır. Ottawa'da bulunan Uluslararası Kalkınma Araştırmaları Merkezi (IDRC, International Development Research Centre) tarafından gerçekleştirilen bir çalışma yerel projelerde kadın katılımının artırılmasında toplumsal cinsiyete özgü ulusal politikaların etkili olduğunu göstermiştir. Ancak bu araştırma kadınların yerel yönetimlere katılımının sıklıkla siyasi etkilerini artırmaktan çok geleneksel rollerini pekiştirdiğine dikkat çekmektedir. Araştırma kadının siyasette temsil edilmesi ve katılımı konusunda kadınların farkındalığını yükseltmek kadar erkeklerin farkındalığını yükseltmenin de aynı derecede kritik önem taşıdığı sonucuna varmıştır.

Burkina Faso, Nisan 2009'da yerel ve genel seçim listelerinde kadınlar için en az % 30 kota belirlemiştir. Buna zorlayıcı önlemler ve ihlal halinde cezalar eşlik etmiştir. Ancak burada belirtilmesi gereken hükümetin, kadınları en az % 30'unun seçilebileceği yerlerden aday göstermeleri halinde partilere ek ödenek verilmesini öngören, ilginç ve özgün yaklaşımıdır. Halihazırda Burkina Faso'da yasama üyelerinin % 15.3'ü kadındır. Burkina Faso denklikle ilgili Maputo Protokolünü onaylamıştır ve bu konuda ciddi adımlar atacağı izlenimini vermektedir

Ruanda, Ekim 2009 itibariyle parlamentoda kadın oranında % 56.3 ile Parlamentolar Arası Birlik (the Inter-Parliamentary Union, IPU) listesinde İsveç (% 47) ve Güney Afrika'nın (% 44.5) önüne geçerek birinci sıraya yerleşmiştir. Ruanda dünyada toplumsal cinsiyet denkliliğini sağlayan hatta aşan ilk ülkedir. Bu sonucun nedeni özellikle kadınlar için sandalye tahsis eden ve Senatoda kadınlar için % 30'luk bir kota ayıran anayasa hükümlerinden kaynaklanmaktadır. 1994 soykırımından bu yana Ruanda kendisini yeniden inşa etmektedir ve Birleşmiş Milletler ve IPU tarafından kadınların politikaya erişimini iyileştirmek için birçok seminer düzenlenmiştir. Ruanda'da siyasetlerin tamamının kadınları siyasete dahil etme ihtiyacını kabul ettiklerini de belirtmek gerekir. Bu etmenlerin tümü Ruandalı kadınlara siyasi başarıyı, ülkeye de toplumsal cinsiyet eşitliğinin gerçekleştiği bir demokrasiyi getirmiştir.

Bu örnekler kadınların politik ve kamusal katılımı anlamında son yıllarda Afrika ülkelerinde kaydedilen önemli ilerlemeyi göstermektedir. En iyi sonuçlar gönüllü, yasal veya ikisinin

bileşiminden oluşan kotalar uygulayan ülkelerde elde edilmiştir. Araştırmalar kotaların başarısının esas olarak ülkenin seçim sistemine, parti liderleri ve hükümetlerin kadınları siyasetteilerletme konusundaki adanmışlıklarına, kadın hareketleri ve gruplarının enerjilerine/çabalarına bağlı olduğunu göstermektedir.

SONUÇ

Kotalar uluslararası hukukun savunduğu toplumsal cinsiyet eşitliğini gerçekleştirmeye yönelik güçlü bir araç mıdır, yoksa kadınları aşağılayan geciktirilmiş bir eylem midir? Erkek ve kadın olarak hepimiz bu soruya kendi yanıtımızı bulmalıyız. Birçok ülke kota sistemi uygulamaya karar vermiştir. Diğerleri eşitlikçi bir demokrasi oluşturma yolundaki stratejilerini henüz belirlememişlerdir.

Devletlerin ideal kota sistemlerini, yani kendi sosyal, kültürel, siyasi ve idari yapılarına en uygun olan ve kadın ve erkeklerin gerçekten eşitlikçi bir politik, toplumsal ve ekonomik ortaklığa doğru ilerleyebilecekleri bir toplumun teşvik edecek bir kota sistemini bulmaları gerekecektir.

Ekim 2009'da İstanbul'da gerçekleştirilen Avrupa-Akdeniz Bölgesinde Kadın Erkek Eşitliği Konferansı'nda belirtildiği gibi, "Tüm kadınların eksiksiz ve bütün vatandaşlığı kabul edilmeli ve kadınların politik, sosyo-ekonomik ve yasal hakları güvence altına alınmalıdır". Toplumsal cinsiyet eşitliği ve eşit temsil demokrasi, sosyal uyum ve kalkınma için temel koşullardandır.

Sonuç olarak, kadınlar ekonomik kalkınma ve demokrasi için hayati önem taşıyan; haklarını savunmak ve eşitlikçi yasal, ekonomik ve siyasi temsile erişmek için harekete geçmeli ve siyasetle somut şekilde ilgilenmelidir.

KAYNAKÇA

Abu Rumman, Hussein. "The Women's quota in Jordan: Crowning three decades of support for female political participation." [Ürdün'de kadın kotası: Kadınların siyasi katılımına verilen 30 yıllık desteğin başarısı] In *The Arab Countries Report*, IDEA 2007.

Agacinski, Sylviane. *Nouvel Observateur*, January 14-20, 1999.

Alami M'Chichi, Houria. "Genre et politique au Maroc; les enjeux de l'égalité hommes-femmes entre islamisme et modernisme" [Fasta Toplumsal Cinsiyet ve Politika: İslamcılık ve Modernizm Arasında Erkek Kadın Eşitliği Tartışması]. L'Harmattan, Paris, 2002.

Badinter, Élisabeth. "Fausse route" [English title: Çıkmaz Yol Fenimizm, 2006]. Éditions Odile Jacob, Paris 2003.

Beydoun, Ahmad. "La déchéance du Liban ou la Réforme orpheline" [Lübnan'ın Yazlaşması, veya Yatim Reform]. Sindbad, Actes Sud, Paris 2009.

Bommelaer, Claire. "L'influence du 'Facteur Femme,' nouveau mystère de la scène politique française" ["Kadın Etmeni"nin Etkisi, Fransız Siyaset Sahnesinde Yeni Muamma]. In *Le Figaro*, October 15, 2007.

Cespedes, Vincent. "Vainqueuses!" [Muzaffer Kadınlar!] At *Vincentcespedes.net*.

Dahlerup, Drude. "Quotas: A key to equality? An international comparison of the use of electoral quotas to obtain equal political citizenship women." [Kotalar: Eşitliğin anahtarı mı? Kadınlar için eşit politik vatandaşlık elde etmede seçim kotalarının kullanımına ilişkin uluslararası karşılaştırma] Dahlerup ed., Professor of Political Science at the University of Stockholm.

Dahlerup, Drude. "Women, Quotas and Politics," [Kadın, Kotalar ve Politika] Dahlerup ed., Routledge 2006.

El Sayed, Shawki. "Lobbying for increased participation of women in Egypt." [Mısır'da kadın katılımının artırılması için Lobcilik] In *The Arab Countries Report*, IDEA 2007.

El Sherbini, Maged. "Women's Political Participation in Egypt: Equality versus Equal Opportunity," [Mısır'da Kadınların Siyasete Katılım: Eşitliğe karşı Exit Forsat] In *The Arab Countries Report*, IDEA 2007.

Fassin, Eric. "L'épouvantail américain, penser la discrimination française" [Amerikalı Hortlak, Fransız Ayrımcılığını Düşünürken] *The American Spectre*, Thinking About French Discrimination] in *Vacarme* 04/05 Fall 1997.

Fraser, Nancy. "Justice interruptus. Critical reflections on the 'postsocialist' condition." [Kesintiye uğramış adalet. 'sosyalist ertesii' durum üzerine kritik düşünceler] New York & London: Routledge. 1997

Gaspard, Françoise, Claude Servan-Schreiber, and Anne Le Gall. "Au pouvoir, citoyennes: liberté, égalité, parité" [Vatandaşiyeliği İktidara Getirmek! Özürlük, Eşitlik, Denklik]. Broché 1992.

Génisson, Catherine. "La parité entre les femmes et les hommes: Une avancée décisive pour la démocratie" [Toplumsal Cinsiyet Denkliğine doğru: Demokrasiye Doğru Kararlı bir Adım]. Report to the Prime Minister. Paris, January 2002.

Htun, Mala, and Mark Jones. "Engendering the Right to Participate in Decision-Making: Electoral Quotas and Women's Leadership in Latin America." [Karar Vermeye Katılım Hakkını Yaşam Gecirmek: Latin Amerika'da Seçim Kotaları ve Kadın Liderliği] 2002, www.idea.int/publications.

Inter-Parliamentary Union. www.ipu.org.

Inter-Parliamentary Union (IPU), 2009. "Femmes dans les Parlements nationaux" [Ulusal Parlamentolarda Kadınlar]. Situation as of October 31, 2009, available on the web at <http://www.ipu.org>.

International Development Research Centre. "La parole aux femmes" [Women Speak], www.idrc.ca/.

International Knowledge Network of Women in Politics, www.iknowpolitics.org.

Llanos, Beatriz. "The Expert Opinion," [Uzman Görüşü] 2008, at <http://www.iknowpolitics.org/en/node/5555>.

Malumalu, Apollinaire M., and Kamal Feghali. "Une seule voix, plusieurs interprétations. Définitions, caractéristiques et paradoxes des modes de scrutin" [Tek Ses, Birçok Yorum. Seçim Sistemlerinin Tanımları, Nitelikleri ve Çelişkileri]. Mokhtarat, Kinshasa, 2006.

Meier, Iena. "SOS féminisme" [SOS Feminizm]. At *Cafébabel.com*, October 26, 2007.

Nassar, Heba. "MDG goal 3: Promote gender equality." [Binyıl Kalkınma Hedefi 3: Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Özendirmek] Conference on the Joint United Nations/Arab League MDG Report. Beirut, December 9-10, 2009.

Nassif-Debs, Marie. Alterinter.org.

Osseiran, Lamia. "The political participation of women in Lebanon." [Lübnan'da kadınların siyasete katılımı] www.idea.int.

Pialot, Gaëlle. "Les femmes dans la politique locale: l'alibi de la parité" [Yerel Siyasette Kadın: Eşitliğin Kanıtı], March 2008, Rue 89.

quotaproject.org

Rosanvallon, Pierre. “La démocratie inachevée” [Bitmemiş Demokrasi]. Gallimard, Paris 2000.

Roussillon, Alain, and Fatima Zahra Zryouil. “Etre femme en Egypt, au Maroc et en Jordanie” [Mısır, Fas ve Ürdün’de Kadın Olmak]. Editions Aux lieux d’Etre, Paris/Cairo/Rabat, 2006.

Senac-Slawinski, Réjane. “Evaluation des lois sur les quotas et la parité” [Kota ve Denklik Yasalarının Değerlendirilmesi]. AFSP Colloquium, “Genre et Politique” [Toplumsal Cinsiyet ve Siyaset], May 30 and 31, 2002.

Sow, Fatou. “Les femmes dans l’exercice de leurs responsabilités politiques en Afrique de l’Ouest” [Batı Afrika’da Kadınlar Siyasi Sorumluluklarını Yerine Getiriyor]. IFAN Senegal, CNRS France.

UN-INSTRAW.org.

UNDP Cairo, UNIFEM Arab States, “The Arab Quota Report: Selected Case Studies” [Arap Kota Raporu: Seçilmiş Örnekler] February 8, 2008.

UNIFEM Progress Report 2008. “Le progrès des femmes à travers le monde: 2008-2009” [Dünya Kadınlarının Kaydettiği İlerleme 2008/2009].

Vogel, Jean. “La parité et les nouvelles figures de la citoyenneté” [Parity and the New Faces of Citizenship]. In *La parité: Enjeux et mise en oeuvre* [Denklik: Riskler ve Uygulama], lead ed. Jacqueline Martin, Presses universitaires du Mirail, 1998.

EK I:

İnanç ve Özgürlük Sunumu

İnanç ve Özgürlük

Mahnaz Afkhami

Şubat 2009 yılında Malezya'da yapılan Musawah¹⁵ Konferansı'nda sunulmuştur.

Bundan on yıl önce *İnanç ve Özgürlük* başlıklı, alt başlığı *Müslüman Dünyada Kadının İnsan Hakları* olan bir kitabı yayına hazırladım. Kitaba Müslüman dünyasından ve ötesinden katkıda bulunanlar, çok farklı coğrafi, sosyal ve kültürel koşullarda yaşayan yarım milyarı aşkın Müslüman kadının yaşamlarını ele alıyordu. Bu kadınların birbirinden çok farklı olmasına karşın hepsinin ortak bir niteliğe sahip olduğu konusunda görüş birliğine varmışlardı: Kadınların çoğu için modernlik çatışma demektir; sadakatları için yarışan ve kendilerini ve çevrelerindeki dünyayı birbiriyle çelişen bakış açılarından görmelerine yol açan bir değerler ve güçler yelpazesi demektir. Karşılaştıkları en zorlu çatışma çağdaş dünyada yaşamının dayattığı talepler ile modern İslamcı dünya görüşü tarafından belirlenen geleneklerdir. Bu çatışmanın merkezinde Müslüman kadınların insan hakları ikilemi duruyordu: Müslüman kadınlar insan oldukları için mi haklara sahipti, yoksa Müslüman kadınlar oldukları için mi? Bu ikilemin merkezinde de aile içindeki kadın yer alıyordu: hakları ve yükümlülükleri. O dönemde elde edilen sonuçlar hala geçerli; güçlükler ve potansiyeller varlığını koruyor. Ama son 20 yıldaki küresel olaylar nedeniyle her ikisi de daha fazla seslendiriliyor. Karşı karşıya kaldığımız güçlükler arttı ama potansiyellerimiz ve yeteneklerimiz de dramatik biçimde gelişti. İnanç ve Özgürlük de bu konuları ele almaktadır.

Bir noktaya değinmeden önce, izninizle Müslüman kadınlar için kritik olduğuna inandığım bir şeyi hatırlatmak isterim. Bence bizi dizginleyen İslam değil, Müslümanların çoğunlukta olduğu toplumlarda özgürlüğümüzü kısıtlayan ataerkil düzenin tarih içinde izlemiş olduğu yoldur. Yoksa toplumda kadının statüsü esas olarak din, itikat, etnik köken ya da milliyetten bağımsız olarak dünya nüfusunun büyük bölümünde aynıdır. Hal ve tavırdaki yüzeysel farklar dışında kadın ve erkek arasındaki iş ve iktidar bölüşümüne ilişkin temel düzenlemeler tüm dünyada aynıdır. Kadının çocuklarının geleceği, yaşanılacak yer, evlilik, miras, istihdam ve benzeri önemli konularda karar alma hakkı insanlık tarihi boyunca dünyanın çoğu bölgesinde ciddi biçimde kısıtlanmıştır. 20. yüzyılın başında, Yeni Zelanda kadınlara oy hakkı tanıyan ilk ülke olarak ortaya çıkana kadar kadınların siyasi herhangi bir hakları yoktu.. Çalışma için eğitim almak, bir işe girmek ya da işe girdikten sonra eşit ücret almak gibi hakları da yoktu. Gerçekten de, bazı sosyo-ekonomik alanlarda, örneğin başta toprak olmak üzere mülkiyet konularında Müslüman kadınlar Batıdaki kadınlardan daha iyi durumdaydı.

İlk köktendinci hareket 20. yüzyılın başlarında Amerika Birleşik Devletleri'nde Hristiyan Protestan nitelikte olmuştur. Hareket, büyük ölçüde, modernitenin özel bir yönüne, yani, kadınların yeni hareketliliği ve görünürlüğüne tepki olarak ortaya çıkmıştır. Bu köktendinci Protestanlık gibi İslam da değişime karşı bir tepkidir. Köktendinci Protestanlık gibi, İslam da temel olarak politiktir ve kadının statüsüne odaklanır. Gerçekten de İslamcılar için kadınların

¹⁵ Arapça eşitlik demektir. **Musawah** Müslüman ailelerde eşitlik ve adalet için örgütlenmiş küresel bir harekettir.

hakları, aile ve toplumdaki konumları dışında, hane ile ilgili her konu pazarlığa açıktır. İslami düzenin güvenilirliği ile ilgili en önemli sınav olduğunu düşünerek, kadının aile içindeki konumunu ve toplumla ilişkilerini ayrı bir yere koymakta ısrarlıdır.

Geleneksel olarak Şintoizmden Budizme, Konfiçyüstan Zerdüştlüğe ve Semavi dinlere kadar bütün dinlerin geleneksel olarak kadını erkeğin tamamlayıcısı olarak gördüğünü biliyoruz. Bu fikir, toplumsal cinsiyet ilişkileri açısından ataerkil kavramını tanımlar niteliktedir. Ataerkil düzen doğal olarak bu anahtar öz kimliğinde kendine saklayarak korumuştur. Toplumlar modernleşmeye başladığında en son değişen aile ilişkileri olmuştur. Kadınlar erkeğin diğer yarısı olmayı sürdürmüşlerdir: erkek efendi, kadın da onun tamamlayıcısı olmuştur. Bu çerçevede kadına çok değerli bir konum atfetmiştir, ama bu değer erkeğe atfedilen değerden nitelil olarak farklıdır. Ataerkil düzen kadının kimliğini ve onurunu soyutlamış, bunları erkeğin (yani babaların, erkek kardeşlerin ve kocaların) düşünceleri, yargıları ve davranışları içinde somutlaştırmıştır. Kadının bireysel özgürlük ifade eden en basit eylemleri bir hemen hemen her zaman toplumsal kurullarla çelişmiş, erkeğin onurunu zedelemiş, hayatı kadınlar için sürekli bir risk haline getirmiştir. Tarihsel olarak bu ikilik kültürün içine öylesine güçlü bir biçimde yerleşmiştir ki erkekler de kadınlar da bunu tartışmasız kabul etmişlerdir.

Ama bugün, kadınlar tartışmadan kabul ettikleri bu inancın taşıdığı çelişkiyi görmektedir, çünkü kendi bireysel kimliklerinin bilincine varmışlardır. Birey bilinci, toplum bilincinden farklı olarak, bilim ve teknoloji geliştikçe, bu gelişme doğrudan veya dolaylı olarak Tanrıdan veya doğadan kaynaklanan, değişmeyen toplumsal yasalara ilişkin kuşkulara yol açtıkça ortaya çıkmış bir keşiftir. Bu anlamda tarih hukuktan hakka doğru ilerlerken, birey de hukuka değişmez ve ebedi olarak boyun etmek yerine hukukun oluşturulmasına katılma hakkı olduğunu algılar. Bu konuda, kalkınan ve değişen bütün toplumlar aynı yönde hareket eder; ancak her adım aynı şekilde atılmaz, aynı zamanda meydana gelmez ya da aynı hızla ilerlemez. Bu nedenle tüm toplumlarda ve tüm dinlerde çeşitli türlerde köktendinci tepkilerle karşılaşırız. Çağdaş İslami köktendincilik de kaçınılmaz olan değişime toplumun bir kesimi tarafından gösterilen bir tepkidir ve doğal olarak İslamın içsel veya özgün bir niteliği olmadığı halde İslami bir tona bürünmüştür. En önemli kurbanları da kadınlardır ve din politikleştirikçe kadınların durumu daha da kötüleşir.

İslamcılar bu yeni bilince, biri Müslüman toplumun içinden diğeri de dışından olmak üzere iki koldan saldırır. İçerden, İslamı ve metnin değiştirilemezliğini vurgular. Formülasyon zihinsel olarak hatalıdır ama politik olarak iyi örgütlenmiştir ve ideolojik olarak gelenekler, din alimlerinin fetvaları ve düzenli olarak çıkarılan hükümet kararları ve yasalardan oluşan zincirlerle Müslüman dünyayı birbirine bağlamıştır.

Dışarıdan ise İslamcıların duruşu, İslamla genellikle herhangi bir ilişkisi olmayan nedenlerle benzer savların öne sürüldüğü Batı'da geliştirilen kültürel görelilik (*Çeviren notu: Bir kültürün, ortak, evrensel ölçütlerle değil, sadece kendi standartlarıyla değerlendirilebileceği ve değerlendirilmesi gerektiği görüşü*) fikriyle örtüşür. Çağdaş Batı'da, özellikle akademik çevrelerde, görelilik sık sık çeşitliliği savunmak ve özendirmek için öne sürülür. Teorik tartışmalarda, örneğin, tarihsel pozitivist ve Marksist eleştirilerde, kültürel görelilik bazen evrenselci söylemlerin Batılı olmayan toplumları değersiz göstererek Batı hegemonyasını pekiştirmekten suçlu olduğunu önermektedir. Batılı görelilik duruşunun üstün ya da hatalı yönleri ne olursa olsun, özgür seçim ve eşit erişim konularında ısrarcıdır. Bununla beraber, İslamcılar bu savı kadınların özgürlüğünün bastırılması ve deneyimledikleri eşitsizliğin resmen

desteklenmesini gerekçelendiren bir sav olarak kullanırlar. Bu savın böyle kullanılması ahlaki olarak haksız ve mantıksal olarak hatalıdır. İslamcılar gerçek, evrim geçiren toplumlara hitap etmek yerine İslamı değişmeyen kurallardan oluşan gizemli bir sistem olarak soyutlar, sonra da karmaşık, değişken ve tarihsel olarak özgün toplumsal ve politik koşullarla bir tutar. Sonuç olarak kadınların ataerkil düzenlerde tarih boyu ezilmesi gibi – toplumlar değiştikçe gücün aldığı ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasi biçimlerle ilgili – pratik bir meseleyi, tarihsel süreklilik, ahlaki ihmal ve dini gevşeklik gibi modası geçmiş fikirlere dönüştürürler. Bu sav, hakları için mücadele eden kadınları sarsılmaz bir biçimde inandıkları İslama karşı çıkan kadınlar gibi göstermeye çalıştığında tehlikeli hale gelir. İslamcılar dinle ilgili yorumlarını din için öne sürerek konuyu bulandırmaya çalışırlar.

Kadınlar elbette bu oyunun farkına daha çok varmaya başlıyorlar. Yanıtımız basit ve işin aslını ortaya koyuyor. Müslüman kadınlar olarak sorduğumuz ve yanıtladığımız sorular şunlar: Yaşamlarımızı nasıl düzenleyeceğimizi belirleme hakkına neden sahip olmamız gerekiyor? Başka bir kişi bizim kişisel yaşamımıza karışma hakkını nereden alıyor? Bir Müslüman din alimi kendinde bizi önceden belirlenmiş bir çerçeveye zorla sığdırma hakkını nasıl görebiliyor? Bu otoriteyi Tanrı'dan mı alıyor? Dini metinlerden mi alıyor? Gelenekten mi alıyor? Biz bu iddiaların tümünü reddediyoruz. Biz Müslüman kadınlar olarak esasında Tanrı'nın ne emrettiğini ve metinde ne dendiğini herhangi bir erkek kadar iyi bildiğimizi iddia ediyoruz. Biz geleneğin artık geçerli bir kaynak olmadığını, çünkü toplumların değiştiğini, kültürlerin değiştiğini ve bu konuları tartışmaya hem istekli hem de yeterli olduğumuzu iddia ediyoruz. Bu tartışmaya başlamadan önce, ona olmak istediği kimse olması, yapmak istediğini yapması, istediği vaazı vermesi için her türlü hakkı tanıyoruz. Sadece tıpkı bizim istediklerimizi yapmaya zorlamadığımız gibi onun da bizi, arzumuz dışında, kendi istediklerini yapmaya zorlamamasını istiyoruz.

Biz hakkın yükümlülükle ilgili olduğunu iddia ediyoruz. Bu, başka bir deyişle bir şeyi kendimiz için talep edebilmek için başkaları için de savunmamız gerektiği, hak kavramının tam merkezinde yer alan noktadır,. Yükümlülüklerimiz olmadan haklarımız olamaz, çünkü karşılıklı olmayan haklara, bırakın korumayı, sahip olmamız bile söz konusu olamaz. Ama şundan eminiz ki, yükümlülük kılıfı içine gizlenmiş yaptırımların tehdidi altında boyun eğmeye veya görev yapmaya zorlanabiliriz ve zorlanıyoruz. Çağdaş Müslüman toplumlarda birçok kadının çekmeye zorlandığı ve cesaretle karşı çıktığı şey tam da budur.

Ve modern zamanlarda, kültürlerin sürekli değişmekte olduğunun, bu değişimin olmadığını ve dolayısıyla Müslüman toplumlarda gerçekliği bizden daha farklı yorumlayan erkeklerin ve kadınların varlığının farkındayız. Bu kültürel çeşitlilik gerçeği, politik açıdan önemli olmakla birlikte, durumumuzun (dinde zorlama ve şiddeti reddeden, bireyin kimlik, mahremiyet, özgürlük ve haysiyetine saygı duyan)ahlaki dayanaklarını değiştirmez. Bulduğumuz durum dini deneyimin kişisel olduğunu, dini her türlü yaptırımın din değil bir grup insanın diğerleri üzerinde uyguladığı siyasi eylemler olduğu kabul eder. Dolayısıyla, temel ilke insan olarak seçme hakkına sahip olmam (ki bu tanıımı gereği evrensel bir ilkedir) ister Pekin'de, ister Katmandu'da, isterse Kuala Lumpur, New York veya Tahran'da, nerede yaşarsam yaşayayım ahlaki olarak doğrudur. Bu hakkı her yerde kullanamayabileceğim gerçeği politik ve sosyal analiz, planlama, strateji oluşturma ve eyleme geçmeyle ilgili bir sorundur.

Dolayısıyla, teoride hak sahibi olmakla pratikte haklarımızı kullanmanın ayrı şeyler olduğunu öğrendik. Hakların evrenselliği iddiası gerçek olmasa da, teorideki haklar ile pratikteki haklar arasında büyük bir eşitsizlik olduğunu biliyoruz. Bu eşitsizlik, esas olarak politika ve uygulama ile ilgili bir sorun olan, araçların göreliliği kavramı konusunda uyarılmaktadır. Bu yüzden kadınların insan haklarını tüm dünyada desteklemek için çok farklı yollar seçtik. Yaklaşımımızı geçerli olan kültürel ve siyasi koşullara uyarlamayı öğrendik ve öğreniyoruz. Diyalog arıyoruz. Bunu sadece değişimi başarmak için iletişim kurmamız gerektiğinden değil, daha temel bir nedenle istiyoruz. Hak evrensel olduğuna göre, herhangi bir kültürün mülkü değildir, bütün kültürler için vardır. Pratikte, insan bilincinin evrimi ile sürecin yarattığı taleplerin bir ürünüdür. Seçimin kendisinden çok seçebilmekle ilgilidir. Dolayısıyla her kültür, haklarla ilgili pratiği evrildikçe, kendisi için uygun dili ve süreci üretecektir, ama seçim olasılığı ve seçme özgürlüğünün evrenselliği korunacaktır.

Bu noktada biz Müslümanların üzerinde fazladan bir yük söz konusudur, çünkü bizim durumumuzda evrensellik tehdit altındadır. Bu tehdit din bilim ile gizlenmiştir ama esas olarak politiktir. 19. yüzyılın ortasından 20. yüzyılın ikinci yarısına dek tarihin seyri, kadınların tarihi de dahil, özgürlüğe meyletmiştir. Köktendinciler her yerde savunmada olmuştur. Sosyalizmin kapitalizm karşısında düşüşü ve liberal inancın zafer kazanması ile köktendincilik farklı biçimlerde artmış ve 20. yüzyılın sonlarında İran'daki İslam Devrimi'nin zaferi ile canlanan İslamcılık üstünlük kazanmıştır. Bu ataerkil düzenin son tarihi nefesi olabilir; yine de çoğunluğu Müslüman olan toplumlarda kadınlar için büyük bir mücadele alanı oluşturmaktadır. Aynı zamanda bizlere de dinimizin doğasını kadın bakış açısıyla tartışma fırsatı sunmaktadır.

Şimdi, bu konferansın da gösterdiği gibi, tüm dünyada bu mücadele ve tartışmayı sürdürüyoruz. Küreselleşmeden, fikir alış verişinde bulunmayı, stratejileri paylaşmayı ve dünya genelinde değişim için bir hareket oluştururken dayanışma ve destek bulmayaşlayan bilgi teknolojilerinden yararlanıyoruz. İslamın köktendinci yorumuna karşı çıkmak için her türlü sosyal katmandan çok sayıda kadın bir araya geliyoruz. Biz aile ve toplum içindeki haklarımız için uğraşırken, bu hakların ne olduğunu, epistemolojik olarak İslamla nasıl ilişkilendiğini, belirli Müslüman toplumlarda sosyal ve siyasi gücü nasıl etkileyeceğini ve bunları özendirmek için oluşturulacak stratejilerin nasıl geliştirileceği ya da geliştirilmesi gerektiğini tanımlamaya çalışırken, mücadelemizin boyutları da belirleniyor. Listenin başında dini metinlerin hangi yollarla nasıl yorumlanacağı yer alıyor: bu konuya nasıl yaklaşmalıyız, ne tür uzmanlıklara ihtiyacımız var, konu tabandaki liderlerle nasıl ilişkilendirilebilir, yerel örgütlerinden gelen bilgi yorumlama sürecine nasıl dahil edilebilir? Müslüman siyasi elitini eğitmenin yollarını da arıyoruz: kadınların koşullarını iyileştirmek için ihtiyaçlara yanıt veren karar alıcıları nasıl belirleriz, yeniden yorumlanmış metinleri nasıl iletiriz, siyasi katılımın sınırlarını belirleme kriterlerimizin nasıl geliştiririz, kadınların insan haklarına olumlu bakan yönetici, yasa koyucu ve yargıçlara nasıl destek olabiliriz? Bir yandan da yerel örgütlerin desteğini almak için kullanabileceğimiz yolları araştırıyoruz; bunlar arasında farklı düzeylerde kadın liderleri belirlemenin ve desteklemenin yolları, siyasi karar alıcılara baskı oluşturma yöntemleri ve en önemlisi kadın aktivistleri ahlaki ve fiziksel şiddetten korumanın yolları var.

Kuşkusuz bu liste bu kadar değil, yine de kadının insan hakları, siyaset, İslami metinler ve mücadelemizin boyutları arasındaki ilişkinin dinamiklerini gösteriyor. Yaşamımızın çekirdeği ailedir; aile içindeki haklarımızı güvence altına almazsak, sadece bir tamamlayıcı olarak

kalacağız. Bir tamamlayıcı olarak, haklarımız olmayacak, olamayacak, çünkü haklar bağımsız insanlara tanınır. Bu yüzden bu konferansın zamanlaması çok doğru, inancımızı ve özgürlüğümüzü kazanmak ve güvence altına almak için başladığımız yolculuğu çok iyi anlatıyor.

EK J:

Kadınların Politik Katılımına İlişkin Uluslararası Yasal Sözleşmeler

i. “İktidardaki ve Karar Mercilerindeki Kadınlar”

Kadınlar için Eylem Platformu (Eylem Platformu) Dünya Dördüncü Kadın Konferansından Alıntılar

ii. Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW)

iii. Sivil ve Politik Haklarla İlgili Uluslararası Anlaşma (ICCPR)

iv. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi (UDHR)

i.

“İktidardaki ve Karar Mercilerindeki Kadınlar”

Alıntının yapıldığı kaynak

Birleşmiş Milletler Dünya Dördüncü Kadın Konferansı

Pekin, Çin – Eylül 1995

Eşitlik, Kalkınma ve Barış için Eylem

EYLEM PLATFORMU

G. YETKİ VE KARAR ALMA SÜRECİNDE KADINLAR

181. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, kadın veya erkek, herkesin, kendi ülkesinin Hükümetinde görev almaya hakkı olduğunu belirtir. Hem şeffaf ve sorumlu bir hükümetin ve idarenin başarılabilmesi, hem de hayatın her alanında sürdürülebilir kalkınmaya ulaşılabilmesi için, kadınların güçlendirilmesi ve özerkliği, bunların yanı sıra da kadının sosyal, ekonomik ve politik statüsünün geliştirilmesi şarttır. Kadınların tatmin edici bir yaşam sürmelerini engelleyen güç ilişkileri, en kişiselden kamuya en açık olan noktalara kadar toplumun pek çok düzeyinde görülmektedir. Kadın ve erkeklerin karar alma süreçlerine eşit katılımlarını sağlama hedefine ulaşmak, demokrasiyi güçlendirmek ve düzgün çalışmasını yaygınlaştırmak için gerekli olduğu kadar, toplumun yapısını daha doğru yansıtan bir denge de sağlayacaktır. Eşitlik, politik karar verme süreçlerinde bir destek görevi görür ki bu olmadan, eşitlik boyutunun hükümetin politika oluşturma süreçleriyle gerçekten bütünleşmesi mümkün değildir. Bu açıdan kadınların politik yaşama eşit katılımı, kadınların ilerlemesine ilişkin genel süreçte odak rolü oynamaktadır. Kadınların karar alma süreçlerine eşit katılımı sadece basit bir adalet veya demokrasi talebi olmakla kalmayıp, aynı zamanda kadınların çıkarlarının göz önüne alınması için gerekli bir koşul olarak da görülebilir. Kadınların faal katılımı ve karar almanın bütün düzeylerine kadın bakış açısının yerleştirilmesi gerçekleşmedikçe, eşitlik, kalkınma ve barış hedeflerine ulaşamayacaktır.

182. Pek çok ülkede yaşanan, demokratikleşmeye yönelik yaygın hareketlere rağmen kadınlar, başta bakanlıklar ve diğer yönetim organları olmak üzere hükümetin pek çok düzeyinde yeterince temsil edilmemektedirler ve yasama organlarında politik güç elde etme veya Ekonomik ve Sosyal Konsey tarafından belirlenen, 1995 yılına kadar, karar alma düzeylerindeki mevkilerin % 30’unda kadınların bulunması hedefini başarmada çok az ilerleme kaydetmişlerdir. Küresel olarak şu anda yasama organları üyelerinin sadece % 10’u kadındır. Bakanlığa ilişkin görevlerdeki kadınların oranı ise çok daha azdır. Gerçekten de, köklü politik, ekonomik ve sosyal değişimlerden geçmekte olan ülkelerin de dahil olduğu bazı ülkelerde, yasama organlarında temsil edilen kadınların sayısı önemli ölçüde azalmıştır. Kadınlar, neredeyse bütün ülkelerde seçmen kitlesinin en az yarısını oluşturmalarına ve Birleşmiş Milletlere üye Devletlerin neredeyse hepsinde oy kullanma ve seçme-seçilme hakkına sahip olmalarına rağmen, devlet görevlerine aday olma açısından yeterince faal

değildirler. Pek çok siyasi partinin ve hükümet biriminin geleneksel çalışma biçimleri, kadınların toplumsal hayata katılmalarına engel olmaya devam etmektedir. Ayrımcı tutumlar ve uygulamalar, aile ve çocuk bakımına ilişkin sorumluluklar ve devlet görevinde çalışmanın ve o görevi elde tutmanın yüksek bedeli, kadınları siyasi görev alma isteğinden uzaklaştırabilir. Politikadaki, Hükümetlerin karar alma konumlarındaki ve yasama organlarındaki kadınlar, politik önceliklerin yeniden belirlenmesine, kadınların cinsiyetlerine özgü ilgi, değer ve deneyimlerini yansıtan ve ele alan yeni maddelerin politik gündeme alınmasına ve gündeme hakim siyasi meselelere yeni bakış açıları getirilmesine katkıda bulunurlar.

183. Kadınlar toplumda, kayıt dışı örgütlerde ve devlet görevlerinde önemli liderlikler üstlenmişlerdir. Bununla birlikte sosyalleşme ve medyanın sunduğu klişeler dahil, kadınla erkeğe ilişkin olumsuz klişeler, politik karar alma konumlarının erkeklerin alanı olarak kalmasına yönelik eğilimleri pekiştirmektedir. Benzer şekilde kadınların sanat, kültür, spor, medya, eğitim, din ve hukuk alanlarının karar alma konumlarında da yeterince temsil edilmemeleri, onların pek çok kurum ve kuruluş üzerinde önemli bir etkiye sahip olmalarını engellemiştir.

184. Siyasi partilerin, işveren örgütlerinin ve sendikaların karar verme organları gibi, yetkiye uzanan geleneksel yollara erişimleri kısıtlı olduğundan kadınlar, başta hükümet dışı kuruluşlar olmak üzere, yetkiye alternatif yapılanmalardan ulaşma yolunu seçmişlerdir. Kadınlar, hükümet dışı kuruluşlar ve taban örgütleri yoluyla çıkarlarını ve düşüncelerini dile getirme imkanı bulmuşlar ve kadınlara ilişkin konuları ulusal, bölgesel ve uluslararası gündemlere getirmişlerdir.

185. Toplumsal alanda eşitsizlik, çoğu kez ayrımcı tutumlar ve uygulamalardan, ve yukardaki paragraf 29'da belirtildiği gibi aile içerisinde kadınla erkeğin eşit olmayan güç ilişkilerinden kaynaklanır. Eşit olmayan güç ilişkileri yüzünden aileye ilişkin işlerin ve sorumlulukların eşit bölüşülmemesi de kadınların daha geniş toplumsal forumların karar verme süreçlerine katılabilmeleri için gereken yetenekleri geliştirme ve zaman bulma potansiyellerini sınırlandırmaktadır. Bu sorumlulukların kadınla erkek arasında daha eşit paylaşılması, kadınlar ve kız çocukları için daha iyi koşullara sahip bir yaşam sağlamakla kalmayacak, aynı zamanda kadınların toplumsal politika, uygulama ve harcamaları, kendi çıkarları doğrultusunda ve onları ele alacak şekilde biçimlendirme ve düzenleme imkanlarını artıracaktır. Yerel toplum düzeyinde baskın bir erkek iktidarını yansıtan resmi olmayan ağlar ve karar alma biçimleri, kadınların politik, ekonomik ve sosyal yaşama eşit olarak katılma yeteneklerini sınırlandırmaktadır.

186. Yerel, ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeylerde ekonomik ve politik kararlar alanların arasında, kadınların çok düşük bir oranda olması, olumlu önlemlerle ele alınması gereken yapısal ve tutumsal engelleri yansıtmaktadır. Hükümetler, ülkelerarası ve ulusal şirketler, kitle iletişim araçları, bankalar, akademik ve bilimsel kurumlar ve Birleşmiş Milletler sistemindekilerin dahil olduğu bölgesel ve uluslararası örgütler, üst düzey yöneticiler, politika oluşturanlar, diplomatlar ve arabulucular olarak kadınların yeteneklerinden tam olarak yararlanmamaktadırlar.

187. Yetkinin ve karar almanın bütün düzeylerde adil dağılımı, Hükümetlerin ve diğer aktörlerin istatistiklere dayalı cinsiyet analizi yapmasına, cinsiyete dayalı bir bakış açısını siyaset geliştirmeye ana görüş olarak yerleştirmesine ve programları uygulamasına bağlıdır. Karar almada eşitlik, kadının güçlendirilmesi için temel koşuldur. Bazı ülkelerde olumlu ayrımcılık, kadınların yerel ve ulusal hükümetlerde % 33.3 veya daha fazla temsil edilmelerini sağlamıştır.

188. Ulusal, bölgesel ve uluslararası istatistik kurumlarının, ekonomik ve sosyal alanlarda kadınlarla erkeklere eşit davranılmasına ilişkin konuları nasıl sunacaklarına dair hâlâ yeterli bilgileri bulunmamaktadır. Özellikle mevcut veri tabanları ve metodolojiler, karar verme gibi önemli bir alanda yeterince kullanılmamaktadır.

189. Hükümetler ve diğer aktörler, yetki ve karar almanın bütün düzeylerini paylaşma konusunda kadın erkek arasında var olan eşitsizliği ele alırken, bütün siyaset ve programlara cinsiyete dayalı bakış açısını ana görüş olarak yerleştirmek amacıyla faal ve görünür bir siyaset izlemelidirler. Böylece kararlar alınmadan önce, bu kararların kadınları ve erkekleri nasıl etkileyeceğine ilişkin bir inceleme yapabilmek imkanı doğacaktır.

Stratejik hedef G.1.

Kadınların yetkili ve güçlü mevkilere ve karar alma süreçlerine eşit erişimlerini ve tam katılmalarını sağlayacak önlemler almak.

Yapılacak eylemler

190. Hükümetler tarafından:

(a) Hükümet organları ve komitelerinde, kamu yönetim birimlerinde ve yasama organlarında cinsler arası dengeyi oluşturmada kararlılık göstermek; kadın ve erkeklerin eşit temsil edilmelerini sağlamak amacıyla belirli hedefler saptamak ve kadınların sayısını önemli ölçüde artıracak önlemleri uygulamak, gerekirse bütün hükümet ve kamu yönetim pozisyonlarında olumlu ayrımcılık uygulamak;

(b) Uygun olan yerlerde, siyasi partileri, seçim ve atama yoluyla belirlenen kamu görevlerinde kadınları erkeklerle aynı oranda ve aynı düzeyde değerlendirmeye teşvik etmenin dahil olduğu önlemler almak;

(c) Kadın ve erkeklerin siyasi faaliyetlere eşit olarak katılma hakkını ve siyasi partiler ile sendikalara üyeliğin dahil olduğu dernek kurma özgürlüğünü korumak ve yaygınlaştırmak;

(d) Seçim sistemlerinin, kadınların seçilmiş organlardaki politik temsiline ilişkin farklı etkilerini gözden geçirmek ve uygun olan yerlerde, bu sistemlerin uyarlanmasını veya değiştirilmesini düşünmek;

(e) Kamu ve özel sektördeki çeşitli karar alma konularının her düzeydeki kadın ve erkeklere ilişkin niceliksel ve niteliksel verileri düzenli olarak toplamak, incelemek ve yaymak yoluyla kadınların temsil edilmesi konusundaki ilerlemeyi izlemek ve değerlendirmek ve Hükümetlerin çeşitli düzeylerde istihdam ettiği kadın ve erkeklerin sayısına ilişkin verileri

yıllık olarak toplayıp yaymak; bu alandaki ilerlemeyi izlemek amacıyla kadın ve erkeklerin hükümete ilişkin yapılanmadaki kamu görevlerinin ve yükselme mekanizmalarının hepsine eşit erişimini güvence altına almak;

(f) Kadınların karar alma mekanizmalarına katılımı, bu mekanizmalar üzerindeki etkisi ve karar alma ortamlarına ilişkin çalışmalar yürüten hükümet dışı kuruluşları ve araştırma kurumlarını desteklemek;

(g) Yerli halktan kadınların karar alma mekanizmalarına bütün düzeylerde daha çok katılmalarını teşvik etmek;

(h) Uygun olan yerlerde, hükümetin mali kaynak verdiği örgütlerin ayrımcı olmayan politikalar ve uygulamalar benimsemesini, böylece örgütlerin bünyelerindeki kadınların sayısını artırmalarını ve pozisyonlarını yükseltmelerini sağlamak ve teşvik etmek;

(i) Kadınla erkeğin işleri ve ebeveynliğe ilişkin sorumlulukları paylaşmalarının, kadının toplumsal yaşama katılımını artıracak kabul etmek ve bunu başarmak için, aile yaşamıyla çalışma yaşamını uzlaştıracak önlemler dahil, uygun önlemler almak;

(j) Birleşmiş Milletler organları, uzman örgütler ve Birleşmiş Milletler sisteminin diğer özerk örgütlerinde, özellikle yüksek düzeydeki görevlere seçilme veya atanma için aday gösterilen ulusal aday listelerinde cinsler arası dengeyi hedeflemek.

191. Siyasi partiler tarafından:

(a) Kadınların katılımı konusunda doğrudan veya dolaylı olarak ayrımcılık yapan bütün engelleri kaldırmak için partinin yapısını incelemeyi düşünmek;

(b) Kadınların bütün dahili politika oluşturma yapılarına ve atama ile seçime bağlı aday gösterme süreçlerine tam katılımını sağlamak için teşvikler geliştirmeyi düşünmek;

(c) Kadınların siyasi partilerin liderliğine erkeklerle eşit koşullarda katılmalarını sağlayacak önlemler olarak, cinsiyete ilişkin konuları politik gündeme dahil etmeyi düşünmek.

192. Hükümetler, ulusal organlar, özel sektör, siyasi partiler, sendikalar, işveren örgütleri, araştırma kurumları ve akademik kurumlar, alt bölgesel ve bölgesel organlar ve hükümet dışı kuruluşlar ve uluslararası örgütler tarafından:

(a) Stratejik karar alma pozisyonlarındaki kadın liderler, yöneticiler ve idarecilerden, birbirleriyle etkileşimde bulunabilecekleri bir grup oluşturmak için olumlu eylemler yapmak;

(b) Uygun olduğunda, kadınların, üst düzey karar alma süreçlerine erişimini izleyecek mekanizmalar kurmak veya güçlendirmek;

(c) Danışma ve karar alma organlarında işe alma ve atama, üst pozisyonlarda işe yerleştirme kriterlerini gözden geçirmek ve bu kriterlerin kadınlara yönelik ayrımcılığa karşı ve konuya uygun olmasını sağlamak;

(d) Hükümet dışı kuruluşların, sendikaların ve özel sektörün, karar alma organlarına ve bütün alanlarla bütün düzeylerdeki müzakerelere eşit katılım dahil mevkileri açısından kadın-erkek eşitliğini sağlama çabalarını teşvik etmek;

(e) Kadınla erkeğin toplumdaki ve yukardaki paragraf 29'da belirtildiği gibi ailedeki yeni rollerine ilişkin toplumsal tartışmaları yaygınlaştırmak için iletişim stratejileri geliştirmek;

(f) İşe alma ve kariyer geliştirme programlarını, başta genç kadınlar olmak üzere bütün kadınların, iş yerinde eğitimin dahil olduğu idari, girişimci, teknik eğitime ve liderlik eğitimine eşit ulaşmalarını sağlayacak şekilde yeniden düzenlemek;

(g) Her yaştan kadınlar için, kariyer planlamayı, izlemeyi, yol göstermeyi, taktik vermeyi, eğitimi ve meslek-içi eğitimi kapsayan kariyer geliştirme programları geliştirmek;

(h) Hükümet dışı kadın kuruluşlarının Birleşmiş Milletler konferanslarına ve konferansların hazırlık aşamalarına katılmasını teşvik etmek ve desteklemek;

(i) Birleşmiş Milletler ve diğer uluslararası forumların delegasyonlarının düzenlenmesinde cinsler arası dengeyi gözetmek ve desteklemek.

193. Birleşmiş Milletler tarafından:

(a) Birleşmiş Milletler Kuruluş Yasası Madde 101 Paragraf 3. uyarınca, personel alımında olabildiğince geniş coğrafi tabana yayılmanın önemini gerektiği gibi dikkate alarak, 2000 yılına kadar özellikle profesyonel düzeyde ve daha üst pozisyonlarda toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak için ve mevcut istihdam politikalarını uygulamak ve yeni istihdam politikaları ve önlemleri benimsemek;

(b) Birleşmiş Milletlerde, uzman örgütlerde ve Birleşmiş Milletler sisteminin diğer örgütleriyle organlarındaki üst düzey görevlere, kadın adayların aday gösterilmesini sağlayacak mekanizmalar kurmak;

(c) Karar alma mevkilerindeki kadın ve erkeklere ilişkin niceliksel ve niteliksel veri toplamaya ve yaymaya devam etmek, farklı cinslerin karar alma mevkilerindeki farklı etkilerini incelemek ve Genel Sekreterin, 2000 yılına kadar idari ve karar alan mevkilerin % 50 sinde kadınların bulunması hedefinin başarılmasına ilişkin ilerlemeyi izlemek.

194. Kadın örgütleri, hükümet dışı kuruluşlar, sendikalar, toplumsal ortaklar, üreticiler, endüstriyel ve mesleki örgütler tarafından:

(a) Bilgilendirme, eğitim ve duyarlılık kazandırma yoluyla kadınlar arasında dayanışma oluşturmak ve güçlendirmek;

(b) Kadınların politik, ekonomik ve sosyal kararları, süreçleri ve sistemleri etkilemelerini mümkün kılmayı her düzeyde savunmak ve seçilmiş temsilcilerin cinsler arası meselelere ilişkin taahhütlerini yerine getirmelerine yönelik çalışmalar yapmak;

(c) Veri koruma kurallarına uyararak, kadınlara ilişkin veri tabanları oluşturmak ve bunların, kadınların üst düzey karar alma ve danışmanlık mevkilerine atanmalarında kullanılması için

ve Hükümetlere, bölgesel ve uluslararası örgütlere ve özel kuruluşlara, siyasi partilere ve diğer ilgili organlara dağıtılması için gereken nitelikte olmasını sağlamak.

Stratejik hedef G.2.

Kadınların karar alma ve liderlik pozisyonlarına katılma kapasitelerini artırmak

Yapılacak eylemler

195. Hükümetler, ulusal organlar, özel sektör, siyasi partiler, sendikalar, işveren örgütleri, alt bölgesel ve bölgesel organlar, hükümet dışı kuruluşlar, uluslararası örgütler ve eğitim kurumları tarafından:

(a) Özgüvenlerini geliştirmek ve karar alma mevkilerini almaları için onları teşvik etmek amacıyla kadınlara, özellikle de belirgin ihtiyaçları olan özürlü kadınlara ve ırksal veya etnik azınlıklara mensup kadınlara yardımcı olacak liderlik ve özgüven eğitimi vermek;

(b) Karar alma mevkileri için şeffaf kıstaslar uygulamak ve seçici organların cinsiyetler arası dengeyi gözetmesini sağlamak;

(c) Deneyimi olmayan kadınlar için rehberlik hizmeti oluşturmak ve özellikle liderlik ve karar alma, toplum önünde konuşma ve düşüncelerini savunabilme ve siyasi kampanyaların işleyişiyle ilgili eğitim sunmak;

(d) Ayrımcı olmayan çalışma koşullarını yerleştirmek ve iş idaresindeki farklara saygı duymayı yerleştirmek için, kadınlara ve erkeklere cinsiyete duyarlı eğitim vermek;

(e) Kadınları seçim sürecine, politik faaliyetlere ve liderliğe ilişkin diğer alanlara girmeye teşvik edecek mekanizmalar ve eğitim programları geliştirmek.

ii.

Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Sözleşme (CEDAW)

Sözleşme Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun 18 Aralık 1979 tarihli ve 34/180 sayılı Kararıyla kabul edilmiş ve 3 Eylül 1981’de yürürlüğe girmiştir; kararın ekindeki metin aşağıda sunulmuştur:

Bu Sözleşmeye Taraf Devletler,

Birleşmiş Milletler Şartı’nın temel insan haklarına, insanlık onuru ve insanın değeri ile erkeklerin ve kadınların haklar bakımından eşitliğine olan inancını yeniden teyit ettiğini kaydederek,

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’nin ayrımcılığın kabul edilemezliği prensibini teyit ettiğini ve bütün insanların onurları ve hakları bakımından eşit ve özgür doğduklarını ve herkesin cinsiyet dayanan ayırım da dahil, bu Bildirge’de yer alan hiç bir ayrımcılığa tabi tutulmaksızın haklara ve özgürlüklere sahip olduklarını ilan etmiş olması kaydederek,

İnsan Haklarına dair Uluslararası Sözleşmelere Taraf olan Devletlerin, erkeklere ve kadınlara ekonomik, sosyal, kültürel, kişisel ve siyasal haklardan yararlanmaları konusunda eşit haklar sağlama yükümlülüğü altında bulunduğunu kaydederek,

Birleşmiş Milletler ve onun uzman kuruluşlarının gözetiminde meydana getirilen uluslararası Sözleşmelerin erkekler ve kadınlar arasında hak eşitliği sağlamaya çalıştığını dikkate alarak,

Birleşmiş Milletler ve onun uzman kuruluşları tarafından kabul edilen kararların, bildirilerin ve tavsiye kararlarının erkekler ve kadınlar arasında hak eşitliği sağlamaya çalıştığını kaydederek,

Ancak bu gibi çeşitli belgelere rağmen, kadınlara karşı ayrımcılığın yaygın bir şekilde devam etmesinden kaygı duyarak,

Kadınlara karşı ayrımcılığın hak eşitliği ve insanlık onuruna saygı prensiplerini ihlal etmesinin, kadınların erkeklerle eşit bir biçimde ülkenin siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel yaşamına katılmalarına bir engel oluşturduğunu, toplumun ve ailenin refah düzeyinin artmasına mani olduğunu ve ülkelerinin ve insanlığın hizmetinde bulunan kadınların yeteneklerini tam olarak geliştirmelerini daha da güçleştirdiğini akılda tutarak,

Yoksulluk içinde bulunan kadınların yiyecek, sağlık, eğitim, öğretim ve iş imkanları ile diğer ihtiyaçlarını karşılamada yeterli imkanı bulamamalarından kaygı duyarak,

Hakkaniyet ve adalet esaslarına dayanan yeni uluslararası ekonomik düzenin, erkekler ile kadınlar arasında eşitliğin sağlanmasına doğru önemli ölçüde katkıda bulunacağına inanarak,

Apartheid¹⁶'in, her türlü ırkçılığın, ırkçı ayrımcılığının, sömürgeciliği, yeni sömürgeciliği, saldırganlığın, yabancı işgalinin, bir Devlet üzerinde egemenlik kurmanın ve iç işlerine karışmanın ortadan kaldırılmasının, erkeklerin ve kadınların haklardan tam olarak yararlanmaları için esas olduğunu vurgulayarak,

Uluslararası barış ve güvenliğin güçlendirilmesinin, uluslararası gerilimin giderilmesinin, sosyal ve ekonomik sistemleri ne olursa olsun bütün Devletler arasında karşılıklı işbirliği yapılmasının, genel ve tam bir silahsızlanmaya gidilmesinin, özellikle sıkı ve etkili bir uluslararası kontrol altında nükleer silahsızlanmanın, ülkeler arasında adalet, eşitlik ve karşılıklı menfaat prensiplerinin kabul edilmesinin ve yabancı ve koloni hâkimiyeti ve yabancı işgali altındaki halkların self-determinasyon ve bağımsızlık haklarını tanımakla beraber ulusal egemenliğe ve ülke bütünlüğüne saygı göstermenin, toplumsal ilerlemeyi ve gelişmeyi sağlayıp bunun sonucu olarak erkekler ile kadınlar arasında tam bir eşitliğe ulaşılmasına katkıda bulunacağını teyit ederek,

Bir ülkenin bütünüyle gelişmesi, yeryüzündeki refahın artması ve özgürlüğün gerçekleşmesi için, her alanda kadınların erkeklerle aynı şartlar altında eşit bir biçimde katılmaları gerektiğinin farkında olarak,

Ailenin ve toplumun gelişmesine kadının büyük katkısının henüz tam olarak kabul edilmemiş olduğunu, anneliğin toplumsal bakımdan önemi ile her iki eşin aile içindeki ve çocuğun yetiştirilmesindeki rolünü akılda tutarak, ve kadının doğurganlıktaki rolünün ayrımcılık için bir temel sayılmayacağını ve fakat çocuğun yetiştirilmesinde kadın ve erkek ile toplumun bir bütün olarak sorumluluğu paylaşmalarını gerektirdiğinin farkında olarak,

Erkekler ile kadınlar arasında tam bir eşitliğin gerçekleşmesi için erkekler ile birlikte kadınların da toplum ve aile içindeki geleneksel rollerinin değişmesine ihtiyaç bulunduğundan, Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Tasfiye Edilmesi Hakkındaki Bildiri'de yer verilen prensiplerin uygulanmasına ve bu amaçla her türlü ayrımcılığın ve görünümünün tasfiye edilmesi için gerekli her türlü tedbiri almaya karar vererek,

Aşağıdaki konularda anlaşmışlardır:

BÖLÜM I

Madde 1

Bu Sözleşmenin amacı bakımından; "kadınlara karşı ayrımcılık" terimi siyasal, ekonomik, sosyal, kültürel, kişisel veya diğer alanlardaki kadın ve erkek eşitliğine dayanan insan haklarının ve temel özgürlüklerin, medeni durumları ne olursa olsun kadınlara tanınmasını, kadınların bu haklardan yararlanmalarını veya kullanmalarını engelleme veya hükümsüz kılma amacını taşıyan veya bu sonucu doğuran cinsiyete dayalı her hangi bir ayırım, dışlama veya kısıtlama anlamına gelir.

¹⁶ Afrika dilinde "ayrılık" anlamına gelmektedir. Güney Afrika Cumhuriyeti'nde 1948 - 1994 yılları arasında, Ulusal Parti hükümeti tarafından uygulanan [ırkçı](#) ayrımcılık sistemidir.

Madde 2

Taraf Devletler kadınlara karşı ayrımcılığın her biçimini yasaklayıp, her türlü vasıta ile ve hiç vakit kaybetmeden kadınlara karşı ayrımcılığı tasfiye etme politikası izlemeyi kabul ederler ve bu amaçla aşağıdaki konularda taahhütte bulunurlar:

- a) Erkeklerin ve kadınların eşitliği prensibini henüz ulusal anayasalarına veya diğer ilgili mevzuatlarına içselleştirmemişler ise, bu prensibi içselleştirmeyi ve yasalar ve diğer uygun vasıtalarla bu prensibin pratik olarak uygulanmasını sağlamak;
- b) Kadınlara karşı her türlü ayrımcılığı yasaklayan ve gerektiği takdirde yaptırımlar getiren gerekli mevzuatı çıkarmak ve diğer tedbirleri almak;
- c) Kadınların haklarını erkeklerle eşit bir biçimde koruyacak hukuki mekanizmalar kurmak ve yetkili ulusal yargı yerleri ile diğer kamu kurumları vasıtasıyla her hangi bir ayrımcılık karşısında kadınların etkili bir biçimde korunmasını sağlamak;
- d) Kadınlara karşı ayrımcılık niteliğindeki bir eylem veya uygulamadan kaçınmak ve kamu kurum ve kuruluşların bu yükümlülüğe uygun davranmalarını sağlamak;
- e) Her hangi bir kişi, kurum veya kuruluş tarafından kadınlara karşı ayrımcılık yapılmasını önlemek için gerekli her türlü tedbiri almak;
- f) Kadınlara karşı ayrımcılık oluşturan mevcut yasaları, hukuki düzenlemeleri, gelenekleri ve uygulamaları değiştirmek veya kaldırmak için gerekli her türlü tedbiri almak;
- g) Kadınlara karşı ayrımcılık oluşturan bütün ulusal ceza hükümleri kaldırmak;

Madde 3

Taraf Devletler kadınların tam olarak gelişmelerini ve ilerlemelerini sağlamak üzere, erkeklerle eşitlik temeline dayanan insan haklarını ve temel özgürlüklerini güvence altına almak ve kullanmalarını sağlamak amacıyla, mevzuat çıkarmak da dahil her alanda ve özellikle siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel alanlarda gerekli her türlü tedbiri alır.

Madde 4

1. Erkekler ile kadınlar arasındaki eşitliği fiilen gerçekleştirmeyi hızlandırmak için Taraf Devletlerin aldıkları geçici tedbirler, bu Sözleşmede tanımlanan bir ayrımcılık şeklinde görülemez; ancak bunlar hiçbir şekilde eşitlikçi olmayan veya farklı türden standartların sürdürülmesi sonucunu doğuramaz; fırsat ve muamele eşitliğini sağlama amacı gerçekleştirildiğinde bu tedbirlerin uygulanmasına son verilir.

2. Anneliği korumak amacıyla bu Sözleşmedeki tedbirler de dahil Taraf Devletler tarafından alınan bütün özel tedbirler ayrımcılık şeklinde görülemez.

Madde 5

Taraf Devletler aşağıdaki konularda gerekli tedbirleri alırlar:

- a) Her iki cinsten birinin aşağı veya üstün olduğı veya erkekler ile kadınların basma kalıp rollere sahip oldukları düşüncesine dayanan bütün önyargılar ve gelenekler ile her türlü uygulamayı tasfiye etmek amacıyla erkeklerin ve kadınların sosyal ve kültürel davranış tarzlarını değiştirmek;
- b) Ailede verilen eğitimin, toplumsal bir işlev olarak anneliğin gerektiği şekilde anlaşılmasını ve çocuğun büyütülmesinde ve yetiştirilmesinde erkeklerin ve kadınların ortak sorumluluğunun kabul edilmesini, yani çocuğun menfaatlerinin her durumda öncelik taşıdığını de içermesini sağlamak.

Madde 6

Taraf Devletler her hangi bir biçimde kadın satışını ve kadınların fahişeleştirilerek istismar edilmelerini son erdirmek için mevzuat çıkarmak da dahil, gerekli her türlü tedbiri alır.

BÖLÜM II

Madde 7

Oy verme, seçilme ve katılma hakkı Taraf Devletler ülkenin siyasal ve kamusal yaşamında kadınlara karşı ayrımcılığı tasfiye etmek için gerekli her türlü tedbiri alır ve, özellikle kadınların erkeklerle eşit şekilde aşağıdaki haklarını güvence altına alır:

- a) Bütün seçimlerde ve referandumlarda oy kullanmak ve kamusal olarak seçim yapılan bütün organlara seğilebilmek hakkı;
- b) Hükümet politikalarının formüle edilmesine ve bunların uygulanmasına katılma hakkı ile kamu görevlerine atanma ve idarenin her düzeyinde kamusal görevleri yerine getirme hakkı;
- c) Hükümet dışı kuruluşlar ile ülkenin kamusal ve siyasal yaşamıyla ilgili kuruluşlara katılma hakkı.

Madde 8

Taraf Devletler kadınların erkeklerle aynı şekilde ve hiç bir ayrımcılığa tabi tutulmaksızın Hükümetlerini uluslararası düzeyde temsil etmeleri ve uluslararası örgütlerin çalışmalarına katılmaları için gerekli her türlü tedbiri alır.

Madde 9

1. Taraf Devletler vatandaşlığın kazanılması, değiştirilmesi, sürdürülmesi konusunda kadınlara erkeklerle eşit haklar tanır. Taraf Devletler özellikle, bir yabancı ile evlenmenin veya evlilik sırasında kocanın vatandaşlık değiştirmesinin, otomatik olarak kadının da vatandaşlık değiştirmesine, Vatansız kalmasına veya zorla kocanın vatandaşlığına geçmesine neden olmamasını sağlar.

2. Taraf Devletler çocukların vatandaşlığı konusunda kadınlara erkeklerle eşit haklar sağlar.

BÖLÜM III

Madde 10

Taraf Devletler eğitim alanında kadınların erkeklerle aynı haklara sahip olmalarını sağlamak için kadınlara karşı ayrımcılığı tasfiye etmek üzere gerekli her türlü tedbiri ve kadınlarla özellikle erkeklerin eşitliğine dayanan aşağıdaki tedbirleri alır:

- a) Meslek ve sanat rehberliği verilmesinde, kentsel alanlarda olduğu gibi kırsal alanlarda da eğitim kuruluşlarına girme ve bu kuruluşlardan diploma almada eşit şartların sağlanması; bu eşitlik okul öncesi eğitim ile genel, teknik, mesleki ve yüksek teknik eğitimde, ve her çeşit mesleki öğretimde sağlanır;
- b) Aynı öğretim programına katılmaları, aynı sınavlara girmeleri, nitelik bakımından aynı düzeydeki eğitimcilerden eğitim almaları, aynı nitelikteki bina ve eğitim araçlarına sahip olmaları sağlanır;
- c) Erkeklerin ve kadınların kalıplaşmış rolleriyle ilgili kavramların eğitimin her düzeyinden ve biçiminden tasfiye edilmesi için karma eğitim ve bu amaca ulaşılmasına yardımcı olacak diğer eğitim türleri teşvik edilir, ve özellikle okul kitapları ve ders programlarının gözden geçirilir ve bu öğretim metoduna göre uyarlanır;
- d) Burs ve diğer eğitim yardımlarından yararlanmada aynı imkanlar sağlanır;
- e) Erkekler ile kadınlar arasında var olan eğitim açığını mümkün olan en kısa sürede kapatmayı amaçlayan yetişkinler için programlar ile okuma yazma programları da dâhil, sürekli eğitim programlarına katılmaları konusunda aynı imkânlar sağlanır;
- f) Kız öğrencilerin okuldan ayrılma oranlarının düşürülmesi ve okuldan erken ayrılan kızlar ve kadınlar için eğitim programları düzenlenir;
- g) Spora ve beden eğitimine faal olarak katılmalarını sağlamak için aynı imkanlar tanınır;
- h) Aile planlaması hakkında bilgi ve tavsiyeler dahil, aile sağlığını ve iyiliğini sağlayamaya yardımcı olacak özel eğitsel bilgilere erişim sağlanır.

Madde 11

1.Taraf Devletler istihdam alanında erkekler ile kadınların eşitliğini sağlayacak şekilde kadınlara karşı ayrımcılığı tasfiye etmek için kadınlara aynı hakları ve özellikle aşağıdaki hakları tanır:

- a) Her insanın vazgeçilmez bir hakkı olan çalışma hakkı;
- b) İstihdam konularında seçim yapılırken aynı ölçülerin uygulanması da dahil, aynı istihdam imkanlarından yararlanma hakkı;

c) Mesleğini ve işini serbestçe seçme hakkı, meslekte ilerleme hakkı, iş güvenliğine sahip olma ve hizmet karşılığı imkanlardan ve menfaatlerden yararlanma hakkı ile, çıraklık eğitimi, ileri düzeyde mesleki eğitim ve bilgi yenileme eğitimi gibi mesleki eğitim ve yenileme eğitimi alma hakkı;

d) Tazminatlar da dahil eşit ücret alma, ve eşit değerde yapılan işe karşı eşit muamele görme ile birlikte işin niteliğinin değerlendirilmesinde eşit muamele görme hakkı;

e) Özellikle emeklilik, işsizlik, hastalık, malullük, yaşlılık ve diğer iş göremezlik gibi hallerde sosyal güvenlik hakkı ile birlikte ücretli izin hakkı;

f) Sağlığın korunması ve doğurganlık yeteneğinin korunması da dahil, çalışma şartlarında güvenlik hakkı;

2. Taraf Devletler, evlilik veya annelik sebepleriyle kadına karşı ayrımcılık yapılmasını engellenmek ve çalışma hakkını etkili bir biçimde korumak için aşağıdaki tedbirleri alırlar:

a) Hamilelik veya annelik izni sebebiyle işe son verilmesini ve medeni duruma dayanılarak işten çıkarma şeklinde ayrımcılık yapılmasını cezaya tabi tutarak yasaklar;

b) İş, işte kıdemi veya sosyal hakları kaybetmeden ücretli olarak veya buna benzer menfaatler sağlanarak annelik izni verilmesine dair düzenleme yapar;

c) Anne ve babanın aile içi yükümlülüklerini, çalışma yaşamındaki sorumluluklarıyla ve toplumsal yaşama katılmalarıyla uyumlaştırabilmeleri için, özellikle çocuk bakım kurumlarının kurulmasını ve geliştirilmesini istemek suretiyle, gerekli destekleyici sosyal hizmetlerin sağlanmasını teşvik eder;

d) Hamilelik sırasında kendilerine zarar verebilecek işlerde çalışan kadınların özel olarak korunmasını sağlar;

3. Bu madde kapsamına giren koruyucu yasal önlemler, bilimsel ve teknolojik bilgilerin ışığında periyodik olarak gözden geçirilir ve gerekli görüldüğü takdirde düzeltilir, kaldırılır veya genişletilir.

Madde 12

1.Taraf Devletler sağlık alanında erkekler ile kadınların eşit şekilde, aile planlaması hizmetleri de dahil sağlık hizmetlerinden yararlanmalarını sağlamak üzere kadınlara Karar ayrımcılığı tasfiye etmek için gerekli her türlü tedbiri alır.

2.Taraf Devletler bu maddenin birinci fıkrasındaki hükümlere bakmaksızın, hamilelik dönemi, doğum dönemi ve doğum sonrası dönem ile ilgili olarak kadınlara, gerektiği takdirde ücretsiz olarak, gerekli hizmetleri sağlar; bunun yanında hamilelik ve emzirme döneminde yeterli hizmet verir.

Madde 13

Taraf Devletler ekonomik ve sosyal yaşamın diğer alanlarında erkekler ile kadınların eşit şekilde aynı haklardan yararlanmasını sağlamak üzere kadınlara karşı ayrımcılığı tasfiye etmek için gerekli her türlü tedbiri alır ve özellikle aşağıdaki hakları tanır:

- a) Aile tazminatlarından yararlanma hakkı;
- b) Banka kredisi alma, ipotek ettirme ve diğer mali imkanlardan yararlanma hakkı;
- c) Eşlendirici faaliyetler ile her türlü sportif ve kültürel faaliyetlere katılma hakkı;

Madde 14

1. Taraf Devletler kırsal alanda yaşayan ve kayıt dışı sektörlerde çalışarak ailelerinin ekonomik yaşamlarına önemli katkıda bulunan kadınların karşılaştıkları özel sorunları dikkate alır ve bu Sözleşmenin hükümlerinin kırsal alanda yaşayan kadınlara uygulanmasını sağlamak için gerekli her türlü tedbiri alır.

2. Taraf Devletler, erkekler ile kadınlar arasında eşitliği sağlamak üzere, kırsal alanda meydana gelen gelişmelere katılmaları ve bu gelişmelerden yararlanmaları için kırsal alanda yaşayan kadınlara karşı ayrımcılığı tasfiye etmek için gerekli her türlü tedbiri alır, ve bu kadınlara özellikle aşağıdaki hakları tanır;

- a) Her düzeydeki plânlamanın yapılmasına ve uygulanmasına katılma hakkı;
- b) Aile planlamasında bilgilendirme, danışmanlık ve hizmet verme de dahil, yeterli sağlık hizmetinden yararlanma hakkı;
- c) Sosyal güvenlik programlarından doğrudan yararlanma hakkı;
- d) Okuma-yazma ile ilgili öğretim de dahil, teknik yeterliliklerini artırmak için halka açık olan ve geliştirmeye yönelik hizmetler ile birlikte her türlü resmi veya gayri resmi eğitim ve öğretimden yararlanma hakkı;
- e) Adam çalıştırma veya çalışma suretiyle ekonomik imkanlardan eşit bir biçimde yararlanmalarını sağlamak için ferdi gruplar ve topluluklar örgütlenme hakkı;
- f) Her türlü toplumsal faaliyetlere katılma hakkı;
- g) Tarımsal kredi ve borç alma, pazarlama imkanlarına ulaşma, toprak ve tarım reformunda gerekli teknolojiyen yararlanma ve eşit muamele görme ile iskan programlarından yararlanma hakkı;
- h) Özellikle konut, sağlık, aydınlanma, içme suyu, ulaşım ve iletişim hizmetleriyle ilgili yeterli yaşam standartlarından yararlanma hakkı.

BÖLÜM IV

Madde 15

1.Taraf Devletler kadınların erkeklerle hukuk önünde eşitliğini kabul eder.

2.Taraf Devletler hukuki meselelerde kadınların erkeklerle aynı hukuki ehliyete sahip olmalarını ve bu ehliyeti kulanmaları için aynı imkanlara sahip olmalarını kabul eder. Taraf Devletler özellikle, Sözleşme yapma ve malların idaresi konusunda kadınlara eşit haklar tanır ve, mahkeme ve yargı yerleri önündeki davaların her aşamasında eşit muamele görmelerini sağlar.

3.Taraf Devletler, kadının hukuki ehliyetini kısıtlamaya yönelik hukuki sonuç doğuran bütün Sözleşmelerin ve her türlü özel belgenin hükümsüz sayılacağını kabul eder.

4. Taraf Devletler, kişilerin seyahat hakkı ve, yerleşme ve konutu seçme özgürlüğü ile ilgili yasalarda erkeklere ve kadınlara eşit haklar tanımayı kabul eder.

Madde 16

1. Taraf Devletler evlilik ve aile ilişkileri ile ilgili bütün konularda kadınlara karşı ayrımcılığı tasfiye etmek için gerekli her türlü tedbiri alır ve özellikle erkeklerle kadınların eşitliğini öngören aşağıdaki hakları tanır:

a) Evlenmede aynı hakka sahip olma;

b) Serbestçe eş seçmede ve serbest ve kendi rızasıyla evlenmede aynı hakka sahip olma;

c) Evlilik döneminde ve boşanma sırasında aynı haklara ve yükümlülöklere sahip olma;

d) Medeni durumları ne olursa olsun, anne ve baba olarak çocuklarla ilgili konularda aynı haklara ve yükümlölöklere sahip olma; her hal ve karda çocukların menfaatlerine üstünlük tanınır;

e) Çocukların sayısına ve dünyaya getirilme zamanına serbestçe ve makulce karar verme konusunda aynı hakka sahip olma ve bu hakları kullanabilmeleri için gerekli bilgiye, eğitime ve araçlara sahip olma;

f) Velayet, vasilik, kayımlık ve evlat edinme, veya bu kavramların bulunduğu ulusal mevzuattaki benzer kurumlar bakımından aynı haklara ve yükümlölöklere sahip olma; her hal ve karda çocukların menfaatlerine üstünlük tanınır;

g) Soyadı, meslek ve iş seçme hakları da dahil, karı ve koca olarak aynı kişisel haklara sahip olma;

h) Eşlerin mallarına sahip olma, kazanma, işletme, idare etme, kullanma ve mallarını bir bedel karşılığında veya bedelsiz olarak elden çıkarma konusunda aynı haklara sahip olma.

2. Çocuğun nişanlanması ve evlendirilmesi hiç bir hukuki sonuç doğurmaz; asgari evlenme yaşını tespit etmek ve evliliklerin resmi sicile kaydının zorunlu hale getirilmesi için yasama tedbirleri de dahil gerekli tüm işlemler yapılır.

BÖLÜM V

Madde 17

1. Bu Sözleşmenin uygulanmasında meydana gelen gelişmeleri incelemek amacıyla (bundan sonra Komite diye geçecek olan) bir Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Tasfiye edilmesi Komitesi kurulur; Komite Sözleşmenin yürürlüğe girmesi sırasında on sekiz, ve Sözleşmenin otuz beş Taraf Devlet tarafından onaylanması veya katılmasından sonra yirmi üç tane yüksek ahlaki niteliklere ve Sözleşmenin kapsadığı alanda ehliyete sahip uzmanlardan meydana gelir. Uzmanlar Taraf Devletlerin vatandaşları arasından ve bu Devletler tarafından seçilirler ve uzmanlar kendi şahsi sıfatlarıyla görev yaparlar; uzmanların seçiminde coğrafi dağılım dengesine ve farklı uygarlık biçimleri ile birlikte başlıca hukuk sistemlerinin temsil edilmesine özen gösterilir.

2. Komite üyeleri Taraf Devletlerce aday gösterilen kişilerin yer aldığı bir listeden gizli oyla seçilir. Her Taraf Devlet kendi vatandaşları arasından sadece bir kişiyi aday gösterebilir.

3. İlk seçimler bu Sözleşmenin yürürlüğe girmesinden itibaren altı ay içinde yapılır. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri her seçim tarihinden en az üç ay önce Taraf Devletlere birer mektup göndererek, gösterecekleri adayın ismini iki ay içinde sunmaya davet eder. Genel Sekreter bu suretle aday gösterilen kişilerin isimlerini alfabetik sıraya koyup, yanlarına kendilerini aday gösteren Taraf Devletin adını da belirterek bir liste hazırlar ve bu listeyi Taraf Devletlere gönderir.

4. Komite üyelerinin seçimi, Genel Sekreter tarafından Birleşmiş Milletler Merkezine çağrılan Taraf Devletlerin yapacakları toplantıda gerçekleştirilir. Taraf Devletlerin üçte ikisinin katılımıyla yetersayının oluşacağı toplantıda, en fazla oyu alan adaylar ile toplantıda bulunup oy kullanan Taraf Devletlerin temsilcilerinin salt çoğunluğunun oyunu alan adaylar, Komiteye üye seçilmiş olur.

5. Komite üyeleri dört yıllık bir süre için seçilirler. Ancak, yapılan ilk seçimlerde Komiteye üye seçilen dokuz üyenin görev süresi iki yıl sonra sona erer; bu dokuz üyenin adları ilk seçimin yapılmasından hemen sonra, Komite Başkanı tarafından kura ile belirlenir.

6. Otuz beşinci onay veya katılmadan sonra Komiteye seçilecek beş ilave üyenin seçimi, bu maddenin 2, 3 ve 4. fıkralarına göre yapılır. Bu suretle seçilen ilave üyelerden iki tanesinin görev süresi iki yıl sonra sona erer; bu iki üyenin adları Komite Başkanı tarafından kura ile belirlenir.

7. Arızı sebeplerle boşalan üyeliklerin doldurulması için, Komite üyeliği sona eren uzmanın vatandaşı olan Taraf Devlet kendi vatandaşları arasından başka bir uzman atar; bu atama Komitenin onayına tabidir.

8. Komite üyelerine Genel Kurulun onayıyla, Komitedeki görevin önemini dikkate alarak Genel Kurulun belirleyeceği miktarda ve şartlarda Birleşmiş Milletler bütçesinden bir ücret ödenir.

9. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, Komitenin bu Sözleşmeye göre görevlerini etkili bir biçimde yerine getirmesini sağlamak için gerekli personeli ve imkanları sağlar.

Madde 18

1. Taraf Devletler, Komite tarafından incelenmek üzere Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine, bu Sözleşme hükümlerine etkililik kazandırmak için aldıkları yasal, yargısal, idari ve diğer tedbirleri ve konuda kaydedilen gelişmeleri içeren bir rapor sunmayı taahhüt eder. Bu raporlar:

- a) İlgili Devlet bakımından Sözleşmenin yürürlüğe girmesinden sonra bir yıl içinde;
- b) Bundan sonra en azından her dört yılda bir ve Komite talep ettiği zamanlarda verilir.

2. Raporlarda bu Sözleşmeden doğan yükümlülüklerin yerine getirilme derecesini etkileyen faktörler ve güçlükler de belirtilebilir.

Madde 19

1. Komite kendi içtüzüğünü kendisi yapar.

2. Komitede çalışacak görevlileri Komite iki yıllık bir süre için seçer.

Madde 20

1. Komite, bu Sözleşmenin 18. maddesi uyarınca sunulan raporları incelemek üzere normal olarak yılda bir kere ve iki haftayı aşmayacak bir süre için toplanır.

2. Komite toplantıları normal olarak Birleşmiş Milletler Merkezinde veya Komite tarafından uygun görülen başka bir yerde yapılır.

Madde 21

1. Komite faaliyetleri hakkında Ekonomik ve Sosyal Konsey vasıtasıyla Birleşmiş Milletler Genel Kuruluna yıllık bir rapor sunar ve Taraf Devletlerden aldığı raporların ve bilgilerin incelenmesine dayanarak önerilerde ve genel nitelikte tavsiyelerde bulunabilir. Komite raporunda bu öneriler ve genel nitelikteki tavsiyeler ile birlikte Taraf Devletlerin yorumlarına da yer verilir.

2. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Komitenin raporunu bilgi edinmesi amacıyla Kadının Statüsü hakkındaki Komisyona gönderir.

Madde 22

Uzman kuruluşlar, bu Sözleşmenin kendi faaliyet alanlarına giren hükümlerinin uygulanması hakkında inceleme yapılırken temsil edilme hakkına sahiptir. Komite, uzman kuruluşları bu Sözleşmenin kendi faaliyet alanlarına giren hükümlerinin uygulanması hakkında rapor sunmaya davet edebilir.

BÖLÜM VI**Madde23**

Bu Sözleşmenin hiç bir hükmü, erkekler ile kadınlar arasında eşitliğin sağlanması bakımından daha yararlı olabilecek aşağıdaki hükümleri etkilemez:

- a) Bir Taraf Devletin mevzuatında bulunan hükümleri veya
- b) Bu Devlet bakımından yürürlükte bulunan başka uluslararası Sözleşme, antlaşma veya antlaşma hükümlerini.

Madde24

Taraf Devletler ulusal düzeyde, bu Sözleşmede tanınan hakların tam olarak gerçekleştirilmesini amaçlayan gerekli her türlü tedbiri almayı taahhüt eder.

Madde 25

1. Bu Sözleşme bütün Devletlerin imzasına açıktır.
2. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri bu Sözleşmenin emanetçisi olarak görevlendirilmiştir.
3. Bu Sözleşme onaya tabidir. Onay belgeleri Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine tevdi edilir.
4. Bu Sözleşme bütün Devletlerin katılmasına açıktır. katılma, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine katılma belgesinin tevdi edilmesinden itibaren yürürlük kazanır.

Madde 26

1. Bu Sözleşmenin değiştirilmesine dair talepler, her hangi bir zamanda her hangi bir Taraf Devlet tarafından Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine hitaben yazılı bir bildirim vasıtasıyla yapılabilir.
2. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, böyle bir talep karşısında yapılacak işlemler konusunda karar verir.

Madde 27

1. Bu Sözleşme yirminci onay veya katılma belgesinin Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine tevdi edilme tarihinden itibaren otuz gün sonra yürürlüğe girer.
2. Yirminci onay veya katılma belgesinin tevdi edilmesinden sonra bu Sözleşmeyi onaylayan veya katılan her bir Devlet bakımından bu Sözleşme, kendi onay ve katılma belgelerini tevdi etmelerinden itibaren otuz gün sonra yürürlüğe girer.

Madde 28

1. Onaya ve katılma sırasında Devletler tarafından yapılan çekincelerin metni Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri tarafından alınır ve diğer bütün Devletlere gönderilir.

2. Bu Sözleşmenin konusuna ve amacıyla bağdaşmayan bir çekince kabul edilmez.

3. Yapılmış olan çekinceler her zaman Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine hitaben yapılacak bir bildirimle geri alınabilir; Genel Sekreter bu bildirimden diğer bütün Devletleri haberdar eder. Bu tür bir bildirim alındığı tarihte yürürlüğe girer.

Madde 29

1. Bu Sözleşmenin yorumlanması veya uygulanması ile ilgili olarak iki veya daha fazla Taraf Devlet arasında çıkan bir uyuşmazlık, bu Devletlerden birinin talebi üzerine hakem önüne götürülür. Hakem önüne götürme talebinden itibaren altı ay içinde taraflar hakemliğin kuruluşu üzerinde anlaşamazlarsa, bu taraflardan her hangi biri bu uyuşmazlığı uluslararası Adalet Divanı Statüsü'ne uygun olarak, uluslar arası Adalet Divanı'nın önüne götürülebilir.

2. Taraf Devletlerden her biri bu Sözleşmenin imzalanması veya daha sonra onaylanması veya katılması sırasında, bu Maddenin birinci fıkrasıyla bağlı olmadığını beyan edebilir. Bu tür bir çekince koyan Taraf Devlet karşısında diğer Taraf Devletlerde yukarıdaki fıkra ile bağlı olmazlar.

3. Yukarıdaki ikinci fıkraya uygun olarak bir çekince koymuş olan bir Taraf Devlet, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine bir bildirim göndererek bu çekincesini her zaman geri alabilir.

Madde 30

Arapça, Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca metinleri eşit ölçüde geçerli olan bu Sözleşme Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğinde saklanır.

Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme

16 Aralık 1966 tarihli, 2200A (XXI) sayılı Genel Kurul Kararıyla kabul edilmiş ve imza, onay ve katılmaya açılmıştır.

49. Madde uyarınca, 23 Mart 1976 tarihinde yürürlüğe girmiştir

GİRİŞ

Bu Sözleşme'ye Taraf Devletler,

Birleşmiş Milletler Şartı'nda ilan edilmiş olan ilkelere uygun olarak, insanlık ailesinin tüm mensuplarının doğuştan sahip oldukları onurun ve eşit ve devredilmez haklarının tanınmasının, dünyada özgürlük, adalet ve barışın temeli olduğunu gözönünde bulundurarak,

Bu hakların, kişinin doğuştan sahip olduğu onurundan kaynaklandığını kabul ederek,

İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'ne uygun olarak, kişisel ve siyasal özgürlüğe ve korku ve yoksulluktan kurtulma özgürlüğüne sahip özgür insan ülküsüne ancak herkesin kişisel ve siyasal haklarının yanısıra ekonomik, sosyal ve kültürel haklarından da yararlanabileceği koşulların yaratılması ile ulaşılabileceğini kabul ederek,

Birleşmiş Milletler Şartı'na göre Devletlerin insan hak ve özgürlüklerine bütün dünyada saygı gösterilmesini ve bunlara uygun davranılmasını teşvik etmek yükümlülüğünü gözönüne alarak,

Diğer bireylere ve bağlı olduğu topluluğa karşı görevleri olan bireyin, bu Sözleşme'de tanınan haklara saygı gösterilmesi ve bunların geliştirilmesi için çaba gösterme sorumluluğu altında bulunduğunu dikkate alarak,

Aşağıdaki hükümler üzerinde anlaşmışlardır:

BÖLÜM I

Madde 1

1. Bütün halklar kendi kaderlerini tayin etme hakkına sahiptirler. Bu hak gereğince halklar kendi siyasal statülerini özgürce kararlaştırırlar ve ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmelerini özgürce sağlarlar.

2. Bütün halklar, kendi amaçları doğrultusunda, karşılıklı yarar ilkesine dayanan uluslararası ekonomik işbirliği ve uluslararası hukuktan doğan yükümlülüklerine hanel getirmemek kaydıyla, kendi doğal zenginlik ve kaynaklarından özgürce yararlanabilirler. Bir halk hiçbir durumda, kendi varlığını sürdürmesi için gerekli olanaklarından yoksun bırakılamaz.

3. Özerk olmayan ve Vesayet altında bulunan ülkelerin yönetilmesinden sorumlu olan Devletler de dahil, bu Sözleşme'ye Taraf Devletler, Birleşmiş Milletler Yasası'nın hükümleri uyarınca, halkların kendi kaderlerini tayin etme hakkının gerçekleştirilmesini kolaylaştıracaklar ve bu hakka saygı göstereceklerdir.

BÖLÜM II

Madde 2

1. Bu Sözleşme'ye Taraf her Devlet kendi ülkesinde yaşayan ve yetkisi altında bulunan bütün bireylere ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal ya da başka fikir, ulusal ya da toplumsal köken, mülkiyet, doğum ya da başka bir statü bakımından hiçbir ayırım gözetmeksizin bu Sözleşme'de tanınan hakları sağlamak ve bu haklara saygı göstermekle yükümlüdür.

2. Mevcut mevzuatta ve diğer yasal tedbirlerde henüz düzenleme bulunmayan durumlarda, bu Sözleşme'ye Taraf her Devlet, kendi anayasal kurallarına ve bu Sözleşme'nin hükümlerine uygun olarak, bu Sözleşme'de tanınan hakların uygulanmasını sağlamak bakımından gerekli olan yasama ve diğer tedbirleri almakla yükümlüdür.

3. Bu Sözleşme'ye Taraf her Devlet:

(a) Bu Sözleşme ile tanınan hakları ve özgürlükleri ihlal edilmiş olan her şahsın, bu ihlal resmi sıfatla görev yapan kişiler tarafından gerçekleştirilmiş olsa bile, etkin şekilde telafi edilmesini güvence altına almakla;

(b) Böyle bir telafi talebinde bulunan herkesin haklarının yetkili yargı, yürütme ya da yasama organlarınca ya da Devletin yasal sisteminde öngörülen başka bir yetkili organ tarafından karara bağlanmasını ve yargısal telafi olanaklarının sağlanmasını güvence altına almakla;

(c) Bu hukuki yollardan sağlanan kararların yetkili organlarca uygulanmasını güvence altına almakla yükümlüdür.

Madde 3

Bu Sözleşme'ye Taraf Devletler, bu Sözleşme'de yer alan bütün medeni ve siyasal haklardan erkeklerle kadınların eşit yararlanmasını güvence altına almakla yükümlüdürler.

Madde 4

1. Ulusun hayatını tehdit eden ve varlığı resmen ilan edilmiş olan olağanüstü bir durumun ortaya çıkması halinde, bu Sözleşme'ye Taraf Devletler, uluslararası hukuktan kaynaklanan diğer yükümlülüklerine aykırı olmamak ve ırk, renk, cinsiyet, dil, din ya da toplumsal kökene dayalı bir ayrımcılık içermemesi kaydıyla, durumun gerektirdiği ölçüde olmak üzere, bu Sözleşme'den doğan yükümlülüklerinden ayrılan tedbirler alabilirler.

2. Bu hükme dayanılarak Sözleşme'nin 6, 7, 8 (1. ve 2. fıkralar), 11, 15, 16 ve 18 nci maddelerine aykırılık getirilemez.

3. Aykırılık hakkından yararlanmak isteyen bu Sözleşme'ye Taraf Devletler, hangi hükümleri uygulamaktan kaçındıklarını ve bu davranışta bulunmalarına yol açan nedenleri, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri aracılığıyla, bu Sözleşme'ye Taraf diğer Devletlere derhal bildireceklerdir. Böyle bir aykırılığı sona erdirdikleri tarih konusunda da yine aynı kanal aracılığıyla bir bildirimde bulunacaklardır.

Madde 5

1. Bu Sözleşme'deki hiçbir hüküm, herhangi bir Devlete, gruba ya da kişiye, bu Sözleşme'de tanınan hak ve özgürlüklerin herhangi birinin ortadan kaldırılmasına ya da bu Sözleşme'de öngörülmüş olandan daha geniş ölçüde sınırlandırılmasına yönelik herhangi bir faaliyete girişme ya da bu yönde bir harekette bulunma hakkını sağlar biçimde yorumlanamaz.

2. Bu Sözleşme'ye taraf olan herhangi bir Devlette yasalara, sözleşmelere, yönetmeliklere veya teamüllere göre tanınmış olan ya da var olan temel insan haklarından hiçbiri, bu Sözleşme'nin bu gibi hakları tanımadığı ya da daha sınırlı olarak tanıdığı gerekçesiyle sınırlandırılmaz ve kaldırılmaz.

BÖLÜM III

Madde 6

1. Her insanın doğuştan gelen yaşama hakkı vardır. Bu hak yasalarla korunacaktır. Hiç kimsenin yaşamı keyfi olarak elinden alınamaz.

2. Ölüm cezasını kaldırmamış olan ülkelerde idam hükmü, ancak suçun işlendiği anda yürürlükte olan yasalara uygun olarak ve bu Sözleşme ile Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi hükümlerine aykırı olmamak şartı ile, en ağır suçlar için verilebilir. Bu ceza ancak yetkili bir mahkeme tarafından verilmiş kesin bir karar üzerine uygulanabilir.

3. Yaşamdan yoksun bırakma eyleminin soykırım suçunu oluşturması durumunda, bu maddenin hiçbir hükmünün Sözleşme'ye Taraf Devletlerden hiçbirine Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi hükümlerinden doğan herhangi bir yükümlülüğüne herhangi bir biçimde aykırılık olanağını vermeyeceği açıktır.

4. Ölüm cezasına çarptırılan herkesin, cezanın affedilmesini ya da daha hafif bir cezaya çevrilmesini istemeye hakkı vardır. Genel af, özel af ya da ölüm cezasının değiştirilmesi kararı her durumda verilebilir.

5. Ölüm cezası onsekiz yaşın altındaki kimseler tarafından işlenen suçlar için verilemez ve hamile kadınların idam cezaları yerine getirilemez.

6. Bu maddenin hiçbir hükmü, Sözleşme'ye Taraf herhangi bir Devlet tarafından, idam cezasının kaldırılmasını geciktirmek ya da önlemek için kullanılamaz.

Madde 7

Hiç kimse işkenceye ya da zalimane, insanlık dışı ya da küçük düşürücü muamele ya da cezalandırmaya maruz bırakılamaz. Özellikle, hiç kimse kendi özgür rızası olmadan tıbbi ya da bilimsel deneylere tabi tutulamaz.

Madde 8

1. Hiç kimse köle durumunda tutulamaz; kölelik ve köle ticaretinin her şekli yasaklanacaktır.

2. Hiç kimse kul durumunda tutulamaz.

3.

(a) Hiç kimseden zorla ya da zorunlu olarak çalışması istenemez.

(b) 3. fıkranın (a) bendi, bir suçun karşılığı olarak ağır işlerde çalışma cezası verilen ülkelerde yetkili bir mahkeme tarafından verilen böyle bir karar uyarınca ağır işte çalıştırmayı engeller biçimde görülemez.

(c) Bu fıkra açısından, "zorla ya da zorunlu çalıştırma" terimi:

(i) Bir mahkemenin yasal kararıyla gözetiminde bulunan ya da gözetimine alınmasının ardından şartla salıverilmiş bir kimseden normal olarak istenen ve (b) bendinde belirtilmemiş olan bir iş veya hizmeti,

(ii) Askeri nitelikteki herhangi bir hizmeti ve bu hizmete katılmayı vicdani bakımdan reddetme hakkının tanındığı ülkelerde de bu hakkı kullananlardan yasal olarak istenen herhangi bir ulusal hizmeti,

(iii) Toplumun varlığını ya da refahını tehdit eden olağanüstü hal ya da felaket durumunda istenen herhangi bir hizmeti,

(iv) Olağan kişisel yükümlülüklerin bir bölümünü oluşturan herhangi bir iş ya da hizmeti kapsamayacaktır.

Madde 9

1. Herkesin kişi özgürlüğü ve güvenlik hakkı vardır. Hiç kimse keyfi olarak yakalanamaz veya tutuklanamaz. Hiç kimse kanunun tayin ettiği sebeplere ve usule uygun olmaksızın özgürlüğünden yoksun bırakılamaz.

2. Tutuklanan herkese, tutuklandığı anda, tutuklanma nedenleri ve hakkında ileri sürülen iddialar derhal bildirilecektir.

3. Bir suç işlediği iddiasıyla yakalanan ya da tutuklanan herkes, derhal bir yargıcın ya da yasalarla yargı erkini kullanmaya yetkili kılınmış bir başka resmi görevlinin önüne çıkarılacak ve uygun bir süre içinde yargılanma ya da salıverilme hakkına sahip olacaktır. Yargılanmayı

bekleyen kişilerin gözaltında tutulmaları genel kural olmayacaktır; ancak, salıverme, sanığın duruşmalarda, adli takibatın diğer safhalarında ve gerekli hallerde hükmün infazında hazır bulunması için güvencelere bağlanabilir.

4. Yakalanma ya da tutuklanma yoluyla özgürlüğünden yoksun bırakılan herkesin, mahkemenin gecikmeksizin tutuklamanın yasallığı konusunda karar vermesini ve yakalamanın yasal olmaması halinde, salıverilmesini kararlaştırması için mahkemeye başvurma hakkı vardır.

5. Yasal olmayan bir yakalama ya da tutuklama işleminden mağdur olan herkesin, icrası kabil zorunlu tazminat hakkı olacaktır.

Madde 10

1. Özgürlüklerinden yoksun bırakılan herkese insanca ve kişinin doğuştan sahip olduğu onura saygı gösterilerek davranılır.

2.

(a) Sanık durumunda olan kişiler, istisnai durumlar dışında, hüküm giymiş kişilerden ayrı tutulacaklar ve hüküm giymemiş kişilerin statüsüne uygun ayrı işlem göreceklidir.

(b) Küçük sanıklar, yetişkin olanlardan ayrı tutulacaklar ve durumlarının karara bağlanması için mümkün olan en kısa sürede mahkeme önüne çıkartılacaklardır.

3. Cezaevi sistemi, asıl amacı mahkumların ıslahı ve topluma yeniden kazandırılması olan bir sistem olarak ele alınacaktır. Küçük suçlular yetişkinlerden ayrı tutulacak ve kendilerine yaşlarına ve yasal statülerine uygun biçimde davranılacaktır.

Madde 11

Hiç kimse, sırf bir akitten doğan yükümlülüğünü yerine getiremediği gerekçesiyle hapsedilemez.

Madde 12

1. Yasal olarak bir Devletin ülkesinde bulunan herkes, o ülke içinde özgürce hareket etme hakkına ve ikametgahını seçme özgürlüğüne sahiptir.

2. Herkes, kendi ülkesi de dahil olmak üzere, herhangi bir ülkeyi terketmekte özgürdür.

3. Yukarıda sözü edilen haklara, ulusal güvenliği, kamu düzenini, kamu sağlığını ya da genel ahlaki veya başkalarının hak ve özgürlüklerini korumak üzere yasalarla konmuş ve bu Sözleşme'de tanınan diğer haklarla uyumlu olanlar dışında herhangi bir sınırlama konulamaz.

4. Hiç kimse, kendi ülkesine girme hakkından keyfi olarak yoksun bırakılamaz.

Madde 13

Bu Sözleşme'ye Taraf Devletlerden birinin ülkesinde yasal olarak bulunan bir yabancı, bu ülkeden ancak yasalara uygun olarak verilmiş bir karar uyarınca sınırdışı edilebilir ve ulusal güvenlik bakımından zorunlu nedenler aksini gerektirmedikçe, sınırdışı edilmesine karşı nedenler ileri sürmesine ve durumunun yetkili makamlar ya da yetkili makamlarca özel olarak atanmış kişi ya da kişilerce yeniden gözden geçirilmesine ve bu amaçla yetkili merciler önünde temsil edilmesine izin verilecektir.

Madde 14

1. Herkes mahkemeler ve yargı organları önünde eşittir. Herkes, bir suçla itham edildiğinde ya da bir hukuk davasında hak ve yükümlülükleri hakkında karar verilirken, yasalar uyarınca kurulmuş yetkili, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme önünde adil ve kamuya açık bir duruşma hakkına sahiptir. Demokratik bir toplumda ahlak, kamu düzeni ya da ulusal güvenlik gerekçeleriyle ya da tarafların özel hayatları bunu gerektirdiğinde, ya da özel durumlarda, mahkeme, açıklığın adalete zarar vereceği düşüncesine vardığı takdirde, mahkemenin gerekli gördüğü ölçüde, basın ve dinleyiciler duruşmaların tümü ya da bir kısmının dışında tutulabilirler. Ancak, küçüklerin çıkarları aksini gerektirmedikçe, ya da duruşmalar çocukların vesayetine ilişkin evlilikle ilgili uyuşmazlıklar hakkında olmadıkça, ceza ya da hukuk davalarında verilecek herhangi bir kararın aleni olması zorunludur.

2. Bir suçla itham edilen herkes, yasalara göre suçlu olduğu kesinleşene dek masum kabul edilmek hakkına sahiptir.

3. Herkes, itham edildiği suçla ilgili olarak, tam bir eşitlik içinde, aşağıdaki asgari garantilere sahip olacaktır:

(a) Kendisine, en kısa zamanda ve anlayacağı bir dilde, aleyhindeki iddianın niteliği ve nedenleri hakkında ayrıntılı bilgi verilmesi;

(b) Savunmasını hazırlayabilmek ve kendi seçtiği avukatla temas edebilmek için yeterli zaman ve kolaylıkların tanınması;

(c) Gereksiz bir gecikme olmadan yargılanması;

(d) Yargılanmada hazır bulunması ve kendisini ya doğrudan ya da kendi seçtiği avukat yardımı ile savunması; avukatı yoksa, bu hakkının var olduğunun kendisine bildirilmesi; adaletin gerektirdiği her durumda kendisine bir avukat tayin edilmesi ve böyle durumlarda ödeme yapma olanağı yoksa bu yardımın parasız olarak sağlanması;

(e) Aleyhindeki tanıklara soru sorabilmesi ya da soru sordurabilmesi, lehindeki tanıkların da aleyhindeki tanıklarla aynı şekilde sorgulanabilmelerinin sağlanması;

(f) Mahkemede kullanılan dili anlamıyor veya konuşmıyorsa bir tercümanın parasız yardımının sağlanması;

(g) Kendi aleyhinde tanıklıkta bulunmaya ya da suç itirafına zorlanmaması.

4. Küçükler için yargılama bu kişilerin yaşları ve topluma yeniden kazandırılmaları düşüncesi gözönüne alınarak yürütülecektir.

5. Bir suçtan hüküm giyen herkes, mahkumiyet ve cezanın yasalara uygun olarak daha yüksek bir yargı organınca yeniden incelenmesi hakkına sahip olacaktır.

6. Kesin bir kararla bir suçtan dolayı mahkum olan ve daha sonra hakkındaki hüküm, adaletin yanlış tecelli ettiğini kat'i şekilde ortaya koyan yeni veya yeni ortaya çıkan bir maddi delil dolayısıyla bozulan veya bu sebeple affa uğrayan bir kişi, evvelce bilinmeyen maddi delilin zamanında ortaya çıkmamasında kısmen ya da tamamen kendi kusuru bulunduğu ispat edilmediği takdirde, böyle bir hükmün sonucunda ceza çekmesinin karşılığı olarak yasalara uygun şekilde tazminata hak kazanır.

7. Hiç kimse, bir ülkenin yasalarına ve ceza usulüne göre daha önce kesin olarak mahkum olmuş ya da beraat etmişse, aynı fiil için yeniden yargılanamaz ve cezalandırılmaz.

Madde 15

1. Hiç kimse, işlendiği zamanda ulusal ya da uluslararası hukuk bakımından suç sayılmayan bir fiil ya da ihmal yüzünden suçlu sayılamaz. Suç sayılan bir fiile, işlendiği zaman yürürlükte olan bir cezadan daha ağır ceza verilemez. Fiilin işlenmesinden sonra yasalarda bu fiile karşılık daha hafif bir ceza öngörülecek olursa, fiili işleyene bu ikinci ceza uygulanır.

2. Bu maddenin hiçbir hükmü, işlendiği sırada uluslar topluluğunun kabul ettiği genel hukuk ilkelerine göre suç sayılan bir fiil ya da ihmal yüzünden bir kimsenin yargılanmasını ya da cezalandırılmasını engelleyemez.

Madde 16

Herkes, her yerde, kanun önünde kişi olarak tanınma hakkına sahip olacaktır.

Madde 17

1. Hiç kimsenin özel hayatına, ailesine, evine ya da haberleşmesine keyfi ya da yasadışı olarak müdahale edilemez; hiç kimsenin şeref ve itibarına yasal olmayan tecavüzlerde bulunulamaz.

2. Herkesin, bu gibi müdahalelere ya da tecavüzlere karşı yasalarda korunma hakkı vardır.

Madde 18

1. Herkes düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne sahip olacaktır. Bu hak, herkesin istediği dine ya da inanca sahip olması ya da bunları benimsemesi özgürlüğünü ve herkesin aleni veya özel olarak bireysel ya da başkaları ile birlikte toplu olarak, kendi din ya da inancını ibadet, icra, bunun icaplarını yerine getirme ya da öğretme bakımından ortaya koyma özgürlüğünü de içerir.

2. Hiç kimse, kendi seçtiği bir din ya da inanca sahip olma ya da bunu benimseme özgürlüğünü zedeleyecek bir baskıya maruz bırakılamaz.

3. Bir kimsenin kendi dinini veya inançlarını ortaya koyma özgürlüğüne ancak yasalarla belirlenen ve kamu güvenliğini, düzenini, sağlığını, ahlakını ya da başkalarının temel hak ve özgürlüklerini korumak için gerekli kısıtlamalar getirilebilir.

4. Bu Sözleşme'ye Taraf Devletler, ana-babaların ve, uygulanabilir olan durumlarda, yasalarca saptanmış vasilerin, çocuklarına kendi inançlarına uygun bir dinsel ve ahlaki eğitim verme özgürlüklerine saygı göstermekle yükümlüdürler.

Madde 19

1. Herkes, kimsenin müdahalesi olmaksızın istediği düşünceye sahip olma hakkına sahiptir.

2. Herkes, düşüncelerini açıklama hakkına sahiptir; bu hak, herkesin, ülkesel sınırlara bağlı olmaksızın her çeşit bilgiyi ve fikri, sözlü, yazılı ya da basılı biçimde, sanat eserleri biçiminde ya da kendi seçeceği herhangi bir başka biçimde araştırma, edinme ve iletme özgürlüğünü de içerir.

3. Bu maddenin 2. fıkrasında öngörülen hakların kullanılması, özel bazı görev ve sorumlulukları da beraberinde getirir. Dolayısıyla, bunlara bazı sınırlamalar da konulabilir; ancak, bu sınırlamaların yasalarda öngörülmüş olması ve;

(a) Başkalarının haklarına ve şöhretine saygı bakımından ve;

(b) Ulusal güvenliğin, kamu düzeninin ya da kamu sağlığı ve genel ahlakın korunması bakımlarından gerekli olması zorunlu olmalıdır.

Madde 20

1. Her türlü savaş propagandası yasalarla yasaklanır.

2. Ulusal, ırksal ya da dinsel nefretin ayrımcılık, düşmanlık ya da şiddete kışkırtma şeklini alacak biçimde savunulması yasalarla yasaklanır.

Madde 21

Barışçı toplantı hakkı tanınacaktır. Bu hakkın kullanılmasına, yasalara uygun olarak konulmuş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik ya da kamu güvenliği, kamu düzeni bakımından ve kamu sağlığının, genel ahlakın korunması ya da başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması bakımından gerekli olan sınırlamalardan başka sınırlama getirilemez.

Madde 22

1. Herkesin, kendi çıkarlarını korumak için sendikalar kurmak ya da bunlara girmek hakkı da dahil olmak üzere, başkalarıyla biraraya gelip dernek kurma hakkı vardır.

2. Bu hakkın kullanılmasına, yasalara uygun olarak konulmuş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik ya da kamu güvenliği, kamu düzeni bakımından ve kamu sağlığının, genel ahlakın korunması ya da başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması bakımından gerekli olan sınırlamalardan başka sınırlama getirilemez. Bu madde, silahlı kuvvetler ya da polis teşkilatı mensuplarına bu hakkın kullanılmasında yasal sınırlamalar konulmasını engellemez.

3. Bu maddenin hiçbir hükmü, Sendika Kurma Özgürlüğü ve Sendika Hakkının Korunmasına İlişkin 1948 tarihli Uluslararası Çalışma Örgütü Sözleşmesi'ne Taraf olan Devletlere, bu Sözleşme'de öngörülen güvencelere zarar verecek yasama tedbirleri alma ya da hukuki uygulamalarda bulunma yetkisini vermez.

Madde 23

1. Aile, toplumun doğal ve temel birimidir ve toplum ve devlet tarafından korunma hakkına sahiptir.

2. Evlenebilecek yaşta bulunan erkeklerle kadınlara, evlenme ve bir aile kurma hakkı tanınacaktır.

3. Evlenmek niyetinde olan eşlerin tam ve özgür rızası olmaksızın hiçbir evlilik bağı kurulamaz.

4. Bu Sözleşme'ye Taraf Devletler, eşlerin evlenirken, evlilik süresince ve evliliğin sona ermesinde eşit hak ve sorumluluklara sahip olmalarını sağlamak için gerekli tedbirleri alacaklardır. Evlilik sona erdiğinde, çocuklar için gerekli olan koruyucu hükümler öngörülmesi sağlanacaktır.

Madde 24

1. Her çocuk, ırk, renk, cinsiyet, dil, din, ulusal ya da toplumsal köken, mülkiyet ya da doğum bakımından hiçbir ayırım gözetilmeksizin, reşit olmayan kişi statüsünün gerektirdiği koruma tedbirlerinin ailesi, toplumu ya da devleti tarafından alınması hakkına sahiptir.

2. Her çocuk, doğumundan hemen sonra nüfus kütüğüne kaydedilecek ve bir isme sahip olacaktır.

3. Her çocuğun bir vatandaşlık kazanma hakkı vardır.

Madde 25

Her yurttaş, 2. Maddede belirtilen ayrımlara ve makul olmayan kısıtlamalara bağlı olmaksızın:

(a) Doğrudan doğruya ya da özgürce seçilmiş temsilciler aracılığı ile kamu yönetimine katılma;

(b) Genel, eşit ve gizli oyla belirli dönemlerde yapılan, seçmenlerin iradelerini özgürce ortaya koymalarını garanti eden gerçek seçimlerde oy kullanma ve seçilme;

(c) Genel anlamda eşit olarak, ülkesinin kamu hizmetlerine girme hak ve fırsatına sahiptir.

Madde 26

Herkes yasalar önünde eşittir ve hiçbir ayırım gözetilmeksizin yasalarca eşit derecede korunur. Bu bakımdan, yasalar her türlü ayırımı yasaklayacak ve ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal ya da başka fikir, ulusal ya da toplumsal köken, mülkiyet, doğum veya diğer statüler gibi, her bağlamda ayrımcılığa karşı eşit ve etkili korumayı temin edecektir.

Madde 27

Etnik, dinsel ya da dil azınlıklarının bulunduğu devletlerde, bu azınlıklara mensup olan kişiler, kendi gruplarının diğer üyeleri ile birlikte, kendi kültürlerinden yararlanma, kendi dinlerine inanma ve bu dine göre ibadet etme, ya da kendi dillerini kullanma hakkından yoksun bırakılmayacaklardır.

BÖLÜM IV

Madde 28

1. Bir İnsan Hakları Komitesi kurulacaktır. (Bu Sözleşme'de bundan böyle Komite olarak anılacaktır). Bu Komite onsekiz üyeden oluşacak ve aşağıda belirtilen görevleri yürütecektir.
2. Komite, bu Sözleşme'ye Taraf Devletlerin vatandaşlarından, yüksek ahlaki karaktere sahip ve insan hakları alanında ehliyetleri ile tanınan kişilerden oluşacak, hukuk deneyimi olan bazı kişilerin Komite'ye katılmasının yararı da gözönünde bulundurulacaktır.
3. Komite üyeleri seçim yolu ile gelecekler ve kendi kişisel sıfatları ile görev yapacaklardır.

Madde 29

1. Komite üyeleri, 28. maddede belirtilen niteliklere sahip olan ve Sözleşme'ye Taraf Devletlerce bu görev için aday gösterilen kişilerin listesinden gizli oyla seçileceklerdir.
2. Bu Sözleşme'ye Taraf her Devlet iki kişiden fazla aday gösteremez. Bu kişiler, aday gösteren Devletin vatandaşları olmalıdır.
3. Bir kimse, yeniden aday gösterilebilecektir.

Madde 30

1. İlk seçim, bu Sözleşme'nin yürürlüğe girdiği tarihten sonra en geç altı ay içinde yapılacaktır.
2. 34. Madde uyarınca boşalan üyelikler için yapılacak seçimlerin dışında, seçim tarihinden en az dört ay önce Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, bu Sözleşme'ye Taraf Devletlere, üç ay içinde Komite üyeliği için aday göstermeleri için yazılı bir çağrıda bulunacaktır.

3. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, bu şekilde aday gösterilenlerin alfabetik listesini, aday gösteren Devletleri de belirterek hazırlayacak ve bu listeyi her seçimden en az bir ay önce bu Sözleşme'ye Taraf Devletlere iletacaktır.

4. Komite üyelerinin seçimi, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nin Birleşmiş Milletler Genel Merkezi'nde düzenleyeceği, Sözleşme'ye Taraf Devletler toplantısında yapılır. Bu Sözleşme'ye Taraf Devletlerden üçte ikisinin toplantı nisabını oluşturacağı bu toplantıda Komite'ye, Taraf Devletlerin hazır bulunan ve oy kullanan temsilcilerinin oylarının en çoğunu alan ve salt çoğunluğunu sağlayan adaylar seçilecektir.

Madde 31

1. Komite'de aynı Devletten birden fazla üye bulunamaz.

2. Komite'nin seçiminde üyeliğin adil coğrafi dağılımı esas ve farklı uygarlık biçimleri ile belli başlı hukuk sistemlerinin temsili esas gözönünde bulundurulur.

Madde 32

1. Komite üyeleri dört yıllık bir süre için seçilirler. Tekrar aday gösterilmeleri halinde yeniden seçilme hakları vardır. Ancak, ilk seçimde seçilen üyelerden dokuzunun süresi iki yıl sonunda dolar; ilk seçimden hemen sonra, 30. Maddenin 4. fıkrasında belirtilen toplantı Başkanı tarafından çekilecek kura ile bu dokuz üyenin adları saptanır.

2. Görev süresinin sona ermesi üzerine, bu Sözleşme'nin bu bölümünde yukarıda yer alan maddeler uyarınca seçimler yapılır.

Madde 33

1. Öteki üyelerin oybirliği ile varacakları görüşe göre Komite üyelerinden biri, geçici nitelikte bir hazır bulunmama durumu dışında başka bir nedenle görevini yapamaz hale gelmiş ise, Komite Başkanı durumu Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne bildirir; o da o üyeliğin boş olduğunu ilan eder.

2. Komite üyelerinden birinin ölümü ya da görevden çekilmesi halinde Başkan hemen Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne durumu bildirir, o da ölüm ya da çekilmenin hüküm doğurduğu tarih itibarıyla bu üyeliğin boş olduğunu ilan eder.

Madde 34

1. 33. Madde uyarınca bir üyeliğin boş olduğunun ilan edilmesi halinde ve yeri boşalan üyenin görev süresi ilan tarihinden sonra altı ay içinde sona ermiyorsa, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri durumu bu Sözleşme'ye Taraf Devletlere bildirir, onlar da boşluğu doldurmak amacı ile 29. Madde uyarınca iki ay içinde aday gösterebilirler.

2. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, bu şekilde aday gösterilen kişilerin alfabetik bir listesini hazırlar ve bu Sözleşme'ye Taraf Devletlere iletir. Boş bulunan üyelik için seçim, Sözleşme'nin bu bölümünün ilgili hükümlerine uygun olarak yapılır.

3. 33. Madde hükümlerine göre ilan edilen boşluğu doldurmak üzere seçilen Komite üyesi, işbu madde hükümleri uyarınca yeri boşalmış olan üyenin kalan süresinin sonuna kadar görev yapar.

Madde 35

Komite üyeleri, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun onayı ile, Komite'nin sorumluluklarının önemi gözönüne alınarak, Genel Kurul tarafından saptanacak koşullara göre Birleşmiş Milletler'in kaynaklarından maaş alırlar.

Madde 36

Bu Sözleşme uyarınca Komite'nin görevlerinin etkili bir biçimde yürütülebilmesi için Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri gerekli eleman ve kolaylıkları sağlar.

Madde 37

1. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, Komite'nin ilk oturumunu Birleşmiş Milletler Genel Merkezi'nde toplar.

2. Komite, ilk oturumundan sonra, kendi çalışma usullerinde öngörülen zamanlarda toplanır.

3. Komite normal olarak Birleşmiş Milletler Genel Merkezi'nde ya da Cenevre'deki Birleşmiş Milletler Ofisi'nde toplanır.

Madde 38

Komite'nin her üyesi, göreve başlamadan önce, görevlerini tarafsız ve vicdanına göre yürüteceği konusunda Komite önünde and içer.

Madde 39

1. Komite, memurlarını iki yıllık bir süre için seçer. Memurlar yeniden seçilebilirler.

2. Komite, çalışma usullerini kendisi belirler; ancak bu kurallar, diğer hususların yanısıra:

(a) Toplantı yeterlik sayısının oniki üyeden oluşacağını;

(b) Komite kararlarının, mevcut üyelerin çoğunluğu ile alınacağını da içermelidir.

Madde 40

1. Bu Sözleşme'ye Taraf Devletler, bu Sözleşme'de tanınan hakların gerçekleştirilmesini sağlamak üzere aldıkları tedbirler ve bu hakların kullanılmasında kaydedilen gelişmeler konusunda:

(a) Bu Sözleşme'nin ilgili Taraf Devletler bakımından yürürlüğe girmesinden sonra bir yıl içinde;

(b) Bundan sonra da Komite ne zaman isterse, rapor sunmakla yükümlüdürler.

2. Bütün raporlar Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne sunulur. Genel Sekreter bu raporları, incelenmek üzere Komite'ye sunar. Raporlarda, eğer varsa, bu Sözleşme'nin uygulanmasını etkileyen unsur ve güçlükler belirtilir.

3. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, Komite'ye danıştıktan sonra, bu raporların ilgili ihtisas kuruluşlarının yetki alanlarına giren bölümlerini, bu kuruluşlara iletebilir.

4. Komite, bu Sözleşme'ye Taraf Devletlerin kendisine sunduğu raporları inceler. Kendi raporlarını ve uygun göreceği görüşleri Taraf Devletlere iletir. Komite, bu Sözleşme'ye Taraf Devletlerin kendisine gönderdiği raporların birer örneği ile birlikte kendi görüşlerini Ekonomik ve Sosyal Konsey'e de iletebilir.

5. Bu Sözleşme'ye Taraf Devletler, bu maddenin 4. fıkrası uyarınca belirtilen görüşler hakkındaki kendi görüş ve yorumlarını Komite'ye sunabilirler.

Madde 41

1. Bu Sözleşme'ye Taraf olan bir Devlet, Komite'nin başka bir Devletin bu Sözleşme'den doğan yükümlülüklerini yerine getirmediği yolundaki iddiasını içeren her türlü başvuruyu kabul etme ve inceleme yetkisini bu madde uyarınca tanıdığını herhangi bir anda bildirebilir. Bu maddede belirtilen başvuruların Komite tarafından kabul edilip incelenmesi ancak, bunların Komite'nin kendisi bakımından yetkili olduğunu bildiren bir Taraf Devlet tarafından yapılması halinde mümkündür. Böyle bir bildirimde bulunmamış olan bir Taraf Devleti ilgilendiren başvurular Komite tarafından kabul edilemez. Bu madde uyarınca kabul edilen başvurular, aşağıdaki usule uygun olarak ele alınır:

(a) Bu Sözleşme'ye Taraf olan herhangi bir Devlet, başka bir Taraf Devletin bu Sözleşme'nin hükümlerini yerine getirmediği görüşüne varırsa, sorunu, yazılı başvuru yoluyla o Taraf Devletin dikkatine sunabilir. Başvuruyu alan Devlet, başvurunun alınmasından sonra üç ay içinde sorunu açıklığa kavuşturan bir yazılı açıklama ya da herhangi bir yazılı beyanla ilgili Devlete açıklamada bulunur. Bu açıklamanın mümkün ve uygun olduğu ölçüde soruna ilişkin uygulanan, uygulanacak olan ve uygulanabilecek nitelikte olan iç hukuk usullerine ve çözüm yollarına ilişkin bilgiyi de içermesi gerekir.

(b) İlk başvurunun alınmasından sonra altı ay içinde bu sorun ilgili her iki Taraf Devleti de tatmin edecek bir biçimde düzeltilmemiş ise, ilgili Taraf Devletlerden herhangi birinin, ilgili Devlete ve Komite'ye bildirmek suretiyle, sorunu Komite'ye götürme hakkı vardır.

(c) Komite'nin kendisine iletilen herhangi bir sorunu ele alması ancak, uluslararası hukukun genel olarak kabul edilmiş ilkelerine uygun olarak bütün iç hukuk yollarına başvurulduğu ve bu yolların tüketildiği kanısına varması halinde mümkündür. Başvurulan çözüm yollarının makul olmayan bir biçimde uzaması halinde, bu kural geçerli olmayacaktır.

(d) Komite, bu maddede öngörülen başvuruları incelerken kapalı oturum yapar.

(e) Bu maddenin (c) bendi saklı kalmak üzere Komite, sorunun bu Sözleşme'de tanınan insan hak ve temel özgürlüklerine saygı temeli üzerinde dostane bir çözüme kavuşturulması amacı ile, ilgili Taraf Devletler nezdinde iyi niyet girişimlerinde bulunur.

(f) Komite, kendisine iletilen herhangi bir sorunda, (b) bendinde sözü edilen Taraf Devletlere, gerekli bilgileri Komite'ye vermeleri için çağrıda bulunabilir.

(g) Sorun Komite'de ele alındığı zaman, (b) bendinde sözü edilen ilgili Taraf Devletler, Komite'de temsil edilme ve sözlü ve/veya yazılı beyanlarda bulunma hakkına sahiptirler.

(h) Komite, (b) bendinde belirtilen bildirim alınmasından sonra oniki ay içinde aşağıda gösterilen şekillerde bir rapor hazırlar:

(i) (e) bendinde öngörülen biçimde bir sonuca ulaşıldığı takdirde, Komite, raporunu, vakiaların kısaca ortaya konması ve varılan sonucun belirtilmesi ile sınırlar;

(ii) (e) bendinde öngörülen biçimde bir sonuca ulaşılamamışsa, Komite raporunu vakiaların kısaca belirtilmesi ile sınırlar; ilgili Taraf Devletlerin yazılı beyanları ile sözlü beyanlarının tutanakları da bu rapora eklenir.

Her durumda, rapor ilgili Taraf Devletlere bildirilir.

2. İşbu maddenin hükümleri, Sözleşme'ye Taraf on Devletin maddenin 1. fıkrası uyarınca bildirimde buldukları zaman yürürlüğe girer. Taraf Devletler bu bildirimlerini Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne iletirler, Genel Sekreter de bunların birer örneğini öteki Taraf Devletlere gönderir. Böyle bir bildirim Genel Sekreter'e duyurulmak suretiyle her zaman geri alınabilir. Böyle bir geri alma, daha önceden bu madde uyarınca yapılmış bir başvurunun konusunu oluşturan herhangi bir sorunun ele alınmasını engellemez; bildirim geri alındığı yolundaki duyuru Genel Sekreter'in eline geçtikten sonra, geri alan Taraf Devlet yeni bir bildirimde bulunmadıkça, herhangi bir Taraf Devletten başka başvuru kabul edilmez.

Madde 42

1.

(a) 41. Maddeye uygun olarak Komite'ye iletilen bir soruna ilgili Taraf Devletleri tatmin edecek bir çözüm bulunamamış ise, Komite, ilgili Taraf Devletlerin önceden alınmış rızalarıyla bir ad hoc Uzlaştırma Komisyonu (Bundan böyle Komisyon olarak anılacaktır) kurabilir. Komisyon, sorunun bu Sözleşme'ye saygı temeli üzerinde dostane bir çözüme ulaştırılması amacıyla, ilgili Taraf Devletler nezdinde iyi niyet girişimlerinde bulunur;

(b) Komisyon, ilgili Taraf Devletlerin kabul edeceği beş kişiden oluşur. İlgili Taraf Devletler, Komisyon'un oluşum biçiminin tümü ya da bir kısmı hakkında üç ay içinde

bir anlaşmaya varamazlarsa, Komisyon'un üzerinde anlaşmaya varılamayan üyeleri Komite'nin üyeleri tarafından ve kendileri arasından gizli oy ve üçte iki çoğunlukla seçilir.

2. Komisyon üyeleri kişisel sıfatlarıyla görev yaparlar. İlgili Taraf Devletlerin, bu Sözleşme'ye Taraf olmayan bir Devletin ya da 41. Madde uyarınca bildirimde bulunmamış olan bir Taraf Devletin vatandaşı olamazlar.

3. Komisyon Başkanını kendisi seçer; çalışma usullerini kendisi belirler.

4. Komisyon toplantıları normal olarak Birleşmiş Milletler Genel Merkezi'nde ya da Cenevre'deki Birleşmiş Milletler Ofisi'nde yapılır. Ancak, Komisyon'un Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri ve ilgili Taraf Devletlere danışarak saptayacağı başka uygun yerlerde de toplantı yapılabilir.

5. 36. Maddeye uygun olarak kurulan sekreteryaya, bu madde uyarınca kurulacak Komisyonların işlerini de yürütür.

6. Komite'nin edindiği ve derlediği bilgiler, Komisyon'a da verilir ve Komisyon diğer gerekli bilgileri vermeleri için ilgili Taraf Devletlere çağrıda bulunabilir.

7. Komisyon, sorunu tam olarak inceledikten sonra, ancak her durumda sorunu ele almasından başlayarak en geç oniki ay içinde, ilgili Taraf Devletlere bildirilmek üzere Komite Başkanı'na bir rapor sunar.

(a) Komisyon, sorunun incelenmesini oniki ay içinde tamamlayamamış ise raporunu, çalışmalarını konusunda kısa bir açıklama ile sınırlar;

(b) Bu Sözleşme'de tanınan insan haklarına saygı temeli üzerinde dostane bir çözüm bulunabilmiş ise, Komisyon raporunu vakıaların ve varılan sonucun kısaca belirtilmesi ile sınırlar;

(c) (b) bendinde öngörüldüğü şekilde bir sonuca ulaşılmamış ise Komisyon'un raporu, ilgili Taraf Devletler arasındaki sorunlara ilişkin bütün vakıalar konusundaki bulgularla, sorunun dostane bir çözüme ulaştırılması imkanları konusunda Komisyon'un görüşlerini kapsar. Bu rapor, ilgili Taraf Devletlerin yazılı beyanları ile sözlü beyanlarının tutanaklarını da içerir.

(d) Komisyon'un raporu (c) bendinde öngörülen biçimde sunulmuş ise, ilgili Taraf Devletler, raporu almalarından sonra üç ay içinde, Komisyon raporunda belirtilen hususları kabul edip etmediklerini Komite Başkanı'na bildireceklerdir.

8. Bu madde hükümleri, Komite'nin 41. Maddede öngörülen sorumluluklarını haleldar etmemektedir.

9. İlgili Taraf Devletler, Komisyon üyelerinin tüm harcamalarını, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nin belirleyeceği tahminlere göre eşit olarak paylaşırlar.

10. İlgili Taraf Devletlerin bu maddenin 9. fıkrası uyarınca ödeme yapmalarından önce, gerekirse Komisyon üyelerinin harcamalarını karşılamak üzere Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri yetkili kılınır.

Madde 43

Komite üyeleri ile, 42. Maddeye göre atanabilecek ad hoc uzlaştırma komisyonlarının üyeleri, Birleşmiş Milletler'in Ayrıcalıkları ve Dokunulmazlıkları Sözleşmesi'nin ilgili bölümlerinde Birleşmiş Milletler adına görev yapan uzmanlar için öngörölmüş bulunan kolaylıklardan, ayrıcalıklardan ve dokunulmazlıklardan yararlanma hakkına sahiptirler.

Madde 44

Bu Sözleşme'nin uygulanması ile ilgili hükümler, Birleşmiş Milletler ile ihtisas kuruluşlarının kuruluş belgelerinde ve sözleşmelerinde öngörölen insan hakları alanında izlenecek usullere hanel getirmez ve bu hükümler, bu Sözleşme'ye Taraf Devletlerin bir uyuşmazlığı, kendi aralarında yürürlükte olan genel ya da özel uluslararası andlaşmalara uygun olarak çözmek için başka usullere başvurmalarını engellemez.

Madde 45

Komite, Ekonomik ve Sosyal Konsey aracılığı ile Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'na yıllık çalışma raporları sunar.

BÖLÜM V

Madde 46

Bu Sözleşme'nin hiçbir hükmü, bu Sözleşme'de ele alınan konularda Birleşmiş Milletler ve ihtisas kuruluşlarının çeşitli organlarının sorumluluklarını belirleyen Birleşmiş Milletler Şartı'nın ve ihtisas kuruluşlarının kuruluş belgelerinin hükümlerini haleldar edecek şekilde yorumlanamaz.

Madde 47

Bu Sözleşme'nin hiçbir hükmü, tüm halkların doğal zenginlik ve kaynaklarından tam olarak ve özgürce yararlanma ve bunları kullanma konusunda kendiliklerinden sahip buldukları hakları haleldar edecek şekilde yorumlanamaz.

BÖLÜM VI

Madde 48

1. Bu Sözleşme, Birleşmiş Milletler'in ya da onun ihtisas kuruluşlarından herhangi birinin üyesi olan ya da Uluslararası Adalet Divanı Statüsü'ne Taraf olan bütün Devletlerin, ya da Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından bu Sözleşme'ye Taraf olmaya çağrılan herhangi bir başka Devletin imzasına açıktır.

2. Bu Sözleşme, onaylamaya tabidir. Onay belgeleri Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne tevdi edilecektir.

3. Bu Sözleşme, bu maddenin 1. fıkrasında belirtilen her Devletin katılmasına açıktır.

4. Katılma, bir katılma belgesinin Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne tevdi edilmesiyle gerçekleşir.

5. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, her onaylama ya da katılma belgesinin kendisine iletildiğini, bu Sözleşme'yi imzalamış ya da ona katılmış olan bütün Devletlere bildirecektir.

Madde 49

1. Bu Sözleşme, otuzbeşinci onay belgesinin ya da katılma belgesinin Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne iletilmesi tarihinden üç ay sonra yürürlüğe girecektir.

2. Otuzbeşinci onay belgesinin ya da katılma belgesinin iletilmesinden sonra bu Sözleşme, onaylayan ya da buna katılan her Devlet bakımından, o Devletin kendi onay ya da katılma belgesinin iletilmesinden üç ay sonra yürürlüğe girecektir.

Madde 50

Bu Sözleşme'nin hükümleri, hiçbir sınırlama ya da istisna olmaksızın Federal Devletlerin bütün kesimleri bakımından geçerli olacaktır.

Madde 51

1. Bu Sözleşme'ye Taraf olan her Devlet değişiklik önerebilir ve bunu Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne iletebilir. Bunun üzerine Genel Sekreter bütün değişiklik önerilerini bu Sözleşme'ye Taraf Devletlere göndererek, bu önerileri ele almak ve bunlar üzerinde bir oylama yapmak amacıyla bir Taraf Devletler konferansı düzenlenmesinden yana olup olmadıklarını bildirmelerini ister. Taraf Devletlerden en az üçte birinin böyle bir konferans toplanmasını desteklemesi halinde Genel Sekreter, Birleşmiş Milletler'in gözetimi altında böyle bir konferans toplar. Konferansda hazır bulunan ve oy veren Taraf Devletlerin çoğunluğu tarafından kabul edilen herhangi bir değişiklik, onaylanmak üzere Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'na sunulur.

2. Değişikliklerin yürürlüğe girmesi, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nca onaylanması ve bu Sözleşme'ye Taraf Devletlerin üçte ikisi tarafından kendi anayasal kurallarına uygun olarak kabul edilmesiyle olur.

3. Değişiklikler yürürlüğe girdiği zaman, bunları kabul eden Taraf Devletleri bağlar; öteki Taraf Devletler ise bu Sözleşme'nin hükümleri ile ve daha önce kabul etmiş oldukları değişiklikler ile bağlı kalırlar.

Madde 52

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, 48. Maddenin 5. fıkrasındaki bildirimler dışında, aynı Maddenin 1. fıkrasında belirtilen bütün Devletlere aşağıdakileri bildirmekle yükümlüdür:

(a) 48. Maddede belirtilen imzalar, onaylamalar ve katılmalar;

(b) 49. Madde uyarınca bu Sözleşme'nin yürürlüğe giriş tarihi ve 51. Madde uyarınca bir değişikliğin yürürlüğe giriş tarihi.

Madde 53

1. Çince, Fransızca, İngilizce, İspanyolca ve Rusça metinleri aynı derecede geçerli olan bu Sözleşme, Birleşmiş Milletler arşivinde saklanacaktır.

2. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, bu Sözleşme'nin onaylı örneklerini 48. Maddede belirtilen tüm Devletlere gönderecektir.

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 10 Aralık 1948 tarihinde kabul ve ilan edilmiştir.

GİRİŞ

İnsanlık ailesinin bütün üyelerinde bulunan haysiyetin ve bunların eşit ve devir kabul etmez haklarının tanınması hususunun, hürriyetin, adaletin ve dünya barışının temeli olmasına,

İnsan haklarının tanınmaması ve hor görülmesinin insanlık vicdanını isyana sevkeden vahşiliklere sebep olmuş bulunmasına, dehşetten ve yoksulluktan kurtulmuş insanların, içinde söz ve inanma hürriyetlerine sahip olacakları bir dünyanın kurulması en yüksek amaçları olarak ilan edilmiş bulunmasına,

İnsanın zulüm ve baskıya karşı son çare olarak ayaklanmaya mecbur kalmaması için insan haklarının bir hukuk rejimi ile korunmasının esaslı bir zaruret olmasına,

Uluslararası dostça ilişkiler geliştirilmesini teşvik etmenin esaslı bir zaruret olmasına,

Birleşmiş Milletler halklarının, Antlaşmada, insanın ana haklarına, insan şahsının haysiyet ve değerine, erkek ve kadınların eşitliğine olan imanlarını bir kere daha ilan etmiş olmalarına ve sosyal ilerlemeyi kolaylaştırmaya, daha geniş bir hürriyet içerisinde daha iyi hayat şartları kurmaya karar verdiklerini beyan etmiş bulunmalarına,

Üye devletlerin, Birleşmiş Milletler Teşkilatı ile işbirliği ederek insan haklarına ve ana hürriyetlerine bütün dünyada gerçekten saygı gösterilmesinin teminini taahhüt etmiş olmalarına,

Bu haklar ve hürriyetlerin herkesçe aynı şekilde anlaşılmasının yukarıdaki taahhüdün yerine getirilmesi için son derece önemli bulunmasına göre,

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu,

İnsanlık topluluğunun bütün fertleriyle uzuvlarının bu beyannameyi daima gözönünde tutarak öğretim ve eğitim yoluyla bu haklar ve hürriyetlere saygıyı geliştirmeye, gittikçe artan milli ve milletlerarası tedbirlerle gerek bizzat üye devletler ahalisi gerekse bu devletlerin idaresi altındaki ülkeler ahalisi arasında bu hakların dünyaca fiilen tanınmasını ve tatbik edilmesini sağlamaya gayret etmeleri amacıyla bütün halklar ve milletler için ulaşılacak ortak ideal olarak işbu İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'ni ilan eder.

Madde 1

Bütün insanlar özgür, onur ve haklar bakımından eşit doğarlar. Akıl ve vicdana sahiptirler, birbirlerine karşı kardeşlik anlayışıyla davranmalıdırlar.

Madde 2

Herkes, ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya başka bir görüş, ulusal veya sosyal köken, mülkiyet, doğuş veya herhangi başka bir ayırım gözetmeksizin bu Bildirge ile ilan olunan bütün haklardan ve bütün özgürlüklerden yararlanabilir. Ayrıca, ister bağımsız olsun, ister vesayet altında veya özerk olmayan ya da başka bir egemenlik kısıtlamasına bağlı ülke yurttaşı olsun, bir kimse hakkında, uyruğunda bulunduğu devlet veya ülkenin siyasal, hukuksal veya uluslararası statüsü bakımından hiçbir ayırım gözetilmeyecektir.

Madde 3

Yaşamak, özgürlük ve kişi güvenliği herkesin hakkıdır.

Madde 4

Hiç kimse kölelik veya kulluk altında bulundurulamaz, kölelik ve köle ticareti her türlü biçimde yasaktır.

Madde 5

Hiç kimseye işkence yapılamaz, zalimce, insanlık dışı veya onur kırıcı davranışlarda bulunulamaz ve ceza verilemez.

Madde 6

Herkesin, her nerede olursa olsun, hukuksal kişiliğinin tanınması hakkı vardır.

Madde 7

Herkes yasa önünde eşittir ve ayırım gözetilmeksizin yasanın korunmasından eşit olarak yararlanma hakkına sahiptir. Herkesin bu Bildirgeye aykırı her türlü ayırım gözetici işleme karşı ve böyle işlemler için yapılacak her türlü kışkırtmaya karşı eşit korunma hakkı vardır.

Madde 8

Herkesin anayasa yada yasayla tanınmış temel haklarını çiğneyen eylemlere karşı yetkili ulusal mahkemeler eliyle etkin bir yargı yoluna başvurma hakkı vardır.

Madde 9

Hiç kimse keyfi olarak yakalanamaz, tutuklanamaz ve sürgün edilemez.

Madde 10

Herkesin, hak ve yükümlülükleri belirlenirken ve kendisine bir suç yüklenirken, tam bir şekilde davasının bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından hakça ve açık olarak görülmesini istemeye hakkı vardır.

Madde 11

1. Kendisine bir suç yüklenen herkes, savunması için gerekli olan tüm güvencelerin tanındığı açık bir yargılama sonunda, yasaya göre suçlu olduğu saptanmadıkça, suçsuz sayılır.
2. Hiç kimse işlendiği sırada ulusal yada uluslararası hukuka göre bir suç oluşturmayan herhangi bir eylem veya ihmalden dolayı suçlu sayılamaz. Kimseye suçun işlendiği sırada uygulanabilecek olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez.

Madde 12

Kimsenin özel yaşamına, ailesine konutuna ya da haberleşmesine keyfi olarak karışılmaz, şeref ve adına saldırılamaz. Herkesin bu gibi karışma ve saldırılara karşı yasa tarafından korunmaya hakkı vardır.

Madde 13

1. Herkesin bir devletin toprakları üzerinde serbestçe dolaşma ve oturma hakkı vardır.
2. Herkes, kendi ülkesi de dahil olmak üzere, herhangi bir ülkeden ayrılmak ve ülkesine yeniden dönmek hakkına sahiptir.

Madde 14

1. Herkesin zulüm altında başka ülkelere sığınma ve sığınma olanaklarından yararlanma hakkı vardır.
2. Gerçekten siyasal nitelik taşımayan suçlardan veya Birleşmiş Milletlerin amaç ve ülkelerine aykırı eylemlerden doğan kovuşturma durumunda bu haktan yararlanılamaz.

Madde 15

1. Herkesin bir yurttaşlığa hakkı vardır.
2. Hiç kimse keyfi olarak yurttaşlığından veya yurttaşlığını değiştirme hakkından yoksun bırakılamaz.

Madde 16

1. Yetişkin her erkeğin ve kadının, ırk, yurttaşlık veya din bakımlarından herhangi bir kısıtlamaya uğramaksızın evlenme ve aile kurmaya hakkı vardır.
2. Evlenme sözleşmesi, ancak evleneceklerin özgür ve tam iradeleriyle yapılır.
3. Aile, toplumun, doğal ve temel unsurudur, toplum ve devlet tarafından korunur.

Madde 17

1. Herkesin tek başına veya başkalarıyla ortaklaşa mülkiyet hakkı vardır.
2. Hiç kimse keyfi olarak mülkiyetinden yoksun bırakılamaz.

Madde 18

Herkesin düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne hakkı vardır. Bu hak, din veya topluca, açık olarak ya da özel biçimde öğrenim, uygulama, ibadet ve dinsel törenlerle açığa vurma özgürlüğünü içerir.

Madde 19- Herkesin düşünce ve anlatım özgürlüğüne hakkı vardır. Bu hak düşüncelerinden dolayı rahatsız edilmemek, ülke sınırları söz konusu olmaksızın, bilgi ve düşünceleri her yoldan araştırmak, elde etmek ve yaymak hakkını gerekli kılar.

Madde 20

1. Herkesin silahsız ve saldırısız toplanma, dernek kurma ve derneğe katılma özgürlüğü vardır.
2. Hiç kimse bir derneğe girmeye zorlanamaz.

Madde 21

1. Herkes, doğrudan veya serbestçe seçilmiş temsilciler aracılığı ile ülkesinin yönetimine katılma hakkına sahiptir.
2. Herkesin ülkesinin kamu hizmetlerinden eşit olarak yararlanma hakkı vardır.
3. Halkın iradesi hükümet otoritesinin temelidir. Bu irade, gizli veya serbestliği sağlayacak benzeri bir yöntemle genel ve eşit oy verme yoluyla yapılacak ve belirli aralıklarla tekrarlanacak dürüst seçimlerle belirlenir.

Madde 22

Herkesin, toplumun bir üyesi olarak, sosyal güvenliğe hakkı vardır. Ulusal çabalarla ve uluslararası işbirliği yoluyla ve her devletin örgütlenmesine ve kaynaklarına göre, herkes onur ve kişiliğinin serbestçe gelişim için gerekli olan ekonomik, sosyal ve kültürel haklarının gerçekleştirilmesi hakkına sahiptir.

Madde 23

1. Herkesin çalışma, işini serbestçe seçme, adaletli ve elverişli koşullarda çalışma ve işsizliğe karşı korunma hakkı vardır.
2. Herkesin, herhangi bir ayırım gözetmeksizin, eşit iş için eşit ücrete hakkı vardır.
3. Herkesin kendisi ve ailesi için insan onuruna yaraşır ve gerekirse her türlü sosyal koruma önlemleriyle desteklenmiş bir yaşam sağlayacak adil ve elverişli bir ücrete hakkı vardır.
4. Herkesin çıkarını korumak için sendika kurma veya sendikaya üye olma hakkı vardır.

Madde 24

Herkesin dinlenmeye, eğlenmeye, özellikle çalışma süresinin makul ölçüde sınırlandırılmasına ve belirli dönemlerde ücretli izne çıkmaya hakkı vardır.

Madde 25

1. Herkesin kendisinin ve ailesinin sağlık ve refahı için beslenme, giyim, konut ve tıbbi bakım hakkı vardır. Herkes, işsizlik, hastalık, TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu 206sakatlık, dulluk, yaşlılık ve kendi iradesi dışındaki koşullardan doğan geçim sıkıntısı durumunda güvenlik hakkına sahiptir.

2. Anaların ve çocukların özel bakım ve yardım görme hakları vardır. Bütün çocuklar, evlilik içi veya evlilik dışı doğmuş olsunlar, aynı sosyal güvenceden yararlanırlar.

Madde 26

1. Herkes eğitim hakkına sahiptir. Eğitim, en azından ilk ve temel eğitim aşamasında parasızdır. İlköğretim zorunludur. Teknik ve mesleki eğitim herkese açıktır. Yüksek öğretim, yeteneklerine göre herkese tam bir eşitlikle açık olmalıdır.

2. Eğitim insan kişiliğini tam geliştirmeye ve insan haklarıyla temel özgürlüklere saygıyı güçlendirmeye yönelik olmalıdır. Eğitim, bütün uluslar, ırklar ve dinsel topluluklar arasında anlayış, hoşgörü ve dostluğu özendirilmeli ve Birleşmiş Milletlerin barışı koruma yolundaki çalışmalarını geliştirmelidir.

3. Çocuklara verilecek eğitimin türünü seçmek, öncelikle ana ve babanın hakkıdır.

Madde 27

1. Herkes toplumun kültürel yaşamına serbestçe katılma, güzel sanatlardan yararlanma, bilimsel gelişmeye katılma ve bundan yararlanma hakkına sahiptir.

2. Herkesin yaratıcısı olduğu bilim, edebiyat ve sanat ürünlerinden doğan maddi ve manevi çıkarlarının korunmasına hakkı vardır.

Madde 28

Herkesin bu Bildirgede öngörülen hak ve özgürlüklerin gerçekleşeceği bir toplumsal ve uluslararası düzene hakkı vardır.

Madde 29

1. Herkesin, kişiliğinin serbestçe ve tam gelişmesine olanak veren topluma karşı ödevleri vardır.

2. Herkes haklarını kullanırken ve özgürlüklerinden yararlanırken, başkalarının hak ve özgürlüklerinin tanınması ve bunlara saygı gösterilmesinin sağlanması ve demokratik bir toplumda genel ahlak ve kamu düzeniyle genel refahın gereklerinin karşılanması amacıyla yalnız yasayla belirlenmiş sınırlamalara bağlı olur.

3. Bu hak ve özgürlükler hiçbir koşulda Birleşmiş Milletlerin amaç ve ilkelerine aykırı olarak kullanılamaz.

Madde 30

Bu bildirgenin hiçbir kuralı, herhangi bir devlet, topluluk veya kişiye, burada açıklanan hak ve özgürlüklerden herhangi birinin yok edilmesini amaçlayan bir girişimde veya eylemde bulunma hakkını verir biçimde yorumlanamaz.

EK K:

Kadınların Öğrenme Ortaklığı (Women's Learning Partnership, WLP) Yayınları ve Öğrenme Araçları

WLP Liderlik ve Eğitim Programları

WLP Güney Yarımkürede, özellikle Müslüman çoğunluk ülkelerde kadınlar için culture gore adapte edilmiş eğitim programları geliştirir. Bu materyaller kadın örgütleri tarafından WLP ile işbirliği içinde çevrilir, adapte edilir ve test edilir.

Seçenekler Yaratmak: Kadınlar için Liderlik Eğitimi El Kitabı (2001)

WLP'nin bu en önemli eğitim kitabı farklı kadın gruplarını kapsayıcı, katılımcı ve yatay liderlik uygulamaları için eğitmek için hazırlanmıştır. İngilizce, Arapça, Asamez, Bahasa, Fransızca, Hausa, Kırgızca, Malay, Manipuri, Farsça, Portekizce, Rusça, Şona, İspanyolca, Swahili, Türkçe ve Özbekçe dillerinde yayınlanmıştır.

Bilgi ve İletişim Teknolojileri Eğitici Eğitimi Rehberi (2008)

Yenilikçi teknolojilerin eğitimcilerine yönelik bu rehber Bilgi ve İletişim Teknolojileri (BİT) atölyelerinde ve eğitici eğitimlerinde kullanılması için hazırlanmıştır. Toplumsal cinsiyet adaleti ve insane hakları savunuculuğu için teknoloji becerileri geliştirir. Arapça ve İngilizce dillerinde yayınlanmıştır.

Seçenekler Yaratmak: Liderliği Öğrenmek için Multimedya Programı (2003)

WLP multimedia programı sosyal, ekonomik ve yasal haklar için kendi liderlik becerilerini, ve kadınların kapasitelerini geliştirmek isteyen insan hakları ve demokrasi aktivistleri, eğitimcileri, kadın liderler ve kolaylaştırıcılar için hazırlanmıştır. 3 video ve rehberden oluşur. Interaktif, senaryolu etkinlikler ve ilüstratif örneklerle katılımcı ve demokratik öğrenme ortamları oluşturma, başarılı savunuculuk kampanyaları uygulama ve hedef kitleye göre ikna edici mesajlar geliştirmenin yollarını gösterir. Arapça, İngilizce, Fransızca ve Farsça dillerinde yayınlanmıştır.

WLP Çeviri Dizisi

Güney Yarımküreden feministlerin önemli eserlerini içerir.

Magrep Aile İçinde Eşitlik Rehberi, Kolektif 95 Maghreb-Egalité

Müslüman çoğunluk toplumlarda Aile Kanunu her yaşta kadının evlilik, boşanma, çocuk velayeti, çalışma, seyahat etme ve yaşayacağı yere karar verme hakkı, dahil yaşamının her alanını yönetir. Aile Kanunundaki reformlar bu yüzden kadınların aile ve kamusal yaşamda eşit koşullarda katılımı için şarttır. Rehber, tematik modüllerde mevcut yasayı anlatır, ardından dini, insan hakları, sosyoloji, aile içi konular hakkında öneriler ve bunlarla ilgili veri sunar. WLP tarafından İngilizce ve Farsça konuşan araştırmacı ve aktivistler için çevrilmiştir. Müslüman çoğunluk toplumlarda aile kanunu reformları için yenilikçi bir savunuculuk aracıdır.

İranlı Kadınların Eşitlik için Bir Milyon İmza Kampanyası: İçeriden bir Hikaye, Noushin Ahmadi Khorasani

Bu yayın farklı İranlı kadınları, erkekleri, aktivistleri meşhur bir kadın eşitliği kampanyasında bir araya getiren tarih, strateji ve değerleri anlatır. 21.yüzyılda tabandaki hareketler için değerli bir model sunar. Bu model sadece otokratik yönetimlerde veya radikal köktendincilik etkisi altındaki toplumlarda değil, daha açık ve toleranslı olup henüz tam bir eşitlik sağlayamamış toplumlarda da uygulanabilir.

Women's Learning Partnership
4343 Montgomery Avenue, Suite 201
Bethesda, MD 20814, USA
www.learningpartnership.org